

Konstitutionsutskottets
betänkande
2002/03:KU30

GRANSKNINGS-
BETÄNKANDE

Del 2
Utredningsmaterial

SVERIGES RIKSDAG

PER BILL
Riksdagsledamot

SVERIGES
RIKSDAG

Konstitutionsutskottet

Ink 2002 -12- 09

Dnr RD 2002/03 -050- 1575

Stockholm 2002-12-06

Riksdagens konstitutionsutskott

Anmälan

Riksdagens makt som granskare av regeringen håller på att undermineras.

Maktdelningen fungerar allt sämre. Ett oroande tecken är att statsministern numera inte besvarar de interpellationer som de folkvalda, riksdagsledamöterna, ställer till honom.

Fortsätter detta försvinner i praktiken den rätt - och skyldighet - att ställa regeringen och dess främste företrädare till svars som riksdagsledamoten har.

Riksdagens utredningstjänst, RUT, på mitt uppdrag sammanställt information om hur ofta statsministern svarat på riksdagsledamöternas interpellationer under den förra mandatperioden och innevarande mandatperiod.

Antal interpellationer till respektive besvarade av statsministern fr.o.m. riksmötet 1998/99

Antal interpellationer ställda till statsminister Göran Persson		Antal interpellationer besvarade av statsminister Göran Persson*
1998/99	10	0
1999/2000	14	0
2000/01	14	0
2001/02	23	0
2002/03	3	0

*Sökning utfördes den 26 november 2002. Ingen av de tre interpellationerna från innevarande riksmöte planeras besvaras av statsministern.

Det faktum att statsministern inte besvarat en enda interpellation under de senaste fyra åren skulle man kunna tolka som en lång praxis att inte låta sig ställas till svars inför riksdagsledamöter, men det visar sig att så inte är fallet. Det är bara under den tid som Göran Persson varit statsminister som interpellationer försumrats på detta vis. Detta skiljer statsminister Persson från sina föregångare som flera gånger besvarade interpellationer i riksdagens kammare.

Antal interpellationer till, respektive besvarade av statsminister Ingvar Carlsson 1994/95-1995/96

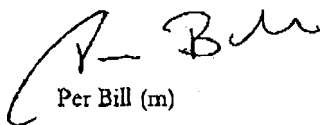
Antal interpellationer ställda till statsminister Ingvar Carlsson		Antal interpellationer besvarade av statsminister Ingvar Carlsson
1994/95	12	3
1995/96	4	0

Antal interpellationer till, respektive besvarade av statsminister Carl Bildt 1991/92-1993/94

Antal interpellationer ställda till statsminister Carl Bildt		Antal interpellationer besvarade av statsminister Carl Bildt
1991/92	6	4
1992/93	6	3
1993/94	16	5

Slutligen bör påpekas att det är synnerligen viktigt för det allmänna rättsmedvetandet att regeringens ledamöter visar respekt för de lagar som instiftats av riksdagen.

Konstitutionsutskottet bör således granska regeringchefens sätt att sköta interpellationsbesvarandet.

Per Bill (m)

BILAGA A1.1.2

UTREDNINGSTJÄNSTEN

Erik Norlander

Tfn: 08 - 786 56 63

SVERIGES
RIKSDAG

PM

2003-01-22

2003:80

INTERPELLATIONER TILL STATSMINISTERN

Uppgifter önskas om vilka interpellationer som ställts till statsministern sedan 1998/99 t.o.m. november 2002? Uppgifterna kompletterar en tidigare PM från utredningstjänsten (2002:2441).

Interpellationer till statsministern:**1998/99****Interpellation 1998/99: 1****Kommunismen***Interpellant/frågeställare:* Sten Andersson (m)*Publicerad* 1998-10-13 i protokoll 1998/99: nr. 5*Mottagande statsråd:* statsministern*Besvarad* 1998-10-20 av vice statsminister Lena Hjelm-Wallén*Svaret publicerat* 1998-10-20 i protokollet 1998/99: 7**Interpellation 1998/99: 18****En samlad familje- och boendepolitik***Interpellant/frågeställare:* Ulla-Britt Hagström (kd)*Publicerad* 1998-11-10 i protokoll 1998/99: nr. 13*Mottagande statsråd:* statsministern*Besvarad* 1998-11-27 av socialminister Maj-Inger Klingvall*Svaret publicerat* 1998-11-27 i protokollet 1998/99: 24**Interpellation 1998/99: 46****Avvecklingen av taxfreeförsäljningen***Interpellant/frågeställare:* Kjell-Erik Karlsson (v)*Publicerad* 1998-11-24 i protokoll 1998/99: nr. 21*Mottagande statsråd:* statsministern*Besvarad* 1998-12-07 av näringsminister Björn Rosengren*Svaret publicerat* 1998-12-07 i protokollet 1998/99: 30**Interpellation 1998/99: 55****Stöd till företag som drabbas av strafffullar***Interpellant/frågeställare:* Sten Andersson (m)*Publicerad* 1998-12-01 i protokoll 1998/99: nr. 26*Mottagande statsråd:* statsministern*Planerad svarsdag:* 1999-01-19*Besvarad* 1999-01-19 av statsrådet Leif Pagrotsky*Svaret publicerat* 1999-01-19 i protokollet 1998/99: 41

Interpellation 1998/99: 63

Förberedelser inför Sveriges ordförandeskap i EU

Interpellant/frågeställare: Inger Strömbom (kd)

Publicerad 1998-12-01 i protokoll 1998/99: nr. 26

Mottagande statsråd: statsministern

Besvarad 1998-12-07 av vice statsminister Lena Hjelm-Wallén

Svaret publicerat 1998-12-07 i protokollet 1998/99: 30

Interpellation 1998/99: 121

Den regionala utvecklingen

Interpellant/frågeställare: Lennart Daléus (c)

Publicerad 1999-02-02 i protokoll 1998/99: nr. 48

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 1999-03-02

Besvarad 1999-03-02 av näringsminister Björn Rosengren

Svaret publicerat 1999-03-02 i protokollet 1998/99: 61

Interpellation 1998/99: 183

Hushållsnära tjänster

Förfallen

Interpellant/frågeställare: Marietta de Pourbaix-Lundin (m)

Publicerad 1999-03-02 i protokoll 1998/99: nr. 61

Mottagande statsråd: statsministern

Interpellation 1998/99: 244

Europaparlamentet

Interpellant/frågeställare: Sten Andersson (m)

Publicerad 1999-04-13 i protokoll 1998/99: nr. 78

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 1999-04-27

Besvarad 1999-04-27 av utrikesminister Anna Lindh

Svaret publicerat 1999-04-27 i protokollet 1998/99: 86

Interpellation 1998/99: 269

Millennieskiftet och de offentliga datasystemen

Interpellant/frågeställare: Per-Richard Molén (m)

Publicerad 1999-04-27 i protokoll 1998/99: nr. 86

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 1999-05-07

Besvarad 1999-05-07 av statsrådet Britta Lejon

Svaret publicerat 1999-05-07 i protokollet 1998/99: 93

Interpellation 1998/99: 326

Tvångsteriliserade personer

Interpellant/frågeställare: Elisabeth Fleetwood (m)

Publicerad 1999-05-04 i protokoll 1998/99: nr. 90

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 1999-05-31

Besvarad 1999-05-31 av socialminister Lars Engqvist

Svaret publicerat 1999-05-31 i protokollet 1998/99: 103

1999/2000**Interpellation 1999/2000: 5****Arbetslösheten***Interpellant/frågeställare:* Runar Patriksson (fp)

Publicerad 1999-09-21 i protokoll 1999/2000: nr. 6

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 1999-09-28

Besvarad 1999-09-28 av näringsminister Björn Rosengren

Svaret publicerat 1999-09-28 i protokollet 1999/2000: 8

Interpellation 1999/2000: 83**Europeiskt valutasamarbete***Förfallen**Interpellant/frågeställare:* Gunnar Hökmark (m)

Publicerad 1999-11-23 i protokoll 1999/2000: nr. 31

Mottagande statsråd: statsministern**Interpellation 1999/2000: 111****Folkomröstning om EMU***Förfallen**Interpellant/frågeställare:* Sven Bergström (c)

Publicerad 1999-11-30 i protokoll 1999/2000: nr. 36

Mottagande statsråd: statsministern**Interpellation 1999/2000: 129****Handlingsplan för trygghet och demokrati***Interpellant/frågeställare:* Lennart Daléus (c)

Publicerad 1999-12-07 i protokoll 1999/2000: nr. 41

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2000-01-18

Besvarad 2000-01-18 av vice statsminister Lena Hjelm-Wallén

Svaret publicerat 2000-01-18 i protokollet 1999/2000: 51

Interpellation 1999/2000: 173**Ansvarsfördelningen inom Näringsdepartementet***Interpellant/frågeställare:* Per-Richard Molén (m)

Publicerad 2000-01-18 i protokoll 1999/2000: nr. 51

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2000-02-10

Besvarad 2000-02-10 av näringsminister Björn Rosengren

Svaret publicerat 2000-02-10 i protokollet 1999/2000: 64

Interpellation 1999/2000: 181**Trygghet för alla***Interpellant/frågeställare:* Lennart Daléus (c)

Publicerad 2000-01-18 i protokoll 1999/2000: nr. 51

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2000-02-17

Besvarad 2000-02-17 av socialminister Lars Engqvist

Svaret publicerat 2000-02-17 i protokollet 1999/2000: 68

Interpellation 1999/2000: 186

Annonsbilagor

Interpellant/frågeställare: Per Bill (m)

Publicerad 2000-01-18 i protokoll 1999/2000: nr. 51

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2000-02-08

Besvarad 2000-02-08 av vice statsminister Lena Hjelm-Wallén

Svaret publicerat 2000-02-08 i protokollet 1999/2000: 62

Interpellation 1999/2000: 215

En konferens om kommunismens offer

Interpellant/frågeställare: Sten Andersson (m)

Publicerad 2000-02-08 i protokoll 1999/2000: nr. 63

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2000-02-22

Besvarad 2000-02-22 av vice statsminister Lena Hjelm-Wallén

Svaret publicerat 2000-02-22 i protokollet 1999/2000: 70

Interpellation 1999/2000: 236

Interneringsläger under andra världskriget

Interpellant/frågeställare: Karin Svensson Smith (v)

Publicerad 2000-02-22 i protokoll 1999/2000: nr. 70

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2000-04-04

Besvarad 2000-04-04 av vice statsminister Lena Hjelm-Wallén

Svaret publicerat 2000-04-04 i protokollet 1999/2000: 91

Interpellation 1999/2000: 271

Försvarsövningen med Ryssland

Interpellant/frågeställare: Bo Lundgren (m)

Publicerad 2000-03-06 i protokoll 1999/2000: nr. 75

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2000-03-10

Besvarad 2000-03-10 av försvarsminister Björn von Sydow

Svaret publicerat 2000-03-10 i protokollet 1999/2000: 78

Interpellation 1999/2000: 275

Ansvarsfördelningen inom näringsdepartementet

Interpellant/frågeställare: Per-Richard Molén (m)

Publicerad 2000-03-14 i protokoll 1999/2000: nr. 79

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2000-04-04

Besvarad 2000-04-04 av vice statsminister Lena Hjelm-Wallén

Svaret publicerat 2000-04-04 i protokollet 1999/2000: 91

Interpellation 1999/2000: 280

Livskraft i hela landet

Interpellant/frågeställare: Lennart Daléus (c)

Publicerad 2000-03-14 i protokoll 1999/2000: nr. 79

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2000-03-28

Besvarad 2000-03-28 av finansminister Bosse Ringholm

Svaret publicerat 2000-03-28 i protokollet 1999/2000: 87

Interpellation 1999/2000: 283

Malmöpolisens resurser

Interpellant/frågeställare: Sten Andersson (m)

Publicerad 2000-03-14 i protokoll 1999/2000: nr. 79

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2000-03-21

Besvarad 2000-03-21 av justitieminister Laila Freivalds

Svaret publicerat 2000-03-21 i protokollet 1999/2000:82

Interpellation 1999/2000: 411

Statens medborgerliga ansvar

Interpellant/frågeställare: Elver Jonsson (fp)

Publicerad 2000-05-09 i protokoll 1999/2000: nr. 105

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2000-05-23

Besvarad 2000-05-23 av statsrådet Mona Sahlin

Svaret publicerat 2000-05-23 i protokollet 1999/2000:114

2000/01

Interpellation 2000/01: 1

Österrikesanktionerna

Interpellant/frågeställare: Sten Andersson (m)

Publicerad 2000-09-26 i protokoll 2000/01: nr. 5

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2000-10-27

Besvarad 2000-10-27 av utrikesminister Anna Lindh

Svaret publicerat 2000-10-27 i protokollet 2000/01: 20

Interpellation 2000/01: 15

Aidsfrågan i Sydafrika

Interpellant/frågeställare: Marianne Andersson (c)

Publicerad 2000-10-03 i protokoll 2000/01: nr. 6

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2000-11-21

Besvarad 2000-11-21 av statsrådet Maj-Inger Klingvall

Svaret publicerat 2000-11-21 i protokollet 2000/01: 30

Interpellation 2000/01: 23

Ersättning till läkaren Lennart Ransnäs

Interpellant/frågeställare: Lars Leijonborg (fp)

Publicerad 2000-10-10 i protokoll 2000/01: nr. 8

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2000-10-19

Besvarad 2000-10-19 av socialminister Lars Engqvist

Svaret publicerat 2000-10-19 i protokollet 2000/01: 15

Interpellation 2000/01: 55

Integrationspolitiken

Interpellant/frågeställare: Sten Andersson (m)

Publicerad 2000-11-07 i protokoll 2000/01: nr. 22

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2000-11-07

Besvarad 2000-11-07 av statsrådet Mona Sahlin

Svaret publicerat 2000-11-07 i protokollet 2000/01: 22

Interpellation 2000/01: 68

Dödsstraffet

Interpellant/frågeställare: Rigmor Stenmark (c)

Publicerad 2000-11-07 i protokoll 2000/01: nr. 22

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2000-11-07

Besvarad 2000-11-07 av utrikesminister Anna Lindh

Svaret publicerat 2000-11-07 i protokollet 2000/01: 22

Interpellation 2000/01: 154

Produktionskrav vid offentlig upphandling

Interpellant/frågeställare: Ingegerd Saarinen (mp)

Publicerad 2000-12-05 i protokoll 2000/01: nr. 40

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2001-01-25

Besvarad 2001-01-25 av miljöminister Kjell Larsson

Svaret publicerat 2001-01-25 i protokollet 2000/01: 56

Interpellation 2000/01: 186**Narkotikageneral***Interpellant/frågeställare:* Maud Ekendahl (m)

Publicerad 2001-01-16 i protokoll 2000/01: nr. 50

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2001-02-01

Besvarad 2001-02-01 av socialminister Lars Engqvist

Svaret publicerat 2001-02-01 i protokollet 2000/01: 59

Interpellation 2000/01: 288**Försenade svar på interpellationer***Interpellant/frågeställare:* Gunnar Axén (m)

Publicerad 2001-03-06 i protokoll 2000/01: nr. 74

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2001-03-13

Besvarad 2001-03-13 av vice statsminister Lena Hjelm-Wallén

Svaret publicerat 2001-03-13 i protokollet 2000/01: 78

Interpellation 2000/01: 292**Exporten av JAS 39 Gripen till Sydafrika***Interpellant/frågeställare:* Gudrun Schyman (v)

Publicerad 2001-03-06 i protokoll 2000/01: nr. 74

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2001-05-08

Besvarad 2001-05-08 av statsrådet Leif Pagrotsky

Svaret publicerat 2001-05-08 i protokollet 2000/01: 106

Interpellation 2000/01: 298**Arbetsfördelningen i regeringen***Interpellant/frågeställare:* Margit Gennser (m)

Publicerad 2001-03-13 i protokoll 2000/01: nr. 78

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2001-03-20

Besvarad 2001-03-20 av vice statsminister Lena Hjelm-Wallén

Svaret publicerat 2001-03-20 i protokollet 2000/01: 82

Interpellation 2000/01: 341**Sveriges åtagande enligt Kyotoprotokollet***Interpellant/frågeställare:* Lena Ek (c)

Publicerad 2001-04-03 i protokoll 2000/01: nr. 90

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2001-04-24

Besvarad 2001-04-24 av miljöminister Kjell Larsson

Svaret publicerat 2001-04-24 i protokollet 2000/01: 98

Interpellation 2000/01: 342**Sveriges Sydafrikapolitik***Interpellant/frågeställare:* Marianne Samuelsson (mp)

Publicerad 2001-04-03 i protokoll 2000/01: nr. 90

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2001-05-08

Besvarad 2001-05-08 av statsrådet Leif Pagrotsky

Svaret publicerat 2001-05-08 i protokollet 2000/01: 106

Interpellation 2000/01: 361

Policy för spelfrågor

Interpellant/frågeställare: Charlotta L Bjälkebring (v)

Publicerad 2001-04-17 i protokoll 2000/01: nr. 94

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2001-05-14

Besvarad 2001-05-14 av finansminister Bosse Ringholm

Svaret publicerat 2001-05-14 i protokollet 2000/01: 110

Interpellation 2000/01: 410

Rätten att demonstrera

Interpellant/frågeställare: Bengt-Ola Rytting (s)

Publicerad 2001-05-02 i protokoll 2000/01: nr. 102

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2001-05-15

Besvarad 2001-05-15 av justitieminister Thomas Bodström

Svaret publicerat 2001-05-15 i protokollet 2000/01: 111

2001/02**Interpellation 2001/02: 8****Avbruten bankfusion***Interpellant/frågeställare:* Per Westerberg (m)

Publicerad 2001-10-02 i protokoll 2001/02: nr. 7

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2001-10-23

Besvarad 2001-10-23 av statsrådet Ulrica Messing

Svaret publicerat 2001-10-23 i protokollet 2001/02: 16

Interpellation 2001/02: 109**Resursförstärkning till kommuner***Interpellant/frågeställare:* Johan Lönnroth (v)

Publicerad 2001-12-04 i protokoll 2001/02: nr. 40

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2002-01-15

Besvarad 2002-01-15 av finansminister Bosse Ringholm

Svaret publicerat 2002-01-15 i protokollet 2001/02: 51

Interpellation 2001/02: 134**Barnens hälsa***Interpellant/frågeställare:* Marianne Samuelsson (mp)

Publicerad 2001-12-11 i protokoll 2001/02: nr. 45

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2002-01-22

Besvarad 2002-01-22 av statsrådet Ingela Thalén

Svaret publicerat 2002-01-22 i protokollet 2001/02: 55

Interpellation 2001/02: 148**Löneskillnader mellan män och kvinnor inom regeringskansliet***Interpellant/frågeställare:* Maria Larsson (kd)

Publicerad 2002-01-15 i protokoll 2001/02: nr. 51

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2002-01-22

Besvarad 2002-01-22 av vice statsminister Lena Hjelm-Wallén

Svaret publicerat 2002-01-22 i protokollet 2001/02: 55

Interpellation 2001/02: 158**Placeringar av EU-institutioner***Interpellant/frågeställare:* Sten Andersson (-)

Publicerad 2002-01-15 i protokoll 2001/02: nr. 51

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2002-01-25

Besvarad 2002-01-25 av utrikesminister Anna Lindh

Svaret publicerat 2002-01-25 i protokollet 2001/02: 58

Interpellation 2001/02: 182**Språkens ställning***Interpellant/frågeställare:* Anders Sjölund (m)

Publicerad 2002-01-22 i protokoll 2001/02: nr. 55

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2002-02-05

Besvarad 2002-02-05 av utbildningsminister Thomas Östros

Svaret publicerat 2002-02-05 i protokollet 2001/02: 63

Interpellation 2001/02: 183

Skolundervisningen

Interpellant/frågeställare: Beatrice Ask (m)

Publicerad 2002-01-22 i protokoll 2001/02: nr. 55

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2002-02-05

Besvarad 2002-02-05 av utbildningsminister Thomas Östros

Svaret publicerat 2002-02-05 i protokollet 2001/02: 63

Interpellation 2001/02: 184

Ungt val

Interpellant/frågeställare: Kalle Larsson (v)

Publicerad 2002-01-22 i protokoll 2001/02: nr. 55

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2002-02-05

Besvarad 2002-02-05 av utbildningsminister Thomas Östros

Svaret publicerat 2002-02-05 i protokollet 2001/02: 63

Interpellation 2001/02: 195

Skolans långsiktiga finansiering

Interpellant/frågeställare: Tomas Högröm (m)

Publicerad 2002-01-29 i protokoll 2001/02: nr. 59

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2002-02-05

Besvarad 2002-02-05 av utbildningsminister Thomas Östros

Svaret publicerat 2002-02-05 i protokollet 2001/02: 63

Interpellation 2001/02: 196

Fler betygssteg

Interpellant/frågeställare: Catharina Elmsäter-Svärd (m)

Publicerad 2002-01-29 i protokoll 2001/02: nr. 59

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2002-02-05

Besvarad 2002-02-05 av utbildningsminister Thomas Östros

Svaret publicerat 2002-02-05 i protokollet 2001/02: 63

Interpellation 2001/02: 197

Skriftliga omdömen

Interpellant/frågeställare: Catharina Elmsäter-Svärd (m)

Publicerad 2002-01-29 i protokoll 2001/02: nr. 59

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2002-02-05

Besvarad 2002-02-05 av utbildningsminister Thomas Östros

Svaret publicerat 2002-02-05 i protokollet 2001/02: 63

Interpellation 2001/02: 198

Viktningar av betyg

Interpellant/frågeställare: Catharina Elmsäter-Svärd (m)

Publicerad 2002-01-29 i protokoll 2001/02: nr. 59

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2002-02-05

Besvarad 2002-02-05 av utbildningsminister Thomas Östros

Svaret publicerat 2002-02-05 i protokollet 2001/02: 63

Interpellation 2001/02: 202**Forskningsbaserade åtgärdsprogram mot mobbning***Interpellant/frågeställare:* Sten Tolgfors (m)

Publicerad 2002-01-29 i protokoll 2001/02: nr. 59

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2002-02-05

Besvarad 2002-02-05 av utbildningsminister Thomas Östros

Svaret publicerat 2002-02-05 i protokollet 2001/02: 63

Interpellation 2001/02: 203**Ekeskolan***Interpellant/frågeställare:* Sten Tolgfors (m)

Publicerad 2002-01-29 i protokoll 2001/02: nr. 59

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2002-02-05

Besvarad 2002-02-05 av utbildningsminister Thomas Östros

Svaret publicerat 2002-02-05 i protokollet 2001/02: 63

Interpellation 2001/02: 278**Offentliga lokaler***Interpellant/frågeställare:* Sten Andersson (-)

Publicerad 2002-03-05 i protokoll 2001/02: nr. 67

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2002-03-19

Besvarad 2002-03-19 av statsrådet Britta Lejon

Svaret publicerat 2002-03-19 i protokollet 2001/02: 84

Interpellation 2001/02: 319**Statliga bolagens företagsledning***Interpellant/frågeställare:* Per Westerberg (m)

Publicerad 2002-03-19 i protokoll 2001/02: nr. 84

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2002-04-16

Besvarad 2002-04-16 av näringsminister Björn Rosengren

Svaret publicerat 2002-04-16 i protokollet 2001/02: 96

Interpellation 2001/02: 325**Ökad öppenhet i statliga företag***Interpellant/frågeställare:* Ola Karlsson (m)

Publicerad 2002-04-02 i protokoll 2001/02: nr. 88

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2002-05-14

Besvarad 2002-05-14 av näringsminister Björn Rosengren

Svaret publicerat 2002-05-14 i protokollet 2001/02: 105

Interpellation 2001/02: 413**Kritik mot Sverige från FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna***Interpellant/frågeställare:* Alice Åström (v)

Publicerad 2002-05-14 i protokoll 2001/02: nr. 105

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2002-05-14

Besvarad 2002-05-14 av justitieminister Thomas Bodström

Svaret publicerat 2002-05-14 i protokollet 2001/02: 105

Interpellation 2001/02: 414

Kritik mot Sverige från FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna

Interpellant/frågeställare: Lars Ohly (v)

Publicerad 2002-05-14 i protokoll 2001/02: nr. 105

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2002-06-03

Besvarad 2002-06-03 av utrikesminister Anna Lindh

Svaret publicerat 2002-06-03 i protokollet 2001/02: 118

Interpellation 2001/02: 415

Kritik mot Sverige från FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna

Interpellant/frågeställare: Kalle Larsson (v)

Publicerad 2002-05-14 i protokoll 2001/02: nr. 105

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2002-05-13

Besvarad 2002-05-13 av statsrådet Mona Sahlin

Svaret publicerat 2002-05-13 i protokollet 2001/02: 104

Interpellation 2001/02: 416

Kritik mot Sverige från FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna

Interpellant/frågeställare: Siv Holma (v)

Publicerad 2002-05-14 i protokoll 2001/02: nr. 105

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2002-05-14

Besvarad 2002-05-14 av jordbruksminister Margareta Winberg

Svaret publicerat 2002-05-14 i protokollet 2001/02: 105

Interpellation 2001/02: 417

Kritik mot Sverige från FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna

Interpellant/frågeställare: Ulla Hoffmann (v)

Publicerad 2002-05-14 i protokoll 2001/02: nr. 105

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2002-05-14

Besvarad 2002-05-14 av justitieminister Thomas Bodström

Svaret publicerat 2002-05-14 i protokollet 2001/02: 105

Interpellation 2001/02: 484

Bilägares kostnader

Interpellant/frågeställare: Lars Gustafsson (kd)

Publicerad 2002-05-14 i protokoll 2001/02: nr. 105

Mottagande statsråd: statsministern

Planerad svarsdag: 2002-05-28

Besvarad 2002-05-28 av näringsminister Björn Rosengren

Svaret publicerat 2002-05-28 i protokollet 2001/02: 114

2002/03¹**Interpellation 2002/03: 23****Direktiven till utredning om partibidrag***Interpellant/frågeställare:* Carl B Hamilton (fp)

Publicerad 2002-11-12 i protokoll 2002/03: nr. 15

Mottagande statsråd: Statsminister

Planerad svarsdag: 2002-11-29

Besvarad 2002-11-29 av Statsrådet Pär Nuder

Svaret publicerat 2002-11-26 i protokollet 2002/03: 26

Interpellation 2002/03: 56**Svensk försvars- och säkerhetspolitik***Interpellant/frågeställare:* Gunnar Hökmark (m)

Publicerad 2002-12-03 i protokoll 2002/03: nr. 28

Mottagande statsråd: Statsminister

Planerad svarsdag: 2002-12-03

Besvarad 2002-12-03 av Utrikesminister Anna Lindh

Svaret publicerat 2002-12-03 i protokollet 2002/03: 28

Interpellation 2002/03: 57**Utredningars självständiga arbete***Interpellant/frågeställare:* Per Bill (m)

Publicerad 2002-12-03 i protokoll 2002/03: nr. 28

Mottagande statsråd: Statsminister

Planerad svarsdag: 2002-12-06

Besvarad 2002-12-06 av Vice statsminister Margareta Winberg

Svaret publicerat 2002-12-06 i protokollet 2002/03: 31

Källa:

Rixlex (databasen Infr)

¹ Inlämnade t.o.m. november 2002.

BILAGA A1.1.3

REGERINGSKANSLIET

Statsrådsberedningen

Rättschefen

Telefon 405 4849

2003-02-13

SB2003/777

Konstitutionsutskottet
Riksdagen

Konstitutionsutskottet

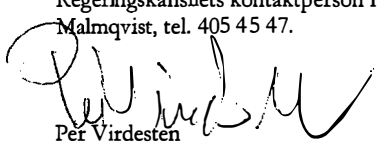
Ink 2003 -02- 13

Dnr 050-1515-2002/03

KU:s granskningsärende 2002/03:14

Som svar på KU:s skrivelse den 23 januari 2003 överlämnas en inom
Statsrådsberedningen upprättad promemoria.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är departementsrådet Bo
Malmqvist, tel. 405 45 47.

Per Virdesten

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2003-02-13

Statsrådsberedningen

Departementsrådet
Bo Malmqvist

Antalet av statsministern besvarade interpellationer

Att interpellationer ställda till statsministern under 1998/99–2002/03 har besvarats av ett annat statsråd beror främst på två saker: interpellationernas innehåll och arbetsfördelningen inom regeringen. De flesta av dessa interpellationer föll inom det svarande statsrådets verksamhetsområde enligt förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet eller enligt ett förordnande av statsministern med stöd av 7 kap. 5 § regeringsformen. Några var övergripande eller allmänpolitiska och besvarades därför av vice statsministern eller – i ett fall – av statsministern.

Enligt fast praxis är det i första hand interpellationens innehåll och arbetsfördelningen inom regeringen som blir avgörande för vem av statsråden som svarar på en interpellation. Arbetsfördelningen kan givetvis skifta från en regering till en annan och kan också variera med tiden. Det gäller även arbetsfördelningen mellan statsministern och övriga statsråd.

Vem interpellanten anger som mottagare är däremot inte avgörande.

Denna praxis skall ses i ljuset av att interpellationsinstitutet syftar till att ge riksdagen underlag för sin granskning av regeringen. Oavsett vem av statsråden som lämnar ett interpellationssvar föregås svaret av ett samråd inom regeringen. Statsråden samråder med varandra om svarets innehåll och utformning på samma sätt som inför formliga regeringsbeslut. Rättschefen i Statsrådsberedningen har gett ut riktlinjer om detta (Statsrådsberedningens riktlinjer, Ds 1998:52, s. 275 och 381).

Det är alltså regeringen och inte bara ett enskilt statsråd som står bakom de svar som lämnas. Statsrådets svar är i själva verket regeringens. Ett svar blir i det väsentliga detsamma oavsett vem av statsråden som lämnar svaret. Betydelsen av vem som lämnar svaret är i motsvarande mån begränsad.

Vid den debatt i kammaren som brukar följa när statsrådet har läst upp ett interpellationssvar har interpellanten och andra riksdagsledamöter tillfälle att ställa följdfrågor. Det ligger i sakens natur att också svaren på följdfrågor bör uttrycka regeringens gemensamma ståndpunkt, även om dessa svar inte har föregåtts av samråd inom regeringen på samma sätt som svaret i statsrådets huvudanförande. Inget hindrar för övrigt att följdfrågor efter en interpellationsdebatt ställs och besvaras t.ex. vid en senare muntlig frågestund där statsministern är närvarande.

Som ett led i förnyelsen av riksdagens arbetsformer påbörjades nyligen ett försök med en statsministerns frågestund. Tanken är att på så sätt ge utrymme i kammaren för ett regelbundet återkommande meningsutbyte med statsministern om aktuella frågor som rör regeringens arbete. Erfarenheterna får visa om detta är ett bra sätt att vitalisera riksdagens kontrollmakt.

BILAGA A1.2.1**Konstitutionsutskottet**

Ink 2002-06-11

Dnr PD 2001/02: Sen: 6577

Granskningsanmälan till riksdagens Konstitutionsutskott

Från riksdagsman Lennart Fridén (m)

Rörande justitieminister Thomas Bodströms agerande i samband med riksdagsledamots försök till utövande av kontroll- och granskningsfunktion.

Saken.

Jag sände in en skriftlig fråga till justitieministern rörande uppföljningen av förmynderskapsreformerna i slutet av 1980-talet (2001/02:1043), som registrerades den 12 april 2002. Den 24 april kom ett "svar" från ministern, som dock berörde en annan fråga. I svaret står det t.ex. "som exempel på sådana reformer har han nämnt bl.a. 1995 års förmynderskapsreform." Denna hade jag överhuvudtaget inte berört, men utifrån denna felaktighet skrevs det korta och dessutom tämligen innehållslösa svaret.

Självfallet blev jag upprörd över denna nonchalans. För mig var det viktigt att få svar på den egentligen ställda frågan för sakens skull. Jag avfattade därför samma dag en interpellation (2001/02:426) som registrerades den 26 april 2002.

Den 27 maj togs interpellationen upp för besvarande i kammaren. Svaret var ofullständigt. När jag efter dess uppläsande från ministern kommenterade såväl det som skett med frågan som även delvis interpellationssvaret, vägrade justitieministern att fortsätta diskussionen. Flera av de detaljfrågor som jag velat ha svar på och få belysta i efterföljande repliker, kunde jag således inte ställa.

Jag avsände samma dag ett brev till statsrådet där jag påtalade detta och ville ha en förklaring på hans agerande. Till brevet fogade jag också mitt grundmanus för det tänkta andra inlägget från mig, eftersom detta är en fråga som är viktig och berör många. Idag har jag erhållit svar på brevet (Dnr Ju2002/4266) från statsrådet som inte innehåller svar i sak.

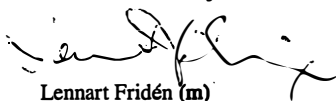
Min bedömning.

Jag anser att justitieministern Thomas Bodström genom sitt agerande- i första hand vid behandlingen av den skriftliga frågan, men även senare – har hindrat mig från att utföra den granskning inför offentligheten av ansvarigt statsråds fögderi, som är en av mina viktiga konstitutionella uppgifter som riksdagsman. Skulle ett sådant agerande bilda mönster för regeringsmedlemmarnas sätt att bemöta parlamentarikerna, så har rollerna ändrats så att man även måste tala om en maktförskjutning.

Hemställan

Jag hemställer att konstitutionsutskottet granskar det nu av mig anhängiggjorda ärendet och med ledning därav också gör vederbörliga påpekanden.

Stockholm den 11 juni 2002

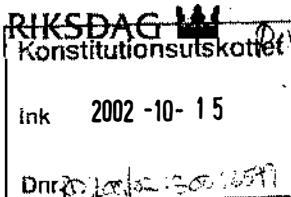

Lennart Fridén (m)

Plats 204

BILAGA A1.2.2

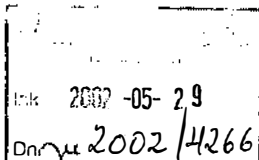
LENNART FRIDÉN
Riksdagsledamot

SVERIGES

Stockholm 2002-05-27

2002-05-27

Justitieminister Thomas Bodström

Thomas!

Ditt uppträdande vid dagens interpellationsdebatt förvånade mig storligen. Debatt innebär ju att man har ett meningsutbyte. Det förvägrade Du mig! Först får jag ett svar som inte är ett relevant svar på en fråga. Därigenom förhindrade Du mig att utföra mitt uppdrag som riksdagsman, så som jag konstitutionellt förväntas göra det. När jag sedan upprepar frågeställningen för ett meningsutbyte oss emellan, i interpellationsdebattens form, och reser en dag en dag tidigare, än jag annars skulle ha gjort, till Stockholm, så smiter Du ifrån Ditt ansvar som statsråd i en demokrati att debattera en fråga. Uppenbarligen var det den taktiska bedömningen som gjordes av Din medhjälpare, han - som likt en Eriks XIV Jöran Persson - viskade det i Ditt öra. Jag finner det både vara politiskt och etiskt förkastligt. Med tanke på Dina ofta åberopade etiska värderingar är också det avsett att väcka förvåning.

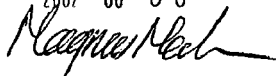
De frågor som nu radar upp sig är många. Bl.a. måste man fråga sig: Är Du feg? Kan Du inte ämnet? Klarade Du inte av att Ditt departement fick en skopa ovet för sitt klavertramp? Solidariserar Du Dig med Dina medarbetares misstag? Kände Du Dig så skamsen att Du inte ville fortsätta debatten för att undika att avslöja att någon av dessa frågor, av Dig måste besvaras med "ja"?

Det andra inlägg, som jag hade förberett, och som nu ingen fick ta del av genom Ditt agerande bifogas detta brev. Jag önskar en kommentar! De övriga frågor som berör området och som jag hade i beredskap kommer ev. i frågeform senare.

Helgeandsholmen dag som ovan

Lennart Fridén
Riksdagsman (m)

2002-06-06

TEL: 08-786 45 35 • MOBIL: 070-53 11 736 • FAX: 08-786 61 33
BESÖKSADRESS: Mynttorget 2 • E-POST: lennart.friden@riksdagen.se

SVERIGES RIKSDAG • 100 12 STOCKHOLM • TEL 08-786 40 00

Justitieministern framför i sitt nu aktuella svar en riktig förmodan, den att jag inte vill ha en återgång till omyndigförklaringen av den typ som fanns förr. Däremot har samhället gjort sig skyldigt till ett inte helt ovanligt fel- att kasta ut barnet med badvattnet . Förutom att lagändringarna medförde ökade rättigheter när det gällde att gifta sig, att rösta etc. (Där har ju istället lagts ett större ansvar på vigselförrättare och valförrättare att se upp med och försäkra sig om att vederbörande är självständig i sitt agerande och medveten om handlingens innebörd, annars föreligger vägransrätt!)så försvann den mera eller mindre automatiska straffrifyklaringen, skyddet mot att företa oförnuftiga ekonomiska åtgärder med bindande och problemskapande följd, etc. Lagens funktioner både som skydd mot att utnyttjas av andra, att skapa problem för andra, att medvetet bryta mot samlevnadsregler etc. blir ibland svår att applicera på alla. När lagen genomfördes, jag vet inte om justitieministern då ännu kommit så långt i sin danning till jurist , att han följde diskussionerna, men väl förmodligen senare tagit del av dem , så utlovades ju att skyddet och stödet och hindren skulle kunna "skräddarsys" för varje individ i en kombination av godemansskap, förvaltarship och av rätten gjorda specifikationer. Uppenbarligen har man inte klarat av det för så många som önskvärt vore.

Några dagar – mig ovetandes – innan jag ställde min fråga, och ett par veckor efter den information vi fått hos KFM tillsatte regeringen tydligen en grupp för översyn av föräldrabalksregler. Jag anser att det är mycket väsentligt att den gruppen också hämtar in information om det nu aktuella från KFM, polis, domstolar och överförmyndare. Det har hänt mycket på de områden som berördes när det gäller de underåriga, men efter 13 år med de regler som togs med lagen 1988:1251 finns det stora skäl till att se över de tillkortakommanden som de kan ha medfört.

LF

REGERINGSKANSLIET

2002-06-06

Ju2002/4266

Justitiedepartementet

Justitieministern

Riksdagsledamoten
Lennart Fridén
Sveriges riksdag

100 12 STOCKHOLM

Bäste Lennart!

Det är tråkigt att Du har uppfattat interpellationsdebatten på det sätt som Du ger uttryck för i Ditt brev till mig. Jag kan dock inte riktigt dela Din uppfattning. För egen del menar jag nämligen att det svar som jag inledningsvis lämnade i kammaren på ett fullgott sätt berörde de sakfrågor som därefter togs upp i Ditt anförande.

Du önskar vidare att jag nu kommentar den replik som Du hade förberett, men som inte kom att framföras i kammaren. Även här menar jag att svaret på Din interpellation är just en sådan kommentar. Jag kan dock tillägga att jag nyligen har fått veta att den särskilde utredaren verkligen har för avsikt att – på det sätt som Du rekommenderar – vända sig till det praktiska rättslivet för att hämta in information om hur reglerna om god man och förvaltare fungerar i olika avseenden.

Med vänlig hälsning

Thomas Bodström

BILAGA A1.2.3

REGERINGSKANSLIET

2002-12-03

SB2002/11462

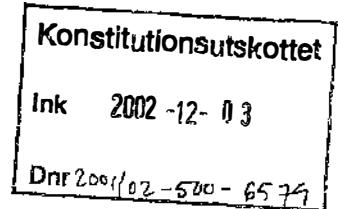
Statsrådsberedningen

Konstitutionsutskottet

Rättschefen

Riksdagen

Telefon 405 4849

KU:s granskningsärende 2002/03:1

Som svar på KU:s skrivelse den 7 november 2002 överlämnas en inom Justitiedepartementet upprättad promemoria.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är rättschefen Fredrik Wersäll, tel. 405 44 69.

Per Virdesten

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2002-11-27

Justitiedepartementet

Statsrådsberedningen
rättschefen Per Virdesten

Konstitutionsutskottets granskningsärende 2002/03:1 – Lennart Fridéns (m) anmälning angående justitieminister Thomas Bodströms agerande i samband med utövande av kontroll- och granskningsfunktionen

Vad som anmälts för utskottets granskning är dels ett skriftligt svar på fråga, dels ett interpellationssvar. Både frågan och interpellationen bär rubriken "Uppföljning och översyn av lagar rörande svaga grupper".

Frågesvaret

I sin fråga hänförde sig anmälaren till olika reformer som genomfördes i slutet av 1980-talet. En av dessa reformer betecknades av honom som "de ändrade förmynderskapsreglerna".

Vid utarbetandet av svaret på den skriftliga frågan har den på så sätt utpekade reformen kommit att identifieras som 1995 års reform av reglerna om bl.a. förmyndares förvaltning av egendom samt samhällets tillsyn över sådan förvaltning. Den reformen brukar allmänt betecknas som just "förmynderskapsreformen", medan 1989 års reform – som var den som avsågs med anmälarens fråga – brukar omnämnas som den reform varigenom förvaltarskap infördes.

Det är olyckligt att frågan kommit att missuppfattas på detta sätt.

Interpellationssvaret

Konstitutionsutskottets promemoria återger på ett korrekt sätt huvuddragen i interpellationssvaret. I det anförande som följde på detta svar (anförande 180) tog anmälaren upp två aspekter som rörde själva saken. Så berördes dels anmälarens slutsatser efter ett besök på en kronofogdemyndighet, dels vad som hade rapporterats i media om Justitieombudsmannens granskning av vissa överförmyndare. Den kommentar som omnämmandet av dessa båda sakförhållanden hade kunnat föranleda – att den antydda kritiken föll inom ramen för vad som kunde uppmärksammas av den särskilde utredaren – hade redan framställts i interpellationssvaret. Det fanns inte skäl att upprepa kommentaren.

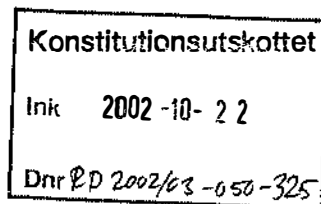
BILAGA A1.3.1

TOBIAS KRANTZ
Riksdagsledamot

SVERIGES
RIKSDAG

Stockholm 2002-10-14

Konstitutionsutskottet

Anmälan av finansminister Bosse Ringholm

Jag anmäler härmed finansminister Bosse Ringholm till granskning i utskottet för hans hantering av frågan om avskaffande av den så kallade Pomperipossaeffekt som drabbar många småföretagare.

På initiativ av ett enigt skatteutskott (bet. 2001/02:SkU29) beslöt riksdagen våren 2002 (prot. 2001/02:107) att regeringen senast under augusti i år skulle återkomma till riksdagen med ett förslag till "en retroaktivt verkande lagändring som eliminerar de effekter som uppstår i förlustsituationer till följd av att ett tjänstebelopp skall tas upp till beskattning av den som genom ett uppskovsgrundande andelsbyte har avyttrat kvalificerade andelar i fåmansföretag" (bet. 2001/02:SkU29, s 7).

Populärt uttryckt rörde riksdagens beställning den så kallade Pomperipossaeffekten. Den uppstår, enligt nuvarande regler, bland annat när en företagare säljer och får betalt i aktier som senare blir värdelösa. Företagaren tvingas då betala skatt på en vinst som inte längre finns.

Trots riksdagens beslut har regeringen inte, inom den stipulerade tidsramen, återkommit till riksdagen med ett lagförslag i frågan. Det är, enligt min mening, allvarligt att regeringen på detta sätt ignorerar ett beslut i riksdagen. Konstitutionsutskottet har också i tidigare granskningsbetänkanden understrukit att "utgångspunkten måste vara att det önskemål som tillkännagivandet avser bör tillgodoses" (se exempelvis bet. 2001/02:KU20, s 22). Det synes mig som om finansminister Bosse Ringholms agerande står i strid med de principer som konstitutionsutskottet har uttalat. Finansministerns sätt att agera bör därför, från konstitutionella utgångspunkter, föranleda en granskning av utskottet.

Stockholm, dag som ovan

Tobias Krantz

BILAGA A1.3.2

REGERINGSKANSLIET

2002-12-10

Finansdepartementet

Rättschefen Per Virdesten
StatsrådsberedningenClaes Ljungh
Statssekreterare**Ang. KU:s granskningsärende 2002/03:7**

Jag har ombetts att lämna underlag till svar i konstitutionsutskottets granskningsärende 2002/03:7.

Inom Finansdepartementet utarbetades under våren 2002 en promemoria om de s.k. 3:12-reglerna och reglerna om andelsbyten. Promemorian (Fi2002/1588) som är daterad den 12 april 2002 tog sikte på vissa komplikationer som kan uppkomma när de två regelsystemen skall tillämpas samtidigt. I promemorian redovisades ett antal olika lösningar. Däremot lämnades inga förslag till övergångsbestämmelser eftersom det inte var självklart att reglerna skulle ges retroaktiv verkan. Promemorian remissbehandlades och remisstiden gick ut den 15 juni 2002.

Det aktuella utskottsbetänkandet med begäran om en proposition senast i augusti 2002 är daterat den 24 april 2002. Mot bakgrund av utskotts-betänkandet utarbetades under sommaren 2002 en lagrådsremiss. Lagrådsförslaget byggde på ett av de förslag som presenterats i promemorian, med beaktande av de synpunkter som förts fram av remissinstanserna. I enlighet med utskottets begäran hade reglerna gjorts retroaktiva. De föreslogs kunna tillämpas på händelser som inträffat tidigast den 1 januari 1999. Lagrådsremissen – i första hand de delar som omfattade den retroaktiva tillämpningen – delades under hand med bl.a. Riksskatteverket och vissa domstolar.

Arbetet med lagrådsremissen bedrevs med sikte på att en färdig proposition skulle kunna överlämnas till riksdagen inom den tid som riksdagen begärt. Under arbetets gång visade det sig emellertid att förslagens statsfinansiella effekter var större än vad man kunnat förvänta sig. Att reglerna skulle tillämpas retroaktivt beräknas sålunda medföra en engångskostnad på 283 miljoner kronor och för framtiden skulle de nya reglerna medföra ett årligt inkomstbortfall på 9 miljoner kronor.

I den offentliga debatt som föregick riksdagens initiativ talade man i första hand om de aktieägare vars aktier gått ned kraftigt i värde eller helt hade förlorat sitt värde. Skatteutskottets text hade också en sådan inriktning. Det visade sig emellertid att de retroaktiva reglerna inte kunde begränsas på ett sådant sätt att reglerna endast skulle omfatta dem som drabbats. Detta var också förklaringen till den höga kostnaden för den retroaktiva tillämpningen.

Mot bakgrund av de höga kostnaderna gjordes emellertid förnyade ansträngningar att finna en mindre kostsam lösning som uppfyllde både de konstitutionella kraven på lagstiftning och de önskemål riksdagen gett uttryck för. Detta visade sig emellertid omöjligt, i första hand av konstitutionella skäl.

Det förslag som överlämnades till Lagrådet den 19 oktober 2002 omfattar därför – när det gäller den retroaktiva delen – en mycket komplex lagstiftning som krävt betydligt mer ingående analyser än vad som redovisats där. Det hör till bilden att när lagen träder i kraft den 1 januari 2003 är den tillämplig på händelser som kunnat inträffa den 1 januari 1999, dvs. fyra år tidigare. En så lång period för retroaktiv tillämpning av skattelag torde sakna motstycke i svensk skattelagstiftning.

Lagrådets yttrande – som är daterat den 4 november 2002 – bekräftar lagstiftningens komplexa beskaffenhet. Bl.a. anføres att det hade – med hänsyn till ärendets komplexitet – varit önskvärt om framför allt förslaget om ikraftträdande och övergångsbestämmelser – hade gjorts till föremål för en för en mer omsorgsfull beredning.

Trots försök att finna en finansiering lyckades regeringen inte att under den alltför snålt tilltagna tid som stod till buds finna en lösning som var acceptabel och försvarbar. I den proposition som överlämnades till riksdagen angavs därför att det i stället fick ankomma på riksdagen att ta ställning till det redovisade intäktsbortfallet.

Sammanfattningsvis: Mot bakgrund av ärendets komplexitet och de kostnader som var förenade med den omfattande retroaktiva tillämpningen var det av största vikt att lagstiftningen skulle uppfylla högt ställda krav. Det skulle vara förenat med betydande svårigheter att utan att göra avkall på bl.a. rättssäkerhetens krav forcera fram en lagstiftning inom den korta tid som stod till buds.

Claes Ljungh
Statssekreterare

BILAGA A1.3.3

REGERINGSKANSLIET

2003-02-11

Finansdepartementet

Per Virdesten
StatsrådsberedningenStatssekreteraren
Claes LjunghKU:s granskningsärende 2002/03:7

Statsrådsberedningen har begärt in underlag till svar till KU på utskottets kompletterande fråga i rubricerade ärende.

Bakgrunden är följande. Riksdagen begärde i slutet av april 2002 att regeringen senast vid utgången av augusti 2002 till riksdagen skulle överlämna en proposition om att avskaffa den s.k. Pomperipossaskatten. En sådan proposition överlämnades till riksdagen den 7 november 2002. Finansminister Bosse Ringholm har anmälts till Konstitutionsutskottet för handläggningen av ärendet. I ett yttrande, som med anledning av anmälan lämnades till utskottet i slutet av förra året, angavs att en av anledningarna till att ärendet försenades var att förslagets statsfinansiella effekter var större än man kunnat förvänta sig. Därtill kom att det var fråga om en mycket komplex lagstiftning.

Utskottet har, i anledning av det avlämnade svaret, nu frågat i vilken mån det förmedlades till riksdagen att dessa svårigheter uppmärksammats och att en proposition inte skulle kunna överlämnas inom den tid riksdagen begärt.

Jag vill inledningsvis framhålla följande. Under beredningen av lagstiftningsärenden är det vanligt att ansvariga tjänstemän på Finansdepartementets skatteavdelning håller kontakt med skatteutskottets kansli för att hålla kansliet informerat om eventuella förskjutningar i tidsplaneringen i akt och mening att underlätta kansliets planering av utskottsarbetet. Så skedde även i detta ärende. Från och med slutet av augusti 2002 fram till dess propositionen avlämnades informerades kansliet således fortlöpande om arbetets fortskridande.

Under våren 2002 behandlade skatteutskottet frågan i betänkandet 2001/02:SkU15 s. 20–22. Utskottet föreslog ingen åtgärd eftersom ett arbete redan pågick inom Finansdepartementet med att analysera frågeställningen (se s. 22 i betänkandet). Riksdagen biföll betänkandet.

Inom Finansdepartementet utarbetades härfter en promemoria, som offentliggjordes den 12 april 2002 (bifogas). Det beslutades att promemorian skulle remissbehandlas och remisstiden bestämdes till den 15 juni 2002. Skatteutskottets kansli skickade ut promemorian till samtliga ledamöter och suppleanter i utskottet.

Då det stod klart att det inte fanns några förutsättningar för regeringen att lämna någon proposition i ärendet under våren 2002 väcktes inom skatteutskottet tanken att föreslå riksdagen ett initiativ i frågan.

I betänkandet 2001/02:SkU29 beslutade utskottet enhälligt att föreslå att riksdagen skulle tillkännage för regeringen som sin mening vad utskottet anfört om att regeringen skulle återkomma till riksdagen med ett förslag till en retroaktivt verkande lagändring som skulle eliminera de effekter som kunde uppstå i förlustsituationer till följd av att ett tjänstebelopp skulle upptas till beskattning av den som genom ett uppskovsgrundande andelsbyte hade avyttrat kvalificerade andelar i fåmansföretag. Av utskottets ställningstagande framgick vidare att regeringen borde, efter lagrådsgranskning och de eventuella kompletteringar som kunde behövas efter denna granskning, återkomma till riksdagen med förslaget senast under augusti 2002. Riksdagen godkände betänkandet den 16 maj 2002.

Någon proposition i ärendet inkom inte under augusti 2002. Inte heller lämnade regeringen någon lagrådsremiss till Lagrådet. Regeringen lämnade inte heller någon förklaring för den uteblivna propositionen i skrivelse till riksdagen eller dylikt.

Den 9 september 2002 lämnades – som nämnts i Ljunghs skrivelse – ett frågesvar om ärendet som gick ut på att beredningen av ärendet ännu inte var avslutad (fråga 2001/02:1562).

Den 17 september 2002 hölls ett möte mellan skatteutskottets kansli och avdelningschefen och enhetscheferna på Finansdepartementets skatte- och tullavdelning. Avsikten var att gå igenom vilka ärenden som låg i "pipeline" på skatte- och tullenheter och som skulle komma att levereras till riksdagen under hösten 2002 eller under överblickbar del av våren 2003. Angående andelsbytesfrågan lämnades beskedet att något beslut angående frågans fortsatta hantering inte hade fattats av Finansdepartementets politiska ledning, att arbetet med att ta fram en lagrådsremiss fortsatte samt att man avsåg att föra upp en proposition i den kommande propositionsförteckningen.

Den 18 september 2002 lämnades – som också nämnts i Ljunghs skrivelse – ett nytt frågesvar vari hänvisades till det tidigare svaret om ärendet (fråga 2001/02:1599).

I propositionsförteckningen den 1 oktober 2002 aviserades en proposition till den 8 oktober 2002 (punkt 41).

Den 7 oktober 2002 höll utskottet konstituerande sammanträde. Dessförinnan hade kansliet under hand från några ledamöter fått förfrågan om något ytterligare fanns att berätta rörande andelsbytesfrågan. Efter underhandskontakter med Regeringskansliet kunde kansliet bara förmedla att läget var detsamma som tidigare: beredningen av ärendet var ännu inte avslutad. Under sammanträdet väcktes ett yrkande med avseende på frågan. Hur det gick härmed framgår av bifogade protokoll 2002/03:1, 2002-10-07, § 10 (bifogas).

Den 8 oktober 2002 avlämnades ingen proposition om andelsbyten och inte heller överlämnades någon lagrådsremiss till Lagrådet. Däremot avlämnades budgetpropositionen. Frågan om andelsbyten berördes emellertid inte alls i budgetpropositionen och budgetens inkomstsida var beräknad utan hänsyn till den förändring som aktualiserades genom riksdagens tillkännagivande. Andra frågor som det skulle lämnas särproposition om senare under hösten kommenterades i budgeten, liksom en samlad bedömning av de offentlig-finansiella effekterna, men den nu aktuella frågan om andelsbyten togs över huvud taget inte upp (se budgetpropositionen för 2003, Finansplanen, avsnitten 8.8 och 8.9, s. 193 f.).

Eftersom det inte stod någonting om beskattningen av andelsbyten i budgetpropositionen och då eventuella retroaktiva förändringar med avseende härpå skulle ha betydelse för och innebära en förändrad beräkning av statens inkomster för år 2003 kom skatteutskottets och finansutskottets kanslier vid motionsfördelnings-sammanträdena under den allmänna motionstiden 2002 överens om att föreslå att alla motioner med yrkanden på detta område skulle remitteras till finansutskottet, eftersom finansutskottet är exklusivt behörigt att föreslå omräkningar av statens inkomster inför ett budgetår. Motionerna remitterades också på detta sätt. Några motioner som av förbiseende kommit att remitteras till skatteutskottet överlämnades senare till finansutskottet.

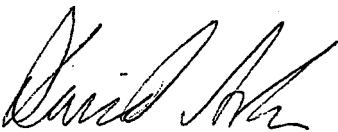
Enligt en TT-notis den 9 oktober 2002 ville finansministern inte ge något löfte om när förslaget kunde vara klart (bifogas). Några dagar senare – jag kan inte erinra mig exakt när – fick kansliet besked av finansutskottets kansli att frågan om ett initiativ väckts i finansutskottet. Det var troligen torsdagen den 10 oktober.

Ytterligare någon eller några dagar senare fick kansliet under hand besked av Regeringskansliet att regeringen nu avsåg att lämna över en lagrådsremiss till Lagrådet. Samma uppgift förekom under veckan i massmedia. Lagrådsremissen som därefter lämnades över är daterad den 17 oktober 2002. Lagrådets yttrande förelåg den 4 november 2002 (se prop. 2002/03:15 s. 97).

Under denna period – när det nu stod klart att regeringen skulle komma att överlämna en proposition i andelsbytesfrågan som skulle behandlas före juluppehållet – togs det upp en diskussion mellan skatteutskottets kansli och Regeringskansliet om när propositionen borde lämnas till riksdagen. Regeringskansliet hade behov av ytterligare rådrum för att överarbeta propositionen med hänsyn till Lagrådets yttrande, och kansliet å sin sida måste beakta behovet av normal motionstid (det var aldrig fråga om att förkorta den), utskottsbehandling och kammarbehandling. Skatteutskottets kansli och Regeringskansliet kom överens om att inriktningen borde vara att avlämna propositionen den 13 november 2002. Körschemat skulle då bli följande: motionstid 28 november, föredragning och preliminära beslut i utskottet den 3 december, justering av betänkande i utskottet den 10 december, reservationstid den 11 december, bordläggning i kammaren den 18 december (endast en bordläggning) samt debatt och beslut i kammaren den 19 december 2002.

Propositionen kom in som planerat och körschemat kunde hållas (prop. 2002/03:15, bet. 2002/03:SkU5, rskr. 2002/03:80).

En komplikation var att, eftersom ingen inkomstberäkning gjorts i budgetpropositionen av de aktuella regelförändringarna, man kunde ifrågasätta om avlämnandet av proposition 2002/03:15 egentligen var förenligt med riksdagsordningen (se 3 kap. 2 § tredje stycket riksdagsordningen). Frågan löstes genom att propositionen remitterades till finansutskottet, liksom de motioner som väcktes med anledning av propositionen. Finansutskottet beaktade i sitt budgetbetänkande de förslag som regeringen lade fram i propositionen vid sin inkomstberäkning och överlämnade därefter propositionen till skatteutskottet "för en lagteknisk beredning av förslagen" (se bet. 2002/03:FiU1 s. 210 och 257 f. och bet. 2002/03:SkU5 s. 6 längst ner).

David Ask
Kanslichef i skatteutskottet

Bilagor

1. Finansdepartementets promemoria Fi 2002/1588, 2002-04-12
2. Skatteutskottets protokoll 2002/03:1, 2002-10-07
3. TT-notis 2002-10-09

BILAGA A1.3.5

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2003-04-14

Finansdepartementet

Riksdagens konstitutionsutskott

Skatte- och tullavdelningen

Departementsrådet

Hases Per Sjöblom

Telefon 08-4051699

Mobil 070-3941049

Telefax 08-4051466

E-post per.sjoblom@finance.ministry.se

Konstitutionsutskottet**Ink 2003-04-15****Dnr PD2002/03-050-325**Kompletterande upplysningar i KU:s granskningsärende 2002/03:7

Inför utskottsförhöret med finansminister Bosse Ringholm gav statssekreteraren Claes Ljungh via Statsrådsberedningen in två skilda yttranden. Av det yttrande som är daterat den 11 februari 2003 framgår bl.a. att det i det aktuella lagstiftningsärendet – liksom i alla lagstiftningsärenden – skett kontakter mellan ansvariga tjänstemän på Finansdepartementet och skatteutskottets kansli. Vidare konstaterar Claes Ljungh att kansliet fortlöpande informerades om arbetet från och med slutet av augusti 2002 fram till dess propositionen avlämnades.

I det yttrande av den 25 februari 2003 som getts in av skatteutskottets kanslichef David Ask anförts bl.a. följande: "Innan jag går in på händelserna vill jag slå fast att skatteutskottets kansli fick inga andra upplysningar i detta ärende än vad finansministern lämnade till riksdagen i frågesvar, propositionsförteckning och liknande."

Vad Claes Ljungh och David Ask framfört i sina respektive skrivelser kom att särskilt tilldra sig intresse vid utskottsförhöret den 1 april 2003.

Några dagar efter utskottsförhöret talade jag i telefon med David Ask om en helt annan fråga. Också vad som skett i utskottet berördes och jag nämnde särskilt att hans ovan citerade uttalande tilldragit sig stort intresse och att det vid förhöret gjorts gällande att det ger en annan bild än den Claes Ljungh gett uttryck för. David Ask nämnde då att han med sitt yttrande endast avsett att betona att den typ av kontakter som utskottsförhöret handlade om i första hand berörde vad som skett på politisk nivå och att vad som eventuellt skett på tjänstemannanivå inte var av motsvarande intresse. David Ask gav uttryck för att det vore olyckligt om hans yttrande uppfattats på det sättet att det faktiskt inte förekommit några kontakter på tjänstemannanivå.

Jag som i Finansdepartementet varit ansvarig för den aktuella lagstiftningen - och som också var närvarande vid utskottsförhören - har inför Claes Ljungh redogjort för vad David Ask sagt vid vårt telefonsamtal. Jag har därefter ombetts att lämna denna redogörelse till Konstitutionsutskottet.

Håkan Per Sjöblom
Departementsråd

BILAGA A1.4.1

Konstitutionsutskottet

Ink 2002 -11- 19

Dnr RD 2002/03-050-1083

2002-11-19

Till
Konstitutionsutskottet

Regeringen har presenterat ett förslag till utseende av en president för Europeiska Rådet utan att först ha förankrat det i EU-nämnden.

Vid EU-nämndens sammanträde den 15 november 2002 hade regeringen avlämnat en underlagspromemoria (kommenterad dagordning) till nämnden inför Allmänna rådets möte den 18-19 november. I detta stod bl.a.:

"Sverige har presenterat ett non-paper där det bl.a. föreslås en vald ordförande i Europeiska rådet i kombination med ett starkt gruppordförandeskap där en grupp medlemsstater delar på ansvaret under längre tid än dagens system med sexmånadersrotation. Syftet med förslaget är ökad effektivitet och kontinuitet i rådet samtidigt som den institutionella balansen inte ändras. I ett gruppordförandeskap måste det finnas en balans mellan både små och stora medlemsstater och mellan gamla och nya medlemsstater. Därutöver måste en regional spridning säkras."

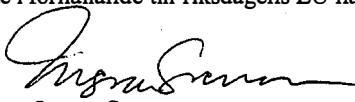
Vid nämndens sammanträde konstaterade ordföranden för nämnden att det inte förelåg någon majoritet för regeringens ställningstagande.

Detta non-paper hade alltså redan delats till övriga medlemsstater före EU-nämndens sammanträde. Det delades till EU-nämnden vid sittande sammanträde.

Riksdagsstyrelsen ansåg i anslutning till besluten kring Riksdagskommitténs förslag att den praxis bör bestå som innebär att det inte anses tillräckligt att regeringen inte gör något som står i strid med EU-nämndens synpunkter utan i stället agerar i enlighet med nämndens råd och ståndpunkter. Konstitutionsutskottet och riksdagen delade denna uppfattning på våren 2001. Slutsatsen är alltså att regeringen skall agera i enlighet med nämndens råd och ståndpunkter.

Konstitutionsutskottet bör granska om regeringen, främst statsministern och utrikesministern, har fullföljt det samråd med EU-nämnden som kan anses rimlig i detta fall, som i praktiken handlar om att regeringen driver förslaget att inrätta en EU-president och om agerandet står i överensstämmelse med den praxis som gäller för regeringens agerande i förhållande till riksdagens EU-nämnd.

Mats Odell
riksdagsledamot (kd)

Ingvar Svensson
riksdagsledamot (kd)

BILAGA A1.4.2Jnk,
211-771-02/03-4**NON-PAPER ON COUNCIL REFORM: THE PRESIDENCY**

The Seville European Council agreed to reform the functioning of the European Council and the Council. Reforms should be designed to safeguard and improve the effectiveness of the Council after enlargement. Some reforms will require amendments to the Treaties and therefore be a matter for the Intergovernmental Conference. The Council shall present a report to the European Council in December 2002. This non-paper sets out some principles for change together with an outline of a new model.

Why change the current Presidency system?

The main purpose of changing the work of the Council and the current rotating Presidency is to increase efficiency, continuity and visibility while safeguarding equality between Member States.

- *Strengthening continuity.* A rotating Presidency, with the arrival of a new Presidency every six months, with often differing priorities and objectives, means frequent changes of focus and direction.
- *Improving efficiency.* In the current system, there is a built-in lack of efficiency due to the learning process of each incoming Presidency. This problem can become more apparent in an enlarged Union.
- *External representation.* The rotating Presidency does not give the Union a sufficiently strong profile on the international arena.

Principles for change

Reform should not complicate the Council's structure. It should not fundamentally alter the institutional balance. In particular, it is important to ensure that the Commission's role is not weakened. Balance between small and large, new and old Member States and their geographical location must also be ensured. The reform should take account of the continued need for strong horizontal co-ordination. Reform should reinforce the implementation of the Council's Rules of Procedure, i.e. the annual operating programme of Council activities, the multi-annual strategic programme and the new role of the General Affairs and External Relations Council.

A new model

A new model could consist of an elected President of the European Council combined with a strong Team Presidency. The elected President could have one or more Vice Presidents, representing the countries in the Team Presidency.

The President would be elected by the European Council and should be a present or former member of the European Council. The elected President would

work full-time for a period of three years. His/her job would be to prepare and lead the European Council meetings and play a prominent role in representing the Union externally. This position should be open for candidates from all Member States on an equal basis.

A Team Presidency would consist of a limited number of Member States, for example three. Its main task would be to chair, guide and co-ordinate the nine Council formations with a responsibility of three Council formations each.

A Team Presidency could either serve for one year or on a rotating basis for a total period of 1,5 years. In the latter case, a new Member State would be added every six months. With a team of three Member States, the continuity will be strengthened and the burdens could be shared among the team members while at the same time maintaining the efficiency of a small team.

The General Affairs and External Relations Council (horizontal) and the General Affairs and External Relations Council (external) should be chaired by Member States of the Team Presidency and not by the President of the European Council (but he/she could take part in these meetings). The General Affairs and External Relations Council (horizontal) should be allowed to play the full co-ordinating role that was discussed before Seville.

A strong Coreper is an essential instrument for horizontal co-ordination in the system. The present Coreper II should be allowed to focus on its co-ordinating role. One might envisage the establishment of three "sub-Corepers", each with a responsibility for preparing matters for three Council formations. In order to maintain a clear chain of command between Council and Coreper, the Member States should continue to lead Coreper.

The Team Presidency should lead most of the Working Groups of the Council. In some cases a chairman elected by group members should not be excluded.

BILAGA A1.4.3

REGERINGSKANSLIET

2003-03-04

SB2003/1376

Statsrådsberedningen

Konstitutionsutskottet

Rättschefen

Riksdagen

Telefon 405 4849

Konstitutionsutskottet

Ink 2003 -03- 04

Dnr 030 -1083 -2002/03

KU:s granskningsärende 2002/03:11

Som svar på KU:s skrivelse den 11 februari 2003 överlämnas en inom
Statsrådsberedningen upprättad promemoria.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är kanslirådet Jonas Stertman, tel.
405 47 08.

Per Virdesten

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2003-03-04

SB2003/1376

Statsrådsberedningen

Kanslirådet

Jonas Stertman

Svar till KU i granskningsärende Utseende av en president för Europeiska rådet

Denna promemoria har upprättats med anledning av den redogörelse som KU har begärt i en skrivelse till Regeringskansliet den 11 februari 2003.

I vilket sammanhang har det aktuella non-paperet lagts fram?

Den 4 november 2002 överlämnade Sverige ett paper till representanter för samtliga medlemsstater i Europeiska unionen, samtliga kandidatländer, ordförandeskapet i Europeiska unionen, rådssekretariatet och kommissionen.

I paperet anges dels förslag till tänkbara förändringar av ordförandeskapet i Europeiska rådet, dels förslag till förbättringar av rådets arbetsformer för att möjliggöra en effektiv utvidgning av Europeiska unionen. Det omedelbara skälet till överlämnandet var en diskussion mellan medlemsstaternas ambassadörer i frågan som skulle äga rum i Coreper 2 den 7 november.

Vilken karaktär har ett non-paper i EU-sammanhang?

Uttrycket non-paper förekommer vare sig i det svenska regelverket (tryckfrihetsförordningen och sekretesslagen) eller i motsvarande EG-rättsakter. Uttrycket non-paper är således helt informellt.

I internationella sammanhang har det under lång tid förekommit att paper med tankar och idéer överlämnats utan att den överlämnande parten ansett sig bunden av innehållet. Överlämnaren har kunnat förvänta sig att mottagaren inte återoppar innehållet i paperet vid förhandlingar utan att paperet istället behandlas informellt. Sådana paper kan ha mycket skiftande karaktär, från enkla arbetspaper som innehåller fakta och argument till omfattande underlag inför möten.

I EU-sammanhang överlämnas ofta paper av teknisk karaktär till ordförandeskapet, rådssekretariatet eller kommissionen som bidrag till

förslag som dessa avser att lägga fram. Det förekommer även att sådana papper lämnas till medlemsstaterna.

Redovisning för den bedömning som gjordes om behovet av information till eller samråd med EU-nämnden om det aktuella non-paperet

Vid den aktuella tidpunkten reglerades regeringens informations- och samrådsskyldighet gentemot riksdagen i frågor som gäller Europeiska unionen i 10 kap. 1, 2 och 5 §§ riksdagsordningen.

Enligt 10 kap. 1 § riksdagsordningen skulle regeringen bl.a. fortlöpande informera riksdagen om vad som skedde inom ramen för samarbetet i Europeiska unionen.

Enligt 10 kap. 2 § riksdagsordningen skulle regeringen informera riksdagen om sin syn på de förslag från Europeiska gemenskapernas kommission som regeringen bedömde som betydelsefulla.

Enligt 10 kap. 5 § första stycket riksdagsordningen skulle regeringen underrätta EU-nämnden om frågor som avsågs bli behandlade i Europeiska unionens råd. Regeringen skulle också rådgöra med nämnden om hur förhandlingarna i rådet skulle föras inför beslut som regeringen bedömde som betydelsefulla och i andra frågor som nämnden bestämde. Begärde enligt paragrafens andra stycke minst fem av ledamöterna i EU-nämnden att regeringen skulle rådgöra med nämnden enligt paragrafens första stycke skulle nämnden föranstalta om detta, såvida den inte fann att därmed förenat dröjsmål skulle leda till avsevärt men.

Regeringen informerade den 15 november 2002 EU-nämnden om det överlämnade papperet. Informationen lämnades i en kommenterad dagordning inför ministerrådsmötet den 18 och 19 november (Allmänna frågor och yttre förbindelser).

Genom att den 15 november underrätta EU-nämnden om att den aktuella frågan avsågs att bli behandlad i Europeiska unionens råd fullgjorde regeringen sin skyldighet enligt 10 kap. 5 § första stycket riksdagsordningen.

Regeringen hade vid den aktuella tidpunkten inte någon skyldighet att informera eller samråda med EU-nämnden inför frågans behandling i Coreper 2 den 7 november. Inte heller hade regeringen någon skyldighet att informera eller samråda med EU-nämnden innan papperet överlämnades.

Regeringen agerar under politiskt ansvar när den företräder Sverige inom Europeiska unionen. Regeringen måste ha möjlighet att delta i debatten inom Europeiska unionen genom att föra fram tankar och idéer. Utöver den skyldighet som föreligger att informera och samråda med riksdagen

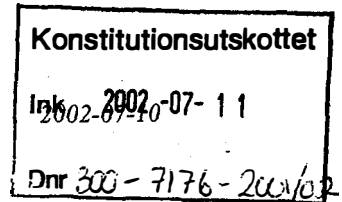
måste det ankomma på regeringen att från fall till fall bedöma och avgöra när information skall lämnas till riksdagen i en särskild fråga.

I det aktuella fallet bedömde regeringen inte att riksdagen behövde informeras om att papperet skulle överlämnas eller att frågan skulle diskuteras i Coreper 2 den 7 november. Frågan hade dessutom varit föremål för diskussion under en längre tid inom Europeiska unionen.

Kommentarer i övrigt som anmälan ger anledning till

Frågan om ordförandeskapet i Europeiska rådet finns på dagordningen i Europeiska unionens framtidskonvent och kommer att behandlas i nästa regeringskonferens (IGC).

Riksdagen har enligt egen uppgift lagt fast formerna för riksdagens hantering under våren 2003 av Europeiska unionens framtidsfrågor.

BILAGA A2.1.1**KU-anmälan angående regeringens agerande inom hundskoleområdet**

Tisdagen den 9 juli meddelade regeringen via ett pressmeddelande att den beslutat att uppdra åt Länsstyrelsen i Västernorrlands län att utreda möjligheterna till uppgörelse mellan staten och ägarna till det privatägda bolaget Hundskolan i Sollefteå AB om övertagande av verksamhet för fortsatt drift i Sollefteå.

I pressmeddelandet meddelas att "regeringen bedömer mot bakgrund av hundskoleverksamhetens ekonomiska läge att ett statligt övertagande är det som bäst kan utveckla den framtida verksamheten på lång sikt och garantera en fortsatt drift i Sollefteå".

Vidare meddelar försvarsminister Björn von Sydow att regeringens avsikt är att flytta en väsentlig del av verksamheten vid Försvarets hundtjänstenhet, från Rosersberg utanför Stockholm till Sollefteå.

Samt;

"Regeringen uppdrog dessutom i slutet på juni Försvarsmakten att utöka samarbetet med Hundskolan i Sollefteå AB för att pröva hur skolans verksamhet kan bidra till den fortsatta utvecklingen av Försvarsmaktens förmåga till ammunitions- och minröjning med hjälp av hundar."

Hundskolan i Sollefteå har redan tidigare varit föremål för tveksamma insatser, då regeringen bestämt att 7,5 miljoner av skattebetalarnas pengar skulle användas för att subventionera Hundskolans verksamhet.

Regeringens agerande är minst sagt häpnadsväckande. Genom att skattesubventionera viss privat verksamhet, utan upphandling beordra försvaret att särskilt vända sig till en särskild anbudsgivare samt att meddela sin avsikt att socialisera hela verksamheten begår regeringen övertramp på allt som har med fri konkurrens att göra.

Det finns andra hundskolor som sysslar med liknande verksamheter som Hundskolan i Sollefteå. Regeringens agerande riskerar leda till att dessa, av regeringen ej prioriterade, hundskolor går i konkurs.

Jag vill att konstitutionsutskottet granskar om det av Björn von Sydow deklarerade regeringsuppdraget åt Försvarsmakten att på detta sätt uppenbart gynna Hundskolan i Sollefteå överensstämmer med de regler som finns angående offentlig upphandling.

Jag vill också att utskottet i övrigt granskar om regeringens allmänna hantering av ärendet är i linje med konkurrenslagstiftningen eller i övrigt är olämpligt med tanke på konkurrenssituationen för företag inom hundskoleområdet

Göran Lindblad (m)

BILAGA A2.1.2

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2002-12-17

Försvarsdepartementet

Näringsdepartementet

Underlag till svar till KU i granskningsärendet 2002/03:3

Bakgrund

Genom riksdagens beslut (prop. 1970:96, bet. 1970:SU202, rskr.1970:419) omorganiserades dåvarande arméns hundskola fr.o.m. den 1 juli 1971 till en självständig myndighet, Försvarets hundskola, direkt underställd regeringen inom Försvarsdepartementets ansvarsområde. Enligt riksdagsbeslutet skulle hundskolans kostnader i princip täckas av intäkter av sålda produkter och tjänster.

Redan från början ökade kostnaderna på ett sätt som omöjliggjorde full kostnadstäckning från de erhållna intäkterna. Från 1974 började riksdagen anvisa anslag till myndigheten.

År 1975 tillsattes en arbetsgrupp för att se över verksamheten vid Försvarets hundskola. På grundval av arbetsgruppens förslag lade regeringen fram förslag om den framtida inriktningen och organisationen av skolan till riksdagen. Med anledning av regeringens förslag beslutade riksdagen (prop. 1976/77:157, bet. FöU 1977:78:1, rskr. 1977/78:40) om nya riktlinjer för skolan. Nu förordades inte full kostnadstäckning längre utan delar av verksamheten skulle bestridas genom anslag fördelade på olika huvudtitlar samt genom ett grundbidrag beräknat med hänsyn till att andra samhällssektorer än det militära försvaret drog nytta av skolans tjänster.

Från och med den 1 juli 1978 tillämpades dessa nya riktlinjer och skolan fick namnet Statens hundskola. Skolan låg kvar under Försvarsdepartementets ansvarsområde. Anslagen fördelades dock på flera olika huvudtitlar (Försvar, Social och Justitie).

Från och med budgetåret 1980/81 överfördes Statens hundskola till Socialdepartementet och medel fördes från Försvarsdepartementets huvudtitel till Socialdepartementets. Därefter fördelades anslaget på justitie- och socialdepartementet.

På grund av att hundskolan hade svårigheter att uppfylla de produktionsmål som sattes upp för verksamheten uppdrog regeringen åt Statskontoret att göra en översyn av hundskolans verksamhet 1986. På grundval av översynen föreslog regeringen att Statens hundskola skulle vara en renodlad uppdragsmyndighet med uppgift att i första hand tillhandahålla polis- och ledarhundar (prop. 1987/88:126). Försvarsmakten (ÖB) hade i sitt remissyttrande till Statskontorets utredning anmält att myndigheten inte hade för avsikt att utnyttja hundskolan för leverans av tjänstehundar. Avtal hade slutits med en privat leverantör som på ekonomiskt fördelaktigare villkor uppfyllde försvarets kvalitetskrav (Securitas, nuvarande Maribo).

Riksdagen beslöt i enlighet med regeringens förslag (bet. 1987/88:SoU24, rskr. 1987/88:303).

En fortgående negativ resultatutveckling ledde till att regeringen 1990 beslutade att bemyndiga socialministern att utreda möjligheten att omvandla Statens hundskola till ett aktiebolag och 1992 omvandlades Statens Hundskola till Sveriges hundcenter AB. Bolaget ägdes av staten genom Socialdepartementet till 70 procent och av Sollefteå kommun till 30 procent. År 1995 övertog kommunen samtliga aktier och de såldes 1996 till Irisgruppen under SRF (Synskadades riksförbund). IRIS drev sedan företaget Hundskolan i Sollefteå AB fram till konkursen den 10 juli 2002.

Bolagets historiska lönsamhet har varit dålig. De flesta år sedan 1996 har varit förlustbringande. Bolaget har fått förlita sig på kapitaltillskott från IRIS, lån samt uppskrivning av värdet av fastigheter för att kunna fortsätta verksamheten. Bolaget hade 2002 ca 50 anställda.

Hundskolan tog en medveten kalkylerad kommersiell risk när den byggde upp kompetens på minhundsområdet. Sammanlagt ca 20 mkr. investerades i minhundsverksamheten. Kunderna har främst varit internationella och utländska hjälporganisationer, t.ex. Norsk Folkehjäl.

Hundskolan i Sollefteå AB planerade att producera ca 80 tjänstehundar under 2002 av vilka majoriteten var ledarhundar. Omkring 20 var sökhundar. Köpare var i de flesta fall statliga myndigheter. Ledarhundarna finansierades främst via Socialstyrelsen.

Statliga tjänstehundar

Det finns idag omkring 4 000 statliga tjänstehundar. Merparten av dessa finns inom Försvarsmakten, ca 2 500 st, och Polisen, ca 450 st. Övriga tjänstehundar tillhör bl.a. Tullverket, Kriminalvårdsstyrelsen, Naturvårdsverket och Statens räddningsverk. Övriga tjänstehundar är reservhundar som bor hos s.k. fodervärdar tillhörande t.ex. Svenska

brukshundsklubben, Hemvärnet eller Svenska kennelklubben. Dessa hundar avses att bli använda i krislägen.

Försvarsmaktens hundverksamhet

Sedan oktober 2000 är all Försvarsmaktens hundverksamhet koncentrerad till Försvarets hundtjänstenhet, FHTE, i Botele Udd (Rosersberg) norr om Stockholm. Enheten sorterar under Livgardet och har 32 anställda, varav 13 yrkesofficerare och 19 civilanställda. Enhetens verksamhet syftar till att utbilda och vidareutbilda hundförare och hundtyper med specialiteter, såsom vapensökning, ammunitionssökning, bevakning m.m. samt att utveckla nya metoder för hundarbetet inom totalförsvaret.

Vid FHTE sker inköp av valpar och utbildning av främst bevakningshundar och sökhundar (vapen- resp. minsök). Bevakningshundarna används vid olika typer av försvarsanläggningar, t.ex. flygflottiljer, skyddsområden samt av militärpolisförband och uppgår idag till ca 2 400 st. Sökhundarna används vid lokalisering av ammunition, vapen och minor både inom och utom landet (övnings- och skjutfält i Sverige resp. inom utlandsstyrkan). Det finns idag ca 20 sökhundar inom Försvarsmakten, men antalet skall ökas till ca 45, varav ca 35 ska vara renodlade minhundar.

Vid Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum (SWEDEC) i Eksjö finns en nybyggd anläggning för vidareutbildning av minhundar. Anläggningen är inte tänkt att användas för grundutbildning av hundarna. Även vid förband och flottiljer förekommer vidareutbildning av tjänstehundar.

Minhundsverksamhet

Regeringen har vid flera tillfällen uttalat att sökning av oexploderad ammunition och minor med hund är ett område som bör prioriteras. Metoden har visat sig gångbar runt hela världen och Sverige har utvecklat en hög kompetens inom hundområdet. Denna kompetens bör därför vidmakthållas och på sikt utvecklas.

De främsta användarna av minhundar är Försvarsmakten och Räddningsverket. Av promemorian den 23 maj 2002 "Regeringens samlade syn på minhantering", som låg till grund för försvarsministerns anförande i ämnet i kammaren samma dag, framgår att Försvarsmakten skall ha ett övergripande ansvar för den internationella minröjningen för att skapa mesta möjliga effektivitet. Försvarsmakten skall därför utveckla en pool med ammunitionssökhundekipage. Målsättningen är att poolen skall innehålla ca 35-40 ekipage 2005, varav ca åtta ekipage med ytsökande hundar för Räddningsverkets behov. Syftet med poolen är att ha handlingsberedskap vad avser internationella åtaganden.

Försvarmaktens behov av minhundar är ca 10 per år t.o.m. 2005 och därefter ca 6 st per år.

Försvarmaktens kontakter med Hundskolan i Sollefteå AB

Som nämns ovan beslutade Försvarmakten redan 1980 att vända sig till en privat leverantör av hundar. Försvarmaktens behov av hundar var då bevakningshundar och den privata leverantören kunde till ekonomiskt mer fördelaktiga villkor leverera hundar som fyllde Försvarmaktens kvalitetskrav.

Försvarmakten har sedan dess utnyttjat Statens hundskola eller de bolag som bildades efter omvandlingen till aktiebolag, Sveriges hundcenter AB och Hundskolan i Sollefteå AB i väldigt ringa omfattning.

Försvarmakten har utbildat sina sökhundsekipage vid FHTE och SWEDEC, enligt en utbildningsmodell, den s.k. Kambodjamodellen, och Hundskolan i Sollefteå utbildar sina sökhundsekipage till att bli ytsökande hundar. Ytsökande hundar används främst inom s.k. humanitär minröjning.

I och med tillskapandet av minhundpoolen kommer det att finnas ett behov från Försvarmakten att under 2002-2003 anskaffa totalt åtta ytsökande hundar för att täcka främst Räddningsverkets behov. Försvarmakten har anmält att den vill upparbeta en tillräcklig egen kompetens vad avser ytsökande hundar för att kunna producera även sådana sökekipage.

Försvarmakten har främst redovisat effektivitets- och rationalitetsskäl för att koncentrera sin hundverksamhet inom myndigheten istället för att använda sig av externa producenter.

Det har från Hundskolan framförts att Försvarmakten har misslyckats med att producera minhundar med tillräcklig kvalitet. Försvarmakten har å andra sidan sagt sig ha goda erfarenheter av de sökhundsekipage den själv har producerat, bl.a. i de bataljoner som har tjänstgjort på Balkan. Vidare har Försvarmakten hjälpt SIDA att under de senaste fem åren bygga upp minhundverksamheten i Kambodja.

Handläggningen 2001 och 2002 av frågor som rör Hundskolan

Skrivelser m.m. från Hundskolan och Sollefteå kommun

Hundskolan i Sollefteå AB begärde i samband med besök på Förvarsdepartementet den 26 november 2001 en ökad användning av hundar i samband med minröjningsverksamhet. I en skrivelse den 28 november 2001 hemställde Hundskolan om att regeringen övervägde möjligheter och åtgärder som skapar förutsättningar för en minhundverksamhet i Sverige som kan bli världsledande. Sollefteå kommun underströk i en skrivelse den 29 november 2001 betydelsen av

att Hundskolan gavs möjlighet att spela en tydlig roll i en sådan utveckling.

Försvarsminister Björn von Sydow svarade den 5 mars 2002 på Hundskolans skrivelse. I svaret framhöll ministern att skolans verksamhet inom ammunitions- och minröjningsområdet hade rönt särskilt stor uppskattning, inte minst inom Försvarsmakten och Statens Räddningsverk. Dessa myndigheter var enligt ministern de största användarna av minhundar i Sverige. För att trygga en fortsatt framgångsrik minhundsverksamhet i Sverige var det enligt ministrerns mening betydelsefullt att myndigheterna långsiktigt planerar och samordnar sin verksamhet med berörda företag, såsom Hundskolan. Försvarsministrerns brev svar innehåller inga utfästelser till Hundskolan. Samma dag besvarade ministern också kommunens skrivelse. Inte heller det svaret innehåller några utfästelser.

Kontakter mellan Hundskolan och Försvarsmakten

Hundskolan vände sig därefter till Försvarsmakten, som den 11 april 2002 i en skrivelse till Hundskolan meddelade att myndigheten fortsatt var intresserad av samarbete inom hundtjänstverksamheten men att den inte ville lämna en långsiktig inköpsgaranti eller förbinda sig till långsiktiga samarbetsavtal. Av skrivelsen framgår att Försvarsmakten hade begärt en offert från Hundskolan på fyra minhundar för vardera året 2002 och 2003 för att täcka ett ökat behov under uppbyggnadstiden av minhundspoolen. Försvarsmakten förklarade att den önskade fullfölja denna anskaffning. I sammanhanget bör påpekas att departementet inte har möjlighet att ingripa i en upphandling enligt lagen om offentlig upphandling som sköts av en myndighet som lyder under regeringen.

Hundskolan hörde med anledning av Försvarsmaktens skrivelse av sig på nytt till Försvarsdepartementet och anförde att man vid ett styrelsemöte den 22 april 2002 skulle föreslå att skolan skulle begäras i konkurs, om inte verksamheten långsiktigt kunde tryggas.

Anmodan från Försvarsdepartementet till Försvarsmakten

Den 24 april 2002 anmodade Försvarsdepartementet Försvarsmakten att redovisa det totala behovet av min- och ammunitionssökhundar samt redogöra för den produktion av dessa hundtyper som bedrivs inom myndigheten. Därutöver anmodades myndigheten att yttra sig över effekten av att anskaffa samtliga hundar av denna typ från externa leverantörer. Försvarsmakten ombads att inhämta synpunkter från Statens räddningsverk.

Försvarsmaktens yttrande inkom den 6 maj 2002.

Enligt yttrandet har Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum inom Försvarsmakten uppgiften att bygga upp en ammunitionssökhundekipagepool. Målsättningen är att poolen skall

innehålla 36 ekipage 2005, varav åtta ytsökande hundar avsedda för Statens räddningsverk. Sammanfattningsvis anförde Försvarsmakten att frågan angående intern produktion eller externt köp utgår från volymen hundar som skall finnas i poolen. Med dagens behov av 36 ekipage är volymen för liten för att delas mellan Försvarsmakten och en extern leverantör. De främsta skälen för detta angavs vara

1. Kompetensen inom ammunitionssökhundsverksamheten erfordras inom Försvarsmakten, oavsett om den grundläggande utbildningen av ekipaget genomförs inom eller utom Försvarsmakten, för kvalitetssäkring och utveckling inom området.
2. Befintlig och erforderlig infrastruktur inom Försvarsmakten, som t.ex. minbanor, utnyttjas mindre rationellt vid externt köp eftersom den erfordras oavsett alternativ.
3. Osäkerheterna om vilken leverantör som kommer att väljas vid olika tidpunkter, inhemsk eller utländsk, förutsatt att upphandling skall ske enligt lagen om offentlig upphandling, och risken att leveransen upphör på grund av till exempel ekonomiska skäl, innebär osäkerhet angående långsiktigt kompetensbevarande och utveckling inom området. Poolens kvantitet och kvalitet kan därmed påverkas.

Försvarsmaktens slutsats var att med gjorda investeringar och ett långsiktigt behov om 36 ekipage och ett ersättningsbehov av sex hundar per år borde Försvarsmakten producera hundarna. Det var först vid en långsiktigt utökad satsning på minhundar som Försvarsmakten bedömde det vara möjligt att minska den interna förmågan till förmån för externa leverantörer och således upphandla även den kompetensen. Detta förutsatte enligt Försvarsmakten att ett större antal hundar anskaffas under en längre tid, att ett vidare samarbete utvecklas, utöver leverans av hundar, mellan Försvarsmakten och en extern leverantör (förarutbildning, vidmakthållande, anskaffning av hundämnen etc. samt att avsteg beslutas från lagen om offentlig upphandling.

I yttrandet nämnde Försvarsmakten sin avsikt att från Hundskolan inköpa fyra hundar 2002 och ytterligare fyra 2003 för att täcka behovet av ytsökande hundar under uppbyggnadsskedet 2002-2003. Upphandlingen genomfördes inte.

Utvecklingsprogram för Sollefteå kommun på grund av strukturomvandlingar inom Försvarsmakten

Sollefteå har under de senaste årtiondena utvecklats mycket negativt i olika avseenden. Ett mått härpå är att befolkningen i kommunen sedan 1960 minskat från ca 35 000 till i dag ca 21 000 invånare. Detta innebär att kommunens utveckling är en av de sämsta i hela Sverige.

Den långsiktiga utvecklingen beror till stor del på att sysselsättningen inom de areella näringarna, jord- och skogsbruk, minskat kraftigt under

denna tid. Kommunen har också varit mycket beroende av den sysselsättningen som funnits inom försvaret. Bl.a. har två regementen funnits sedan lång tid.

1989 beslutades emellertid om nedläggning av Norrlands Trängregemente, T 3. Som en följd av riksdagens beslut 1999 om Det nya försvaret (prop. 1999/2000:30) och nedläggningen av även det andra regementet, Västernorrlands regemente, I 21, bedömdes bl.a. Sollefteå komma att få särskilda svårigheter på grund av minskningen av sysselsättningen.

Regeringen initierade därför ett utvecklingsprogram för kommuner med särskilda omställningsproblem främst på grund av strukturomvandlingar inom Försvarsmakten (skr. 1999/2000:33, bet. 1999/2000:NU 10). Som ett led i programmet fick Länsstyrelsen i Västernorrlands län den 18 april 2002 regeringens uppdrag att särskilt bistå Sollefteå kommun i genomförandet av programmet och erhöll 15 miljoner kronor till projekt inom detta.

Av detta belopp har länsstyrelsen avsatt högst 7,5 miljoner kronor till Landstinget Västernorrland för att fullfölja ett av EG:s strukturfonder delfinansierat projekt för användning av hundar som hjälpmedel vid rehabilitering av patienter. Länsstyrelsen skall vid användningen av dessa medel naturligtvis följa all relevanta regelverk, t.ex. vad gäller upphandling och konkurrens.

Uppdrag till Länsstyrelsen i Västernorrlands län att utreda den framtida hundskoleverksamheten i Sollefteå, m.m.

Som framgått tidigare har hundskoleverksamheten en lång tradition i Sollefteå och kan, vid sidan av de dåvarande regementena, sägas vara en profilverksamhet för kommunen. Det var därför naturligt att, särskilt när framtiden för även denna verksamhet bedömdes som osäker, regeringen den 25 april 2002 gav länsstyrelsen ett särskilt uppdrag att utreda den framtida hundskoleverksamheten. I beslutet angav regeringen särskilt att EG:s statsstödsbestämmelser skulle beaktas.

Länsstyrelsen har den 30 september 2002 redovisat sitt uppdrag till regeringen. Den föreslår bl.a. att en hundavelsverksamhet i statlig regi, för att täcka statens behov av tjänstehundar, i huvudsak förläggs till Sollefteå.

Ärendet bereds, tillsammans med Försvarsmaktens i det följande beskrivna förslag, i Regeringskansliet.

Uppdrag till Försvarsmakten att utveckla förmågan till ammunitions- och minröjning

Den 19 juni 2002 (Fö nr 6) beslutade regeringen om en ändring av Försvarsmaktens regleringsbrev för 2002. Försvarsmakten fick

därigenom i uppdrag att fortsatt utveckla förmågan till ammunitions- och minröjning. Som ett led i detta arbete borde ett utökat samarbete med Hundskolan initieras i syfte att pröva hur skolans verksamhet kan bidra till den fortsatta utvecklingen av denna förmåga.

Uppdrag till Länsstyrelsen i Västernorrlands län att utreda den framtida produktionen av sökbundar m.m. i Sverige

Eftersom det, inom ramen för länsstyrelsens tidigare nämnda uppdrag, framkommit att hundskoleverksamhetens ekonomiska och finansiella förutsättningar försämrats uppdrog regeringen den 4 juli 2002 till länsstyrelsen att utreda möjligheterna till uppgörelse mellan staten och ägarna till dåvarande Hundskolan i Sollefteå AB om övertagande av verksamhet för fortsatt drift i Sollefteå.

Som framgår i det följande, bl.a. av Försvarsmaktens redovisning av vilka delar av myndighetens hundverksamhet som kan lokaliseras till Sollefteå, har Försvarsmakten svårigheter att finna en tillräcklig mängd s.k. dressyrämnen för att kunna tillgodose såväl nuvarande som framtida behov. Försvarsmakten föreslår därför att en avelsstation under Försvarsmaktens hundtjänstenhet skall lokaliseras till Sollefteå.

Från konkurrenssynpunkt möter det inga hinder att staten för sina egna behov, om den finner det rationellt, driver en verksamhet. Regeringens beslut den 4 juli 2002 var avsett att öppna en möjlighet för en sådan lösning, inom befintliga regelverk, om det varit rationellt. Hundskolan i Sollefteå AB:s konkurs den 10 juli 2002 omöjliggjorde emellertid detta.

Försvarsmakten förvärvar hundar från konkursboet

Den 22 juli 2002 ägde ett möte rum mellan konkursförvaltaren och representanter för Försvarsmakten. Vid mötet deltog även en tjänsteman från Försvarsdepartementet som åhörare. Vid mötet framförde Försvarsmaktens representanter myndighetens intresse att förvärva de hundar som var under utbildning till minhundar vid hundskolan vid tidpunkten för konkursen. Den 31 juli 2002 inkom konkursförvaltaren till bl.a. Försvarsdepartementet med anbudsunderlag varav framgick att ett antal hundar under utbildning fanns för försäljning och att ett snabbt agerande krävs för att tillgångarna inte skulle skingras. Konkursförvaltaren erbjöd sedermera intresserade att lämna anbud på bl.a. de hundar som var under utbildning. Försvarsmakten gjorde det och köpte åtta hundar.

Riksdagen har med anledning av Tilläggsbudget 2 för 2002 (prop. 2002/03:1, FiU2002/03:11, rskr. 2002/03:21) beslutat att tillföra Försvarsmakten 5 miljoner kronor för köpet av hundar från konkursförvaltaren.

Uppdrag till Försvarsmakten att redovisa vilka delar av myndighetens hundverksamhet som kan lokaliseras till Sollefteå

Regeringen beslutade den 15 augusti 2002 (Fö nr 2) att Försvarsmakten senast den 15 oktober 2002 skall redovisa vilka delar av Försvarsmaktens hundverksamhet som kan lokaliseras till Sollefteå.

Försvarsmaktens svar inkom den 17 oktober 2002. Försvarsmakten föreslår där att en avelsstation lokaliseras till Sollefteå. Lokaliseringen av stationen bör ske successivt så att formerna för integreringen av avelsverksamheten kan anpassas till Försvarsmaktens övriga hundverksamhet på ett rationellt sätt. Avelsstationen skall enligt förslaget lyda under Försvarsmaktens hundtjänstenhet. Försvarsmakten föreslår att frågan om etablering av hundverksamhet till Sollefteå utreds i ett vidare perspektiv.

Ärendet bereds i Regeringskansliet.

REGERINGEN

Näringsdepartementet

Konstitutionsutskottet

Ink 2002 -10- 2 8

Dnr 2001/02-7126-300

Regeringsbeslut

III 1

2002-04-25

N2002/4630/RUT
(delvis)

Länsstyrelsen i Västernorrlands län

871 86 HÄRNÖSAND

Uppdrag att utreda den framtida hundskoleverksamheten i Sollefteå, m.m.**Bakgrund**

I regeringens skrivelse 1999/2000:33 (bet. 1999/2000:NU10) Utvecklingsprogram för kommuner med särskilda omställningsproblem främst på grund av strukturomvandlingar inom Försvarsmakten redogörs bl.a. för ett fempunktsprogram som regeringen initierat för att åstadkomma en positiv utveckling i de prioriterade kommunerna.

Inom Regeringskansliet (Näringsdepartementet) har den s.k. Omställningsgruppen, t.o.m. den 31 december 2001, arbetat med att bistå kommunerna genom att föreslå och genomföra utvecklingsprogrammen.

Sollefteå är en av de kommuner som omfattas av omställningsarbetet och ett flertal viktiga åtgärder har vidtagits av regeringen och andra statliga aktörer. Bl.a. har, enligt Omställningsgruppens slutrapport, beslut om bidrag med sammanlagt 108,5 miljoner kronor fattats inom ramen för dess arbete.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har härutöver den 18 april 2002 fått regeringens uppdrag att särskilt bistå Sollefteå kommun i genomförandet av utvecklingsprogram i samband med omställningsarbete främst på grund av strukturförändringar inom Försvarsmakten, m.m. Regeringen har också i nämnda beslut anslagit 15 miljoner kronor till länsstyrelsen för bidrag till projekt inom utvecklingsprogrammet. Medlen bör bl.a. användas för att utveckla projekt för verksamheten vid hundskolan.

Försvarsdepartementet har genom beslut den 24 april 2002 anmodat Försvarsmakten att, efter samråd med Statens räddningsverk, senast den 6 maj 2002 redovisa sina framtida behov av sökhundar och hur de planerar att tillgodose dessa.

Kopia till

Statsrådsberedningen
Utrikesdepartementet/GS
Försvarsdepartementet/MIL
Finansdepartementet/BA
Regeringskansliets förvaltningsavdelning
Regeringskansliets revisionskontor
Försvarsmakten
Rikspolisstyrelsen
Statens räddningsverk
Tullverket
Kriminalvårdsstyrelsen
Sida
Statskontoret
Västernorrlands läns landsting
Sollefteå kommun
SRF Iris AB
N/ADM
N/BS

Eup 9/7-02 / 47

Regeringsbeslut

III 7

2002-07-04

N2002/4630/RUT
(delvis)

Näringsdepartementet

Länsstyrelsen i Västernorrlands län

871 86 HÄRNÖSAND

Uppdrag att utreda den framtida produktionen av sökhundar m.m. i Sverige

Bakgrund

Regeringen uppdrog den 25 april 2002 åt Länsstyrelsen i Västernorrlands län att utreda den framtida hundskoleverksamheten i Sollefteå.

Som en del i detta uppdrag har redovisats en utredning av hundskoleverksamhetens ekonomiska och finansiella förutsättningar som gjorts av Ernst & Young AB.

Regeringskansliet (Förvarsdepartementet) anmodade den 24 april 2002 Förvarsmakten att redovisa det totala behovet av min- och ammunitionssökhundar samt redogöra för den produktion av dessa hundtyper som bedrivs inom myndigheten. Därutöver anmodades myndigheten att yttra sig över effekten av att anskaffa samtliga hundar av denna typ från externa leverantörer. Förvarsmakten anmodades även att inhämta synpunkter från Statens räddningsverk.

Den 6 maj yttrade Förvarsmakten att myndighetens målsättning är att bygga upp en pool med min- och ammunitionssökhundar som 2005 skall omfatta 36 ekipage, varav åtta ytsökande hundar avsedda för Statens räddningsverk, i syfte att ha handlingsberedskap för bedömda behov vad avser Sveriges internationella åtaganden.

Förvarsmakten har anförut att kompetens inom min- och ammunitionssökhundverksamheten erfordras inom myndigheten, oavsett om den grundläggande utbildningen av ekipage genomförs inom eller utom myndigheten.

För att täcka behovet av min- och ammunitionssökhundar under 2002-2003 avser Förvarsmakten att, efter det upphandlingsförfarande som genomförts, därav köpa fyra hundar från Hundskolan i Sollefteå AB under 2002 och ytterligare fyra under 2003.

Kopia till

Statsrådsberedningen
Utrikesdepartementet/GS
Justitiedepartementet
Försvarsdepartementet/MIL
Socialdepartementet
Finansdepartementet/BA
Miljödepartementet
Regeringskansliets förvaltningsavdelning
Regeringskansliets revisionskontor
Sida
Rikspolisstyrelsen
Statens räddningsverk
Försvarsmakten
Tullverket
Kriminalvårdsstyrelsen
Statskontoret
Västernorrlands läns landsting
Sollefteå kommun
SRF Iris AB
Hundskolan i Sollefteå AB
Ernst & Young AB
N/SÄ
N/NL
N/ADM
N/BS

Näringsdepartementet

Regeringsbeslut

III 2

2002-09-19

N2002/4630/RUT
(delvis)

Länsstyrelsen i Västernorrlands län

87186 HÄRNÖSAND

Ansökan om förlängd tid för uppdrag att utreda den framtida hundskoleverksamheten i Sollefteå

Bakgrund

Genom beslut den 25 april 2002 uppdrog regeringen åt Länsstyrelsen i Västernorrlands län att utreda den framtida hundskoleverksamheten i Sollefteå. Uppdraget skulle enligt beslutet vara slutfört senast den 31 augusti 2002.

Genom ytterligare beslut den 4 juli 2002 uppdrog regeringen åt nämnda länsstyrelse att även utreda möjligheterna till uppgörelse mellan staten och ägarna till Hundskolan i Sollefteå AB om övertagande av verksamhet för fortsatt drift i Sollefteå. Även detta uppdrag skulle redovisas senast den 31 augusti 2002.

Hundskolan i Sollefteå AB är numera försatt i konkurs.

Ärendet

I skrivelse den 3 september 2002 har Länsstyrelsen i Västernorrlands län ansökt om förlängd tid för utredningen om den framtida hundskoleverksamheten i Sollefteå till den 30 september 2002. Som skäl härför anges bl.a. att kort tid avsatts för uppdragen och att förutsättningarna delvis förändrats genom den inträffade konkursen.

Regeringens beslut

Regeringen bifaller ansökningsen.

På regeringens vägnar

Ulrica Messing
Ulrica Messing

Hans-Olof Sällvin
Hans-Olof Sällvin

Försvarsdepartementet

Regeringsbeslut

2

2002-08-15

Fö2002/1064/MIL

Fö2002/1770/MIL

Fö2002/1807/MIL

Försvarsmakten

107 85 STOCKHOLM

Konstitutionsutskottet

Dnr 2002-10-29

Dnr 2001/02-9126-300

Uppdrag att redovisa ett förslag till lokalisering av Försvarsmaktens hundverksamhet

Regeringens beslut

Försvarsmakten skall senast den 15 oktober 2002 redovisa vilka delar av Försvarsmaktens hundverksamhet som kan lokaliseras till Sollefteå. Redovisningen skall belysa personalpolitiska, verksamhetsmässiga och ekonomiska konsekvenser av Försvarsmaktens förslag.

Ärende

Regeringen (Försvarsdepartementet) anmodade den 24 april 2002 Försvarsmakten att redovisa det totala behovet av min- och ammunitionssökhundar samt redogöra för den produktion av dessa hundtyper som bedrivs inom myndigheten. Vidare anmodades myndigheten att yttra sig över effekten av att anskaffa samtliga hundar av denna typ från externa leverantörer.

Av Försvarsmaktens svar den 3 maj 2002 framgår bl.a. att Försvarsmakten bör producera de hundar som myndigheten har behov av men att Försvarsmakten, för att täcka behovet av ytsökande hundar under perioden 2002 – 2003, har behov att ytterligare anskaffa totalt 8 hundar.

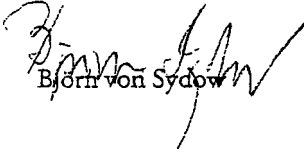
Skäl för regeringens beslut

Hundskolan i Sollefteå AB försattes den 10 juli 2002 i konkurs. Försvarsmaktens redovisning kommer att användas i den fortsatta

2

beredningen inför regeringens ställningstagande med anledning av denna konkurs.

På regeringens vägnar

Björn von Sydow

Hans Pechan

Kopia till

Statsrådsberedningen
Finansdepartementet/BA
Näringsdepartementet/RVT

Gerhard Larsson
LANDSHÖVDING
VÄSTERNORRLANDS LÄN

2002-07-24

Ank. förvaringskottet

2002-08-18

Dnr 360-7490-0162

Kopla till

Regeringen;
Statsrådsberedningen
Näringsdepartementet
Försvarsdepartementet

Hundskolan i Sollefteå – principskiss till möjlig lösning

Hundskolan i Sollefteå har under hela efterkrigstiden varit en profilverksamhet av stor betydelse för kommunen, först under direkt statligt huvudmannaskap och senare med Synskadades Riksförbund via deras ägarbolag (IRIS AB) som huvudman. Oavsett huvudman har verksamheten i praktiken finansierats med statliga medel antingen direkt eller via medel som ställts till förfogande för inköp av hundar som utbildats/dresserats vid skolan. Skolan bedriver en verksamhet av hög kvalitet och av stor samhällelig betydelse, främst genom försörja landets synskadades med ledarhundar, som är en förutsättning för många av dessa personer till ett mer självständigt liv. Men också för att ett stort antal samhällssektorer är starkt beroende av en god försörjning på tjänstehundar; polisen, försvaret, tullen, kriminalvården, räddningstjänsten. I ett utvecklingsprojekt prövas även om en på visst sätt dresserad hund kan bli ett stöd vid rehabilitering av långtidssjuka. Samtidigt är alla bedömare ense om att tjänstehundsförsörjningen i Sverige idag har problem, framför allt inom aveln. Tillgången till s k hundämnen är otillräckligt.

Mot denna samlade bakgrund är det självfallet ytterligt angeläget att den resurs som Hundskolan i Sollefteå representerar tas tillvara. Sedan skolan för ett par veckor sedan försattes i konkurs av sin ägare (Iris AB) har en situation uppkommit där risken synes överhängande att hela verksamheten skingras och skolan försvinner i höst. Därmed skulle också en i övrigt utsatt kommun förlora såväl sin profil sedan många år som 45 – 50 viktiga arbetstillfällen. Arbetsstillfällena, som i praktiken finansierats med offentliga medel, huvudsakligen över statsbudgeten. Ytterligare en negativ effekt är risken att bygden får ett 25 – tal herrelösa hus belägna på fastigheten, som blir utan ägare, med tillhörande risk för vandalisering och förfall.

Självklart har Hundskolans ledning och styrelse ansvar för att verksamheten kommit i ekonomisk obalans och därmed fått sättas på konkurs. Samtidigt förefaller hotet om en definitiv nedläggning få bidrag genom att regeringen/staten inte formerat sitt agerande så att uppenbara samhälleliga intressen tas tillvara. Ett flertal medlemmar av regeringen har uttalat vikten av att Hundskolan räddas, dock utan att denna politiska vilja ännu omsatts i konkret handlande. Bl a har politiskt uttalats att Försvarsmakten skulle bidra till att säkra skolans framtid vad gäller produktion av s.k. amsökhundar. I praktiken har dock vare sig denna politiska viljeyttring eller andra politiska signaler motsvarats av direktiv som fört till konkreta förhandlingar. Efter ett möte med ledande företrädare för Försvarsmakten 22 juli har konkursförvaltaren konstaterat att försvarsmaktens intresse för verksamheten är obefintligt med undantag för visst intresse av köp av hundar.

Kort före konkursen fick länsstyrelsen ett uppdrag från regeringen att överlägga med ägaren till Hundskolan om förutsättningarna för ett statligt övertagande. Dagen innan dessa överläggningar skulle inledas begärdes skolan i konkurs. Sedan dess har länsstyrelsen inte fått något förnyat uppdrag att träda i förhandling med konkursförvaltaren och från regeringskansliet har vid kontakter under hand framhållits att istället försvaret nu skulle ombesörja dessa kontakter. Efter det fruktlösa mötet i måndags förefaller det uppenbart att denna ansats inte fungerat. I denna situation vill länsstyrelsen såsom ett eget initiativ nedan peka på en skiss som väg till en möjlig lösning. Detta då det nu är av största betydelse att regeringen skyndsamt kan omsätta sina uttalat goda avsikter i konkret handling. Konkursförvaltaren har begärt in bud på hela eller delar av verksamheten till senast 10 augusti. Har inte realistiska bud då inkommit bedömer konkursförvaltaren att hela verksamheten i Sollefteå läggs ner i och med augusti månads utgång.

Skiss till möjlig lösning

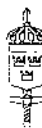
- Regeringen finner en form för att Vasallen AB lägger ett bud på hundskolans *fastighet*. Då Hundskolan under lång tid var en militär skola finns motiv för att överväga ett statligt ägande via Vasallen. Vasallen förutsätts därefter anpassa mängden hus på fastigheten m.m. till ett aktuellt efterfrågebehov för kommande år samt bli hyresvärd för såväl de som kan bli huvudmän för det som kan återuppstå av hundskoleverksamhet som några övriga befintliga mindre hyresgäster (organisationer).
- Härigenom torde Synskadades Riksförbund eller dess ägarbolag eller annan få en realistisk möjlighet att lägga ett bud på ledarhundverksamheten hos konkursförvaltaren för säkra landets synskadades behov av ledarhundar. Detta skulle då kopplas till att verksamheten bedrivs i lokaler som förhyrs i Sollefteå. Som bekant finansieras inköp av ledarhundar till synskadade till fullo över socialdepartementets titel. Verksamhetsgrenen med ledarhundar med nu aktuell volym bör kunna generera 20 – 30 arbetstillfällen.
- Regeringen uppdrar och ger förutsättningar åt någon, ex. min länsstyrelse som är beredd, att förhandla om ett statligt bud på den del av *verksamheten* som inte avser utbildning av ledarhundar, d v s i praktiken utbildning av sökhundar samt avel/uppfödning.
- Regeringen formulerar i höst en *samlad syn på statens tjänstehundsförsörjning* med ledning av den utredning som regeringen redan givit länsstyrelsen i uppdrag att genomföra och vilken vi beräknas kunna redovisa i slutet av nästa månad.
- Kostnader som uppkommer under detta förhandlings- och utredningsskede och som rimligen bör bäras av staten täcks tillfälligt av länsstyrelsen inom en ekonomisk ram, som kan precisera under hand, och sedan slutgiltigt finansieras genom att länsstyrelsen för ändamålet tillåts använda tillgängligt anslagssparande på länsanslaget.

Det är min förhoppning att regeringen nu skyndsamt griper tag i ett skeende som annars hotar en vital verksamhet i en kommun som redan fått utstå mycket stora påfrestningar och där dessutom tidigare utfärdade statliga åtaganden i samband med senaste försvarsbeslutet inte infriats.

Med vänlig hälsning

Gerhard Larsson

Kopia: Socialdepartementet
Kommunalsrådet Elisabet Lassén, Sollefteå

FÖRSVARSMAKTEN

HÖGKVARTERET

Konstitutionsutskottet

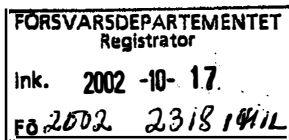
Ink 2002-10-29

Regeringskansliet 2002-10-29-300
och sändlista

Datum
2002-10-09

HKV beteckning
02 300:71209

Sida 1 (5)

Ert tjänsteställe, handläggare
Fö MIL, dep sekr Hans Pechan
Vårt tjänsteställe, handläggare
C GRO PLAN Org, övlt Anders Gustafsson
08-788 8518

Ert datum
2002-08-15
Vårt föregående datum

Er beteckning
Fö2002/1807/MIL
Vår föregående beteckning

Försvarsmaktens svar på uppdraget att redovisa vilka delar av Försvarsmaktens hundverksamhet som kan lokaliseras till Sollefteå (en bilaga)

1. Uppdrag

Försvarsmakten skall senast den 15 oktober 2002 redovisa vilka delar av Försvarsmaktens hundverksamhet som kan lokaliseras till Sollefteå. Redovisningen skall belysa personalpolitiska, verksamhetsmässiga och ekonomiska konsekvenser av Försvarsmaktens förslag.

1.1 Ärende

Regeringen (Försvarsdepartementet) anmodade den 24 april 2002 Försvarsmakten att redovisa det totala behovet av min- och ammunitionssökhundar samt redogöra för den produktion av dessa hundtyper som bedrivs inom myndigheten. Vidare anmodades myndigheten att yttra sig över effekten av att anskaffa samtliga hundar av denna typ från externa leverantörer.

Av Försvarsmaktens svar den 3 maj 2002 framgår bl.a. att Försvarsmakten bör producera de hundar som myndigheten har behov av men att Försvarsmakten, för att täcka behovet av ytsökande hundar under perioden 2002-2003, har behov av att ytterligare anskaffa totalt 8 hundar.

1.3 Skäl för regeringen beslut

Hundskolan i Sollefteå AB försattes den 10 juli 2002 i konkurs. Försvarsmaktens redovisning kommer att användas i den fortsatta beredningen inför regeringens ställningstagande med anledning av denna konkurs.

Postadress
107 85 STOCKHOLM

Besöksadress
Lidingövägen 24

Telefon
08-788 75 00

Telex
19633 MSBSBC S

Telefax
08-788 84 75

FÖRSVARSMAKTEN

HÖGKVARTERET

Datum
2002-10-09

HKV beteckning
02 300:71209

Sida 2(5)

2. Försvarsmaktens förslag

Försvarsmakten föreslår att en avelsstation lokaliseras till Sollefteå. Lokaliseringen av en avelsstation bör ske successivt så att formerna för integreringen av avelsverksamheten kan anpassas till Försvarsmaktens övriga hundverksamhet på ett rationellt sätt. Avelsstationen skall lyda under Försvarsmaktens hundtjänstenhet (FHTE).

Försvarsmakten föreslår dock att regeringen före ett beslut i ärendet utreder frågan om etablering av hundverksamhet till Sollefteå i ett vidare perspektiv där bland andra Polis- och Tullmyndigheterna samt andra organisationers behov av avelsverksamhet identifieras.

Försvarsmaktens utredning av ärendet bifogas (bilaga 1)

3. Konsekvenser av Försvarsmaktens förslag.

3.1 Personalpolitiska konsekvenser

Etablering av en avelsstation innebär att den befintliga kompetensen i Sollefteå kan tillvaratas på ett rationellt sätt. Det föreligger sannolikt ett behov av kompetensutveckling inom ramen för avelsverksamhet men i förhållande till det behov som bedöms uppstå om en militär hundverksamhet etableras bedöms detta behov vara av mindre karaktär. En avelsstation kan enligt Försvarsmaktens uppfattning i huvudsak bemannas med civil personal vilket i sin tur bedöms innebära förhållandevis goda förutsättningar för personalförsörjningen.

Etablering av en avelsverksamhet i Sollefteå innebär att Försvarsmakten initialt bedöms behöva nyanställa cirka 10 personer och på sikt cirka 25-30 personer, företrädesvis civilanställda. Nyanställningarna är en tillkommande kostnad i Försvarsmaktens budget och påverkar även Försvarsmaktens personalramar. Försvarsmaktens uppfattning är att regeringen bör tillföra Försvarsmakten medel för dessa nyanställningar.

3.2 Verksamhetsmässiga konsekvenser

Försvarsmaktens uppfattning är att en etablering av en avelsstation i Sollefteå tillgodoser ett av Försvarsmakten efterfrågat och accelererande behov. Förslaget harmoniserar väl med Försvarsmaktens fortsatta möjligheter till att kunna genomföra pågående och planerad hundverksamhet, till exempel min- och ammunitionssökhundutbildningen. Vidare bedöms synergieffekter vad gäller avel kunna tillvaratas med IRIS HS AB. Det åvilar inte Försvarsmakten att uttala sig om arbetsmarknadspolitik, men Försvarsmakten kan konstatera att ur ett arbetsmarknadspolitiskt perspektiv bedöms en avelsverksamhet på sikt och

FÖRSVARSMAKTEN

HÖGKVARTERET

Datum
2002-10-09HKV beteckning
02 300:71209

Sida 3(5)

eventuellt med Staten som huvudman, generera fler arbetstillfällen och innehålla en betydligt större utvecklingspotential i förhållande till andra alternativ, exempelvis bevakningshundar.

3.3 Ekonomiska konsekvenser

Förslaget att lokalisera en avelsstation till Sollefteå innebär en kostnadsökning för Försvarsmakten. Försvarsmakten kan inte identifiera någon möjlighet till att omfördela medel inom de tilldelade anslagen för att kunna etablera denna verksamhet. Försvarsmakten är därför av uppfattningen att regeringen bör tillföra Försvarsmakten de medel som erfordras för att eventuellt lokalisera en avelsstation till Sollefteå. Som Försvarsmakten tidigare föreslagit bör regeringen i den fortsatta beredningen av ärendet belysa frågan om hundverksamhet i ett vidare perspektiv, vilket bland annat kan innebära att en större rationellitet, kostnadseffektivitet och fördelning av anslag mellan olika myndigheter kan uppnås.

En tillförlitlig kostnadsberäkning för att kunna etablera en avelsstation till Sollefteå erfordrar en djupare analys och är inte möjlig att genomföra i nuläget med hänsyn till att osäkerhetsfaktorena, till exempel ombyggnads- och renoveringskostnader samt behov av arbetsmaterial m.m. är avsevärda.

För att regeringen skall kunna bilda sig en översiktlig uppfattning om kostnadsbilden vid en eventuell lokalisering av avelsverksamhet till Sollefteå har följande översiktliga beräkning genomförts. I beräkningen redovisas endast årliga löne- och hyreskostnader. Kostnaderna för ombyggnad och renovering m.m. måste utredas i särskild ordning.

Årliga lönekostnader

Initialt 10 civilanställda	Inom 2-3 år cirka 25 civilanställda
$10 \times 375\,000 = 3\,750\,000$ kr	$25 \times 375\,000 = 9\,375\,000$ kr

Årliga hyreskostnader (kkr)

Grundhyra	Kontor	Djurstallar	Totalt
1000	1600	2800	5400

De årliga löne- och hyreskostnaderna uppgår initialt till cirka 9 000 000 kr för att därefter successivt öka (inom 2-3 år) till cirka 15 000 000 kr. Till dessa kostnader tillkommer som tidigare nämnts ombyggnads- och renoveringskostnader samt kostnader för arbetsmaterial m.m.

4. Överväganden som legat till grund för Försvarsmaktens förslag

Försvarsmaktens hundverksamhet har i första hand behov av att finna en långsiktig lösning på tillgången till dressyrämnen. I samband med att ett flertal

FÖRSVARSMAKTEN

HÖGKVARTERET

Datum
2002-10-09HKV beteckning
02 300:71209

Sida 4(5)

dressyrämnen exporterats till USA från Europa har behovet av denna lösning accentuerats.

En lokalisering av en avelsenhet till Sollefteå skulle på sikt kunna innebära att Försvarmaktens huvudsakliga behov av dressyrämnen tillgodoses. Försvarmakten kan konstatera att avelsverksamhet är en komplicerad verksamhet varför formerna för en eventuell etablering av sådan verksamhet måste beredas i särskild ordning. Försvarmakten är emellertid inte den enda intressenten av avel utan en eventuell lokalisering av avelsverksamhet till Sollefteå föreslås beredas vidare i samverkan med Polis- och Tullmyndigheterna, Statens Räddningsverk och andra organisationer som har behov av dressyrämnen. Även Länsstyrelsen i Västernorrlands län har i sin utredning uppmärksammat möjligheten till att etablera en Statlig avelsstation i Sollefteå. En statlig avelsstation skulle, utöver att på sikt kunna tillgodose behovet av dressyrämnen, sannolikt också kunna erbjuda en långsiktig positiv utveckling för Sollefteå. Samverkansmöjligheter avseende avel med IRIS HS AB kan sannolikt tillvaratas.

Vad gäller lokalisering av bevakningshundverksamhet bedömer Försvarmakten att detta alternativ är möjligt att överväga vidare. Alternativet tillgodoser emellertid inte i lika hög grad ett efterfrågat Försvarmaktsbehov i förhållande till ett avelsalternativ. Vidare bedöms inte utvecklingspotentialen vara lika stor i detta alternativ som i förhållande till ett avelsalternativ.

Den nuvarande kompetenssituationen i Sollefteå påverkar Försvarmaktens möjligheter till att kunna etablera hundverksamhet. Försvarmakten kan konstatera att den personal som i nuläget tjänstgör inom Försvarmaktens hundverksamhet är obenägen att flytta till Sollefteå. Den befintliga kompetensen i Sollefteå är förhållandevis snäv och en tydlig begränsning utgörs av att personalen i huvudsak är i avsaknad av kompetens vad gäller militär hundverksamhet. Försvarmakten bedömer att verksamheten vid en avelsstation i huvudsak kan bedrivas med civil kompetens. Den befintliga kompetenssituationen i Sollefteå bedöms därmed kunna tillvaratas på ett effektivt sätt genom en etablering av avelsverksamhet. I ett avelsalternativ bedöms även de tidigare identifierade utmaningarna angående personalförsörjning kunna reduceras genom att personalbehovet första hand omfattar civil personal.

Om regeringen beslutar att Försvarmakten skall lokalisera en hundverksamhet som erfordrar militär kompetens till Sollefteå måste kompetenssituationen ges stor uppmärksamhet i den fortsatta beredningen av ärendet. I ett sådant alternativ bedömer Försvarmakten att såväl det befintliga som det tillkommande kompetensbehovet måste analyseras ytterligare innan konsekvenserna av ett beslut om lokalisering av hundverksamhet till Sollefteå kan belysas fullt ut.

Vad gäller Fastighetsbeståndet kan Försvarmakten konstatera att fastigheterna i området generellt sett har ett omfattande ombyggnads- och renoveringsbehov. Att hundstallarna inte uppfyller Jordbruksverkets krav är en allvarlig begränsning

FÖRSVARSMAKTEN

HÖGKVARTERET

Datum

2002-10-09

HKV beteckning

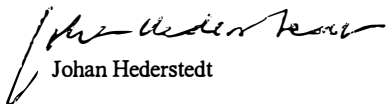
02 300:71209

Sida 5(5)

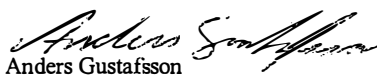
vilket måste åtgärdas omgående vid ett eventuellt beslut om att lokalisera hundverksamhet till Sollefteå. Ett sammantaget investeringsbehov med påföljande kostnader kan identifieras först då Försvarsmakten fått omfattningen av en eventuell lokalisering klarlagd.

Försvarsmaktens bedömning är att oaktat vilken hundverksamhet som regeringen eventuellt beslutar skall lokaliseras till Sollefteå så bör etableringen ske successivt. En successiv etablering bedöms av Försvarsmakten vara en förutsättning för att kunna eliminera risken för kompetenssvackor i Försvarsmaktens hundverksamhet.

Beslut i detta ärende har fattats av general Johan Hederstedt. I den slutliga beredningar av ärendet har dessutom mj P-O Andersson, övlt Olof Carelius, övlt Bo Larsson, övlt Björn Wahlgren, generallöjtnant Bengt-Arne Johansson och generallöjtnant Johan Kihl deltagit och som föredragande övlt Anders Gustafsson.

Johan Hederstedt

Anders Gustafsson

Sändlista

Regeringskansliet (Försvarsdepartementet)

Som orientering

OPIL

LG (Avsett för FHTE)

FMLOG

SWEDEC

Centrala ATO

Som orientering inom Högkvarteret

ÖB

StfÖB

STRA

KRI

GRO

INFO

PERS

JUR

SJV

FÖRSVARSMAKTEN

HÖGKVARTERET

Datum

2002-10-09

Bilaga 1 till

02 300:71209

Sida 1 (14)

1. Försvarsmaktens hundverksamhet - utgångsvärden

1.1 Nuvarande och planerat antal hundar

Försvarsmaktens hundverksamhet har sin utgångspunkt i de krav som insats- och grundorganisationen genererar avseende behov av förmågor och kompetenser. Försvarsmakten hanterar i nuläget cirka 4 100 hundar i olika kategorier enligt fördelningen 250 stamhundar, 1 350 reservhundar och 2 500 hemvärnshundar. För att kunna vidmakthålla den nuvarande volymen av stamhundar är det årliga remonteringsbehovet cirka 60 hundar. Remontering innebär att hundar som av olika orsaker måste tas ut tjänst ersätts med nya tjänstehundar. För att Försvarsmakten skall kunna genomföra grundutbildning av förband där hundar ingår erfordras en kontinuerlig tillgång till cirka 200 bevakningshundar per år.

En betydande del av Försvarsmaktens utbildning i hundtjänst genomförs också av Hemvärnet och Svenska Brukshundklubben (SBK). De hundar som utbildas vid Hemvärnet och SBK är avsedda för bevakningsuppgifter i säkerhets- och hemvämsförband.

Med nuvarande planeringsförutsättningar är Försvarsmaktens bedömning att det totala behovet av hundar sannolikt kommer att öka bland annat mot bakgrund av det planerade införandet av typförbandet Säkerhetsbataljon. Det framtida behovet av stamhundar kan komma att uppgå från 400 till drygt 700 hundar beroende på vilka organisatoriska lösningar som beslutas. För uppbyggnad och remontering inför ovanstående planerade behov är Försvarsmaktens bedömning att det krävs en nyproduktion om cirka 80 till 120 hundar varje år. Planeringsförutsättningarna kan emellertid komma att påverkas av innehållet i FB 04.

1.2 Genomförande av Försvarsmaktens hundverksamhet

Hundtjänsten inom Försvarsmakten genomförs vid följande enheter:

Försvarsmaktens hundtjänstenhet (FHTE), F4, F7, F17, F21, Försvarsmaktens Halmstadsskolor (FMHS), Örlogsskolan Karlskrona (Bas- Säkutbildning), Livgardet, Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum (SWEDEC) och Marinbas Ost (Berga/Muskö).

Försvarsmaktens hundtjänstenhet (FHTE) inrättades vid Botele Udd under år 2000 och har tidigare varit lokaliserad till Tullinge. Verksamheten omfattar kompetenshöjande utbildning av Försvarsmaktens personal i hundtjänst vilket innebär cirka 15 kurser och drygt 2 000 elevdygn årligen. Vidare ansvarar FHTE för utveckling av Försvarsmaktens hundverksamhet, anskaffning av hundar för Försvarsmaktens behov, samordning av hundtjänst inom Försvarsmakten och samordning av hundtjänsten med andra statliga myndigheter och totalförvarsorganisationer. FHTE ansvarar också för dressyr av hundar och utbildning av föreare för den internationella ammunitionsökhundekipagepoolen, vilket beskrivs närmare nedan.

Vid FHTE finns 32 tjänster, 19 civila och 13 militära. Under perioden år 2000 till år 2002 har omfattande investeringar och verksamhetsanpassningsåtgärder genomförts vid Botele Udd. En

FÖRSVARSMAKTEN

HÖGKVARTERET

Datum

2002-10-09

Bilaga 1 till

02 300:71209

Sida 2 (14)

modern hundgård med plats för 44 hundar, isolering för hundar som varit i utlandstjänst, minbanor av hög kvalitet, inomhusträningsanläggning, apellplan, hinderbana, mentaltestbana, och lokaler för utbildning m.m. FHTE lokalisering till Botele Udd innebär också närhet till Arlanda (15 minuter med bil), Märsta station (5 minuter) samt tillgång till Rosersbergs övningsfält (cirka 1 000 ha). FHTE ingår som en enhet i Livgardet som även svarar för FHTE verksamhetsstöd.

Försvarmaktens anskaffning av hundar leds för närvarande av FHTE. Försvarmakten anskaffar idag huvudsakligen dressyrämnen, det vill säga unghundar i en ålder av 12 – 18 månader. Hundarna genomgår ett lämplighetstest vilket leds av besiktningsmän och om hundarna bedöms lämpliga hyrs de för en period om 30 dagar för att genomgå ett arbetsprov. Om hundarna klarar arbetsprovet anskaffas hundarna av Försvarmakten och placeras vid ett förband för dressyr. Efter genomförd dressyr deltar hundarna i den ordinarie förbandsproduktionen. Från och med 2003-01-01 övertar Försvarets Materielverk (FMV) ansvaret för de kommersiella delarna av anskaffningen. Försvarmakten genomför idag ingen egen avelsverksamhet, utan är beroende av privata uppfödare för hundanskaffning.

Försvarmakten kan, i likhet med bland annat Polis- och Tullmyndigheterna, konstatera att tillgången till antalet dressyrämnen reducerats under det senaste året. Reduceringen har sin bakgrund i händelserna den 11 september år 2001 i USA. Efter den 11 september år 2001 exporterades ett flertal dressyrämnen från Europa till USA. Konsekvensen av denna export har inneburit en svårighet för Försvarmakten att finna en tillräcklig mängd dressyrämnen för att kunna tillgodose såväl nuvarande som framtida behov.

Försvarmakten har organiserat en ammunitionssökhundekipagepool vid Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum (SWEDEC). Hundarna i poolen utbildas vid FHTE varefter de överförs till SWEDEC för placering i poolen. Verksamheten vid SWEDEC är under uppbyggnad och skall innehålla 36 ekipage år 2005 varav 8 ytsökande hundar avsedda för Statens Räddningsverk (SRV). Den planerade och pågående produktionen innebär leverans av 12 hundar år 2002, 12 hundar 2003, 6 hundar år 2004 och 6 hundar 2005. Därefter skall 6 hundar produceras årligen som ersättning för hundekipage som utgår ur organisationen/ poolen. För att kunna tillgodose SRV behov av ytsökande hundar under uppbyggnadsskedet av poolen har Försvarmakten inköpt 8 hundar från Hundskolan i Sollefteå AB i konkurs.

1.3 Vidmakthållande och utveckling av hundverksamheten

Som tidigare nämnts är det årliga remonteringsbehovet cirka 60 hundar för att kunna vidmakthålla det nuvarande antalet stamhundar (250 stycken). Med 250 stamhundar kan Försvarmakten i nuläget tillgodose grundutbildningens behov. Insatsförbanden tillhörande förbandsgrupp 1 (FG 1) genererar däremot ett högre behov av antalet stamhundar för att kunna innehålla ställda beredskapskrav varför en utveckling av Försvarmaktens hundtjänst bedöms nödvändig. Med nuvarande planeringsförutsättningar bedöms det totala behovet av stamhundar kunna uppgå som till mest cirka 770 stycken. Försvarmakten överser för

FÖRSVARSMAKTEN

HÖGKVARTERET

Datum

2002-10-09

Bilaga 1 till
02 300:71209

Sida 3 (14)

närvarande de framtida beredskapskraven och studerar ett alternativ där cirka 400 stamhundar skulle kunna tillgodose beredskaps- och grundutbildningsbehoven. Planeringsförutsättningarna kan, som tidigare nämnts, komma att påverkas av innehållet i FB 04.

Oberoende om behovet är 400 eller 770 hundar behöver Försvarsmakten genomföra en nyordning inom hundverksamheten där bland annat möjligheterna till att etablera en "Försvarsmaktsavel" behöver överses. En möjlig lösning är att behovet av tjänstehundar tillgodoses genom att antalet hundar som skall krigsorganiseras anskaffas som dressyrämnen och utbildas till tjänstehundar. Därefter används hunden som utbildningshund till den förare som avses ligas placeras med hunden. Den utbildade hundföraren tecknar ett dressyrkontrakt med Försvarsmakten och medför hunden "hem" efter genomförd grundutbildning. Försvarsmakten äger hunden under hela dess tjänstbara tid (cirka 7 år) och vid avveckling ur organisationen erbjuds föraren hunden som gåva.

2. Förutsättningar för hundverksamhet i Sollefteå - nuläge

2.1 Allmänt

I beredningen av uppdraget genomförde Försvarsmakten ett besök i Sollefteå (2002-09-24). Syftet med besöket var att på plats klarlägga förutsättningarna för Försvarsmakten att etablera hundverksamhet i Sollefteå. Besöket omfattade information från Fortifikationsverket (FORTV), besök vid IRIS Hundskolan AB, rundvandring på före detta Hundskolan Sollefteå AB:s område och ett informellt arbetsmöte med bland andra kommunfullmäktiges ordförande och representant från länsstyrelsen i Västernorrlands län.

2.2 Infrastruktur (lokaler och utbildningsanordningar)

FORTV köpte 2002-09-01 på uppdrag av regeringen fastigheten där tidigare Hundskolan Sollefteå AB bedrev sin verksamhet. Fastigheten omfattar cirka 55 ha och byggnadsbeståndet består av cirka 25 byggnader av varierande skick, huvudsakligen fördelat på kontor, djurstallar och ett vandrarhem. Den totala byggnadsytan är på ca 9000 m² varav cirka 4500 m² utgörs av djurstallar.

För kontorsändamål finns för närvarande en byggnad på ca 550 m² som huvudsakligen är avsedd för kontorsändamål. Förutom ovanstående byggnad är de lämpligaste lokalerna för kontor belägna i vandrarhemmet där nuvarande förlägningsplatser om totalt cirka 1000 m² byggnadsyta bedöms kunna byggas om till kontor. Om detta är kostnadseffektivt i jämförelse med ett nyuppförande av kontorshus är för närvarande osäkert och erfordrar en djupare analys. Ett äldre bostadshus som är inrett till kontor hyrs av Svenska jägarförbundet. Djurstallarna, vilka är hårt slitna, består av byggnader som är uppförda cirka år 1970. Stallarna har boxar som är hopbyggda med rastgårdar utanför respektive byggnad. Försvarsmakten kan konstatera att storleken på boxar och rastgårdar understöder jordbruksverkets normer med mer än 50 %. Det finns även ett antal äldre avställda djurstallar som FORTV bedömer vara i behov av utrangering.

FÖRSVARSMAKTEN

HÖGKVARTERET

Datum

2002-10-09

Bilaga 1 till

02 300:71209

Sida 4 (14)

Det djurstall som bedöms vara i bäst skick är det så kallade "valphuset" innehållande 42 boxplatser. Boxarna uppfyller emellertid inte jordbruksverkets krav på djurstallar för hundar. För hundutbildning finns ett dressyrhus på ca 500m².

I dagsläget hyrs befintligt lokalbestånd av tre olika hyresgäster förutom IRIS Hundskolan AB (IRIS HS AB). Kontraktstiderna löper för vandrarhemmet till 2005-12-31 och för Svenska Jägarförbundet 2004-07-31. Kontrakt är ännu inte skrivet mellan FORTV och IRIS HS AB vilka har framfört önskemål om att bland annat få hyra nuvarande kontorsbyggnad, "valphus" och dressyrhall.

Övningsterrängen bedöms som rationell med tillgång till både appellplaner och stora markområden, både inom fastigheten och på före detta I 21 övningsfält vilket ligger i närområdet.

2.3 Aktuellt kompetensläge

Försvarsmakten kan konstatera att delar av den personal som friställdes i samband med Hundskolan Sollefteå AB konkurs har dressyrkompetens. Efter viss internutbildning bedöms denna personal till del kunna anställas av Försvarsmakten vid en eventuell lokalisering av verksamhet till Sollefteå. Försvarsmakten behöver närmare analysera de tillgängliga kompetenserna innan en exakt uppfattning om antalet möjliga anställningar kan definieras. Totalt omfattades ett 30-tal personer av friställning i samband med HS AB konkurs.

2.4 Verksamhet i området - IRIS Hundskolan AB

Ett nytt företag, benämnt IRIS Hundskolan AB (IRIS HS AB), har etablerats i Sollefteå efter Hundskolan Sollefteå AB konkurs. I samband med Försvarsmaktens besök i Sollefteå redogjorde två av enhetscheferna vid IRIS HS AB (Anna Kaltenegger och Michael Eriksson) för det nya företagets verksamhet. Företaget ingår i företagsgruppen IRIS och avser att hyra delar av de lokaler som FORTV köpt av konkursförvaltaren. Företaget har anställt ett 20-tal personer från det tidigare företaget Hundskolan i Sollefteå AB och köpt upp ledarhund-, markotikahund-, rehabiliteringshund- och sökhundverksamheten samt de övriga företagsdelarna som utför tjänster med hundar, exempelvis röthundsverksamhet. Företaget kommer att bedriva egen avel för att säkerställa erforderligt antal dressyrämnen. Det nya företaget har en klart uttalad och tydlig policy att inte syssla med minhundverksamhet.

FÖRSVARSMAKTEN

HÖGKVARTERET

Datum

2002-10-09

Bilaga 1 till

02 300:71209

Sida 5 (14)

3. Försvarsmaktens möjligheter att lokalisera hundverksamhet till Sollefteå. Förutsättningar och behov av åtgärder

3.1 Allmänt

I detta avsnitt redovisas inledningsvis skälen till varför Försvarsmakten inte ser någon möjlighet att lokalisera min- och ammunitionssökhundutbildning till Sollefteå. Därefter beskrivs, i generella termer, de förutsättningar och behov av åtgärder som Försvarsmakten identifierat om ett beslut om att lokalisera hundverksamhet till Sollefteå blir aktuellt. Slutligen beskrivs översiktligt vilken hundverksamhet som Försvarsmakten bedömer är möjlig att lokalisera till Sollefteå.

I avsnitt 4 utvecklar Försvarsmakten möjligheterna till alternativ där personal-, verksamhetsmässiga- och ekonomiska faktorer belyses i respektive alternativ.

3.2 Min- och ammunitionssökhundutbildning – oacceptabla konsekvenser

Försvarsmaktens uppfattning är att min- och ammunitionssökhundutbildning inte kan lokaliseras till Sollefteå utan att oacceptabla konsekvenser för en fortsatt utveckling av min- och ammunitionssökhundverksamheten skulle bli fallet.

Konsekvenserna omfattar bland annat en allvarlig påverkan på tidsförhållandet för etableringen av ammunitionssökhundekipagepoolen vid SWEDEC och SRV behov av ytsökande hundar. Även möjligheterna till att genomföra internationella åtaganden inom ramen för ovanstående verksamheter bedöms komma att försenas och fördras. Vidare kan Försvarsmakten konstatera att betydande belopp har investerats i bland annat kompetensutveckling av personal, hundar och uppbyggnad av minbanor och övrig infrastruktur för denna hundverksamhet vid såväl FHTE och SWEDEC. En etablering av min- och ammunitionssökhundutbildning till Sollefteå skulle också kräva betydande investeringskostnader dels för inrättandet av minbanor och dels avseende den personella kompetensutvecklingen. IRIS HS AB uttalade företagspolicy att inte bedriva minhundverksamhet innebär att inga samordningsmöjligheter kan tillvaratas. Antalet personer med erforderlig kompetens inom området min- och ammunitionssökhundutbildning som Försvarsmakten uppfattar är beredda att flytta till Sollefteå från till exempel Stockholmsområdet är synnerligen begränsat. För fördjupad information angående Försvarsmaktens min- och ammunitionssökhundar hänvisar Försvarsmakten till "Försvarsmaktens svar på regeringens anmodan angående minhundverksamheten", HKV 2002-05-06, 01 800: 65 610.

3.3 Förutsättningar och behov av åtgärder för möjliga lokaliseringar

3.3.1 Fastighetskostnader – allmänt

I samtliga möjliga lokaliseringar kommer Försvarsmakten att vara en av hyresgästerna inom området. Hur stor hyra som FORTV kommer att ta ut är okänt i dagsläget. Diskussioner med FORTV driftschef i Sollefteå tyder på att driftkostnaden för fastigheten kan bli ca 1500

FÖRSVARSMAKTEN

HÖGKVARTERET

Datum

2002-10-09

Bilaga 1 till

02 300:71209

Sida 6 (14)

kk/år. Utöver detta tillkommer FORTV kapitalkostnad och administration. Den totala hyreskostnaden för området bedöms uppgå till cirka 2000 kkr/år vilket skall delas upp mellan hyresgästerna i proportion till hur stor del av området som används. I den ekonomiska bedömningen antas att Försvarsmakten står för 50% av kostnaden d.v.s. 1000 kkr.

3.3.2 Administrativa lokaler

För att etablera verksamhet inom före detta Hundskolan i Sollefteå AB:s område krävs i första hand tillgång till kontor och djurstallar. De kontraktstider som gäller med övriga hyresgäster och de lokalbehov som framförts av IRIS HS AB medför begränsade möjligheter till att tillgodose kontorsbehovet inom det befintliga beståndet. En möjlig lösning kan vara att nyttja kontorsmoduler som snabbt kan etableras inom området.

3.3.3 Djurstallar

Nuvarande djurstallar är i behov av omfattande ombyggnads- och renoveringsåtgärder och uppfyller inte de krav som Jordbruksverket ställer. För att istandsätta stallarna krävs, utöver underhållsåtgärder, en om disposition av djurstallarnas ytor så att Jordbruksverkets krav kan uppfyllas.

3.3.4 Kompetensbehov och rekrytering

För att kunna etablera militär hundverksamhet i Sollefteå måste tillgång till erforderlig kompetens säkerställas. Det finns som tidigare nämnts en viss dressyrkompetens friställd i Sollefteå. Denna kompetens bedöms dock inte tillräcklig vad gäller såväl volym som innehåll. Vid etablering av militär hundverksamhet i Sollefteå krävs att ett flertal kompetenser utvecklas eller tillförs, vilket tar tid och kräver investeringar. Med hänsyn till den utveckling som hundtjänsten i Försvarsmakten står inför kan en svacka i kompetens och förmåga inte accepteras genom att personal måste inhämta en viss kompetens för att kunna bedriva verksamhet i enlighet med Försvarsmaktens krav.

Möjligheter till rekrytering av viss kompetens föreligger bland annat genom att naturbruksgymnasiets dressörlinje är lokaliserad till Sollefteå. Den militära hundverksamheten bygger emellertid på kompetenser inom det militära området då utbildning och dressyr är inriktad mot militära behov och krav. Militär dressyrkompetens finns inte i Sollefteå i nuläget.

Möjligheterna att omlokalisera den personal i Försvarsmakten som innehar nödvändig kompetens, från sina nuvarande verksamhetsställen inom Försvarsmakten till Sollefteå, bedöms som synnerligen begränsade. Vidare bedöms en fortsatt rekrytering till Sollefteå för att kunna säkerställa bemanning över tiden utgöra en betydande utmaning bland annat av det skälet att Försvarsmakten inte genomför någon hundverksamhet i närheten av Sollefteå.

Hur personalförsörjningen över tiden skall kunna genomföras föreslås beredas i särskild ordning om ett beslut om lokalisering av hundverksamhet till Sollefteå blir aktuellt.

FÖRSVARSMAKTEN

HÖGKVARTERET

Datum

2002-10-09

Bilaga 1 till

02 300:71209

Sida 7 (14)

3.3.5 Verksamhetsstöd

Hundverksamhet kräver, som all annan verksamhet, stöd. FHTE ingår i Livgardet och får sitt stöd via den organisation inom Försvarsmaktens logistik (FMLOG) som stödjer Livgardet. Hundverksamheten vid Försvarsmaktens övriga förband får sitt stöd tillgodosett på motsvarande sätt. I Sollefteå finns för närvarande en mindre del av FMLOG lokaliserad, främst för avveckling. Om Försvarsmakten skall lokalisera hundverksamhet till Sollefteå krävs att erforderlig stödverksamhet finns tillgänglig över tiden. Behovet och omfattningen av stödet kan för närvarande inte definieras utan behöver avvakta ett eventuellt beslut om vilken verksamhet som skall lokaliseras till Sollefteå för att kunna klarläggas fullt ut.

3.3.6 Lednings- och lydnadsförhållanden

Försvarsmaktens hundtjänst leds idag via sakansvarig i Högkvarteret (HKV). HKV ställer uppdrag till FHTE som har funktionsansvaret för Försvarsmaktens hundtjänst. En planerad utökning av hundverksamheten kommer att ställa höga krav på en sammanhållen och entydig ledning. HKV inriktning är att ett ökat ansvar för denna ledning skall åvila FHTE. Innebörden av detta är att oavsett vilken hundverksamhet som Försvarsmakten eventuellt ska lokalisera till Sollefteå så skall denna verksamhet lyda under FHTE.

3.3.7 Möjligheter till samordning

Inom ramen för hundverksamhet finns alltid möjligheter till samverkan och samordning oavsett inriktning av verksamheten. Exempel på sådan verksamhet är veterinärtjänst och avel. Samordningsmöjligheter med bevakningshundverksamhet finns främst med Polisens hundverksamhet. Avel ger möjligheter till samverkan och kostnadseffektivitet på större bredd till exempel med Polis, SRV, Tull och civila företag. Inom ramen för en riktad avel kan flera verksamhetsinriktningars behov tillgodoses. I sammanhanget bör det uppmärksammas att om regeringen skulle välja att inrätta en statlig myndighet för hundverksamhet behöver andra statliga myndigheter inte beakta några regler om offentlig upphandling.

Vad gäller IRIS Hundskolan AB kan Försvarsmakten konstatera att den uttalade företagspolicyn är att inte utbilda minhundar vilket innebär att inga samordningsvinster kan uppnås inom detta område. Däremot bedöms synergieffekter inom avel kunna tillvaratas.

3.4 Möjlighet Bevakningshundar

90 % av Försvarsmaktens stamhundar utgörs av bevakningshundar. Dessa hundar ingår i bas-, säkerhets- och stridsledningsförband. Hundarna används för bevakning av baser, anläggningar och förband. Hunden är också en viktig komponent i arbetet med och antisabotageverksamhet. Hundarna genomför spårning samt ljud- och vindmarkering. Med hänsyn till den planerade utvecklingen av ovan nämnda förband bedöms Försvarsmaktens behov av bevakningshundar att öka. Insatstiderna för ovanstående förband är korta varför huvuddelen av hundarna i dessa förband kommer att utgöras av stamhundar.

FÖRSVARSMAKTEN

HÖGKVARTERET

Datum

2002-10-09

Bilaga 1 till

02 300:71209

Sida 8 (14)

Dressyr av bevakningshundar genomförs idag vid förbanden. Den grundläggande dressyren tar cirka 6-9 månader och kräver god tillgång till övningsterräng. En dressör kan under ett år dressera cirka 4 hundar. Med anledning av att antalet bevakningshundar i Försvarsmaktens förband planeras att öka kommer också kraven på antalet dressörer att öka. Grundläggande dressyr av bevakningshundar kan genomföras centraliserat, men en viss mängd hundar måste dresseras vid förbanden, i första hand för att bibehålla kompetens och för att kunna vidmakthålla de vid förbanden placerade hundarnas förmåga.

3.5 Möjlighet Avel

Efterfrågan på lämpliga tjänstehundsämnen är stor såväl inom Försvarsmakten som hos andra statliga myndigheter och civila organisationer och företag. Efterfrågan kan idag inte lösas med leveranser från civila leverantörer. Försvarsmakten saknar idag ett 30-tal hundar i organisationen och måste med de ökande volymerna av bevakningshundar söka andra sätt att tillgodose behoven. Inrättandet av en "Försvarsmaktsavel" kommer med stor sannolikhet att bli nödvändig. Avel är en omfattande och komplicerad verksamhet som tar lång tid att bygga upp. Avelsverksamhet kan med fördel ske i samverkan med andra statliga myndigheter med hundverksamhet och med civila företag och organisationer vilket utvecklas vidare i avsnitt 5. Genom en eventuell statlig myndighet för hundverksamhet och avel behöver kraven på offentlig upphandling, som tidigare nämnts, inte beaktas av de statliga myndigheterna.

4. Lokalisering Sollefteå - Alternativ

Alternativ 1 Bevakningshund (verksamhet samt personal- och lokalbehov)

Det råder idag brist på bevakningshundar vid Försvarsmaktens förband och det är en mycket begränsad tillgång till färdigutbildade bevakningshundar på den civila marknaden. Försvarsmakten anskaffar idag huvudsakligen dressyrämnen vilka placeras vid förbanden där de dresseras till tjänstehund 2-nivå för att sedan kunna användas i förbandsproduktionen. Försvarsmaktens behov är idag ca 60 hundar per år och bedöms i framtiden kunna komma att uppgå till cirka 100 hundar. Bevakningshunddressyr bedöms ur verksamhetssynpunkt kunna lokaliseras till Sollefteå inom en relativt snar framtid.

En successivt utvecklad verksamhet bedöms initialt omfatta cirka 10 arbetstillfällen och på sikt (inom 2-3 år) cirka 20-25 arbetstillfällen.

Lokalbehovet i Alternativ 1 innebär inledningsvis ett behov av cirka 10 kontorsarbetsplatser. Om behovet skall lösas med kontorsmoduler kommer ca 300 m² inklusive gemensamhetsutrymmen att krävas. Hyreskostnaden för detta bedöms uppgå till ca 2000 kr/m² och år eller 600 kkr/år. I alternativet kommer inledningsvis cirka ett 60-tal hundar att behöva stallplats. Detta innebär att två av nuvarande hundstallar byggs om så att jordbruksverkets krav kan uppfyllas. Total byggnadsyta bedöms bli ca 1280 m². Ombyggnadskostnaden är i dagsläget svåra att uppskatta men om 5000 kr/m² ansätts som kostnadsuppskattning bedöms årshyran komma att öka med cirka 800 kkr.

FÖRSVARSMAKTEN

HÖGKVARTERET

Datum

2002-10-09

Bilaga 1 till

02 300:71209

Sida 9 (14)

Alternativ 2 A Försvarsmaktsavel (verksamhet samt personal- och lokalbehov)

Efterfrågan på lämpliga tjänstehundsämnen är stor såväl inom Försvarsmakten och övriga statliga myndigheter. Efterfrågan kan inte idag lösas med leveranser från civila leverantörer. Detta innebär att remonteringsbehoven idag och i framtiden måste säkerställas med en kombination av egen avel och leveranser från andra företag och organisationer.

Uppbyggnadstiden av en avel som kan tillgodose remonteringsbehoven till 50% bedöms till 6-10 år. Avelsstationen kan ur verksamhetssynpunkt lokaliseras successivt till Sollefteå. En förutsättning för lokaliseringen är dock att lokalerna är lämpliga och tillräckliga. Viss samordning och samverkan bedöms kunna etableras med IRIS Hundskolan AB.

En avelsstation bedöms initialt omfatta cirka 10 arbetstillfällen och på sikt (6-10 år) cirka 25-30 arbetstillfällen.

Lokalbehovet i Alternativ 2 A innebär på sikt ett behov av cirka 30 kontorsarbetsplatser. Ytbehovet blir cirka 800 m² och hyreskostnaden bedöms uppgå till 1600 kkr. Kostnaden kan dock bli lägre genom att den successiva uppbyggnaden över tiden kan komma att ge Försvarsmakten möjlighet att disponera vandrarhemmets lokaler då kontraktstiden utgått. Behovet av djurstallar kommer att öka betydligt. En exakt omfattning är svår att bedöma men inledningsvis bedöms behoven kunna tillgodoses på samma sätt som i alternativ 1 genom en ombyggnad av befintliga djurstallar. Ombyggnaden bedöms medföra en hyreskostnadsökning på ca 800 kkr/år. Vid en utökning av verksamheten kommer sannolikt ett behov av nybyggnad att uppstå. Varje hund behöver ca 20 m² boxplats och rastgård samt del i gemensamhetsutrymmen som bad och foderberedning. Med ett nybyggnadspris på 10000 kr/m² innebär det att varje stallplats kostar 200 kkr vilket innebär en årshyra på cirka 28 kkr. Skall stallplatser för 100 hundar ordnas bedöms detta medföra en kostnad om cirka 2800 kkr/år i hyra.

Alternativ 2 B Statlig avel (verksamhet samt personal- och lokalbehov)

Alternativ Försvarsmaktsavel för Försvarsmaktens behov kan utvecklas till en avelsstation för hela den statliga sektorn med uppdrag att ta fram ämnen för såväl Försvarsmakten, Polis, Tull och SRV. I ett utvecklat alternativ bedöms även forskningsresurser vara möjliga att etablera i Sollefteå. Ett statligt avelsalternativ framgår även av Länsstyrelsen i Västernorrlands län utredning. Alternativet erbjuder möjligheter till samordning och samverkan med IRIS Hundskolan AB. Försvarsmaktens uppfattning är att detta alternativ innehåller en betydande utvecklingspotential och på sikt skulle eventuellt del av eller större delar av behovet av dressyrämnen kunna tillgodoses för den statliga sektor som bedriver hundverksamhet. Alternativet bedöms kostnadseffektivt då resurserna kan meranvändas av ett flertal aktörer och kostnaderna fördelas mellan olika myndigheter.

En utveckling enligt ovan bedöms initialt omfatta cirka 10-15 arbetstillfällen och successivt kunna omfatta ett totalt arbetskraftsbehov om cirka 45-50 personer med bibehållen ambitionsnivå för att kunna tillgodose remonteringsbehovet med ca 50 %.

FÖRSVARSMAKTEN

HÖGKVARTERET

Datum

2002-10-09

Bilaga 1 till

02 300:71209

Sida 10 (14)

Lokalbehovet i Alternativ 2 B bedöms innebära ett behov av cirka 50 kontorsarbetsplatser. Ytbehovet blir cirka 1200 m² och hyreskostnaden bedöms uppgå till 2400 kkr. Kostnaden kan även i detta alternativ dock bli lägre genom att den successiva uppbyggnaden över tiden kan komma att ge avelsstationen möjlighet att disponera vandrarrhemmets lokaler då kontraktstiden utgått.

Behovet av djurstallar kommer att öka betydligt. En exakt omfattning är svår att bedöma men inledningsvis bedöms behoven kunna tillgodoses på samma sätt som i alternativ 1 genom en ombyggnad av befintliga djurstallar. Ombyggnaden bedöms medföra en hyreskostnadsökning på ca 800 kkr/år.

Vid en utökning av verksamheten kommer sannolikt ett behov av nybyggnad att uppstå. Skall stallplatser för 150 hundar ordnas bedöms detta medföra en kostnad om cirka 4200 kkr/år i hyra

Alternativ 3 Kombination

Alternativen bevakningshunddressyr och avelsstation kan kombineras genom att i närtid lokalisera bevakningshundutbildning till Sollefteå och att verksamheten på sikt utökas genom lokalisering av en avelsstation. Kombinationen av bevakningshunddressyr och avel bedöms innebära synergieffekter bland annat avseende personalanvändningen.

Lokalbehovet i Alternativ 3 innebär på kort sikt behov av motsvarande lokalvolym som i alternativ 1 Bevakningshund. Till detta behov kommer under ett antal år sannolikt ytterligare behov att uppstå som bedöms motsvara volymerna i alternativ 2.

4.1 Översiktlig kostnadsredovisning

På nästkommande sida redovisas två tabeller avseende personal och hyreskostnader. Exakta personalkostnader påverkas av ett eventuellt regeringsbeslut i ärendet och föreslås då beredas i särskild ordning. I personalkostnaderna ingår inte kostnader för att iordningställa arbetsplatserna med erforderlig arbetsmateriel. Lokalkostnaderna kan också variera beroende på omfattningen av verksamheten som Regeringen eventuellt beslutar skall lokaliseras till Sollefteå.

Personalkostnader

I tabellen redovisas de genomsnittliga lönekostnader per individ och år (årsarbetskraft) som Försvarsmakten för närvarande använder för kostnadsberäkningar av yrkesofficerare och civila (inklusive LKP) i analysen av planeringsförutsättningarna för år 2003.

FÖRSVARSMAKTEN

HÖGKVARTERET

Datum

2002-10-09

Bilaga 1 till

02 300:71209

Sida 11 (14)

Genomsnittliga lönekostnader per år

Yrkesofficerare	508 000 kr
Civilanställda	375 000 kr

Sammanställning av hyreskostnader (kk) per år

Alt	Grundhyra	Kontor	Djurstallar	Totalt
1	1000	600	800	2400
2A	1000	1600	2800	5400
2B	1000	2400	4200	7600
3	1000	2800-3600	3600-5000	7400-9600

5. Överväganden

Försvarsmaktens hundverksamhet har i första hand behov av att finna en långsiktig lösning på tillgången till dressyrämnen. I samband med att ett flertal dressyrämnen exporterats till USA från Europa har behovet av denna lösning accentuerats.

En lokalisering av en avelsenhet till Sollefteå skulle på sikt kunna innebära att Försvarsmaktens huvudsakliga behov av dressyrämnen tillgodoses. Försvarsmakten kan konstatera att avelsverksamhet är en komplicerad verksamhet varför förmerna för en eventuell etablering av sådan verksamhet måste beredas i särskild ordning. Försvarsmakten är emellertid inte den enda intressenten av avel utan en eventuell lokalisering av avelsverksamhet till Sollefteå föreslås beredas vidare i samverkan med Polis- och Tullmyndigheterna, Statens Räddningsverk och andra organisationer som har behov av dressyrämnen. Även Länsstyrelsen i Västernorrlands län har i sin utredning uppmärksammat möjligheten till att etablera en Statlig avelsstation i Sollefteå. En statlig avelsstation skulle, utöver att på sikt kunna tillgodose behovet av dressyrämnen, sannolikt också kunna erbjuda en långsiktig positiv utveckling för Sollefteå. Samverkansmöjligheter avseende avel med IRIS HS AB kan sannolikt tillvaratas.

Vad gäller lokalisering av bevakningshund verksamhet bedömer Försvarsmakten att detta alternativ är möjligt att överväga vidare. Alternativet tillgodoser emellertid inte i lika hög grad ett efterfrågat Försvarsmaktsbehov i förhållande till ett avelsalternativ. Vidare bedöms inte utvecklingspotentialen vara lika stor i detta alternativ som i förhållande till ett avelsalternativ.

Den nuvarande kompetenssituationen i Sollefteå påverkar Försvarsmaktens möjligheter till att kunna etablera hundverksamhet. Försvarsmakten kan konstatera att den personal som i nuläget tjänstgör inom Försvarsmaktens hundverksamhet är obenägen att flytta till Sollefteå. Den befintliga kompetensen i Sollefteå är förhållandevis snäv och en tydlig begränsning utgörs av att personalen i huvudsak är i avsaknad av kompetens vad gäller militär hundverksamhet. Försvarsmakten bedömer att verksamheten vid en avelsstation i huvudsak kan bedrivas med civil kompetens. Den befintliga kompetenssituationen i Sollefteå bedöms därmed kunna tillvaratas på ett effektivt sätt genom en etablering av avelsverksamhet. I ett

FÖRSVARSMAKTEN
HÖGKVARTERET

Datum

2002-10-09

Bilaga 1 till

02 300:71209

Sida 12 (14)

avelsalternativ bedöms även de tidigare identifierade utmaningarna angående personalförsörjning kunna reduceras genom att personalbehovet första hand omfattar civil personal.

Om regeringen beslutar att Försvarsmakten skall lokalisera en hundverksamhet som erfordrar militär kompetens till Sollefteå måste kompetenssituationen ges stor uppmärksamhet i den fortsatta beredningen av ärendet. I ett sådant alternativ bedömer Försvarsmakten att såväl det befintliga som det tillkommande kompetensbehovet måste analyseras ytterligare innan konsekvenserna av ett beslut om lokalisering av hundverksamhet till Sollefteå kan belysas fullt ut.

Vad gäller Fastighetsbeståndet kan Försvarsmakten konstatera att fastigheterna i området generellt sett har ett omfattande ombyggnads- och renoveringsbehov. Att hundstallarna inte uppfyller Jordbruksverkets krav är en allvarlig begränsning vilket måste åtgärdas omgående vid ett eventuellt beslut om att lokalisera hundverksamhet till Sollefteå. Ett sammantaget investeringsbehov med påföljande kostnader kan identifieras först då Försvarsmakten fått omfattningen av en eventuell lokalisering klarlagd.

Försvarsmaktens bedömning är att oaktat vilken hundverksamhet som regeringen eventuellt beslutar skall lokaliseras till Sollefteå så bör etableringen ske successivt. En successiv etablering bedöms av Försvarsmakten vara en förutsättning för att kunna eliminera risken för kompetenssvackor i Försvarsmaktens hundverksamhet.

6. Försvarsmaktens förslag till lokalisering av hundverksamhet till Sollefteå

6.1 Försvarsmaktens förslag

Försvarsmakten föreslår att en avelsstation lokaliseras till Sollefteå. Lokaliseringen av en avelsstation bör ske successivt så att formerna för integreringen av avelsverksamheten kan anpassas till Försvarsmaktens övriga hundverksamhet på ett rationellt sätt. Avelsstationen skall lyda under Försvarsmaktens hundtjänstenhet (FHTE).

Försvarsmakten föreslår dock att regeringen före ett beslut i ärendet utreder frågan om etablering av hundverksamhet till Sollefteå i ett vidare perspektiv där bland andra Polis- och Tullmyndigheterna samt andra organisationers behov av avelsverksamhet identifieras.

7 Konsekvenser av Försvarsmaktens förslag

7.1 Personalpolitiska konsekvenser

En etablering av en avelsstation innebär att den befintliga kompetensen i Sollefteå kan tillvaratas på ett rationellt sätt. Det föreligger sannolikt ett behov av kompetensutveckling inom ramen för avelsverksamhet men i förhållande till det behov som bedöms uppstå om en

FÖRSVARSMAKTEN

HÖGKVARTERET

Datum

2002-10-09

Bilaga 1 till

02 300:71209

Sida 13 (14)

militär hundverksamhet etableras bedöms detta behov vara av smärre karaktär. En avelsstation kan enligt Försvarmaktens uppfattning i huvudsak bemannas med civil personal vilket i sin tur bedöms innebära förhållandevis goda förutsättningar för personalförsörjningen.

Etablering av en avelsverksamhet i Sollefteå innebär att Försvarmakten initialt bedöms behöva nyanställa cirka 10 personer och på sikt cirka 25-30 personer, företrädelsevis civilanställda. Nyanställningarna är en tillkommande kostnad i Försvarmaktens budget och påverkar även Försvarmaktens personalramar. Försvarmaktens uppfattning är att regeringen bör tillföra Försvarmakten medel för dessa nyanställningar.

7.2 Verksamhetsmässiga konsekvenser

Försvarmaktens uppfattning är att en etablering av en avelsstation i Sollefteå tillgodoser ett av Försvarmakten efterfrågat och accelererande behov. Förslaget harmoniserar väl med Försvarmaktens fortsatta möjligheter till att kunna genomföra pågående och planerad hundverksamhet, till exempel min- och ammunitionssökhundutbildningen. Vidare bedöms synergieffekter vad gäller avel kunna tillvaratas med IRIS H S AB. Det åvilar inte Försvarmakten att uttala sig om arbetsmarknadspolitik, men Försvarmakten kan konstatera att ur ett arbetsmarknadspolitiskt perspektiv bedöms en avelsverksamhet på sikt och eventuellt med Staten som huvudman, generera fler arbetstillfällen och innehålla en betydligt större utvecklingspotential i förhållande till andra alternativ, exempelvis bevakningshundar.

7.3 Ekonomiska konsekvenser

Förslaget att lokalisera en avelsstation till Sollefteå innebär en kostnadsökning för Försvarmakten. Försvarmakten kan inte identifiera någon möjlighet till att omfördela medel inom de tilldelade anslagen för att kunna etablera denna verksamhet. Försvarmakten är därför av uppfattningen att regeringen bör tillföra Försvarmakten de medel som erfordras för att eventuellt lokalisera en avelsstation till Sollefteå. Som Försvarmakten tidigare föreslagit bör regeringen i den fortsatta beredningen av ärendet belysa frågan om hundverksamhet i ett vidare perspektiv, vilket bland annat kan innebära att en större rationellitet, kostnadseffektivitet och fördelning av anslag mellan olika myndigheter kan uppnås.

En tillförlitlig kostnadsberäkning för att kunna etablera en avelsstation till Sollefteå erfordrar en djupare analys och är inte möjlig att genomföra i nuläget med hänsyn till att osäkerhetsfaktorer, till exempel ombyggnads- och renoveringskostnader samt behov av arbetsmaterial m.m. är avsevärda.

För att regeringen skall kunna bilda sig en översiktlig uppfattning om kostnadsbilden vid en eventuell lokalisering av avelsverksamhet till Sollefteå har följande översiktliga beräkning genomförts. I beräkningen redovisas endast årliga löne- och hyreskostnader. Kostnaderna för ombyggnad och renovering m.m. måste utredas i särskild ordning.

FÖRSVARSMAKTEN
HÖGKVARTERET

Översikt

Datum
2002-10-09

Bilaga 1 till
02 300:71209

Sida 14 (14)

Årliga lönekostnader

Initialt 10 civilanställda	Inom 2-3 år cirka 25 civilanställda
10 x 375 000 = 3 750 000 kr	25 x 375 000 = 9 375 000 kr

Årliga hyreskostnader (kkkr)

Grundhyra	Kontor	Djurstallar	Totalt
1000	1600	2800	5400

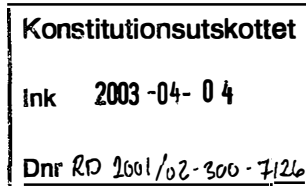
De årliga löne- och hyreskostnaderna uppgår initialt till cirka 9 000 000 kr för att därefter successivt öka (inom 2-3 år) till cirka 15 000 000 kr. Till dessa kostnader tillkommer som tidigare nämnts ombyggnads- och renoveringskostnader samt kostnader för arbetsmaterial m.m.

BILAGA A2.1.3

Andrea Sundstrand
08-454 48 50

DATUM
2003-04-03
ERT DATUM
2003-03-24

DIARIENR 1 (2)
2003/0151-22
ER BETECKNING
Dnr 300-7126-2001/02

Sveriges Riksdag
Konstitutionsutskottet
Bertil Wennberg
100 12 STOCKHOLM

Yttrande över konstitutionsutskottets granskningsärende rörande regeringens agerande inom hundskoleområdet

Nämnden för offentlig upphandling (NOU) som utövar tillsyn över offentlig upphandling enligt 7 kap. 9 § lagen (1992:1528) om offentlig upphandling (LOU) yttrar sig endast över de av konstitutionsutskottet insända handlingarna och i den utsträckning dessa behandlar frågor som faller inom tillämpningen av LOU.

LOU reglerar hur upphandlande enheter skall upphandla varor, tjänster och byggtreprenader när en upphandling påbörjats, vilket sker i och med att de upphandlande enheterna beslutar om vilken typ av förfarande som skall användas vid upphandlingen (EG-domstolens dom C-337/98 EG-kommissionen mot Republiken Frankrike). Vad som förekommer innan dess en upphandling påbörjas omfattas inte av regleringen i LOU. Regeringens handlande i de till NOU inkomna handlingarna kan därför inte bedömas mot bakgrund av reglerna i LOU.

Vad NOU kan utläsa av de inkomna handlingarna har endast en offentlig upphandling gjorts, nämligen den som Försvarsmakten gjorde då den köpte åtta hundar av konkursförvaltaren i konkursboet efter Hundskolan i Sollefteå AB. Det framgår inte klart av handlingarna vilket pris som betalades för hundarna, endast att Riksdagen beviljat ett anslag på 5 miljoner kronor för köpet.

Vad NOU förstår föregicks inte denna upphandling av någon konkurrensutsättning. Upphandling av hundar torde utgöra upphandling av vara, vilken vid värden över tröskelvärdet regleras i 2 kap. LOU (tröskelvärdet för upphandling av varor av statliga myndigheter är 1 413 000 kr exklusive mervärdesskatt, SFS 2001:871). I 2 kap. 11 § anges de fall en upphandlande enhet kan upphandla direkt från en leverantör utan konkurrensutsättning (förhandlad upphandling utan annonsering). Inget av de där angivna undantagen förefaller vara tillämpligt i den aktuella upphandlingen.

Andrea Sundstrand

Försvarsmakten tillhör den klassiska sektorn. Inom försörjningssektorena återfinns ett undantag som medger de upphandlande enheterna att utan konkurrensutsättning upphandla direkt från en leverantör om det erbjudit sig en möjlighet att göra särskilt förmånliga inköp av varor i samband med att leverantören försatts i konkurs. Motsvarande undantag saknas i den klassiska sektorn vid upphandling över tröskelvärdena. Det förefaller därför, med hänvisning till det nu sagda, att Försvarsmakten vid upphandlingen av de åtta hundarna från konkursförvaltaren i konkursboet efter Hundskolan i Sollefteå AB i strid med reglerna i LOU använt sig av förhandlad upphandling utan annonsering.

Detta beslut har fattats av chefsjurist Michael Slavicek efter föredragning av jur. kand. Andrea Sundstrand.

NÄMNDEN FÖR OFFENTLIG UPPHANDLING

 Michael Slavicek
 Chefsjurist

 Andrea Sundstrand
 Jur.kand.

BILAGA A2.2.1

Till Konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet

Ink 2002-09-02

Dnr RD 2001/02-300-7639

Anmälan av försvarsminister Björn von Sydow

Jag anmäler härmed försvarsministern för närmare granskning av konstitutionsutskottet vad gäller upphandlingen av Helikopter NH90 från NH Industries. Det har framkommit att såväl försvarsmaktsanställda generaler som andra inom FMV och styrgruppen för upphandlingen kände till läckor av sekretessbelagd information som gynnade det företag som slutligen fick ordern. Samtliga personer i styrgruppen underlät uppenbart att rapportera till ledningen och försvarsministern hävdar att han inte informerats.

Det har framkommit i ett internt styrdokument från NSHP som skötte upphandlingen att bland annat det svenska försvardepartementet skulle informeras om allt som skedde inom upphandlingsprocessen. Dokumentet är daterade februari 01. Försvarsministern hävdar dock att försvardepartementet inte fått någon information förrän i maj. Här står ord mot ord utan att KU nått riktig klarhet i samband med min tidigare KU anmälan.

I det material som försvarsministern presenterade inför KU i samband med att min första anmälan behandlades ingår bland annat ställföreträdande ÖB:s brev till FMV med försäkran om att läckorna inte skadat upphandlingsprocessen. Ett påstående som sker tvärt emot en hemligstämplad MUST rapport som hävdar att läckorna kan ha orsakat merkostnader för de svenska skattebetalarna på mellan en halv och två miljarder kronor. Det har framkommit att ställföreträdande ÖB:s bedömning gjordes utan att oberoende expertis anlätas. Enligt en TV 4 intervju med överstelöjtnant Solve Malm på MUST, försvarets egen expertis, så har i själva verket locket lagts på.

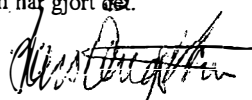
Bakgrund

En svensk officer som greps av SÄPO i maj har lämnat hemligstämplad militär information till ett av de fyra företag som konkurrerar om att få sälja helikoptrar till Sverige. Översten misstänks för spionage. Företaget NH Industries som fått hemliga militära uppgifter och vetskap om att man var favorit har därmed gynnats på ett otillbörligt sätt och konkurens reglerna har satts ur spel. Det bekräftas i en sekretessbelagd MUST rapport daterad den 11 september 2001 med diarienummer H 10 817:80469. I ett PM från regeringen daterat 010916 bekräftas att konkurens reglerna under upphandlingen inte upprätthållits för alla fyra företagen utan endast för två.

Fördyring

I den hemligstämplade MUST rapporten framgår det tydligt att överstens agerande fördyrat helikopterköpet med mellan en halv och två miljarder kronor. Trots pågående brottsutredning med synnerligen grova misstankar om otillbörligheter och trots MUST:s rapport om att dessa inneburit en omfattande fördyring som drabbar skattebetalarna, beslutar regeringen på sitt sammanträde den 13/9 att köpa helikoptrar från det gynnade företaget NH Industries. På fråga under en presskonferens ute på Arlanda vid 17 tiden den 13/9, ca fem timmar efter regeringsbeslutet, förnekar försvarsminister Björn von Sydow att man fattat något beslut, trots att han själv undertecknat det.

Regeringen måste vara kapabel att följa upphandlingsregler och inte låta kriminell verksamhet indirekt löna sig. Pågår en brottsutredning med allvarliga misstankar om oegentligheter i en upphandling, måste naturligtvis beslut invänta brottsutredningen. Det är heller inte acceptabelt att en minister säger att regeringen inte har fattat beslut när den har gjort det.

Lars Ångström

BILAGA A2.2.2

RAPPORT

Datum
2003-01-15

Dnr
2529-02-90

Till regeringen

**REGERINGENS UPPDRAG TILL JUSTITIEKANSLERN ATT
GRANSKA BEREDNINGS- OCH BESLUTSPROCESSEN
AVSEENDE VISSA UTLÅTANDEN OCH YTTRANDE AV
FÖRSVARSMAKTEN (dnr Fö 2002/2015/EC/RC)**

Justitiekanslerns slutsatser

Jag redovisar först i sammanfattande form de viktigaste av de slutsatser som min granskning lett fram till:

1. Ordningen för s.k. menbedömningar har fungerat otillfredsställande i Försvarsmakten. Detta skapade stora problem i det aktuella ärendet. Menbedömningar bereddes på ett otillräckligt sätt och höll låg kvalitet. Försvarsledningen agerade inte tillräckligt resolut, när problemen med menbedömningarna visade sig.
2. Enligt JK:s uppfattning ledde överstens m.fl. verksamhet inte till något men för rikets säkerhet i den bemärkelse som avses i 19 kap. 7 § brottsbalken och riskerade inte heller att leda till något sådant men.
3. Ansvar för menbedömningar måste förtydligas framdeles och processen för att ta fram dem måste stramas upp. Menbedömningarna måste beredas på ett sådant sätt att kvaliteten inte eftersätts. Om det uppkommer problem, exempelvis i form av misstankar mot någon i ledningen, måste MUST:s integritet garanteras men problemen hanteras utan att kvalitetskraven försummas.
4. Det står klart när det gäller valet av helikopter att det var ett starkt önskemål hos såväl Försvarsdepartementet som Försvarsmakten att man skulle hitta en samnordisk lösning. Detta önskemål påverkade i hög grad upphandlingsprocessen och beslutet om vilken helikopter som skulle väljas. Detta ger inte anledning till kritik.
5. Det finns inte något stöd för en misstanke att valet av helikopter påverkades av obehöriga hänsynstaganden.
6. Det kan inte uteslutas att överstens m.fl. verksamhet något påverkade förhandlingarna om förvärv av helikoptrar, men det finns ingen anledning att anta att det slutliga avtalet påverkades på något beaktansvärt sätt.
7. Det finns inte något stöd för att Försvarsmaktens ledning i fråga om den slutliga menbedömningen, eller någon av de tidigare, skulle ha påverkats av obehöriga hänsynstaganden. Det finns inte heller något stöd för att Försvarsdepartementet skulle ha utövat påtryckningar när det gäller någon av menbedömningarna.
8. Det finns inte stöd för misstanken att någon i försvarsledningen lämnade uppgifter under upphandlingen som inte borde ha lämnats.

1 Bakgrund

År 1999 påbörjades en samordnad nordisk upphandling av helikoptrar som skulle tillföras respektive lands försvarsmakt. Ett gemensamt styrorgan NSHP upprättades för att leda förhandlingarna med de anbudsgivare som anmält intresse att delta i upphandlingen. Försvarets materielverk, FMV, svarade för juridisk rådgivning och administrativ service gentemot styrorganet samt var upphandlande enhet både för den nordiska och den svenska delen av upphandlingen. Förfarandet pågick fram till september 2001 då Finlands, Norges och Sveriges regeringar fattade beslut om att köpa helikoptrar av typen NH 90 från NH Industries, ett europeiskt konsortium. Separata nationella avtal träffades med leverantören.

Under våren 2001 uppkom misstankar mot en svensk överste för att obehörigen ha tagit befattning med och till NH Industries ha vidarebefordrat uppgifter av hemlig natur med anknytning till helikopterupphandlingen. En åklagare i Karlstad beslöt i april 2001 att inleda förundersökning rörande brottet försök till obehörig befattning med hemlig uppgift. Misstankarna riktades förutom mot översten mot två andra personer, under utredningen benämnda konsulten och informatören. Förundersökningen lades ned i september 2002.

Försvarsmakten avgav under tiden april 2001 – augusti 2002 flera s.k. menbedömningar. Det som bedömdes var om den omständigheten att uppgifter i olika sammanhang kunde ha läckt ut om upphandlingen innebar eller kunde ha inneburit ett men för rikets säkerhet, och i så fall på vilken nivå detta men låg. Menbedömningar gjordes den 1 april och den 11 och 26 september 2001 samt den 7 januari, den 27 mars, den 13 maj och den 27 augusti 2002. Alla menbedömningar utom den sista gjordes av företrädare för den Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten MUST och lämnades till åklagaren. Den bedömning som redovisades den 27 augusti 2002 gjordes av ställföreträdande Överbefälhavaren (stf ÖB) i en skrivelse till Försvarets materielverk. De menbedömningar som gjordes av MUST redovisade uppfattningen att men av olika grad uppkommit för rikets säkerhet, medan skrivelsen i augusti 2002 gav uttryck för uppfattningen att något men inte hade uppkommit.

Av intresse i detta sammanhang är också en skrivelse från ÖB till Försvarsdepartementet den 8 februari 2002 som innehåller uttalanden om helikopterupphandlingens genomförande och effekterna av överstens verksamhet. Skrivelsen innehåller dock inte någon samlad menbedömning. Anledningen till skrivelsen var att försvarsminister Björn von Sydow i oktober 2001 hade anmälts till konstitutionsutskottet med anledning av helikopterupphandlingen och bl.a. det som blivit känt om att hemliga uppgifter hade lämnats till NH Industries. Med anledning av konstitutionsutskottets granskning anmodade Försvarsdepartementet Försvarsmakten att skriftligen klarlägga vissa frågor, vilket skedde genom den nämnda skrivelsen. Försvarsministern

hördes inför utskottet den 3 april 2002. Utskottets granskning redovisas i dess betänkande 2001/02:KU20 s. 80 f.

Regeringen beslöt den 5 september 2002 att uppdra åt Justitiekanslern att granska Försvarmaktens handläggning av menfrågorna. I sitt beslut konstaterar regeringen att Försvarmaktens ledning och MUST i olika skrivelser gett uttryck för helt olika uppfattningar i frågan om det men som förelegat eller som hade kunnat föreligga med anledning av de påstådda informationsaktiviteterna i helikopteraffären, samt att detta förhållande med hänsyn till frågans vikt bedömdes som klart otillfredsställande. Justitiekanslern borde därför granska berednings- och beslutsprocesserna när det gäller de utlåtanden och andra yttranden som avgetts i saken. Enligt regeringens uppdrag stod det Justitiekanslern fritt att vidta eller föreslå de åtgärder som granskningen föranleder.

En utförligare bakgrundsteckning till det uppdrag som regeringen har gett till Justitiekanslern framgår av regeringens beslut den 5 september 2002 (Fö 2002/2015/EC/RC) samt av konstitutionsutskottets granskningsbetänkande 2001/02:KU20 s. 80 f. Här kan hänvisas till dessa redogörelser.

2 Utredningen i ärendet

2.1 Hur utredningen har genomförts

I ett inledande skede av utredningsarbetet har Justitiekanslern fått information från expeditions- och rättschefen i Förvarsdepartementet Ingvar Åkesson samt från chefen för den juridiska staben i Försvarmakten Stefan Ryding-Berg. Justitiekanslern har också tagit del av redovisningen av konstitutionsutskottets ovannämnda granskning (se bet. 2001/02:KU20 s. 80 f.) samt samlat in och gått igenom det skriftliga material som är relevant för frågans bedömning.

Under oktober – december 2002 har Justitiekanslern sammanträffat och samtalat med ett flertal personer i Försvarmaktens ledning, bl.a. ÖB och dennes ställföreträdare, med företrädare på olika nivåer inom den militära underrättelsetjänsten MUST samt med chefsjuristen i Försvarets materielverk (FMV) och den åklagare som ledde förundersökningen mot bl.a. översten. Samtalen har sammanfattats i samtalsuppteckningar som sedan de granskats och godkänts av den hörde tillförts akten i ärendet här. En förteckning över dessa samtal lämnas i en bilaga.

2.2 Avgränsningen av mitt uppdrag

Min inställning när jag påbörjade granskningsarbetet var att söka begränsa min utredning till frågor om beredningsprocedurer, samrådsförfaranden och annat sådant som är av betydelse för en god struktur för beslutsfattande inom förvaltningen samt att i ett sådant sammanhang granska utformningen

av skriftliga instruktioner, föreskrifter m.m. En sådan avgränsning skulle stämma väl med hur uppdraget formulerats av regeringen.

Jag hade först också tanken att det saknades anledning att gå närmare in på innehållet i de olika menbedömningar som gjorts och att jag utan närmare överväganden i den sakfrågan skulle kunna utgå från de bedömningar som redovisades av ÖB i februari 2002 och av stf ÖB i skrivelsen till Försvarets materielverk i augusti 2002.

Under de många samtal som jag har fört med företrädare för Försvarsmakten och då särskilt för dess militära underrättelsetjänst MUST har jag dock fått revidera dessa utgångspunkter och anlägga ett bredare perspektiv på mitt granskningsuppdrag. Anledningen härtill är att samtalen visat på stora meningsmotsättningar och en allvarlig förtroendeklyfta mellan MUST och Försvarsmaktens ledning. En uttalad misstro mot olika företrädares bevekelsegrunder har kommit i dagen. Denna misstro har kommit till uttryck framför allt på det sättet att företrädare för MUST hävdar att olika beslut som fattats kan ha förestavats av obehöriga hänsynstaganden som ett led i försök att dölja förhållanden som inte skulle tåla dagens ljus och en öppen granskning.

Jag har bedömt att jag mot denna bakgrund inte kan undgå att komma in på frågor om förhållanden inom Högkvarteret som går utöver den formella strukturen för beslutsfattande m.m. och alltså ta upp frågorna i ett vidare perspektiv. Jag har dock begränsat min granskning till sådana frågor som har betydelse för bedömningen av vad som förekommit i Försvarsmakten när det gäller menbedömningarna och förhållanden med anknytning till dessa. Däri ingår en egen bedömning av menfrågan men däremot inte några egna överväganden exempelvis om uppgifter och besked som *kan* ha lämnats eller överväganden som *kan* ha gjorts utan att utredningen ger något stöd för det, givetvis inte heller något försök till egen bedömning av om rätt helikopter valdes eller om det svenska helikopteravtalet är tillräckligt förmånligt.

För att man skall förstå den misstro som redovisats måste jag redogöra för några av de menbedömningar som gjordes vid olika tillfällen och för några viktiga hållpunkter i övrigt i skeendet under hösten 2001 och våren 2002. En sådan redogörelse är också nödvändig för att man skall förstå de slutsatser som jag har redovisat inledningsvis i sammanfattande form och som jag motiverar längre fram.

2.3 Hållpunkter för min prövning

Menbedömningen den 11 september 2001 samt allmänt om menbedömningarna

Den menbedömning som redovisades den 11 september 2001 gjordes av MUST endast kort tid innan regeringen på framställning av Försvarsmakten

den 13 september 2001 fattade beslut om helikopteransaffningen. Menbedömningen avsåg innehållet i ett antal rapporter som lämnats av den s.k. konsulten till en av anbudsgivarna, NH Industries. I bedömningen redovisas att rapporterna inte innehållit några uppgifter som omfattas av försvarsssekretess eller andra uppgifter av betydelse för rikets säkerhet. Däremot sägs rapporterna ha bidragit till att Försvarsmakten har blivit tvungen att slutföra upphandlingen på ett sätt som medfört betydande fördyringar (a). I rapporten sägs vidare att upphandlingen med stor sannolikhet fått göras om för det fall att det hade blivit känt hos andra anbudsgivare att rapporterna fanns, vilket skulle ha lett till att Sverige under en lång tid inte haft helikoptrar i en sådan omfattning att den militära beredskapen kunnat upprätthållas (b). Slutligen anges att rapporterna kommer att negativt påverka Sveriges möjligheter att i framtiden delta i internationella upphandlingsprojekt (c). MUST:s bedömning är att rapporterna sammantaget har medfört ett icke obetydligt till synnerligt men för rikets säkerhet.

Under utredningen här har påståendena a och b sammanfattats under beteckningarna "fördyrings- och forceringsteorin" respektive "förseningsteorin". Det är förseningsteorin som står i fokus för intresset i min undersökning. Fördyrings- och forceringsteorin samt den påstådda inverkan på framtida upphandlingar kan i stort sett lämnas utanför resonemanget. Ganska snart var alla överens om att slutsatsen att upphandlingen forcerats och fördyrats visat sig vara felaktig. Teorin om inverkan på framtida upphandlingar har många fnyst åt, och ingen har gjort någon sak av den.

Förseningsteorin har under hela förloppet hävdats av MUST, och det är främst den teorin som har föranlett de meningsmotsättningar som jag har nämnt ovan.

För sammanhangets skull kan det finnas skäl att här kort förklara vad en menbedömning är och vilken betydelse den har för att avgöra om något brott har begåtts.

Flera av straffstadgandena i 19 kap. brottsbalken (BrB) som behandlar brott mot rikets säkerhet förutsätter för sin tillämpning att något visst förfarande gett eller kunnat ge upphov till *men* för rikets säkerhet. Brottet i 19 kap. 7 § BrB, obehörig befattning med hemlig uppgift, förutsätter t.ex. att någon, utan syfte att gå främmande makt tillhanda, obehörigen tar viss befattning med eller röjer uppgift om något förhållande av hemlig natur vars uppenbarande för främmande makt kan medföra men för rikets försvar eller för rikets säkerhet. Med men avses alltså den skada som något visst straffbelagt förfarande kan orsaka för försvaret eller rikets säkerhet. Med skada kan inte avses enbart en ekonomisk skada för försvaret utan snarare, enligt vad som uttalats i förarbetena, minskade möjligheter att försvara riket, se Holmqvist m.fl., Brottsbalken, En kommentar, 19:32. En åklagare eller en domstol som har att ta ställning till om ett brott har begåtts måste som ett led i bedömningen härav naturligen inhämta synpunkter från Försvarsmakten, som normalt bäst kan bedöma vilken skada som ett röjande av t.ex. förhållanden

av militär natur kan leda till för rikets säkerhet. Bedömningen av denna skada kallas menbedömning och är alltså ett viktigt led i den judiciella prövningen av hithörande frågor.

ÖB:s utredning hösten 2001

ÖB beslutade den 19 september 2001 om en utredning var chefen för den juridiska staben vid Försvarsmakten, Stefan Ryding-Berg, skulle analysera hur arbetet med menbedömningen den 11 september hade skett. Utredningen, som lades fram den 1 november 2001, redovisade på flera punkter kritik mot de slutsatser som MUST kommit till och ifrågasatte riktigheten i dessa.

ÖB beordrade genom ett handbrev (172/01) den 6 november 2001 att en skrivelse skulle tas fram som klarlade Försvarsmaktens uppfattning rörande de rapporter som varit föremål för menbedömningen den 11 september 2001. Denna kompletterande skrivelse skulle tas fram av cheferna för Strategiledningen, Krigsförbandsledningen och MUST, underkastas juridisk granskning av chefen för den juridiska staben, samt beslutas av stf ÖB. Det framstår som oklart vad som blev resultatet av detta.

Menbedömningen den 7 januari 2002

Vid ett möte med delar av Försvarsmaktens ledning samt MUST den 17 december 2001 diskuterades helikopterupphandlingen och effekterna av den verksamhet som översten m.fl. ägnat sig åt. Strax härfter gjordes en ny menbedömning. Den fråga som explicit bedömdes var vilket men som uppstått om en rekommendation rörande helikopteranskaffningen som FMV gjort den 24 april 2001 hade blivit röjd. Bedömningen redovisas i en handling den 7 januari 2002 som utfärdades av MUST (Sölve Malm) och som ställdes till SÄPO. Sammanfattningsvis innebär utlåtandet att förseningsteorin vidhålls men att nivån på menet graderas ned till nivån ”icke obetydligt men”.

Under de samtal som jag fört med företrädare för försvarets ledning och för MUST har det visat sig att det råder olika uppfattningar i frågan om försvarsledningen stod bakom denna bedömning eller inte. Företrädare för MUST hävdar att så var fallet, medan flera personer i ledningen förnekar detta och därvid påpekar att MUST:s skrivelse inte tillställdes dem för granskning och godkännande.

ÖB:s skrivelse till Förvarsdepartementet i februari 2002

Som ett led i förberedelserna för de KU-förhör som skulle hållas med bl.a. dåvarande försvarsministern Björn von Sydow begärde Förvarsdeparte-

mentet att Försvarsmakten skulle klarlägga hur myndighetens hemställan den 12 och 13 september 2001 att få regeringens tillstånd att köpa helikoptrar av typen NH 90 skulle uppfattas i ljuset av den menbedömning som försvaret hade redovisat den 11 september 2001. ÖB Johan Hederstedt, med kontrasignation av chefen för krigsförbandsledningen Folke Rehnström, besvarade framställningen den 8 februari 2002.

I skrivelsen hänvisas till vissa uttalanden i den utredning som verkställdes på ÖB:s uppdrag av chefen för den juridiska staben Stefan Ryding-Berg. Under rubriken "Sammanfattande synpunkter" redovisar ÖB att slutsatsen i menbedömningen den 11 september 2001 att upphandlingen fått slutföras på ett sätt som medfört betydande fördyringar är felaktig. Vidare tillbakavisas påståendet att upphandlingsförfarandet forcerats. Det anges härefter att alternativet med NH 90 enligt Försvarsmaktens uppfattning var "klart bäst".

I ett stycke omedelbart före den nämnda rubriken framhölls att ÖB delade de kritiska uppfattningar som framförts i Ryding-Bergs analys och "tog avstånd från de faktiska uppgifter som låg till grund för menbedömningen den 11 september 2001".

Under min utredning har det visat sig att det finns skilda uppfattningar om tolkningen av ÖB:s skrivelse. Företrädare för MUST har framhållit att skrivelsen inte utgör en menbedömning. De har hävdat att den enbart redovisar uttalanden i forcerings- och fördyringsfrågorna och inte tar avstånd från förseningsteorin. Företrädare för försvarets ledning har häremot pekat på lydelsen av det nämnda stycket omedelbart före den sammanfattande rubriken och menat att ÖB där klart tar avstånd även från förseningsteorin. ÖB har själv i mitt samtal med honom menat att han redovisade en annan uppfattning än MUST i varje fall före bedömningen i maj (se nedan).

I tydlighetens intresse kan här inskjutas att jag i redovisningen av uppgifter som lämnas i rapporten hänför chefen för MUST, Håkan Syrén, till "företrädare för MUST" även om Syrén också ingår i försvarets ledning. När det anförts i rapporten att försvarets ledning omfattat någon viss ståndpunkt avses alltså inte Håkan Syrén i den mån det inte särskilt markeras.

Den sammanfattande menbedömningen i maj 2002

I maj 2002 redovisade chefen för MUST, Håkan Syrén, en sammanfattning av de menbedömningar som gjorts av MUST. I den uttalar att Försvarsmakten sammanfattningsvis anser att informationsinhämtningen mot helikopterupphandlingen hade kunnat medföra ett icke obetydligt men för rikets säkerhet eftersom en försenad helikopterleverans hade medfört en väsentlig nedgång när det gäller Sveriges helikopterberedskap.

Anledningen till att denna sammanfattande menbedömning gjordes var, enligt de uppgifter som företrädare för MUST lämnat till mig, att åklagaren

hade begärt ett förtydligande av de tidigare uppgifter som Försvarsmakten lämnat i olika sammanhang och som han behövde för den förundersökning som bedrevs.

Under mina samtal har företrädare för Försvarsmaktens ledning kritiserat denna åtgärd av Håkan Syrén eftersom innehållet i sammanfattningen inte ansetts förenligt med ÖB:s skrivelse till Försvarsdepartementet i februari. Den juridiska staben hade inte heller, sedan MUST sänt ett utkast dit för samråd, gett sitt godkännande till att skrivelsen skickades i väg. Tvärtom hade Stefan Ryding-Berg den 8 maj meddelat att skrivelsen inte kunde godkännas eftersom den sammanfattande menbedömningen ansågs felaktig. Håkan Syrén har invänt att skrivelsen inte innehåller något nytt i sak utan enligt hans uppfattning återger den menbedömning som man varit ense om tidigare, bl.a. vid mötet den 17 december 2001. Syrén har fått stöd för sin uppfattning av medarbetarna på MUST. Att den juridiska staben inte lämnade sitt godkännande ansåg Syrén inte vara något hinder eftersom skillnader i uppfattningen gällde detaljer och MUST inte ansåg sig kunna vänta längre då saken brådskade.

Åklagaren har vid samtal med mig angett att han för sin del inte indikerat något omedelbart behov av en snabb redovisning. Något beslut i förundersökningen var enligt åklagaren inte då nära förestående.

Den sista menbedömningen den 27 augusti 2002

Bakgrunden till den sista menbedömningen var att FMV hade fått en propå från en advokatbyrå som meddelat sin avsikt att stämma staten på uppdrag av en av anbudsgivarna i upphandlingen, den amerikanska helikoptertillverkaren Sikorsky. Advokatbyrån kände tydligen till den menbedömning som kom till uttryck i MUST:s skrivelse den 13 maj 2002. FMV begärde därför ett förtydligande av hur Försvarsmaktens inställning i menfrågan skulle uppfattas bl.a. mot bakgrund av den uppfattning som ÖB redovisat i februariskrivelsen till Försvarsdepartementet.

Försvarsmakten angav i sin skrivelse till FMV den 27 augusti 2002 att det inte var dess uppfattning att en inhämtningsoperation mot helikopterupphandlingen hade kunnat medföra ett men för rikets säkerhet genom att en försenad leverans hade medfört en väsentlig nedgång för rikets försvarsberedskap. Om en försening av anskaffningen hade skett skulle Försvarsmakten ha vidtagit andra åtgärder för att täcka eventuella brister i helikoptersystemet. Skrivelsen är undertecknad av stf ÖB Hans Berndtson med kontrasignation av chefen för den juridiska staben Stefan Ryding-Berg.

Under min utredning har det hävdats att det är egendomligt att skrivelsen undertecknats av stf ÖB och inte av ÖB själv. Anledningen var, enligt vad Folke Rehnström uppgett vid mitt samtal med honom, att han ansåg att ÖB inte själv skulle behöva underteckna en skrivelse med ett klarläggande till en

myndighet, särskilt mot bakgrund av att ÖB redovisat sin uppfattning redan i februari 2002. Rehnström menade att stf ÖB Hans Berndtson borde skriva under. Så skedde också. ÖB har enligt en tjänsteanteckning den 27 augusti 2002 av Stefan Ryding-Berg bekräftat att han stod bakom formuleringarna ”till 100 %”.

Påståenden om obehöriga hänsynstaganden

Under mina samtal med företrädare för MUST har det framkommit att man där ställer sig ytterst frågande till den helomvändning som man uppfattar att Försvarsmakten gjort genom augustiskrivelsen. Enligt företrädare för MUST hade man fram till dess stöd för förseningsteorin hos ledningen. Man har pekat på flera förhållanden som skulle kunna förklara vad man uppfattat som en ändrad inställning i menfrågan från försvarsledningens sida. Dessa förhållanden kan väsentligen sammanfattas under tre huvudpunkter:

Det hade förekommit obehöriga hänsynstaganden, bl.a av politisk natur, då det beslöts att köpa helikopter NH 90 trots att Sikorskyhelikoptern bedömts vara den som hade bäst prestanda. (2) Staten riskerade att få ett stort skadestånd på halsen genom att upphandlingen inte gått rätt till – det gällde ett ersättningsanspråk på 100 milj. kr eller mer. (3) Flera personer i försvarets ledning hade varit lösmynta under upphandlingens gång och detta riskerade att komma fram om åtal väcktes mot översten m.fl.

Genom den ändrade menbedömningen ryckte man enligt MUST undan förutsättningarna för åklagaren att gå vidare med åtal. Brottet obehörig befattningshavande med hemlig uppgift förutsätter som tidigare har nämnts att det objektiva brottsrekvisitet ”kan medföra men för rikets säkerhet” föreligger. När detta rekvisit bortföll i augustiskrivelsen tvingades åklagaren att lägga ned sin förundersökning. Sekretessen för denna består därför enligt MUST och insynen i förundersökningen förhindras.

Det kan här inflikas att den sekretess som kan ha gällt för uppgifter under en förundersökning normalt upphör om uppgiften lämnas till domstol med anledning av ett åtal såvida inte sekretess ändå skall gälla hos domstolen (se 9 kap. 18 § andra stycket sekretesslagen, SekrL). Det innebär emellertid inte att sekretessen under alla förhållanden består i sådana fall då åtal inte väcks. Frågan om någon viss uppgift kan lämnas ut eller inte skall som vanligt bedömas inom ramen för gällande skaderekvisit (se 5 kap. 1 § första stycket 1 och 9 kap. 17 § första stycket 1 SekrL).

Jag har vid mina samtal med personer som på ett eller annat sätt berörs av utredningen sökt bilda mig en uppfattning i fråga om påståendena om obehöriga hänsynstaganden. Jag har också i detta syfte gått igenom den skriftliga dokumentation som finns.

Justitiekanslerns överväganden

3.1 Inledning

Jag redovisar först mina synpunkter på *menbedömningarna* (avsnitten 3.2 – 3.5). Därvid diskuterar jag den berednings- och beslutsordning som gällt i Försvarsmakten och vad den inneburit i det aktuella ärendet (3.2). Vidare behandlar jag den i ärendet kontroversiella frågan om den ståndpunkt som intogs i skrivelsen den 27 augusti innebar en omsvängning i försvarsledningens syn på frågan om men för rikets säkerhet (3.3). Därefter gör jag en egen bedömning av frågan om överstens m.fl. verksamhet kunnat medföra men för rikets säkerhet i den bemärkelse som avses i det aktuella straffstadgandet (3.4). Jag har bedömt att ett sådant ställningstagande från min sida är motiverat med hänsyn till de meningsskiljaktigheter som kommit i dagen i ärendet och de misstankar som finns om obehöriga hänsynstaganden. I fråga om menbedömningarna anger jag slutligen några synpunkter när det gäller den framtida ordningen för sådana bedömningar i Försvarsmakten (3.5).

Därefter (avsnitt 3.6) redovisar jag mina överväganden och slutsatser när det gäller de påståenden om *obehöriga hänsynstaganden och försök till mörkläggning* som framförts av företrädare för MUST som en förklaring till försvarsledningens agerande i olika hänseenden. Jag diskuterar om valet av helikopter styrdes av ovidkommande hänsyn, om hotet om stämning från Sikorsky påverkade menbedömningen i augusti 2002 samt om den påstådda lösmyntheten hos höga företrädare för försvaret gjorde att ledningen ville undvika en prövning i domstol. I det sammanhanget kommer jag också in på vissa närliggande frågor, t.ex. den om det fanns fog för misstankarna om lösmynthet.

I avsnitt 3.7 diskuterar jag *MUST:s agerande* under det aktuella skeendet. Fanns det fog för företrädarna för MUST att agera efter eget huvud på det sätt som skedde? Kan MUST:s agerande i något hänseende betecknas som illojalt?

Till sist redovisar jag några övergripande synpunkter, bl.a. några tankar om vad som orsakat denna ”affär” och vad som krävs för att undvika liknande händelser i framtiden (avsnitt 3.8).

3.2 Menbedömningarna – berednings- och beslutsordningen

Jag kan till en början konstatera att de aktuella menbedömningarna inte har avsett något rutinärende, långt därifrån. Det har varit fråga om ett ärende av en omfattning och en komplexitet som sällan förekommer. Om detta synes alla vara ense.

Inga föreskrifter om beredningen, åsiktsskillnader

Det har inte funnits några uttryckliga föreskrifter inom Försvarsmakten om ansvars- och beslutsordningen när det gäller menbedömningar. Utgångspunkten har dock varit att menbedömningar inom Högkvarteret i princip handläggs av MUST. Mera oklart synes det ha varit i vilken utsträckning MUST skall bereda sina bedömningar med andra berörda. I fråga om rutinmässiga menbedömningar – t.ex. sådana som har samband med förkomna handlingar – uppkommer sällan någon anledning att diskutera beredningsordningen. Men i detta ärende har oklarheten manifesterats och skapat stora problem.

Det har också framkommit tydliga åsiktsskillnader i frågan om hur menbedömningar skall processas. Skillnaderna har gällt såväl *behovet* av en bred beredning som *riskerna* med en sådan beredning. Särskilt har åsikterna gått isär när det gäller beredningen av sådana ärenden där personer som annars naturligen skulle få lämna synpunkter kan misstänkas för att själva ha bidragit till den skada som skall bedömas. MUST har särskilt betonat vikten av enhetens integritet och självständighet i dessa situationer. Vidare har MUST inte sett samma behov av en beredning av menbedömningarna utifrån exempelvis juridiska utgångspunkter som bl.a. den juridiska staben har gjort.

I det sistnämnda avseendet har företrädare för MUST hävdat att menbedömningar inte innefattar något inslag av juridisk prövning utan utgör en mer eller mindre formell prövning utifrån kända faktiska förhållanden av militär eller annan art.

Från försvarsledningens sida har man uttryckt respekt för argumentet att MUST måste kunna arbeta med bibehållen integritet och att en viss begränsning i informationsflödet många gånger kan vara nödvändig. Det har dock framhållits att sådana aspekter aldrig får tillåtas att gå ut över kvaliteten i beredningen av ett visst ärende och att misstankar mot någon viss person inte utesluter att samråd sker med någon annan person med motsvarande kunskaper eller insikter. Ytterst måste frågan hänskjutas till ÖB för bedömning.

Beredningen inför menbedömningen den 11 september 2001

Menbedömningen den 11 september 2001 undertecknades av Sölve Malm som tjänstgör på säkerhetsskyddssektionen inom MUST. Den bereddes inte med försvarsledningen annat än på det sättet att Malms kollega Lennart Ohlsson för ÖB berättade om överstens m.fl. verksamhet och därvid – enligt vad Lennart Ohlsson sagt i samtalet med mig – informerade ÖB om att man på MUST bedömde verksamheten medföra ett icke obetydligt till synnerligt men för rikets säkerhet. Inte heller samrådde man med den juridiska staben.

Anledningen till att menbedömningen inte diskuterades med andra i ledningen synes ha varit, dels att man inom MUST ansåg sig kunna göra bedömningarna själva efter hörande av vissa andra personer, dels att det fanns misstankar mot bl.a. Johan Kihl om att denne själv skulle ha läckt uppgifter till NH Industries. Enligt företrädare för MUST var det därför viktigt att Kihl inte involverades i menbedömningarna. Detsamma gällde generallöjtnanten Jan Jonsson som är chef för Operativa insatsledningen och försvarsministerns rådgivare brigadgeneralen Michael Moore i Försvarsdepartementet. Dessa misstänktes också för att ha läckt uppgifter som vidarebefordrats till NH Industries.

Att det inte ansågs finnas skäl att bereda bedömningen med den juridiska staben synes ha varit en konsekvens av MUST:s ovannämnda syn på menbedömningarna, dvs. att sådana bedömningar inte innefattar någon juridisk prövning. Enligt MUST skulle den juridiska prövningen göras av åklagare och domstol.

Brister

Det har alltså inte funnits några särskilda föreskrifter i regelverket för Försvarsmakten om ett formaliserat samråd i menbedömningsärenden. Självklart skall emellertid alla ärenden beredas på ett så kvalificerat sätt som dess beskaffenhet kräver. MUST hade på förfrågan i Högkvarteret fått besked om att vända sig till kommandörkaptenen Claes Lundin som var sakkunnig i helikopterfrågor och representerat Sverige i upphandlingen med goda insikter i denna. MUST hade också kontakter med en jurist vid FMV. Från ledningens håll har det framförts kritik mot att MUST i alltför hög grad kommit att luta sig mot en ensam person rörande strategiska bedömningar som krävde ytterligare överväganden. Också enligt min uppfattning borde frågans särskilda art och betydelse ha föranlett MUST att bereda den ordentligt med bl.a. ledningen och den juridiska staben. Det är anmärkningsvärt att så inte skedde. Det var självfallet angeläget att åstadkomma ett fullgott och kvalitetssäkrat underlag för det yttrande som skulle avges till SÄPO som ett led i den pågående förundersökningen.

När det gäller frågan om menbedömningarnas juridiska karaktär kan jag inte ansluta mig till det synsätt som företrädare för MUST har hävdad. De menbedömningar som görs inför en rättslig prövning innefattar en bedömning av huruvida ett objektivet brottsrekvisit är uppfyllt. De innehåller ofta bl.a. ett ställningstagande i sekretessfrågor. Det står enligt min mening klart att detta är bedömningar av åtminstone delvis juridisk art och att dessa ofta kräver närmare juridiska överväganden, inte bara hos åklagare och domstol vid en eventuell rättslig prövning utan också i Försvarsmakten vid dess menbedömning. Att sådana överväganden hade krävts i det aktuella ärendet framstår som uppenbart. Även om en av befattningshavarna inom MUST haft juridisk utbildning ter det sig egendomligt och anmärkningsvärt att en

fråga av den art som det gällde ansågs kunna avgöras utan konsultationer med den juridiska staben.

Beredningen inför menbedömningen den 11 september måste anses ha varit klart bristfällig. Bristerna i beredningen medförde också att menbedömningen höll låg kvalitet. Det visade sig så gott som omedelbart att bedömningen när det gällde riskerna för forcering och fördyring fick tas tillbaka och att bedömningen av förseningsrisken var i varje fall kontroversiell och diskutabel. Som jag återkommer till längre fram anser jag för min del att även den bedömningen var oriktig. Det är i alla händelser uppenbart att det rörde sig om svåra bedömningar som krävde ingående överväganden, betydligt mer noggranna än som faktiskt gjordes.

De nämnda bristerna har varit allvarliga och ytterst riskerat att äventyra enskilda personers rättssäkerhet.

Ledningen satte inte ner foten

Det har framgått att flera personer i försvarsledningen betraktade de menbedömningar som gjordes av MUST som helt eller delvis felaktiga och att man vid flera tillfällen upptäckte först långt i efterhand att menbedömningar som man inte kunde ställa sig bakom hade expedierats från MUST. Visserligen lät ÖB genom Stefan Ryding-Berg utreda omständigheterna kring menbedömningen den 11 september 2001 och gav i sitt handbrev den 6 november 2001 order om att försvarsmaktens uppfattning rörande rapporterna skulle klarläggas. Ändå satte ledningen ner foten ordentligt först genom skrivelsen den 27 augusti 2002, då det tydligt och klart sades ifrån att ledningen inte delade MUST:s menbedömning när det gällde den s.k. förseningsrisken.

Denna passivitet från ledningens sida innebar att det utifrån uppfattades så att Försvarsmakten ansåg att överstens verksamhet hade orsakat men för rikets säkerhet, fastän ledningen i själva verket ansåg något annat (jfr avsnitt 3.3). Ledningen borde ha agerat betydligt mer resolut. När det visade sig att det var problem med menbedömningarna borde ledningen genast ha sett till att ingen menbedömning expedierades från Försvarsmakten utan att ledningen stod bakom den.

Sammanfattande bedömning

Sammanfattningsvis anser jag mig ha underlag för att konstatera *dels* att regelverket för menbedömningar var otydligt och därmed bäddade för de svårigheter som uppkom i ärendet, *dels* att i varje fall menbedömningen den 11 september 2001 var otillräckligt beredd av MUST och höll låg kvalitet, *dels slutligen* att försvarsledningen inte tog tag i problemen på ett tillräckligt resolut sätt. Allt detta skapade problem, bl.a. genom att det påverkade

förundersökningen mot översten m.fl. negativt. Det inträffade har också skadat förtroendet för Försvarmakten.

I sitt uppdrag till Justitiekanslern konstaterar regeringen att Försvarmaktens ledning och MUST i olika skrivelser gett uttryck för helt olika uppfattningar i fråga om det men som förelegat eller som hade kunnat föreligga med anledning av de påstådda informationsaktiviteterna i helikopteraffären. Regeringen uttalar att detta med hänsyn till frågans vikt är klart otillfredsställande. Jag instämmer helt i den bedömningen, inte bara därför att det inträffade visar på brister i berednings- och beslutsprocesserna hos Försvarmakten utan särskilt med tanke på de starka rättssäkerhetsaspekter som framträder när man beaktar att Försvarmaktens yttranden ingått som ett led i en förundersökning mot personer misstänkta för brott mot rikets säkerhet. Det perspektivet är viktigt att hålla i minnet när man bedömer det inträffade.

3.3 *Menbedömningen den 27 augusti 2002 – ett lappkast?*

Från MUST:s sida har hävdats att försvarsledningens uttalande i skrivelsen till Försvarets materielverk (FMV) i augusti 2002 innebar ett ändrat ställningstagande – ett ”lappkast” – i förhållande till den menbedömning byggd på förseningsteorin som gjorts tidigare. Från ledningens sida har tvärt emot gjorts gällande att man haft samma uppfattning om förseningsteorin hela tiden. Jag har ansett mig böra ta ställning till frågan i vilken mån bedömningen den 27 augusti var en nyhet, inte minst därför att frågan har betydelse vid prövningen av de påståenden som gjorts om obehöriga hänsynstaganden (se avsnitt 3.6 nedan). En särskild fråga är om det fanns en skillnad mellan det som försvarsledningen gav uttryck för och det som man faktiskt ansåg.

Det är naturligt att personerna i försvarsledningen hade olika uppfattningar i fråga om menbedömningarna och i fråga om vikten av att i olika skeden presentera en enhetlig och tydlig bedömning från Försvarmakten. Här saknas det skäl att försöka identifiera dessa olika uppfattningar. Det avgörande är i stället vad Försvarmakten som myndighet genom dess ledning, främst ÖB, gav uttryck för. För frågan om det rörde sig om ett lappkast i augusti 2002 har det också betydelse vad ÖB själv ansåg i saken.

I Ryding-Bergs rapport den 1 november 2001 återgavs kritiska uttalanden angående MUST:s menbedömning den 11 september av cheferna för Strategi- och Krigsförbandsledningarna, Johan Kihl respektive Folke Rehnström. Därutöver angavs i rapporten att de bedömningar som gjorts av MUST den 11 respektive den 26 september 2002 enligt chefsjuristens uppfattning var felaktiga. I ÖB:s skrivelse till Försvarsdepartementet den 8 februari 2002 angavs – förutom att det inte hade skett någon forcering eller fördyring – att ÖB delade de kritiska uppfattningar som framförts i Ryding-Bergs analys och ”tog helt avstånd från de faktiska uppgifter som låg till grund för menbedömningen den 11 september 2001”.

Visserligen kan inte ÖB anses genom februariskrivelsen ha gett otvetydigt uttryck för att han ansåg menbedömningen beträffande förseningsrisken felaktig. Såvitt framkommit har han – eller myndigheten Försvarsmakten – inte heller på något annat sätt offentligt gett tydligt uttryck för en sådan uppfattning. Men varken ÖB eller ledningen i övrigt – bortsett från Håkan Syrén – har uttryckligen gett förseningsteorin sitt stöd. Och ÖB:s uttalande i februariskrivelsen om avståndstagande ger enligt min mening – även om det alltså inte kan anses som ett tydligt ställningstagande – ett betydande stöd för att han då i varje fall inte stod otvetydigt bakom menbedömningen beträffande förseningsrisken.

Det bör i sammanhanget noteras att det finns olika uppfattningar om vilka som stod bakom den menbedömning som utfärdades den 7 januari 2002 efter mötet den 17 december 2001; enligt MUST hade denna försvarsledningens sanktion. Jag noterar att handlingens avfattning inte granskades av försvarsledningen innan den undertecknades och expedierades från MUST. Men jag har inte kunnat dra någon säker slutsats i frågan om vilket stöd bedömningen hade. Att det fanns olika uppfattningar om detta kan bero på missuppfattningar.

Ur försvarsledningens perspektiv torde uttalandet i skrivelsen den 27 augusti 2002 inte ha innefattat någon ny bedömning. Detta gäller även ÖB personligen. Något lappkast var det alltså inte fråga om. En annan sak är att ledningens bedömning gavs tydligt till känna först genom augustiskrivelsen. I den meningen var det fråga om en förändrad hållning.

Det sagda motsäger inte att det funnits visst utrymme för MUST att uppfatta augustiskrivelsen som en omsvängning när det gällde ledningens syn på förseningsrisken. Det framstår som fullt möjligt att MUST uppfattade sig ha i varje fall passivt stöd av ÖB så länge inte denne gav tydligt uttryck för något annat. Parternas skilda ståndpunkter kan bero på att de har haft olika uppfattningar om vad som i olika skeden sagts och redovisats i menfrågan. De bristfälliga beredningsformerna och de mindre lyckade formuleringarna i olika dokument kan därvid ha spelat en avgörande roll.

3.4 Vilken menbedömning var riktig i sak?

Som jag nämnt tidigare har jag ansett det motiverat att jag här gör en egen bedömning av om det uppkommit – eller kunde ha uppkommit – ett men för rikets säkerhet som en följd av överstens m.fl. uppgiftsinhämtande och

information till NH Industries. Det är motiverat främst med hänsyn till de meningsskiljaktigheter som kommit i dagen i ärendet och de misstankar som finns om att ledningens ställningstagande i augusti 2002 dikterats av ovidkommande hänsyn. Jag begränsar min bedömning till den s.k. försenings-teorin, dvs. till frågan om risken för en försening av helikopterupphandlingen kunde ha medfört ett men för rikets säkerhet.

Förundersökningen mot översten m.fl. gällde misstankar om försök till obehörig befattningsmed hemlig uppgift, BrB 19 kap. 7 §. Paragrafen lyder:

Den som, utan syfte att gå främmande makt tillhanda, obehörigen anskaffar, befordrar, lämnar eller röjer uppgift rörande något förhållande av hemlig natur vars uppenbarande för främmande makt kan medföra men för rikets försvar eller för folkförsörjningen vid krig eller av krig föranledda utomordentliga förhållanden eller eljest för rikets säkerhet, döms, vare sig uppgiften är riktig eller ej, för obehörig befattningsmed hemlig uppgift till böter eller fängelse i högst två år.

Enligt BrB 19 kap. 14 § skall det dömas till ansvar även för försök till obehörig befattningsmed hemlig uppgift. Det betyder att den som obehörigen försöker röja en hemlig uppgift kan dömas, om den omständigheten att uppgiften blir känd för en främmande makt kan medföra ett men för rikets säkerhet. Men det betyder också – vilket är mer intressant i detta fall – att den som faktiskt röjer en hemlig uppgift kan dömas för försök om han röjer uppgiften med insikt om att det kan innebära ett men för rikets säkerhet om uppgiften blir känd för främmande makt. I enlighet med allmänna principer när det gäller ansvar för försök krävs dessutom för straffansvar att det har funnits en fara för att brottet skulle fullbordas. Här betyder detta att gärningsmannen kan straffas endast om det har funnits en fara för att ett men för rikets säkerhet skulle uppkomma till följd av att uppgiften röjdes.

Det rör sig som synes om ganska komplicerade bedömningar för att komma fram till om någon kan straffas för försök till obehörig befattningsmed hemlig uppgift. Menbedömningen är dock en sak för sig, men även den är relativt svår att göra.

För att överstens m.fl. verksamhet skulle kunna medföra ett men för rikets säkerhet enligt det angivna lagrummet på grund av risken för försening av helikopterupphandlingen krävs två saker. Den skada som försvaret hade lidit om man tvingats göra om upphandlingen skulle för det första ha varit *tillräckligt allvarlig*. Och för det andra måste skadan ha varit av *sådan art* att den hade utgjort ett ”men för rikets säkerhet”.⁴

⁴ I ärendet handlade det om uppgifter för vilka gällde s.k. kommersiell sekretess men inte s.k. försvarssekretess. Det har diskuterats om uttrycket ”uppgift av hemlig natur” i BrB 19:7 måste avse uppgifter för vilka försvarssekretess råder, eller om det är tillräckligt att det råder sekretess över huvud taget. Rättspraxis och uttalanden i litteraturen tyder på det sistnämnda (se Holmqvist m.fl., Brottsbalken, En kommentar, 19:31). Jag avstår från att här gå närmare in på frågan.

När det gäller skadan för försvaret av en avbruten upphandling har de personer som jag samtalat med uttryckt vitt skilda åsikter. Framför allt Folke Rehnström och Johan Kihl har framhållit att det skulle ha rört sig om en hanterbar och inte särskilt dramatisk skada. De har menat att det visserligen skulle ha uppkommit besvär och viss skada men att det hade varit långt ifrån ett ”men för rikets säkerhet”. Det hade enligt dem varit möjligt att på olika sätt kompensera frånvaron av nya helikoptrar, t.ex. genom förlängning av livstiden för de gamla. Flera av dem som jag samtalat med har framhållit att försvaret ofta får ägna sig åt den sortens anpassningar utan att man kan tala om ett men för rikets säkerhet. Från MUST har framhållits att Försvarsmakten i flera sammanhang gett tydligt uttryck för ett mycket starkt behov av att få ersätta de gamla helikoptrarna utan dröjsmål. Uppenbarligen skulle en avbruten upphandling enligt MUST medföra en stor skada; en sådan skada för försvaret utgör enligt MUST ett men för rikets säkerhet.

Hur omfattande en skada måste vara för att utgöra ett ”men för rikets säkerhet” är inte helt klart. Enligt lagmotiven innebär dock detta rekvisit ”en begränsning till verkligt betydelsefulla ting” (se prop. 1948:80 s. 123). Enligt min bedömning hade den skada som här riskerades *inte* varit av en sådan omfattning att den kunnat utgöra ett ”men för rikets säkerhet”.

Än mer betydelsefullt för menbedömningen i detta fall synes emellertid rekvisitet *uppenbarande för främmande makt* i brottsbeskrivningen vara. För att ett brott skall föreligga krävs sålunda att de hemliga uppgifterna är sådana att just deras uppenbarande för främmande makt kan medföra ett men för rikets säkerhet. ”Förseningsteorin” grundas på att det skulle ha kunnat medföra ett men för rikets säkerhet att uppgifterna röjdes för en part i upphandlingsförfarandet, inte för en främmande makt. Teorin stämmer alltså inte med lagtexten. Och om uppgifterna i fråga – helt hypotetiskt – hade röjts för en främmande makt hade det inte rimligen kunnat få till följd att upphandlingsförfarandet fått göras om. Inte heller så modifierad stämmer alltså teorin.

Min slutsats är alltså att överstens m.fl. verksamhet *inte* hade kunnat medföra något men för rikets säkerhet i den bemärkelse som avses i det aktuella straffstadgandet, BrB 19 kap. 7 §.

När det gäller ett eventuellt straffansvar för översten m.fl. tillkommer att ansvar för försök förutsätter, som sagts tidigare, att det funnits en fara för att brottet skulle fullbordas. Det är sålunda av betydelse vilken risk som funnits för att upphandlingsförfarandet skulle få göras om. Angående detta har Stephan Källmén, FMV:s chefsjurist, förklarat att FMV nog följde upphandlingen och var beredd att avbryta den om det framkom sådana indikationer att en part obehörigt gynnats på bekostnad av någon annan. Enligt Stephan Källmén kom man inte i närheten av ett sådant känsligt läge. Det var också i hög grad osannolikt att upphandlingen fått avbrytas till följd av informationsläckor. En mer sannolik konsekvens hade enligt Källmén blivit att upphandlingstiden hade förlängts med någon månad eller två för att

berörda anbudsgivare skulle kunna göra nya ställningstaganden på samma material.

Källméns bedömning framstår som helt rimlig. Med hänsyn till de omfattande resurser som lagts ned på upphandlingsförfarandet på olika håll ter det sig närmast otänkbart att man skulle ha avbrutit hela förfarandet och börjat från början om det hade framkommit att någon av anbudsgivarna hade informationsfördelar. I stället hade det rimligen varit i allas intresse att man i så fall hade förlängt anbudsförfarandet för att söka jämnar ut förutsättningarna. Risker för att upphandlingsförfarandet skulle ha fått göras om måste i alla händelser bedömas som mycket liten.

3.5 *Den framtida ordningen för menbedömningar*

Det är uppenbart av vad som har förekommit i ärendet att ansvaret för menbedömningar liksom kraven på beredningen måste förtydligas. Processen för att ta fram dessa bedömningar måste stramas upp så att rimliga kvalitetskrav blir tillgodosedda. Om det uppkommer problem, exempelvis i form av misstankar mot någon i försvarsledningen, måste problemen hanteras utan att kvalitetskraven försummas. I sista hand måste ÖB involveras och ge nödvändiga riktlinjer.

Garantier bör skapas för att mer betydelsefulla ärenden skiljs ut och bereds med särskild omsorg. Alla menbedömningar som görs inom ramen för ett judiciellt förfarande bör enligt min mening beredas under aktiv medverkan av den juridiska staben.

Jag har noterat att Försvarsmakten har vidtagit vissa åtgärder genom att komplettera Försvarsmaktens föreskrifter (FFS 2001:9) om verksamheten vid Försvarsmakten (verksamhetsordningen). Enligt den nya lydelsen av 17 kap. 1 §, som trätt i kraft den 1 januari 2002, skall den juridiska staben i Högkvarteret leda och ansvara för den juridiska verksamheten i Försvarsmakten. Chefen för den juridiska staben skall företräda Försvarsmakten bl.a. vid kontakter med myndigheter i rättsliga ärenden.

Enligt vad jag har erfarit under hand har en arbetsgrupp under ledning av chefen för den juridiska staben arbetat fram ytterligare förslag till ändringar och förtydliganden av verksamhetsordningen. Dessa har i vissa delar beslutats men övervägs för närvarande inom Högkvarteret vad avser den framtida ordningen för menbedömningar.

Jag har också fått veta att ÖB den 12 november 2002 beslutat att den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten MUST skall genomlysas och utredas i syfte att klarlägga organisation, processer, integration, personal och ledningsformer. Utredningen skall redovisas den 1 juli 2003.

De vidtagna åtgärderna framstår som ändamålsenliga och välöversvägda. De fortsatta övervägandena angående verksamhetsordningen samt genomlysningen av MUST bör kunna medverka till att problem som de här aktuella inte uppkommer i fortsättningen.

När det gäller den genomförda ändringen i 17 kap. 1 § verksamhetsordningen kan det finnas behov av att klargöra vad som är ett *rättsligt ärende*. Som tidigare nämnts har från MUST den åsikten framförts att menbedömningar är säkerhetsfrågor utan juridisk koppling. Denna aspekt bör klargöras. Jag har som min uppfattning uttalat att menbedömningar ofta innefattar juridiska avvägningar och därvid i princip fordrar medverkan av någon jurist.

Jag lämnar i det avslutande avsnittet några synpunkter på frågan om de formella ändringar av regelverket som skett eller som avses ske är tillräckliga för att åstadkomma tillfredsställande arbetsformer när det gäller bl.a. beredningen av menärenden.

3.6 *Obehöriga hänsynstaganden och försök till mörkläggnings?*

Som jag tidigare har redovisat har försvarsledningens menbedömning i augusti 2002 gett upphov till flera teorier om att bedömningen, som hos MUST uppfattats som en helomvändning i förhållande till vad som tidigare gällt (jfr avsnitt 3.3 ovan), skulle ha förestavats av obehöriga hänsynstaganden. Sålunda har det hävdats att det kan ha förekommit sådana hänsynstaganden vid valet av helikopter och att denna sanning riskerade att komma fram vid en rättslig prövning. Vidare har det gjorts gällande att det förekom sådana fel i helikopterupphandlingen som kunde ha lett till att staten blev skadeståndsskyldig och att man genom den ändrade menbedömningen ville minska riskerna för en skadeståndsprocess. Och slutligen har företrädare för MUST gjort gällande att personer i försvarsledningen var lösmynna under upphandlingsförfarandet och läckte uppgifter som de borde ha hållit inne med.

Jag redovisar i det följande resultatet av min utredning när det gäller påståendena om obehöriga hänsynstaganden av de olika slag som nu nämnts.

Valet av helikopter

Den första frågan gäller påståendet att det förekom obehöriga hänsynstaganden vid valet av helikopter. Det har hävdats dels att det kan ha förekommit politiska påtryckningar i syfte att försöka styra valet av helikopter till något visst fabrikat (NH), dels att det även hos Försvarsmaktens ledning kan ha funnits i sammanhanget ovidkommande intressen av att den europeiska helikoptern valdes. Det har dock inte handlat om något mer än teorier grundade i huvudsak på tanken att det måste finnas någon förklaring till

omsvängningen vad gäller menbedömningen. Något belägg för teorierna har inte framkommit. Flera personer med god insikt i förhandlingarna har avfärdat dem som grundlösa.

Att det fanns ett politiskt intresse i upphandlingen är en annan sak. Strävandena att köpa en gemensam nordisk helikoptertyp utgick från ett politiskt beslut i de berörda nordiska länderna och torde ha förestavats främst av en strävan att genom samordningsfördelar få så mycket som möjligt för pengarna, dvs. antal helikoptrar, utrustning, utbildning av personal och underhåll.

Det står i själva verket klart när det gäller valet av helikopter att det var ett starkt önskemål inte bara hos Försvarsdepartementet utan även hos Försvarsmakten att man skulle hitta en samnordisk lösning. Detta önskemål påverkade i hög grad upphandlingsprocessen och beslutet om vilken helikopter som skulle väljas. Detta ger naturligtvis inte anledning till någon kritik. Företrädare för Försvarsmaktens ledning och flera andra berörda har dessutom gett uttryck för uppfattningen att Sverige genom upphandlingen av den aktuella helikoptern genomfört en affär helt på affärsmässiga grunder och att man fått det bästa möjliga helikopterpaketet för pengarna.

En särskild fråga är om reglerna för upphandlingsförfarandet lämnat utrymme för att ta så stor hänsyn som skedde till önskemålet om en samnordisk lösning. Företrädare för MUST har menat att detta stod i strid med upphandlingslagen. Skälet skulle vara att den inbjudan att lämna anbud som låg till grund för upphandlingen inte innehöll som ett kriterium eller en omständighet av betydelse att det skulle ske ett gemensamt nordiskt val. Emellertid sägs uttryckligen i inbjudningshandlingarna att det var fråga om ett gemensamt nordiskt upphandlingsförfarande och upphandling av en gemensam nordisk standardhelikopter. Det måste därför enligt min bedömning anses alldeles klart att det var korrekt att fästa avgörande vikt vid önskemålet om en samnordisk lösning.

Det finns sammanfattningsvis inte något stöd för misstanken att valet av helikopter påverkades av obehöriga hänsynstaganden. Sålunda finns det inte någon anledning att tro att försvarsledningen i sin slutliga menbedömning skulle ha påverkats av att sådana hänsynstaganden kunde ha förekommit.

Hotet om stämning från Sikorsky, risken för skadestånd

En annan av de teorier som förts fram som en förklaring till försvarsledningens påstått ändrade uppfattning i menbedömningsfrågan är att staten riskerade att få betala ett högt skadestånd om det kom ut att vissa anbudsgivare fått mer information än andra rörande frågor som var av betydelse i upphandlingen. En framgångsrik skadeståndstalan hade inneburit en stor kostnad och dessutom varit negativ för förtroendet för Försvarsmakten.

Jag kan i och för sig inte för min del se hur den ändrade menbedömningen och dess påverkan på åklagarens möjligheter att väcka åtal skulle ha bäring på upphandlingsförfarandet och risken att få betala skadestånd. Såvitt jag kan se skulle eventuella invändningar mot upphandlingsförfarandet kunna framföras av en missnöjd anbudsgivare med stöd av skadestandsreglerna i lagen om offentlig upphandling oberoende av vilket ställningstagande som gjordes i menbedömningsfrågan och i åtalsfrågan.

Man kan emellertid inte bortse från att helikopterupphandlingen och helikopteraffären riskerade att misstänkliggöras i medierna och i den allmänna debatten. Om det visade sig att man fullföljt affären trots upphandlingsbrister och trots att NH Industries haft konkurrensfördelar, kunde de ansvariga drabbas av kritik för detta. De kunde även misstänkas för att inte ha alldeles rent mjöl i påsen, i varje fall i den meningen att de inte upphandlat förutsättningslöst. Kritik för detta kunde också komma att drabba Försvarsdepartementet och därmed regeringen. Det är inte orimligt att tänka sig att den som står inför sådana risker försöker finna möjligheter att minska dessa. Det kan därvid ha framstått som önskvärt att allmänt sett tona ned betydelsen av överstens verksamhet och därmed kanske de fördelar som NH Industries fått.

Dock finns det inte något stöd för att sådana överväganden som nu sagts verkligen gjordes inför menbedömningen den 27 augusti 2002. På min fråga har berörda personer i ledningen bestritt att det togs några ovidkommande hänsyn.

Jag har inte haft anledning att försöka göra en egen bedömning av skadestandsfrågan. Detta skulle gå långt utanför ramarna för mitt uppdrag. Jag konstaterar att två advokatbyråer, en på Sikorskys sida och en på statens, analyserade situationen för sina respektive huvudmän och kom fram till olika slutsatser i frågan om staten borde vara skadeståndsskyldig mot Sikorsky på grund av att upphandlingen avslutades trots att NH Industries möjligen hade informationsfördelar framför Sikorsky. Jag konstaterar också att Sikorsky till sist valde att avstå från att stämna staten.

Min slutsats i den nu diskuterade frågan är att risken att staten skulle råka ut för en stämning i och för sig kunde ha påverkat försvarsledningen i dess bedömning av menfrågan. Men det finns inte något stöd för att så verkligen skedde. Alla berörda har bestritt ovidkommande hänsyn av detta slag, och jag har inte funnit något som tyder på att det finns skäl att misstro dem. Till detta kommer att bedömningen med största sannolikhet skulle ha blivit densamma oavsett om man låtit sig påverkas av Sikorskys hot om stämning eller inte (jfr avsnitten 3.3 och 3.4). Och när nu FMV begärde ett klarläggande i form av ett samlat yttrande från Försvarsmakten tvingades ledningen att sätta ned foten.

Inte heller finns det stöd för att det förekommit några politiska påtryckningar inför menbedömningen.

En tanke som har framkastats av företrädare för MUST går ut på att man från politiskt håll i USA skulle ha beordrat Sikorsky att underlåta att stämna den svenska staten, såvitt kan förstås av politiska skäl. Tanken vinner inte stöd av några objektivt konstaterbara fakta i min utredning och har inte heller närmare underbyggts av den som vidarebefordrat tankegången. Jag anser mig utan vidare kunna lämna påståendet utan avseende men har ändå velat nämna saken för fullständighetens skull.

En i sammanhanget närliggande fråga är om överstens m.fl. verksamhet påverkade upphandlingsförfarandet och helikopteravtalet. Skälet skulle i så fall ha varit att NH Industries kan ha fått ett informationsövertag som man kanske kunnat utnyttja i förhandlingarna, dels för att gå segrande ur upphandlingskonkurrensen, dels också för att få förmånliga avtalsvillkor. Enligt de personer som varit involverade i förhandlingarna upplevde man i något skede att NH Industries blev svårare än annars att ha att göra med vid förhandlingsbordet, men i övrigt fanns det inte några tecken på att företaget hade ett informationsövertag som man försökte utnyttja. Jag anser mig inte kunna utesluta att förhandlingarna påverkades något. Däremot finns det ingen anledning att tro att valet av helikopter skulle ha påverkats. Inte heller finns det stöd för att avtalet i övrigt påverkats. Det hindrar naturligtvis inte att så ändå kan ha skett, men i så fall torde det endast vara marginellt. De nordiska förhandlarna var i alla händelser mycket nöjda med resultatet av förhandlingarna, särskilt med de resultat som man lyckades uppnå under de sista dagarna.

Påstådd lösmynthet hos personer i försvarets ledning

Ytterligare ett påstående om obehöriga hänsynstaganden som förts fram går ut på att personer i försvarsledningen som varit involverade i helikopterupphandlingen skulle ha läckt uppgifter som man borde ha hållit inne med kanske också röjt uppgifter som omfattades av sekretess. De skulle därför ha haft ett intresse av att "locket lades på" och att insynen i åklagarens förundersökning minimerades. Försvarsledningen skulle ha haft ett intresse av att skydda dem. De personer det gäller var generallöjtnanterna Johan Kihl och Jan Jonsson samt brigadgeneralen Michael Moore.

Det finns inga uppgifter i de rapporter som lämnades till NH Industries som ger belägg för att andra personer än de som omfattades av åklagarens förundersökning skulle ha lämnat uppgifter som skulle kunna innefatta brott. Det har av företrädare för MUST gjorts antydningar om att sådana uppgifter likväl lämnats och att åklagarens utredning endast var ett första steg på vägen mot en större utredning, som om den första delen blev framgångsrik skulle ha omfattat även nu aktuella personer.

Vid mina samtal med den åklagare som var förundersökningsledare i ärendet har denne dementerat att någon annan person än de tre som delgavs miss-

tanke om brott i förundersökningen skulle ha stått i tur för någon ytterligare prövning från hans sida. Jag har ansett mig kunna ta åklagarens besked för gott och därför avstått från att själv granska förundersökningen på denna punkt.

Det kan i sammanhanget vara av intresse att nämna att de brottsmisstankar som åklagaren prövade var av den arten att de, i händelse av att åklagaren kunnat styrka sin talan, enligt honom kunde ha föranlett en villkorlig dom eller en dom på böter. Åklagaren hade tillfrågat de misstänkta om de var beredda att godta ett strafföreläggande med en sådan påföljd, men saken förföll då han beslutade att lägga ned förundersökningen.

Till saken hör också att det inte var möjligt att, som MUST antytt, ”lägga locket på” genom att se till att förundersökningen lades ner. Som har sagts tidigare innebär inte en sådan åtgärd att förundersökningen undanhålls offentligheten. Frågan om handlingar och uppgifter i förundersökningen kan lämnas ut skall bedömas utifrån de skadekriterier som anges i sekretesslagen (se 5 kap. 1 § första stycket 1 och 9 kap. 17 § första stycket 1 SekrL). Av betydelse är därvid att någon skada för förundersökningen som sådan sällan föreligger efter ett nedläggningsbeslut.

Alla berörda i försvarsledningen har förnekat att det vid menbedömningen den 27 augusti förekom några obehöriga hänsynstaganden av det slag som nu diskuterats. Enligt min mening finns det inte stöd för misstankar om sådana obehöriga hänsynstaganden. Det finns inte heller stöd för att någon av de nämnda personerna – Kihl, Jonsson eller Moore – skulle ha läckt några sådana uppgifter i upphandlingsförfarandet som borde ha bevarats. Alla tre nämndes i de rapporter som den s.k. konsulten sände till NH Industries, men det rörde sig enligt min bedömning om harmlösa uppgifter som inte ger stöd för några befogade misstankar mot dem.

Slutligen finns det inte heller i denna del stöd för att det skulle ha förekommit några försök från politiskt håll att påverka menbedömningen.

3.7 *MUST:s agerande*

En fråga som inställer sig och där jag anser mig böra redovisa en uppfattning är hur man skall se på MUST:s agerande under det aktuella skeendet. Det är tydligt att MUST har handlat påtagligt självständigt i förhållande till myndighetens ledning och att agerandet ibland varit sådant att det kan vara berättigat att fråga sig om det till någon del handlat om illojalitet. Det gäller bl.a. MUST:s hantering av ÖB:s skrivelse den 8 februari 2002 till Försvarsdepartementet och särskilt beredningen av den kompletterande menbedömningen den 13 maj 2002.

Jag vill inledningsvis säga att det inte i och för sig finns anledning att kritisera tjänstemännen hos MUST för att de gett uttryck för misstankar i

fråga om bl.a. ledningens bevekelsegrunder i olika hänseenden. Tvärtom är det i grunden sunt att man ger uttryck för sina synpunkter och ifrågasätter ledningen när man anser sig ha skäl för det. Visserligen har misstankarna ibland varit väl spekulativa. Ibland har jag fått intrycket att tjänstemännen framför allt velat värna om sin egen eller MUST:s prestige, och sällan tycks det ha funnits en ambition att söka en naturlig förklaring till sådant som i förstone kunde te sig motsägelsefullt. Med detta sagt vill jag emellertid framhålla det positiva i att ärligt kända farhågor om oegentligheter o.d. verkligen kommer till uttryck.

Som framhållits tidigare (avsnitt 3.3) förtjänar MUST kritik för beredningen av bl.a. menbedömningen den 11 september 2001 och innehållet i denna. Det är oklart i vilken mån MUST faktiskt har uppfattat sig ha stöd för att stå fast vid menbedömningen beträffande förseningsrisken. Jag återkommer till det. Jag har emellertid inte kunnat undgå intrycket att MUST tycks ha velat komma åt översten till i stort sett varje pris och att man i denna strävan inte alltid har hållit huvudet kallt.

En särskild fråga gäller MUST:s hantering av ÖB:s skrivelse den 8 februari 2002. Såvitt framkommit har skrivelsen, som var avsedd för Försvarsdepartementet, inte kommit åklagaren till del. Med hänsyn till att skrivelsen rimligen hade betydelse för åklagarens bedömning i åtalsfrågan är det anmärkningsvärt att den förblev okänd för åklagaren. MUST har ett ansvar för detta.

Frågeställningen om MUST till någon del kan anses ha handlat illojalt mot försvarsledningen föranleds närmast av den starka kritik mot MUST:s sammanfattande menbedömning i maj 2002 som framförts av företrädare för Försvarsmaktens ledning. Det har därvid understrukits att skrivelsen skickats till åklagaren utan att dess innehåll godtagits av chefen för den juridiska staben och att innehållet inte är förenligt med den uppfattning som ÖB gett uttryck för tidigare.

Det framstår enligt min mening som anmärkningsvärt att MUST avlät denna skrivelse till åklagaren trots att chefen för den juridiska staben, Stefan Ryding-Berg, i sin skrivelse till MUST klart sade ifrån att han inte kunde godkänna skrivelsen och att den s.k. förseningsteorin enligt hans uppfattning var felaktig. Formuleringen av Ryding-Bergs skrivelse ger inte utrymme för tolkningen att det såsom Syrén uppgett skulle ha rört sig om detaljer som i sammanhanget var så obetydliga att man kunde bortse från dem. Inte heller Syréns uppgift om att saken brådsnade får stöd av utredningen. Åklagaren har uppgett att han vid tillfället inte var i något omedelbart behov av ett klagörande i sin utredning.

Håkan Syrén har som ytterligare en förklaring till att han undertecknade skrivelsen och lät expediera den anfört att den sammanfattande bedömningen inte avvek från vad som hade överenskommit i december 2001 och den bedömning som enligt hans uppfattning då gjordes av menfrågan. Enligt

hans mening uttalade sig ÖB inte om menfrågan i februariskrivelsen, varför denna inte utgjorde något skäl för honom att anta att ÖB inte stod bakom förseningsteorin.

Oavsett vad Håkan Syrén må ha utgått från när det gäller ÖB:s inställning till förseningsteorin var det enligt min mening inte försvarbart att han efter Stefan Ryding-Bergs besked undertecknade och lät expediera skrivelsen med den uppenbart kontroversiella menbedömningen. Att han i efterhand hävdar att Ryding-Bergs invändningar rörde detaljer är svårt för mig att förstå.

Sammanfattningsvis anser jag alltså att MUST förtjänar kritik – förutom för beredningen av och innehållet i menbedömningen den 11 september – för att man sannolikt i alltför hög grad låtit sig vägledas av önskemålet att få fast översten och för att ÖB:s skrivelse den 8 februari förblev okänd för åklagaren. Håkan Syrén måste kritiseras för hanteringen av den sammanfattande menbedömningen i maj 2002. Några omständigheter som berättigar till slutsatsen att MUST eller dess chef i någon del har agerat med illojalt syfte mot försvarsledningen – varmed här avses ÖB – kan dock inte sägas ha framkommit.

3.8 *Avslutande synpunkter*

En fråga som man kan och bör ställa sig är varför det gick så snett i det här ärendet. Jag har ställt denna fråga till nästan alla som jag samtalat med och kommit fram till att det fanns flera orsaker. En första sådan orsak var att det inte fanns några tydliga regler om ansvarsförhållandena och beredningen av menbedömningar. Vidare har det spelat in att det är ganska otvetydigt vad som egentligen menas med "men för rikets säkerhet". När blir en "skada" ett "men"? Båda dessa saker kunde man ha olika uppfattningar om, och det fanns och det drevs olika uppfattningar. Det fanns vidare en stark indignation mot överstens agerande, en indignation som var utbredd men som synes ha varit särskilt stark hos MUST. Indignationen gjorde enligt min bedömning att man inte alltid förhöll sig så kylig som man borde ha gjort. Den kan också ha medverkat till att försvarsledningen inte satte ner foten när det gällde menbedömningarna på det sätt som man borde ha gjort och som man kanske hade gjort under andra förhållanden. Dessutom förekom det olika uppfattningar i frågan om upphandlingen kunde fullföljas trots uppgiftslämnandet till en av konkurrenterna. Det fanns alltså mycket att ha olika uppfattningar om. Och det var uppenbarligen mycket som stod på spel, inte bara den stora helikopteraffärens goda rykte och den oklara risken för ett stort skadestånd utan också – i någon mening – förtroendet för Försvarsmakten och dess ledning. MUST torde ha uppfattat att den egna professionaliteten och enhetens integritet stod åtminstone delvis på spel. Samtidigt cirkulerade rykten om misstankar mot högt uppsatta företrädare för Försvarsmakten.

Problemen synes alltså ha berott på flera olika samtidigt verkande omständigheter. Alla dessa omständigheter tillsammans gjorde situationen svårhanterad.

Jag har tidigare redovisat mina synpunkter när det gäller vad som får anses ha brustit i fråga om menbedömningarna. Jag har också redovisat de åtgärder som Försvarsmakten vidtagit eller avser att vidta för att i framtiden garantera en bättre beredning och beslutsordning särskilt av sådana frågor där rättsliga aspekter är framträdande eller som eljest är av mer komplicerad art. Enligt min mening är åtgärderna ändamålsenliga och välmotiverade.

Det är emellertid knappast tillräckligt att reglerna ändras och stramas upp om man skall kunna säkra en framtida kvalitativt högtstående och rättssäker beredning av ärenden inom Försvarsmakten. Jag måste tillstå att jag har blivit negativt överraskad av vad som under min utredning har kommit i dagen om bristen på förtroende och samarbetsvilja på sina håll i Högkvarteret. Det gäller såvitt jag kan bedöma särskilt mellan MUST å ena sidan och den juridiska staben å den andra. Men det har också yppats en förtroendeklyfta mellan försvarsledningen och MUST.

Jag har kommit till den uppfattningen att det utöver formella förändringar behövs en förändring i samarbetsformerna och samarbetsklimatet. Det är till en början nödvändigt att berörda personer lägger det nu skedda bakom sig. Härtill kommer att man måste sträva efter att allt revirtänkande och all prestige läggs åt sidan. Olika enheter måste lära sig att acceptera varandras roller, lyssna bättre och visa större respekt. MUST måste på ett tydligare sätt inlemmas i Försvarsmaktens arbetsgemenskap och därtill inse att MUST inte har några egna intressen utan en uppgift som är en del av Försvarsmaktens uppgift i stort. Det får inte accepteras att det på något sätt skulle ligga i sakens natur att MUST har egna intressen och därför går sina egna vägar.

Det är naturligtvis en uppgift för den högsta ledningen inom Försvarsmakten och inte för mig att finna ändamålsenliga former för bättre samarbetsformer och ett förbättrat samarbetsklimat. Det torde handla om ett arbete som får bedrivas även på lång sikt. En åtgärd som ÖB redan beslutat om och som kan visa sig vara ett tjänligt verktyg för att åstadkomma förändringar är den utredning syftande till en genomlysning av MUST som för närvarande pågår.

Göran Lambertz

Håkan Rustand

Bilaga

Förteckning över personer med vilka JK fört samtal i utredningen

- 10 okt. General Johan Hederstedt, överbefälhavare
- 24 okt. Generallöjtnant Håkan Syrén, chef för MUST
- 31 okt. Överstelöjtnant Lennart Ohlsson, MUST
- 1 nov. Överstelöjtnant Svante Andersson, MUST
- 4 nov. Avdelningsdirektör Martin Waern, MUST
- 11 nov. Överstelöjtnant Sölve Malm, MUST
- 12 nov. Generallöjtnant Johan Kihl, chef för Strategiledningen
- 13 nov. Generallöjtnant Hans Berndtson, stf ÖB
- 21 nov. Generallöjtnant Folke Rehnström, chef för Krigsförbandsledningen
- 26 nov. Chefsjurist Stephan Källmén, FMV
- 27 nov. Kommendörkapten Claes Lundin, Högkvarteret
- 28 nov. Kammaråklagare Peter Hallgren. Åklagarkammaren i Karlstad
- 11 dec. Chefsjurist Stefan Ryding-Berg, Försvarsmakten

Expeditionslista

Regeringen
Försvarsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Försvarsmakten
Högkvarteret
HKV
107 85 STOCKHOLM

Försvarets materielverk
FMV
115 88 STOCKHOLM

Alla hörda personer

BILAGA A2.2.3REGERINGSKANSLIET

2003-03-04

SB2003/1378

Statsrådsberedningen

Rättschefen

Telefon 405 4849

Konstitutionsutskottet
Riksdagen**Konstitutionsutskottet**

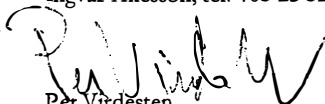
Ink 2003 -03- 0 4

Dnr 7639-070-2001/02

KU:s granskningsärende 2002/03:4

Som svar på KU:s skrivelse den 11 februari 2003 överlämnas en inom
Försvarsdepartementet upprättad promemoria.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditions- och rättschefen
Ingvar Åkesson, tel. 405 25 52.

Peter Virdesten

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2003-02-25

Försvarsdepartementet

Expeditions- och rättschefen

Ingvar Åkesson

KU:s granskningsärende 2002/03:4

Konstitutionsutskottet har begärt kommentarer från Regeringskansliet till vad som anförs i Lars Ångströms andra granskningsanmälan vad gäller upphandlingen av helikopter NH90.

Innan Försvarsdepartementet kommer in på kommentarerna vill departementet peka på att Justitiekanslerns utredning på ett klargörande sätt kompletterar det tidigare granskningsmaterialet.

När det gäller kommentarerna får departementet anföra följande.

I början av anmälan talas om att personer inom Försvarsmakten och Försvarets materielverk kände till förekomsten av läckor av sekretessbelagd information som gynnade det företag som slutligen fick ordern och att Försvarsdepartementet enligt ett dokument från februari 2001 skulle informeras om allt som skedde i upphandlingen. Det sägs vidare att försvarsministern har hävdat att departementet inte fick någon information förrän i maj 2001. I den här delen får Försvarsdepartementet hänvisa till redogörelsen i departementets promemoria den 12 februari 2002 som upprättades med anledning av den föregående granskningen. På sidan 5 anförs att Försvarsmakten våren 2001 underrättade Försvarsdepartementet om att en svensk överste var misstänkt för att obehörigen ha fört vidare uppgifter av hemlig natur som hade anknytning till helikopterupphandlingen. Det kan här understrykas att departementet inte hade någon kunskap om eventuell förekomst av läckor innan denna information lämnades. I sammanhanget kan nämnas att Björn von Sydow i utskottets utfrågning i det tidigare granskningsärendet förklarade att han blev orienterad på våren (2001) att en förundersökning hade satts i gång mot två personer och att det också kom till offentligheten. Därefter berörde han den vid utfrågningstillfället pågående förundersökningen och refererade till en tidningsuppgift om att den skulle bli klar i maj (2002).

I anmälan talas vidare om ett brev från ställföreträdande överbefälhavaren till Försvarets materielverk med försäkran om att läckorna inte skadat upphandlingsprocessen. Det sägs att försvarsministern skulle ha presenterat detta brev inför utskottet i samband med den föregående granskningen. Försvarsdepartementet känner inte till något annat brev från ställföreträdande överbefälhavaren till Försvarets materielverk med ett sådant innehåll än den skrivelse som upprättades den 27 augusti 2002, dvs. efter granskningen. Skrivelsen beskrivs i Justitiekanslerns rapport på sidan 9. Det kan tilläggas att skrivelsen tar avstånd från den s.k. förseningsteorin. I anmälan sägs att påståendet i skrivelsen strider mot en rapport från den militära underättelse- och säkerhetstjänsten (MUST) som säger att läckorna kan ha orsakat merkostnader på mellan en halv och två miljarder (den s.k. fördyrings- och forceringsteorin). Departementet vill i detta sammanhang peka på vad Justitiekanslern uttalar om fördyrings- och forceringsteorin på sidan 6 i sin rapport. Enligt Justitiekanslern kan den teorin i stort sett lämnas utanför resonemanget. Han säger att alla var ganska snart överens om att slutsatsen att upphandlingen forcerats och fördyrats visat sig vara felaktig. Att detta även gäller MUST framgår av den sammanfattning av menbedömningar av den 13 maj 2002 som chefen för MUST skickade till säkerhetspolisen. Han förklarar där att menbedömningen ”innehöll två felaktiga slutsatser; dels bedömdes att upphandlingen hade forcerats och dels att den hade fördyrats med mellan 600 miljoner och en miljard kronor på grund av informationsinhämtningsoperationen. När upphandlingen slutfördes en kort tid efter det att menbedömningen hade upprättats visade det sig att det inte gick att styrka detta.”

Under rubrikerna Bakgrund och Fördyring sägs detsamma som i motsvarande delar i föregående granskningsanmälan. När det gäller påståendet att det i promemorian den 16 september 2001 bekräftas att konkurrensreglerna under upphandlingen inte upprätthållits för alla fyra företagen utan endast två, vill departementet hänvisa till den promemoria som departementet upprättade med anledning av den förra granskningen. På sidan 2 och 3 beskrivs upphandlingsarbetet och på sidan 3 kommenteras påståendet närmare. I frågan om den påstådda fördyringen hänvisas till vad som sagts ovan.

Försvarsdepartementet har stämt av det som sägs i förevarande promemoria med Björn von Sydow.

BILAGA A2.3.1

miljöpartiet de gröna

Stockholm den 6 september 2002

Konstitutionsutskottet

Ink 2002 -09- 0 6

Till Konstitutionsutskottet

Dnr 300-7750-2001/02

Anmälan av näringsminister Björn Rosengren

Vi anmäler härmed näringsministern för närmare granskning av konstitutionsutskottet vad gäller underlåtenheten att vidta erforderliga åtgärder för att dels genomföra riksdagens intention, såsom den kom till uttryck 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr.1996/97:272), angående den aktiva roll det statligt ägda Vattenfall skulle spela i omställningen av det svenska energisystemet, dels motverka skadliga konsekvenser pga koncentrationen på den svenska energimarknaden till nackdel för såväl konsumentintressen som omställningsmålet.

Inledning

Finansinspektionens utredning om prismanipulation på den nordiska elbörsen Nordpool aktualiserar återigen den bristande konkurrensen på den svenska energimarknaden. Bristande konkurrens på en oligopolmarknad skapar förutsättningar för prismanipulation. Ur ett långsiktigt perspektiv kan det vara ännu viktigare att det hämmar införande av innovationer. Detta är särskilt allvarligt på den svenska energimarknaden där det är angeläget av miljöskäl med en omställning.

Bakgrund

Vattenfall svarar ensamt för ungefär halva den svenska elproduktionen. Vattenfall och/eller Sydkraft kontrollerar alla svenska kärnkraftverk. Vattenfall, Sydkraft och det finska statliga företaget Fortum (bl a Birka) svarar för ungefär 90 procent av den svenska elproduktionen. Risker för olika sorters konkurrensbegränsningar ökas av att bolagen sitter tillsammans i styrelser för gemensamt ägda dotterbolag och samarbetar intimt i branschorganisationer. Vattenfall producerar el från både kärnkraftverk, fossilbränsleeldade kraftverk samt förnybara källor som vattenkraft och (om än i mycket blygsam omfattning) vindkraft. Vattenfall är också Sveriges näst största producent av fjärrvärme, som i viss utsträckning kan sägas vara ett konkurrerande alternativ till el. Utöver att vara en mycket bred aktör är Vattenfall också vertikalt integrerat längs elhandels hela värdekedja, med både produktion, nätverksamhet och elhandel. Vattenfall, Sydkraft och Fortum anses svara för ca 70 procent av försäljningen till slutkunder.

Koncentrationens skadliga konsekvenser

Konkurrensverket anser att det behövs en bättre separation mellan monopol- och konkurrensutsattverksamhet i energibranschen. Verket har också framfört att marknadsstrukturen och konkurrensförhållanden i grunden kan behöva utvärderas. Konkurrensverket har upprepade gånger varnat för risken för marknadsdominans, korssubventionering och annan konkurrenssnedvridande verksamhet i det svenska

energisystemet. Vattenfall är därvidlag en uppenbar riskfaktor. Konkurrensverkets generaldirektör har till exempel i ett anförande påpekat att "Vattenfalls storlek samt de tre största företagens gemensamma marknadsstyrka, bl. a. till följd av deras samägande i såväl kärnkraft- som vattenkraftverk, påverkar på ett avgörande sätt förutsättningarna för en fungerande konkurrens på den avreglerade elmarknaden...staten som ägare till Vattenfall har ett mycket stort ansvar och även stora möjligheter att radikalt påverka marknadsförutsättningarna genom att skapa en sundare företagsstruktur" (anförande av generaldirektör Ann-Christine Nykvist november, 2001).

Staten, genom den ansvarige ministern, har inte tagit detta ägaransvar. Näringsdepartementet har förhållit sig passiv trots Konkurrensverkets upprepade varningar. Den utredning som tillsattes för att se över konkurrensen på elmarknaden hade till exempel väl snäva direktiv. Dessvärre tycks problemen snarast förvärras. Nya misstankar väckts nu om konkurrensbegränsande verksamhet hos stora elproducenter.

På en mycket koncentrerad oligopolmarknad finns en potentiell målkonflikt då ett bolags investeringar i ny produktionskapacitet riskerar att konkurrera ut kapacitet i det egna bolaget i stället för andra bolag. Detta kan vara direkt investerings- och innovationshämmande. Detta är ett allvarligt hinder mot den ekologiska omställningen av den svenska elmarknaden. Den föreliggande marknadsdominansen och integreringen ökar även hindren för konkurrens från nya aktörer. Allmänt hållna krav på "affärsmässighet" räcker knappast för att motverka detta. Det är inte ovanligt i affärssammanhang att företag på olika sätt söker hindra ny konkurrens. Sådant beteende kan då av vissa anses vara "affärsmässigt".

Riksdagens beslut och Vattenfalls agerande

Förekomsten av ett dominerande statsägt företag på en sådan marknad skulle kunna motiveras bland annat av att en sådan aktör kan vara en garant mot de negativa effekterna av marknadskoncentrationen. Så tycks dock inte ha skett.

Enligt 1997 års energipolitiska beslut ska Vattenfall förbli statligt ägt och hållas samman som koncern. Motiveringen tycks främst vara den roll som företaget enligt beslutet bör spela i omställningen av Sveriges energipolitik.

Av beslutet framgår bl a att "i Vattenfalls långsiktiga utvecklings- och investeringsplaner bör utvecklingen av ny ekologisk elproduktionsteknik *och investeringar i el- och värmeproduktion från förnybara energislag vara framträdande*...De resurser som genereras i Vattenfall blir av stor betydelse för energisystemets omställning" (vår kursivering).

Vattenfalls agerande har inte varit i linje med den i propositionen uttryckta intentionen, snarare tvärtom. Investeringar i svensk el- och värmeproduktion från förnybara energislag har varit mycket blygsamma. Enligt uppgifter vi har fått från bolaget har Vattenfall under perioden 1997-2001 investerat mindre än 1,5 miljarder kronor i ny förnybar elproduktion i Sverige. Detta kan jämföras med en investeringsnivå på 43 miljarder kronor enbart under 2001 (enligt Vattenfalls årsberättelse). Satsningarna i Sverige har till stor del handlat om att förvärva andra företag och därmed stärka sin redan dominanta marknadsställning, inte om att ställa om det svenska energisystemet från elslöseri och beroende av ohållbara produktionssätt.

I stället för att använda sina resurser för omställningen av det svenska energisystemet enligt

riksdagens intentioner har Vattenfall använt sina resurser för att köpa upp bl a kolgruvor, kolkraftverk och kärnkraftverk i utlandet, framför allt i Tyskland. Koncernen anger som sin vision att vara ett ledande (varvid tycks avses storleken) energiföretag i Europa. Vattenfall är redan det femte största elproduktionsföretaget och det största fjärrvärmeföretaget. Företagets uttryckliga ambition är att växa ytterligare. Vattenfall köpte enbart under 2001 bolag i Tyskland för över nio miljarder kronor. Vattenfalls tyska verksamheter omsatte 2001 nästan dubbelt så mycket som verksamheten i Norden.

Näringsministerns underlåtenhet

Näringsministern har inte använt statens möjligheter att genom ägandet av Vattenfall påverka marknaden mot en sundare funktion och struktur. Vattenfall har också tydligt avvikit från riktlinjerna i 1997 års energibeslut. Näringsdepartementet har olika instrument för att påverka de statsägda bolagen. Två exempel är ägardirektiv och makten att tillsätta styrelseledamöter. Enligt en utredning från Riksdagens utredningstjänst (Dnr 2002:809) har Näringsdepartementet och Finansdepartementet helt skilda uppfattningar på ägardirektivens roll och "bedriver styrelsearbetet med utgångspunkt från två olika synsätt".

Utredningstjänsten skriver att Finansdepartementet ser ägardirektiv som värdefulla dokument. "Under arbetet med dessa kan målkonflikter identifieras och därmed lättare åtgärdas." Näringsdepartementet hade i april i år inte förnyat några ägardirektiv sedan 1999. Också Vattenfalls faktiska agerande tyder på att Näringsdepartementet har underlåtit att använda de instrument som står till dess förfogande för att säkerställa att riksdagens intentioner uppfylls. Detta bör konstitutionsutskottet granska.

Ingegerd Saarinen

Lars Ångström

BILAGA A2.3.2SVERIGES
RIKSDAG Vattenfalls investeringar i förnybar energi

Näringsdepartementet bedriver styrelsearbetet med utgångspunkt från två olika synsätt.

Vattenfalls investeringar 1997-2001

Vattenfall Europe förvärvade 2001 direkt och via sitt dotterbolag HEW genom en rad affärer aktiemajoriteten i de tre tyska företagen HEW, elproduktionsbolaget VEAG och gruvbolaget LAUBAG. Förvärven avslutades i februari 2002. Vattenfall har därigenom majoritetsägande i alla fyra bolagen. Vattenfall producerar, distribuerar och säljer energi, främst el och värme. Verksamhetens ligger idag i Sverige, Finland, Polen och Tyskland. De företag som helt eller delvis ägs av Vattenfall, hade senaste verksamhetsåret en sammanlagd omsättning på över 90 miljarder kronor. Vattenfallgruppen har en årlig elproduktion på över 160 TWh och en elförsäljning på drygt 180 TWh.

Under 2001 investerade Vattenfall 43,4 miljarder (23,8 miljarder 2000). Största delen av investeringarna kan förmodligen hänföras till affärerna i Tyskland.

I tabellen framgår Vattenfalls produktionskapacitet för olika kraftkällor i de olika länderna.

Vattenfall AB elproduktionskapacitet per land, MW, 2001.

	Vatten- kraft	Kärn- kraft	Vind- kraft	Fossil- kraft	Bio- energi	Avfall
Sverige	8 476	5 102	24	313	174	60
Finland	135		4	43	50	
Danmark					224	
Polen				507		
Tyskland	2 888*	1 618		11 968		10
Summa	11 499*	6 720	28	12 831	448	70

* inkl pumpkraftverk 2882 MW

Källa: www.vattenfall.se

Vattenfall har gjort en mycket snabb inventering av satsningar som gjorts relaterat till förnybar energi – såväl el som värme – sedan 1997. Satsningarna består dels av FoU-insatser med syfte att förbättra och vidareutveckla teknik och dels i investeringar som tar sin utgångspunkt i sedvanliga prövningar av lönsamheten. För FoU ingår satsningarna i Vattenfallkoncernen samlade FoU-program.

För investeringar styrs satsningarna av de kommersiella förutsättningarna. Dessa är till stor del definierade av statsmakterna genom de stöd- och skatteregler som finns för olika energislag och olika tillämpningar.

Under perioden 1997-2001 har Vattenfall identifierat:

- FoU 300 Mkr

I FoU ingår insatser inom vindkraft, bioenergi, solenergi, integration av förnybarhet i kraftsystemet, decentraliserade energilösningar m.m..

Investeringar:

- Biobränsleeldade mottrycksanläggningar i Industrin	1 100 Mkr
- Bioandel i Avedöre kraftvärmeverk i DK	870 Mkr
- Biobränsleeldad Fjärrvärme/småskalig fjärrvärme	1 100 Mkr
- Biobränslekonvertering i Sågverk	100 Mkr
- Vindkraft/småskalig vattenkraft	140 Mkr
- Reinvestering i vattenkraft	960 Mkr
Summa	4 270 Mkr

Investeringar görs utgående från lönsamhetsbedömningar som beror av avkastningskraven på Vattenfall.

Sammantaget skulle de satsningar på förnybara energilösningar som gjorts inom Vattenfalls nordiska verksamhet uppgå till ca 4,6 miljarder kronor under perioden 1997 - 2001.

I de förvärv som genomförts i Tyskland och Polen ingår naturligtvis också verksamhet som baseras på förnybar energi och utvecklingsatsningar genomförs i separata program. Som exempel kan nämnas att i Tyskland finns en omfattande verksamhet där avfall använd som bränsle. Investeringar i denna verksamhet är ej inkluderade.

Vattenfalls FoU inom förnybar energiproduktion

Vattenfalls Forskning och Utveckling (FoU) ska stödja företagets affärsidé och miljöpolicy genom att medverka till effektivisering och förnyelse av produktion och distribution av el och värme. Vattenfalls befintliga system för energiförsörjning utvecklas och förbättras kontinuerligt vad gäller miljö, säkerhet, prestanda och kostnader. Forskning och utveckling sker inom såväl vattenkraft, kärnkraft, värmekraft, och elnät som övriga energilösningar.

Sedan 1970-talet har Vattenfall arbetat med forskning och utveckling av uthålliga energilösningar. Syftet med satsningarna är att utveckla nya och befintliga energilösningar, som med hög miljöprestanda och kostnadseffektivitet är förenliga med en hållbar utveckling. utvecklingsarbetet omfattar produktion, distribution och användning av el och värme. Under 2001 satsade Vattenfall 564 miljoner kronor på forskning och produktutveckling. Huvuddelen av insatserna sker i Vattenfalls egna forsknings- och utvecklingsanläggningar eller i kundernas anläggningar. Vattenfall samarbetar också med andra företag, organisationer och myndigheter, både i utlandet och i Sverige. Dessutom deltar Vattenfall i flera av EU:s energiforskningsprogram.

Utbyggnaden av vindkraft i Sverige och Europa fortsätter. Vid årsskiftet 2000/2001 fanns totalt 16 000 MW installerad effekt i världen. I Sverige finns 250 MW installerad effekt fördelad på 530 vindkraftverk (december 2000). Produktionen 2000 var i Sverige 450 GWh vilket är en ökning med 18 % jämfört med året innan.

Vattenfall har mer än tjugo års erfarenhet av forskning och utveckling av vindkraft. Forskningen har bland annat bidragit till att Vattenfall i dag är Sveriges största vindkraftproducent (34 GWh år 2000) och leverantör av produkten VindEl.

Den nuvarande och fortsatta forskningen om vindkraft har tre huvudinriktningar. Etablering av beprövad teknik i ny miljö till havs och i fjällen. Både produktions- och miljöfrågor studeras. Vattenfall har bland annat byggt Sveriges nordligaste vindkraftverk i Suorva och planerar att uppföra vindkraftverk i Kalmarsund. Mjuka frågor såsom acceptans hos allmänheten för enskilda vindkraftprojekt och planeringsfrågor. Etablering av ny teknik i beprövad miljö. Under år 2000 uppförde Vattenfall Nordic 1000:2 på Näsudden, Gotland. Vattenfall hade även planer på att bygga ett nytt stort vindkraftverk på Näsudden för att demonstrera en ny teknisk lösning, utvecklad av ABB, som på sikt bedömdes kunna bli konkurrenskraftig i jämförelse med elproduktion från moderna naturgaseldade anläggningar. Näsudden III skulle stå färdig 2002. Projektet avbröts dock på grund av att de ursprungliga målen inte kunde uppnås på avsett sätt. Projektet finansierades av Vattenfall, Energimyndigheten, ABB och ScanWind.

Bioenergi svarar idag för ungefär en sjättedel av Sveriges energitillförsel. I Sverige har vi möjlighet att åtminstone fördubbla bioenergiproduktionen med tanke på våra stora skogstillgångar. Den 1 januari år 2000 infördes en avfallsskatt vid deponering på 250 kr/ton avfall. Detta styrmedel kommer sannolikt resultera i ökat utnyttjande av nya och billigare typer av bränslen, såsom industriavfall och byggavfall, enligt Vattenfall AB.

Utvecklad teknik för förbättrad miljöprestanda. Vattenfall har arbetat med FoU inom bioenergiområdet sedan början av 80-talet och satsade stora resurser på ett bioenergiprojekt under 90-talet. En del projekt sker i samarbete med andra aktörer på området, såsom Värmeforsk (Basprogram), Elforsk och Sveriges Lantbruksuniversitet (bränsletekniskt centrum). Vattenfall har, genom arbetet med bioenergi, utvecklat effektiva metoder och verktyg för mätteknik och strömningsteknik. En av metoderna är LNE, Low-NOx Engineering, som används i Vattenfalls egna anläggningar för att minska kväveoxidutsläppen vid förbränning och därmed förbättra miljöprestanda. Metoden används även i anläggningar som inte är Vattenfalls egna.

Utvecklingsarbetet är inriktat på att finna lösningar på de problem som är förknippade med utnyttjande och förbränning av biobränslen och andra kretsloppsbränslen. Det rör sig bland annat om korrosions- och

beläggingsbildning i pannor, utsläpp av miljöskadliga ämnen i rökgaserna
samt kvalitetssäkring av bränslen och askor.

BILAGA A2.3.3

REGERINGSKANSLIET

2002-12-18

SB2002/12077

Statsrådsberedningen

Konstitutionsutskottet

Rättschefen

Riksdagen

Telefon 405 4849

Konstitutionsutskottet

Ink 2002 -12- 18

Dnr RD 2001/02 - 300 - 7750

KU:s granskningsärende 2002/03:5

Som svar på KU:s skrivelse den 14 november 2002 överlämnas en inom
Näringsdepartementet upprättad promemoria.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expediteschefen Dag Ekman,
tel. 405 1220.

Per Virdesten

 REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2002-12-11

Näringsdepartementet

Claes Ånstrand

KU granskningsärende 2002/03:5

Härmed får jag lämna följande underlag till svar till KU. I skrivelsen begär KU en redogörelse över ”vilka åtgärder regeringen såsom ansvarig ägare till Vattenfall har vidtagit för att säkerställa att Vattenfall följer de riktlinjer som riksdagen beslutade om 1997 (bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272)”.

Riksdagens beslut om Vattenfall AB:s verksamhet

I regeringens proposition (prop. 1996/97:84) anges ramarna för bolagets verksamhet på följande sätt: *Vattenfall AB har som huvuduppgift att på ett effektivt sätt producera och leverera el till sina kunder. Detta skall ske på ett affärsmässigt sätt, vilket innebär att företaget skall uppfylla marknadsmässiga avkastnings- och utdelningskrav i sin affärsverksamhet.*

Vattenfall skall också ägna särskild uppmärksamhet åt utvecklingen av ny elproduktionsteknik och därmed bidra till en svensk elförsörjning som är ekologiskt och ekonomiskt uthållig. Vid den skrivningen och andra likartade viljeyttringar anges att detta skall ske inom ramen för affärsmässighet.

I bakgrunden till regeringens förslag finns också motiven till bolagiseringen av Vattenfall angivna. Där anges den fortgående internationaliseringen av elmarknaden som skäl till bolagiseringen, samt att det skulle ge Vattenfall möjligheten att ta tillvara affärsmöjligheter utomlands samt konkurrera på lika villkor med övriga företag.

I Näringsutskottets betänkande (bet. 1996/97:NU12) uttalas följande ”Vattenfall AB, inom ramen för kraven på affärsmässighet, skall avsätta resurser för utveckling av ny elproduktionsteknik och därmed bidra till en svensk elförsörjning som är ekologiskt och ekonomiskt uthållig.

Ägarstyrning

Statliga aktiebolag, och staten som ägare till dessa, måste följa samma lagstiftning som privata aktiebolag exempelvis aktiebolagslagen och konkurrenslagen. Vattenfall AB är också ett konkurrensutsatt bolag som

verkar på en avreglerad marknad. Sammantaget ställer detta hårda krav på en statlig ägare att ha en tydlig roll- och ansvarsfördelning, samt ett strikt professionellt utövande av sitt ägande.

Roll- och ansvarsfördelning

Som ägare bestämmer staten de övergripande målen för Vattenfalls verksamhet och tillsätter en styrelse som skall tillse att bolaget uppfyller dessa mål. Den operativa verksamheten är bolagets lednings- och styrelses ansvar. Styrelsen agerar inom ramen för aktiebolagslagen, bolagsordning, och övrig allmän lagstiftning samt andra eventuella regleringar som tillståndsverksamhet som direkt berör ett bolags verksamhet.

Professionellt och aktivt ägande

Regeringskansliet använder främst tre verktyg; effektiva styrelser, fokus på sin kärnverksamhet och genomlysning av såväl bolagen som förvaltningen av dessa. Det viktigaste verktyget i den nu uppkomna frågan är styrelsen. Det är styrelsen som skall tillse att bolaget håller sig inom de ramar som Riksdag och regering angett. Regeringen har tillsatt en styrelse med bred kompetens både från näringslivet och från den politiska världen. Näringsdepartementet har också direkt representation i styrelsen för att på ett aktivt sätt följa och förvalta bolaget.

En väsentlig aspekt ur ägarstyrningssynpunkt är kravet på konkurrensneutralitet.

Då marknaden är avreglerad och konkurrensutsatt kan inte en stat som ägare styra sina bolag på ett sätt som avviker från affärsmässighet, utan att samtidigt riskera en debatt om statsstöd och snedvridning av konkurrensen. Om avkastningskraven sänks för att bolaget åläggs uppgifter som inte är affärsmässiga kan det hävdas att staten ägnar sig åt otillbörlig snedvridning av konkurrensen. Om enbart Vattenfall skulle få en ersättning för att bedriva viss forskning eller elproduktion, kan konkurrenter hävda otillbörligt statsstöd och att staten inte behandlar alla aktörer på marknaden lika. För att hävda konkurrensneutralitet måste varje investeringsbeslut ske på affärsmässig grund.

Tillväxtinvesteringar

Tillväxtinvesteringar, som främst avser företagsköp, måste skiljas från investeringar i förnyelsebar energi och i kapacitets- eller livslängdshöjande investeringar. Avseende tillväxtinvesteringar har Vattenfall främst investerat i Hamburgische Electricitäts-Werke AG (HEW), därefter har HEW som dotterbolag gjort en rad investeringar i Tyskland genom HEW:s balansräkning och tillgångar. Investeringen i HEW kan inte ställas *mot* investeringar i Sverige. De svenska investeringarna som har kunnats göras med rimliga krav på lönsamhet och inom ramen för konkurrenslagstiftning har gjorts.

Tillväxtinvesteringarna har gjorts för att skapa ett långsiktigt konkurrenskraftigt, svenskbaserat företag. Det krävs ett livskraftigt företag för att exempelvis kunna investera i FoU och i tekniker som ännu inte är kommersiellt fullt gångbara.

Vattenfalls tillväxtinvesteringar måste sättas i relation till den marknad bolaget verkar på. Bara de senaste 12 månaderna (oktober 2002) har förvärv gjorts till ett värde av ca 910 miljarder kronor, eller ca 40 % av svensk BNP. Bland utländska investeringar i Sverige märks exempelvis Fortums köp av Birka på i storleksordningen 26 miljarder kronor. Tyska E.ON och norska Statkraft har också genom företagsförvärv investerat tiotals miljarder kronor i Sverige.

FoU och investeringar i förnybar energi

Investeringar i FoU och i anläggningar baserade på förnybar energi styrs av de kommersiella förutsättningarna. Dessa är till stor del också definierade av statsmakterna genom de stöd- och skatteregler som finns för olika energislag och olika tillämpningar. Det marknadsmässiga genomslaget för olika tekniker bestäms av de regelsystem som statsmakterna sätter upp. Ny energiteknik har små möjligheter att på egna meriter konkurrera i ett energisystem som byggts upp under lång tid och som byggts upp för att tillgodose samhällets och kundernas behov av energi med de krav som gäller rörande miljöegenskaper, kostnad, tillgänglighet m.m.

I sammanhanget skall noteras att investeringar i beprövade produktionsslag inte lönar sig. Investeringar i elproduktion styrs av det förväntade framtida elpriset. Den förväntade prisnivån med normal nederbörd och temperatur kan utläsas av priset på de kontrakt för framtida leverans av el som handlas på elbörsen. Idag är det förväntade långsiktiga priset under den nivå där investeringar i ny produktion kan förväntas generera intäkter som täcker kostnaden för investeringen. Först när priset på el på elbörsen varaktigt ligger på cirka 25 – 30 öre per kilowattimme täcks denna kostnad, och först då kan större nyinvesteringar göras på affärsmässig grund.

Vattenfalls investeringar i förnybar energi uppgår till cirka 4,3 miljarder kronor från 1997. I en grov jämförelse som innehåller viss osäkerhet kan sägas att Sydkraft har investerat cirka 1,8 miljarder kronor, gamla Birka energi cirka 4,5 miljarder (fjärrkyla utgör här en betydande del) och Gräninge runt 275 miljoner.

Vattenfall satsar på FoU inom bl.a. vindkraft, bioenergi, decentraliserad el- och värme produktion och solenergi. Bolaget har i vissa fall 25 års erfarenhet inom vissa tekniker och har byggt upp en betydande kunskap. Dessa satsningar uppgår till cirka 320 miljoner kronor sedan 1997.

Sammanfattning

Regeringens främsta verktyg för att tillse att ett statligt bolag agerar inom ramen för de riktlinjer som Riksdagen beslutat om är styrelsen. Avseende Vattenfall har regeringen tillsatt en styrelse med en bred kompetens, både från näringslivet och den politiska världen, för att svara för förvaltningen av bolagets angelägenheter. Dessutom har regeringen tillsett att Näringsdepartementet har direkt representation för att aktivt kunna följa och förvalta bolaget. Därmed har regeringen vidtagit de åtgärder som krävs för att tillse att Vattenfall följer Riksdagens beslut.

Vattenfall AB har också följt Riksdagens riktlinjer. I propositionen anges tydligt att Vattenfall på ett effektivt sätt skall producera och leverera el till sina kunder, och att detta skall ske på ett affärsmässigt sätt. Detta gäller även investeringar i förnyelsebar energi och FoU. Vattenfall har investerat för att förbli ett konkurrenskraftigt, svenskbaserat företag i framtiden. Bolaget har också investerat i FoU och i produktion från förnyelsebara energikällor, så långt som det är möjligt på affärsmässig grund.

Konkurrensen på elmarknaden

Konstitutionsutskottet begär också *”övriga kommentarer som kan föräldas av anmälan.”* Anmälan diskuterar konkurrensen på elmarknaden varför följande också anförs.

Under 2001 steg priserna på den nordiska elmarknaden, vilket fick stor uppmärksamhet. Regeringen tillkallade i september 2001 en utredare med uppdrag att skyndsamt analysera prissättningen på elmarknaden och identifiera om det finns behov av kompletterande åtgärder för att en väl fungerande konkurrens med lika villkor för marknadens aktörer skall kunna upprätthållas. Utredningen lämnade sitt slutbetänkande Konkurrensen på elmarknaden (SOU 2002:7) i januari 2002. Slutbetänkandet remissbehandlades under våren 2002. Utifrån rapporten presenterade regeringen sin bedömning av konkurrensläget i den energipolitiska propositionen Samverkan för en trygg, effektiv och miljövänlig energiförsörjning (prop. 2001/02:143). Slutsatsen var att konkurrensen och prisbilden i huvudsak fungerar förhållandevis väl, men att koncentrationstendenser på marknaden ställer krav på aktivare uppföljning och vissa kompletterande åtgärder. Genom regleringsbrev för 2002 gavs Energimyndigheten vissa uppgifter som berör elhandeln. Myndigheten skall följa och analysera utvecklingen på elmarknaden, särskilt vad gäller kapacitetsutveckling och strukturförändringar inom elproduktion, elhandel och nätverksamhet samt prisutvecklingen på el och nättjänster.

Riksdagen fattade den 11 juni 2002 ett nytt energipolitiskt beslut (bet. 2001/02:NU17, rskr. 2001/02:317). Beslutet bygger på proposition 2001/02:143 *Samverkan för en trygg, effektiv och miljövänlig energiförsörj-*

ning. I propositionen presenterades ett antal nya uppgifter som kommer att aktualiseras för Energimyndigheten med anledning av riksdagens beslut. Bl.a. aviserades ett ökat och tydligt ansvar för frågor rörande den avreglerade elmarknaden. Regeringen gav den 5 september 2002 Statskontoret i uppdrag att se över Energimyndighetens verksamhet och resursbehov. Energimyndighetens tillsynsuppgifter på energimarknaderna skall därvid särskilt ställas i fokus. Översynen skall redovisas senast den 31 oktober 2003.

I budgetpropositionen för 2003 aviserade regeringen att den avser att återkomma till riksdagen avseende utvecklingen på elmarknaden. Direktiv till en utredning om dessa frågor bereds för närvarande.

Claes Ånstrand

BILAGA A2.3.4

REGERINGSKANSLIET

2003-03-04

SB2002/12077

Statsrådsberedningen

Konstitutionsutskottet

Rättschefen

Riksdagen

Telefon 405 4849

Konstitutionsutskottet

Ink 2003 -03- 04

Dnr 050-770-2002/03

KU:s granskningsärende 2002/03:5

Som svar på KU:s skrivelse den 20 februari 2003 överlämnas en inom
Näringsdepartementet upprättad promemoria.

Per Vildesten

Postadress
103 33 STOCKHOLM

Telefon växel
08-405 10 00

E-post: registrator@primeminister.ministry.se
X.400: S=Registrator; O=Primeminister; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Besöksadress

Telefax
08-723 11 71

Telex
178 20 PREMIER S

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2003-02-21

Näringsdepartementet

Claes Ånstrand

Underlag till KU angående kompletterande frågor ärende 2002/03:5

Med anledning av de kompletterande frågor som Konstitutionsutskottet har ställt överlämnar jag härmed följande svar:

1, 2) Kan ägargodkännande av Vattenfalls utlandsinvesteringar dokumenteras? Om sådana ägaregodkännanden har förekommit, hur specificerade har de varit?

Riksdagen beslutar om den grundläggande verksamhetsinriktningen för företagen vilket återfinns i olika riksdagsbeslut. I riksdagsbeslutet om bolagiseringen av Vattenfall anges att motivet var att effektivisera förvaltningen av statens kapital (prop. 1990/91:87, bet 1990/91: NU38, rskr. 318). Genom bolagiseringen skulle bl.a. anpassningen till internationaliseringen av elmarknaden underlättas och bolagsformen skulle ge Vattenfalls möjligheter att ta tillvara affärsmöjligheter i utlandet och konkurrera på samma villkor som övriga företag på marknaden. Vidare fastslås i riksdagens energibeslut att Vattenfall skall drivas på affärsmässig grund.

Enligt Regeringsformen står statens medel och övriga tillgångar till regeringens disposition. Regeringen skall höra riksdagen vid bl.a. väsentliga förändringar i ett företags inriktning och utspädning av ägande.

Utgångspunkten för aktiebolagslagen är att bolaget drivs i vinstsyfte. Om ett bolag skall bedriva verksamhet på annan grund eller med annat syfte måste detta anges i bolagsordningen för företaget. Bolagsordning beslutas på bolagsstämman. I den beslutade bolagsordningen för Vattenfall anges bl.a. att Vattenfall skall "bedriva energiverksamhet" och bedriva "entreprenad och konsultverksamhet inom främst energiområdet".

Som ägare bestämmer staten målen för företagets verksamhet och detta tar sin grund i det som riksdagen har beslutat. Den löpande förvaltningen är sedan företagets styrelse och lednings ansvar. De nu

beslutade investeringarna ligger i linje med de riksdagsbeslut som fattats och ryms även inom den bolagsordning som beslutats för Vattenfall.

Enligt den arbetsordning för styrelsens arbete som Vattenfall AB har antagit, och som följer den rekommendation som Näringsdepartementet har utformat, skall styrelsen genom styrelseordförande *samordna sin syn* med företrädare för ägaren i frågor av ”avgörande betydelse”. Dit hör ”främst strategiska förändringar i företagets verksamhet och större förvärv, fusioner... (och) beslut som innebär att bolagets riskprofil eller balansräkning förändras på ett avsevärt sätt”.

Vattenfalls strategi att vara aktiv internationellt genom bl.a. förvärv har kommunicerats i bolagets årsredovisningar sedan åtminstone 1996. Vidare har regeringen i sin årliga skrivelse till riksdagen redogjort för bolagets affärsidé, strategi, avkastningskrav och utdelningspolicy. Regeringen har därvid särskilt redovisat Vattenfalls vision att bli en ledande aktör på den europeiska energimarknaden i den årliga skrivelsen till riksdagen. Denna redovisning har skett sedan åtminstone 1996 (Skr. 1995/96:20). Riksdagsledamöter har också sedan bolagiseringen inbjudits till Vattenfalls bolagsstämma och har rätt att där ställa frågor direkt till företagsledningen.

När det gäller investeringarna i Tyskland följde ordförande och VD gällande arbetsordning för styrelsen och informerade ägaren. Ägaren konstaterade då att Vattenfalls verksamhet och investeringarna låg i linje med den av riksdagen beslutade verksamhetsinriktningen. Investeringarna följde också den strategi som har redovisats öppet till riksdagen och allmänheten sedan åtminstone 1996.

3) Har Vattenfalls ägare haft några andra krav på bolaget än rent ekonomiska, t.ex. i fråga om miljön eller bevarande av goodwill, och någon beredskap att handla i fall bolaget inte uppfyller sådana krav?

Regeringen har inte uttryckt något specifikt för Vattenfall utöver vad som är beslutat av riksdagen i energibeslutet. Däremot har regeringen uttryckt att de statliga bolagen skall betrakta miljöfrågor som affärsmässiga och strategiska. Vidare har ägaren uttryckt att styrelserna i statliga företag aktivt bör följa företagets insatser i frågor som rör ekonomisk, ekologisk och socialt hållbar utveckling. Det är styrelsens ansvar att tillse att miljöfrågor prioriteras. Genom vår modell för aktivt ägande vet vi att dessa frågor prioriteras och miljöfrågor hanteras i princip vid varje styrelsemöte och ingår som en mycket betydelsefull del i det strategiska arbetet. Det är inte minst påkallat av handel med utsläppsrättigheter, gröna certifikat etc som kommer att startas. Bolaget använder sig bl.a. av s.k. livscykelanalyser och miljövarudeklarationer och bolaget använder miljöledningssystem som ISO 14001.

Vattenfall behandlar miljöfrågor affärsmässigt, i enlighet med vad riksdagen beslutat. Regeringen har därutöver uttryckt en vilja att styrelserna skall prioritera miljöarbetet vilket också Vattenfall gör och är helt beroende av för affärsmässig framgång. Det är styrelsens ansvar att tillse att miljöfrågor diskuteras och prioriteras. Se även redovisningen av satsningar inom FoU och förnybar energi i tidigare lämnat svar.

4) Hur har utfallet av Vattenfalls investeringar i utlandet beräknats i efterhand, i fråga om det ekonomiska resultatet och i fråga om goodwill? Hur har vederbörande statsråd bedömt detta?

Investeringarna är precis avslutade och ingen tillväxtinvestering görs på så kort sikt. Ägaren har satt ett avkastningskrav på 15% av synligt eget kapital och att det skall uppnås under finansiell stabilitet genom att vidmakthålla en hög kreditvärdighet uttryckt som en single A rating. I de affärsplaner som gäller kommer målet att uppnås under 2005. Då skall även de förvärvade enheterna ha sänkt sina kostnader med omkring 5 miljarder per år. Ägaren och styrelsen följer denna affärsplan löpande och i dagsläget ligger bolaget före affärsplanen.

Det är oklart vad som avses med goodwill. Jag utgår från att det inte är redovisningstermen utan att det avser Vattenfalls rykte bland kunder. Det är också för tidigt att kunna utvärdera, Vattenfall Europe är först nu helt legalt fusionerat och kan verka med full kraft. Det som dock kan noteras är att det finns ingen märkbar marknadseffekt då Vattenfall inte har förlorat kunder i någon betydande mening. Regeringen kommer sedvanligt att redovisa Vattenfalls ekonomiska resultat till riksdagen i den årliga skrivelsen.

5 Hur har ägaren agerat i styrelsen i fråga om kravet att med särskild uppmärksamhet följa upp ny el-teknik. Vilka instruktioner har vederbörande statsråd lämnat i detta hänseende?

Regeringen har inte lämnat särskilda instruktioner, däremot har Näringsdepartementet genom sin modell för aktivt ägande kunnat kontrollera att styrelsen och bolagets ledning följer det som riksdagen beslutat om avseende ny el-teknik. Bolaget bedriver FoU utveckling, såsom redovisats i det första svaret, och detta redovisas inför styrelsen. Vidare anser styrelsen att dessa frågor är av stor strategisk betydelse på grund av den omställning av energisystemet som sker i hela Europa med ökad fokus på förnyelsebar energi, och bolaget måste ligga i framkanten i den forskningen för att långsiktigt kunna vara konkurrenskraftiga. Dessa frågor behandlas därför i upprättandet av bolagets affärsplaner.

BILAGA A2.4.1

ANNA KINBERG
Riksdagsledamot

SVERIGES
RIKSDAG

Stockholm 2002-09-06

Konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet

Ink 2002-09-11

Dnr RD 2001/02-300-7794

Anmälan

Härmed vill jag anmäla finansminister Bosse Ringholm för granskning i utskottet, för hans hantering av frågan om ett tillfälligt sysselsättningsstöd till kommuner och landsting.

Min kritik gäller hela hanteringen av ärendet, eftersom den enligt min mening brustit i flera led.

Regeringens förslag om tillfälligt sysselsättningsstöd till kommuner och landsting behandlades första gången i riksdagen den 4 april 2002 (bet. 2001/02:FiU 25), men återremitterades då till finansutskottet efter kritik från bl.a. undertecknad. Inför den debatten hade jag begärt en kommentar från kommissionen, som då med stöd av artikel 88 EG-fördraget påpekade att Sverige inte bör låta förslaget träda i kraft innan en prövning av kommissionen är avslutad. Då hade kommissionens prövning alltså inte ens inletts.

Den 10 april 2002 återkom regeringens förslag till kammaren i något reviderad form (2001/02:FiU 26), och var då "enligt utskottets bedömning" förenligt med EG-rätten. Den bedömningen är det emellertid, enligt artikel 88 EG-fördraget, inte utskottet utan EU-kommissionen som skall göra. Efter det beslutet, 10 april i år, gjorde jag en formell anmälan till kommissionen.

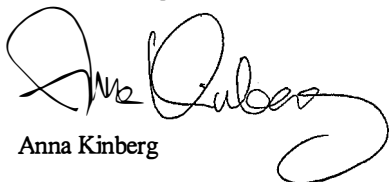
I skrivande stund pågår en utredning inom EU-kommissionen för att pröva om den av regeringen föreslagna åtgärden är förenlig med EG-fördragets artikel 87 § 1 avseende otillåtet statsstöd. EU-kommissionen inväntar just nu uppgifter från regeringen, vilket denna har bett att få vänta med till efter valet. Sverige som EU-medlem är emellertid skyldig, enligt artikel 88 § 3 i nämnda fördrag, att informera kommissionen om planer på nytt eller ändrat statsstöd i tillräckligt god tid för prövning av förenlighet med statsstödsreglerna. Detta har inte gjorts, utredningen inleddes efter anmälan av mig.

EU-kommissionens prövning pågår således fortfarande (ärende CP/08/2002) och man inväntar nu kompletterande information från finansdepartementet, som alltså har bett att få vänta till i slutet av september med att inkomma med denna. Finansdepartementets begäran beviljades nu i veckan och prövningen blir, enligt muntliga uppgifter från EU-kommissionen, klar tidigast i början av nästa år.

Förslaget, i praktiken en kreditering av arbetsgivaravgifter till kommuner som nyanställer, trädde i kraft den 1 juni i år med retroaktiv verkan från årsskiftet. Ett utslag från kommissionen med innebörden att åtgärden strider mot EG-rätten kan därmed komma långt efter att åtgärden trätt i kraft. Regeringen borde inhämtat kommissionens yttrande innan propositionen ens skrevs.

Jag menar att regeringen brustit i grundlagens beredningskrav i det att man inte inhämtat behövliga upplysningar från berörda myndigheter, i det här fallet EU-kommissionen.

Stockholm dag som ovan

Anna Kinberg

BILAGA A2.4.2REGERINGSKANSLIET

2002-12-18

SB2002/12078

Statsrådsberedningen**Konstitutionsutskottet**

Rättschefen

Riksdagen

Telefon 405 4849

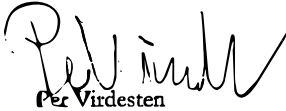
Konstitutionsutskottet

Ink 2002-12-18

RD 2001/02-300-777
Dnr**KU:s granskningsärende 2002/03:6**

Som svar på KU:s skrivelse den 14 november 2002 överlämnas en inom
Finansdepartementet upprättad promemoria.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditions- och rättschefen
Lilian Wiklund, tel. 405 1619.

Per Virdesten

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2002-12-11

Finansdepartementet

Rättschefen Per Virdesten
Statsrådsberedning

Statssekreteraren
Claes Ljungh

Underlag i KU:s granskningsärende 2002/03:6

Inledningsvis bör noteras att kommuner och landsting har rätt att ta ut skatt för sin verksamhet. När staten ger bidrag till dem för att driva verksamheterna är det naturligtvis ingen åtgärd som är oförenlig med EG-fördraget. Motsvarande ekonomiska förstärkning skulle kunna åstadkommas genom en skattehöjning i kommunerna och landstingen.

Det ställs upp flera kriterier i artikel 87 i EG-fördraget för att en statlig ekonomisk åtgärd skall falla in under tillämpningsområdet för statsstödsreglerna. Samtliga kriterier skall vara uppfyllda för att regelverket skall vara tillämpligt för en åtgärd. Ett av kriterierna är att åtgärden snedvrider eller hotar snedvrida konkurrensen.

Stödåtgärder som omfattas av artikeln skall meddelas till kommissionen. Meddelanden av detta slag till kommissionen, s.k. notifiering, är ett formaliserat förfarande där ett flertal uppgifter om åtgärden skall lämnas. Kommissionen prövar sedan om åtgärden är förenlig med den gemensamma marknaden. Det finns en omfattande praxis när det gäller vilka stödåtgärder som kan anses förenliga med den gemensamma marknaden.

Kravet på notifiering av en åtgärd innebär att medlemsstaten själv gör en analys och bedömning av åtgärden samt tar ställningen till om den kan antas vara av sådant slag att den omfattas av regelverket för statsstöd. Medlemsstaten måste bl.a. ta ställning till om den snedvrider eller hotar snedvrida konkurrensen. Utan en sådan föregående prövning skulle i princip varje åtgärd som innebär att statliga medel kommer till användning i ekonomisk verksamhet – t.ex. anslag till verk och myndigheter – omfattas av en notifieringsplikt enligt EG-fördraget. Detsamma skulle gälla flertalet skatteförändringar. Så är naturligtvis inte fallet. Medlemsstaten måste alltså själv bilda sig en uppfattning om åtgärden faller inom tillämpningsområdet för statsstödsreglerna eller inte.

Det tillfälliga sysselsättningsstödet utformades för att vara konkurrensneutralt. Ingående analyser gjordes för att se till att förslaget hade denna effekt. Den slutliga utformningen av förslaget togs fram i nära samarbete med bl.a. representanter från Svenskt Näringsliv och Kommun- och Landstingsförbundet. Ingående diskussioner fördes också med Näringsdepartementet i denna fråga.

Det gemensamma arbete resulterade i samstämmig bedömning om att förslaget som det utformats inte skulle snedvrída eller hota snedvrída konkurrensen. Förutsättningar saknas då för att bereda förslaget som om det faller under tillämpningsområdet för statsstödsreglerna i EG-fördraget, eftersom kriterierna för statsstöd inte är uppfyllda. Vid en sådan bedömning saknas uppenbarligen grund för att notifiera förslaget till kommissionen. Detta är således anledningen till att förslaget inte anmäldes till kommissionen. Det bör uppmärksammas att regeringens bedömning av att förslaget är konkurrensneutralt får stöd från flera håll, bl.a. från Konkurrensverket.

Kommissionen har i enlighet med de skyldigheter som kommissionen har enligt EG-fördraget inlett en granskning av förslaget utifrån statsstödsynpunkt. Kommissionen har ännu inte redovisat något ställningstagande när det gäller frågan om det tillfälliga sysselsättningsstödet till kommuner och landsting faller in under tillämpningsområdet för artikel 87 och 88 i EG-fördraget.

Som en kommentar till brevet från kommissionär Mario Monti till Anna Kinberg kan nämnas att det är ett allmänt hållet svar med en redogörelse för reglerna om statsstöd enligt EG-fördraget. Svaret tar alltså inte konkret sikte på det förslag som regeringen lämnade till riksdagen.

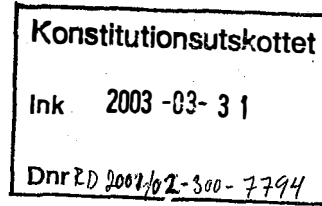
Claes Ljungh

BILAGA A2.4.3

ULF BERNITZ

JUR. DR., PROFESSOR
I EUROPEISK INTEGRATIONSRÄTT
VID STOCKHOLMS UNIVERSITET

1

Sveriges Riksdag

Konstitutionsutskottet

Attention kanslichef Bertil Wennberg

YTTRANDE

1. *Uppdraget*

Konstitutionsutskottet har begärt ett yttrande av mig i en fråga som f n handläggs i utskottet inom ramen för granskningen av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning. Den ställda frågan gäller:

Om regeringsformens krav på beredningen av regeringsärenden har uppfyllts i fråga om den proposition genom vilken riksdagen föreslogs besluta om det tillfälliga sysselsättningsstödet till kommuner och landsting (prop. 2001/02:95). Anledningen till utskottets begäran ligger i att s.k. notifiering till EU-kommissionen inte hade föregått beslutet om propositionen.

Jag har tagit del av propositionen och annat relevant riksdagstryck, riksdagsledamoten Anna Kinbergs anmälan till KU, en i Finansdepartementet upprättad promemoria med rubriken Underlag i KU:s granskningsärende 2002/03:6 samt en granskningspromemoria upprättad inom KU av Christina Jerreström.

Jag ber att få anföra följande.

2. Grundläggade om regelverket

Några generella regler om tillåtligheten av statsstöd saknas i svensk intern rätt. Inom ramen för konkurrenslagen har vi såsom svensk lag infört regler som nära motsvarar huvuddelen av EG:s konkurrensrätt, men detta gäller inte statsstödsreglerna.

Vad frågan gäller är om regeringen varit skyldig att notifiera till EU-kommissionen det i propositionen föreslagna tillfälliga sysselsättningsstödet. Här om föreskriver EG-fördraget i artikel 88 punkt 3 under rubriken Statligt stöd följande:

Kommissionen skall underrättas i så god tid att den kan yttra sig om alla planer på att vidta eller ändra stödåtgärder. Om den anser att någon sådan plan inte är förenlig med den gemensamma marknaden enligt artikel 87, skall den utan dröjsmål inleda det förfarande som anges i punkt 2. Medlemsstaten i fråga får inte genomföra åtgärden förrän detta förfarande lett till ett slutgiltigt beslut.

Denna bestämmelse har enligt fast rättspraxis s.k. direkt effekt, dvs. den gäller omedelbart som en del av rättsordningen i alla EU-länder, även Sverige. Bestämmelsen är strängt sanktionerad. Om en medlemsstat underlåter att notifiera en stödåtgärd, som skulle ha notifierats, och därefter genomför stödåtgärden anses stödåtgärden ogiltig. Detta leder normalt till krav från kommissionen på att felaktigt utbetalade stödbelopp skall i sin helhet återbetalas.

Grundläggande för bedömningen av detta ärende är alltså att ta ställning till om det i propositionen föreslagna sysselsättningsstödet var ett sådan stödåtgärd som omfattas av EG-fördragets regler om statligt stöd.

Den grundläggande definitionen av statsstöd finns i EG-fördragets artikel 87 punkt 1. Den lyder:

Om inte annat föreskrivs i detta fördrag, är stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den gemensamma marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna.

I fortsättningen av artikel 87 räknas upp vissa typer av stödåtgärder som är, eller under vissa förutsättningar kan vara, förenliga med den gemensamma marknaden.

3. *Bedömning*

Det i propositionen föreslagna sysselsättningsstödet beskrivs som en tillfällig sysselsättningsfrämjande åtgärd med särskilt syfte att möjliggöra tidigareläggning av nyanställningar. Stödet, som kostnadsberäknats till 3 miljarder kronor, har utformats så det anknutits till kommuner och landstings lönekostnader och har uppgått till 1 % av lönekostnadsunderlaget. Det har haft en generell utformning och alltså inte begränsats geografiskt eller till vissa typer av verksamhet.

EG-rättens definition av vad som utgör en stödåtgärd är vidsträckt. Det råder enligt min mening ingen tvekan om att det beskrivna sysselsättningsstödet faller inom ramen för vad som förstås med en stödåtgärd i EG-rätten.

För att EG-rättens regler skall bli tillämpliga fordras emellertid härutöver, som framgår av den citerade artikeln 87.1, dels att den vidtagna åtgärden verkar konkurrenssnedvridande och dels att den påverkar handeln mellan medlemsstaterna.

Frågan om konkurrenssnedvridning mellan kommunal verksamhet i egen regi och köp av verksamhet från andra utförare uppmärksammades i propositionen. Där framhölls att en andel av kommunernas verksamhet för köpt verksamhet borde ingå i underlaget för beräkning av stödet. Andelen borde beräknas så att den i görligaste mån kunde antas motsvara lönekostnaderna i köpt verksamhet. Denna andel schablonberäknades i propositionen till 50 % av kommunens eget lönekostnadsunderlag.

Jag har inte tillgång till ett underlag som möjliggör någon närmare bedömning av riktigheten av de antaganden som gjorts i propositionen på denna punkt. På basen av tillgängligt material saknas dock anledning att anta att stödet skulle ha givits en utformning ägnad att snedvrider konkurrensen genom att gynna kommunal produktion i egen regi.

Avgörande för bedömningen är emellertid att det även krävs för att EG:s statsstödsregler skall bli tillämpliga att en stödåtgärd påverkar handeln mellan medlemsstaterna. Handel innefattar i detta sammanhang även tjänster. Vad som innefattas i "påverkan på handeln" tolkas vidsträckt.

För att sysselsättningsstödet skall kunna falla under EG:s statsstödsregler krävs alltså även att det varit ägnat att påverka handeln mellan medlemsstaterna, i första hand genom att missgynna företag i andra EU-länder som bedriver eller vill etablera verksamhet i Sverige. Det skulle härvid t ex kunna vara fråga om företag i grannländerna (Norge inbegrips genom EES-avtalet) som är verksamma i svenska kommuner i geografisk närhet till ett grannland.

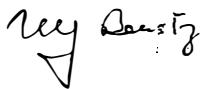
Också här gäller dock att jag på basen av tillgängligt material inte finner anledning anta att sådana handelspåverkande effekter skulle uppkomma till följd av stödet, sådant detta har utformats.

4. *Sammanfattande slutsats*

Det ifrågavarande sysselsättningsstödet utgör ett statsstöd i EG-rättens mening. På basen av tillgängligt material kan jag emellertid inte finna att stödet skulle vara ägnat att snedvrída konkurrensen eller påverka handeln mellan medlemsstaterna. Av grundläggande betydelse är härvid att stödet, såvitt jag kunnat bedöma, utformats konkurrensneutralt vad gäller förhållandet mellan kommunal verksamhet i egen regi och köpt utförarverksamhet.

Regeringen synes därför ha haft gott fog för sin bedömning att en notifiering enligt artikel 88.3 EG-fördraget inte varit erforderlig.

Stockholm den 27 april 2003

Ulf Bernitz

Professor i europarätt vid Stockholms universitet, jur dr, dr jur h.c.

BILAGA A2.5.1

SVERIGES
RIKSDAG

Stockholm 2002-10-24

Konstitutionsutskottet

Anmälan av utbildningsminister Thomas Östros

Konstitutionsutskottet

Ink 2002 -10- 25

Dnr RD 2002/03 -050-560

Jag anmäler härmed utbildningsminister Thomas Östros till granskning i utskottet för hans hantering av frågan om barnomsorgsköerna i Göteborgs stad.

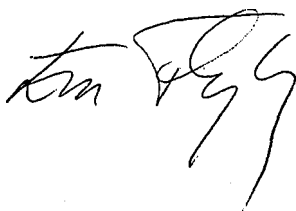
Kommunerna är sedan den 1 januari 1995 skyldiga att tillhandahålla förskoleverksamhet eller skolbarnsomsorg för barn mellan ett och tolv år. Föräldrar som anmäler ett behov ska erbjudas plats utan oskäligt dröjsmål. I förarbetena sägs att en handläggningstid på tre till fyra månader får anses skälig.

Uppföljningar har visat att de allra flesta kommuner kan tillhandahålla plats utan dröjsmål – 94% av kommunerna klarar målet för förskolebarnen och 99% för skolbarnen. De kommuner som misslyckas, brukar sätta in insatser och klara målet vid nästa uppföljning. Göteborgs kommun har dock haft problem i samtliga uppföljningar som har gjorts sedan 1995. Varken förskole- eller skolbarn har fått barnomsorgsplats utan oskäligt dröjsmål. Kommunen bryter därmed mot skollagen, 2a kap 7§.

Skollagen ger dock möjlighet för regeringen att vidta åtgärder. I 15 kap 15§ står att om en kommun grovt eller under längre tid åsidosatt sina skyldigheter, får regeringen vidta de åtgärder som behövs för att avhjälpa bristen.

Att regeringen underlåtit att agera mot en kommun som brutit mot lagen i sju år, och i en fråga som är av mycket stor vikt för de barn och familjer som drabbas, anser jag är mycket allvarligt. Jag vill därför be Konstitutionsutskottet uppmärksamma frågan och undersöka om utbildningsminister Östros brutit i sin tjänsteutövning.

Eva Flyborg
Riksdagsledamot
Folkpartiet liberalerna

BILAGA A2.5.2

REGERINGSKANSLIET

2003-01-16

SB2002/12929

Statsrådsberedningen*Rättschefen**Telefon 405 4849*Konstitutionsutskottet
Riksdagen**Konstitutionsutskottet****Ink 2003 -01- 1 6****Dnr 050 - 560 - 2002/03****KU:s granskningsärende 2002/03:8**

Som svar på KU:s skrivelse den 27 november 2002 överlämnas en inom
Utbildningsdepartementet upprättad promemoria.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditons- och rättschefen
Charlotte Abrahamsson, tel. 405 1756

Per Virdesten

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2003-01-07

Utbildningsdepartementet

KU:s granskningsärende 2002/03:8

Författningsreglering

Av 15 kap. 15 § skollagen (1985:1100) framgår att om en kommun grovt eller under längre tid åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, får regeringen meddela de föreskrifter för kommunen eller, på kommunens bekostnad, vidta de åtgärder som behövs för att avhjälpa bristen. Regeringen har inte i något fall meddelat föreskrifter för eller vidtagit åtgärder mot en kommun med stöd av 15 kap. 15 § skollagen.

Vidare framgår av 1 kap. 1 § tredje stycket skollagen att endast bestämmelserna i 2 a kap. och 15 kap. 5 § i lagen gäller i fråga om förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. Eftersom 15 kap. 15 § inte nämns i uppräknningen är denna paragraf inte tillämplig på dessa verksamheter. Inte heller finns någon annan författningsbestämmelse som gör det möjligt för regeringen att ingripa vid brister i förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg.

Regeringen har dock gjort bedömningen att det bör prövas utökade sanktionsmöjligheter mot skolhuvudmän som inte fullgör sitt ansvar. 1999 års skollagskommitté, som tillkallades genom beslut av regeringen den 25 februari 1999, har därför fått i uppdrag att utreda frågan om statens sanktionsmöjligheter (dir. 1999:15). Kommittén överlämnade sitt betänkande Skollag för kvalitet och likvärdighet (SOU 2002:121) den 16 december 2002. I betänkandet föreslås att statens sanktionsmöjligheter mot skolhuvudmän utökas genom att Skolverket ges rätt att vid vite förelägga huvudman för verksamhet som står under verkets tillsyn att fullgöra sina åligganden. Förslaget omfattar även förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. Möjligheten för regeringen att meddela föreskrifter för kommunen eller, på kommunens bekostnad, vidta de åtgärder som behövs för att avhjälpa brister, föreslås finnas kvar oförändrad men skall kunna tillämpas även inom förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Kommitténs betänkande avses inom kort bli remitterat.

Situationen i Göteborg

Utbildningsdepartementet har av Statens skolverk mottagit tre rapporter under perioden 1998-2002 som granskar hur kommunerna uppfyller lagstiftningens intentioner när det gäller att erbjuda plats inom förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen utan oskäligt dröjsmål. (*Plats utan oskäligt dröjsmål, Skolverket 1998, 2001, 2002*).

Enligt dessa rapporter är Göteborg en av de kommuner som inte kan ordna plats utan oskäligt dröjsmål till förskolebarn. Situationen har varit densamma i kommunen vid samtliga mättillfällen.

Skolverket har i ett tillsynsbeslut den 5 december 2001 granskat Göteborgs kommun angående väntetid vid ansökan om plats inom den kommunala förskoleverksamheten i Majornas och Högsbo stadsdelsnämnder i Göteborgs kommun. Beslutet föregicks av ett antal möten med centralt ansvarig politiker och samordningsansvarig i kommunen, chefer och ordföranden i de flesta stadsdelsnämnderna.

I sitt tillsynsbeslut finner Skolverket att kommunen brutit mot skollagens bestämmelser att erbjuda plats inom förskoleverksamheten utan oskäligt dröjsmål, varför Skolverket riktar kritik mot kommunen i nämnda avseende. Skolverket uppmanar Göteborgs kommun att snarast åtgärda kön till förskoleverksamheten.

På Skolverkets begäran har kommunen i juni 2002 inkommit med en redovisning avseende kösituationen och tillskapandet av nya förskoleplatser. Skolverket konstaterar i beslut den 26 juni 2002 att kommunen vid den tidpunkten fortfarande inte uppfyllde skollagens krav att erbjuda plats utan oskäligt dröjsmål. Med anledning härav beslutade Skolverket att Göteborgs kommun senast den 30 september 2002 skulle inkomma med då aktuella uppgifter om kösituationen samt tillskapandet av nya förskoleplatser. Skolverket angav i beslutet att man övervägde att påtala förhållandet till regeringen om bristerna kvarstod.

Göteborgs kommun har i redovisning den 7 oktober 2002 uppgett att stadsdelarna har inrättat eller kommer under hösten att inrätta ytterligare 566 platser samt beräknar dessutom att kunna starta ytterligare 500 platser under våren 2003. Kommunen kommer därmed att klara att erbjuda plats inom fyra månader. En arbetsgrupp har tillsatts av Stadskansliet för att göra en översyn av gemensamma köregler.

Skolverket konstaterar i beslut den 19 december 2002 att kommunen fortfarande inte uppfyller skollagens krav och anger att myndigeten har informerat Utbildningsdepartementet.

Enligt Skolverket bedömning ser verket mycket allvarligt på förhållandet att kommunen under lång tid inte lyckats uppfylla skollagens krav i

aktuellt hänseende, men ser positivt på att kommunen uppger att den kommer att klara fyramånadersgränsen under våren 2003. Med anledning av det sistnämnda godtar Skolverket kommunens redovisning. Myndigheten har dock för avsikt att noga följa utvecklingen inom kommunens barnomsorg framdeles. Skolverket avslutar därmed Göteborgsärendet.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis konstaterar Utbildningsdepartementet att regeringen saknar möjlighet att ingripa enligt 15 kap. 15 § skollagen vid brister i fråga om förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg och att denna bestämmelse heller aldrig tillämpats i något annat sammanhang, att frågan om statens sanktionsmöjligheter är under beredning inom Utbildningsdepartementet, att Utbildningsdepartementet erhållit tre rapporter från Skolverket där bl.a. situationen i Göteborg beskrivs och att Göteborg, enligt Skolverkets uppgifter, under våren 2003 kommer att leva upp till skollagens krav på att erbjuda plats utan oskäligt dröjsmål.

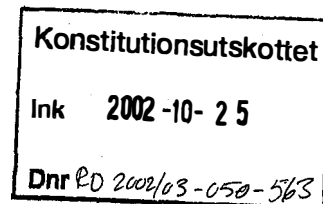
BILAGA A2.6.1

GUSTAV FRIDOLIN
Riksdagsledamot

SVERIGES
RIKSDAG

Stockholm 2002-10-24

Konstitutionsutskottet

Anmälan av Miljöminister Lena Sommestad

Jag anmäler härmed miljöminister Lena Sommestad för närmare granskning av konstitutionsutskottet vad gäller de misstag som begicks den 14 oktober 2002 vid Internationella valfångstkommissionens omröstning om ett eventuellt fullvärdigt medlemskap för Island i kommissionen.

Sverige har de senaste åren motsatt sig att Island skall bli medlem i Internationella valfångstkommissionen i anledning av att Island vill återuppta den kommersiella valfångsten. Island lämnade kommissionen i protest 1986 sedan kommissionen enats om att förbjuda kommersiell valfångst. sedan dess har landet endast haft observatörsstatus.

Vid kommissionens sammanträde den 14 oktober röstade Sverige för att Island skall erhålla fullvärdigt medlemskap i kommissionen. Sveriges röst var utslagsgivande. Förvisso krävs trefjärdedels majoritet i kommissionen för att häva förbudet mot kommersiell valfångst. Det krävs dock endast enkel majoritet för att åstadkomma förändringar i regelverket. Enkom risken för en maktförskjutning, från de länder som motsätter sig kommersiell valfångst till de länder som är för kommersiell valfångst eller som verkar för att t ex utöka antalet valar som fångas i "forskningssyfte" är oroväckande.

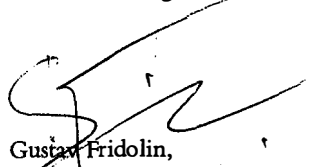
Enligt Birgitta Boström, statssekreterare på miljödepartementet, har Sverige inte ändrat inställningen till kommersiell valfångst. Omröstningsresultatet motsvarar inte regeringens politiska vilja. Samtidigt uppger Carl Henrik Ehrenkrona, rättschef på UD, att den svenska delegationen röstat i enlighet med de instruktioner man givits. Han uppger vidare att det var bråttom mellan omröstningarna och att det blev fel när tjänstemännen skulle kontrollera med regeringskansliet.

Förvisso kan det vara såsom Birgitta Bodström uppger att det var en lång och komplicerad röstningsprocedur och att det uppstod oklarheter i kommunikationen mellan delegationen och regeringskansliet. Det bör dock påpekas att Sverige var det enda land som fallerade. Övriga länder hade tydligen inga problem med att hantera röstningsproceduren och eventuella kommunikationer.

Ovanstående påvisar flagranti brister i regeringskansliet, mer specifikt miljödepartementet. Brister hänförliga till så väl på förhand givna instruktioner, brister hänförliga till kommunikationen mellan berörda (såväl vad avser delegationen och regeringskansliet samt måhända mellan miljödepartementet och Utrikesdepartementet) under kommissionens pågående möte samt en tydlig indikation om bristande kunskap om kommissionens omröstningsprocedurer. Ett misstag som med största sannolikhet inte rättas till och kan knappast, såsom skett från ansvariga, lastas kommissionens ordförande. Såsom svensk lär ordföranden, Bo Fernholm, ha blivit lika förvånad som resten av mötesdeltagarna över den oväntade svenska "svängningen". Jag kan inte annat än konstatera att det synes naivt att tro sig kunna övertyga Island att ändra sitt beslut att börja jaga val från och med 2006. En dylik "övertalningskampanj" torde ändå i dagsläget vara det enda alternativet som återstår. Miljöaktivister anklagar dock Japan för att meddels Mammon bedriva "övertalningskampanjer" i syfte att stödja landet allt annat än förbudsvänliga linje. Det kan sålunda bli fråga om en kapplöpning mot tiden (vilket det i och för sig tyvärr även kan bli i en mer bokstavlig mening för de valarter som kan riskera att hotas av en framtida kommersiell valfångst).

Det kan inte annat än sägas vara anmärkningsvärt att Sverige i ett internationell organ visar sig oförmögna att rösta i enlighet med en sedan länge fastlagd och tydlig politik. En politik som det dessutom inom landet råder stor enighet om. Det inträffade misstaget har av givna orsaker väckt allt annat än positiva reaktioner utomlands (frånsett, får man anta, hos de länder och intressen som verkar för en hävning av valfångstförbudet). Skulle misstaget i förlängningen leda till en hävning av förbudet eller till en uppluckring av regelverken till gagn för de fångstpositiva intressena och länderna är det mer än djupt olyckligt. Valbeståndet är allt annat än tryggt, snarare kan man hävda motsatsen.

Det inträffade bör granskas av Konstitutionsutskottet på det att föreliggande brister analyseras och åtgärdas. Miljöministern är ytterst ansvarig varför eventuella påvisade brister åvilar henne. Omröstningen kan inte göras ogjord, men förhoppningsvis kan likartade misstag, i detta eller andra forum, undvikas i framtiden.

Gustav Fridolin,
riksdagsledamot (mp)

BILAGA A2.6.2REGERINGSKANSLIET

2003-01-17

SB2002/13447

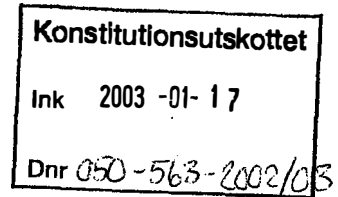
Statsrådsberedningen

Konstitutionsutskottet

Rättschefen

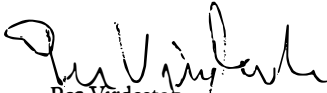
Riksdagen

Telefon 405 4849

KU:s granskningsärende 2002/03:9

Som svar på KU:s skrivelse den 11 december 2002 överlämnas en inom Miljödepartementet upprättad promemoria.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expeditions- och rättschefen Kathrin Flossing, tel. 405 2048.

Per Virdesten

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2003-01-15

Miljödepartementet

Rättsenheten

KU:s granskningsärende 2002/03:9

Konstitutionsutskottet har i granskningsärende 2002/03:9 begärt

- kommentarer till vad som anförs i granskningsanmälan så vitt avser det konstitutionella ansvaret för det som i Cambridge den 14 oktober 2002 inträffat vid Internationella valfångstkommissionens omröstning om ett eventuellt fullvärdigt medlemskap för Island i kommissionen,
- att få ta del av den svenska delegationens skriftliga instruktion som upprättades inom Regeringskansliet inför mötet i Cambridge, samt
- en redogörelse för de muntliga instruktioner som Miljödepartementet respektive Utrikesdepartementet gav till sina delegater via telefon i samband med mötet i Cambridge och att det av redogörelsen framgår vilka principer som har styrt de respektive departementens synpunkter.

Därutöver lämnas i denna promemoria

- vissa påpekanden med anledning av Konstitutionsutskottets promemoria av den 11 december 2002, och
- kommentarer till de påståenden om misstag och brister som görs i granskningsanmälan.

1. Inledning

Internationella valfångstkonventionen är ett internationellt regelverk om valfångst. De länder som ansluter sig till konventionen är medlemmar i Internationella valfångstkommissionen (IWC).

Valfångstkonventionen innehåller förbud mot kommersiell valfångst. Länder som ansluter sig till konventionen förutsätts acceptera valfångstförbudet.

Island har tidigare utträtt ur konventionen bl.a. med hänvisning till att Island inte ville vara bundet av valfångstförbudet. Många av de länder som är med i Valfångstkommissionen är också motståndare till de nuvarande reglerna. Det pågår därför en ständig konflikt mellan den grupp i kommissionen som vill ändra reglerna för att möjliggöra kommersiell

valfångst och den grupp i kommissionen som inte vill tillåta kommersiell valfångst.

Inom kommissionen pågår arbete med att ta fram ett hållbart regelverk för bevarandet av världens valarter. Det förutsätter att reglerna utformas så att de flesta som har intresse i frågan respekterar dem.

Valfångstkommissionen träffas vid regelbundet återkommande möten. Ibland har kommissionen extramöten. Detta ärende avser ett extramöte som hölls i Cambridge i oktober 2002. I ärendet nämns också de två närmast föregående ordinarie mötena i Japan i maj 2002 och i London i juli 2001.

I samband med mötet i London 2001 hade Island bestämt sig för att åter ansluta sig till valfångstkonventionen. Island hade lämnat in ett anslutningsinstrument. Anslutningsinstrumentet innehöll dock en reservation mot valfångstförbudet. Reservationen hade innebörden att – beroende på hur Island bedömde att det gjordes framsteg i arbetet med att ändra regelverket – Island ensidigt kunde avgöra om Island skulle få bedriva kommersiell valfångst eller inte.

Vid mötet i London beslutade en majoritet av de då närvarande länderna

1. att kommissionen hade kompetens att avgöra vilken effekt den isländska reservationen hade för Islands medlemskap i kommissionen,
2. att kommissionen inte accepterade den isländska reservationen, och
3. att Island endast fick medverka som observatör vid mötet.

I samband med mötet i Japan i maj 2002 hade Island gett in ett nytt anslutningsinstrument med samma reservation.

Vid mötet i Japan beslutade kommissionen – med hänvisning till att anslutningsinstrumentet i Japan till sitt innehåll var identiskt med anslutningsinstrumentet i London – att Islands status som observatör fortfarande reglerades av det beslut som fattades i London.

I samband med mötet i Cambridge gav Island in ett nytt anslutningsinstrument men med en reservation som inte var identisk med de tidigare reservationerna. Nu utfäste sig Island att respektera valfångstförbudet åtminstone fram till år 2006. Anslutningsinstrumentet var därför inte en upprepnin av det anslutningsinstrument som Island gav in i samband med mötet i London.

Vid mötet i Cambridge hade regeringen två politiska intressen att bevaka. Det ena avsåg huruvida innehållet i den nya isländska reservationen kunde accepteras från valbevarandesynpunkt (valbevarand-intresset). Det andra avsåg folkrättens krav på hur frågan om Islands medlemskap i kommissionen skulle behandlas (folkrättsintresset).

Valbevarandeintresset: Även om skapandet av ett framtida hållbart regelverk om valfångst kan vinna på att Island är med i arbetet, kunde den nya isländska reservationen inte accepteras, eftersom den stred mot valfångstkonventionens syfte.

Folkrättsintresset: Eftersom det vid mötet i Cambridge rörde sig om ett anslutningsinstrument som till sitt innehåll var nytt, kunde frågan om Islands medlemskap i kommissionen inte anses ha blivit reglerad genom det tidigare beslutet i London. Detta följer av den svenska synen på vad folkrätten kräver.

Vid mötet i Cambridge hade den svenska delegationen en instruktion om hur den skulle agera mot bakgrund av såväl valbevarandeintresset som folkrättsintresset.

Samtliga omröstningar i Cambridge – liksom vid alla kommissionens möten – avsåg att ta ställning till om en framförd protest mot ordförandens beslut eller förslag till beslut skulle bifallas eller inte. Genomgående gick det till så att ordföranden meddelade ett beslut eller ett förslag till beslut. Om någon medlem inte delade ordförandens uppfattning kunde medlemmen göra en invändning mot beslutet. Om en sådan invändning gjordes, gick mötet till omröstning. Omröstningen gällde då frågan om invändningen skulle godtas eller inte. En jaröst innebar alltså att invändningen godtogs (och att ordförandens beslut inte skulle gälla). En nej-röst innebar att invändningen inte godtogs (och att ordförandens beslut skulle gälla).

Den omröstning som gett upphov till kritik i detta granskningsärende är den omröstning som i konstitutionsutskottets promemoria, s. 3, kallas ”Fjärde voteringen”.

Inför den omröstningen förklarade ordföranden som sin uppfattning att Islands anslutningsinstrument innehöll samma reservation som tidigare och att frågan om Islands medlemskap därför fortfarande reglerades av det beslut som kommissionen fattade år 2001 i London och att Island därför endast hade observatörsstatus.

En invändning gjordes mot ordförandens förklaring. ”Fjärde voteringen” kom därför att avse om ordförandens förklaring skulle godtas (nejröst, dvs. nej till invändningen) eller underkännas (jaröst, dvs. ja till invändningen).

Eftersom ordförandens förklaring stred mot den svenska politiken såvitt avser folkrättsintresset innebar instruktionen att delegationen skulle avge en jaröst, dvs. rösta ja till invändningen och därigenom underkänna ordförandens förklaring.

Omröstningen utföll med en majoritet jaröster. I strikt mening innebar detta att mötet underkände ordförandens förklaring. Kommissionen

beslutade alltså att frågan om Islands medlemskap inte fortfarande reglerades av det beslut som fattades i London. Logiskt befann sig mötet då i situationen att det inte fanns något kommissionsbeslut som reglerade frågan om Islands medlemskap.

Efter omröstningen visade det sig dock att flera deltagare uppfattade omröstningsresultatet som att kommissionen hade beslutat sig för att slutligt godta Islands anslutning och den nya reservationen. Om detta visar sig bli det verkliga resultatet av omröstningen, så har den svenska rösten bidragit till resultatet. På så sätt kan alltså Sveriges röst anses utgöra ett misstag.

Omedelbart efter omröstningen klargjorde Sverige sin position genom den muntliga invändning mot Islands reservation som framgår av bilaga 2 till Miljödepartementets promemoria ”Vad hände på valfångstkommissionens möte i Cambridge” av den 25 oktober 2002.

2. Det konstitutionella ansvaret

Inom ramen för Internationella valfångstkommissionen behandlas i huvudsak frågor om fångst och bevarande av världens olika arter av valar. Det svenska engagemanget i kommissionen avser främst bevarandet av valarterna.

Enligt den arbetsfördelning som gäller för Regeringskansliet skall ärenden om biologisk mångfald handläggas i Miljödepartementet. Utrikesdepartementet handlägger ärenden som rör rikets förhållande till och överenskomelser med andra stater och mellanfolkliga organisationer. Detta följer av 12 § förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet jämfört med bilagan till förordningen. Enligt 13 § samma förordning gäller att ett ärende som faller inom flera departementets verksamhetsområden skall handläggas i det departement dit ärendet huvudsakligen hör. En följd av detta är att ärenden som rör Sveriges ståndpunkt i förhandlingar inom valfångstkommissionen handläggs i Miljödepartementet.

Vid tiden för valfångstkommissionens möte i Cambridge hade Lena Sommestad ansvar som vikarierande departementschef i Miljödepartementet. Hon ansvarade ytterst för beredningen av den instruktion som skulle gälla för den svenska delegationens agerande i Cambridge. Detta följer av 14 § förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet. Av 15 § samma förordning följer att hon också ansvarade för att ärendet bereddes med övriga berörda statsråd.

Inom Miljödepartementet finns en huvudman för frågor om bevarandet av biologisk mångfald. Huvudmannen ansvarar för planering och samordning, ärendenas behöriga gång samt för beredning och föredragning inför departementschefen. Huvudmannen skall hålla departements-

chefen och chefstjänstemännen underrättade om arbetets gång och för dem anmäla frågor som är av principiell betydelse eller annars av större vikt. Huvudmannen svarar för att ärenden bereds gemensamt i Regeringskansliet. Detta följer av 28 § förordningen med instruktion för Regeringskansliet.

Inför mötet i Cambridge hade Regeringskansliet kännedom om att Island avsåg att ansluta sig till Internationella valfångstkonventionen genom att lämna in ett nytt anslutningsinstrument som troligen skulle vara förenat med en ny reservation mot konventionens förbud mot kommersiell valfångst. Innehållet i reservationen var okänt. Enligt den svenska politiken i valbevarandefrågor var det angeläget att Sverige inte accepterade en reservation som var oförenlig med konventionens syften. Inför mötet i Cambridge hade också förekommit kontakter mellan det svenska Regeringskansliet och Islands regeringskansli. De kontakterna avsåg Islands önskan om att dels vara med i valfångstkommissionens arbete, dels få en folkrättsligt korrekt behandling av ett nytt anslutningsinstrument. I de kontakterna gjorde Sverige klart för Island att Sverige inte kunde acceptera en reservation som strider mot valfångstkonventionens syften.

Ärendet avsåg alltså frågor som i relevanta delar berörde såväl Miljödepartementet som Utrikesdepartementet.

Det intresse som var mest angeläget för Miljödepartementet att bevaka (valbevarandeintresset) rörde vilken inställning Sverige hade till att Island i samband med en anslutning till konventionen skulle reservera sig mot konventionens valfångstförbud. Vid en sakprövning av den nya isländska reservationen skulle Sverige anse att reservationen inte var förenlig med konventionens syfte och att den därför inte skulle godtas.

Det intresse som var mest angeläget för Utrikesdepartementet att bevaka (folkrättsintresset) rörde hur Sverige skulle agera för att inte Island skulle bli behandlat på ett sätt som stred mot folkrätten. En ny isländsk reservation som till sitt innehåll inte var identisk med tidigare gjorda reservationer kunde inte omfattas av kommissionens tidigare beslut. Det var alltså fråga om ett nytt anslutningsinstrument som innebar att Island utan hinder av tidigare beslut i London hade anslutit sig till valfångstkonventionen. Vid eventuella omröstningar i processuella frågor skulle Sverige verka för att frågan om Islands medlemskap hanterades på rätt sätt. Det betyder att Sverige inte skulle acceptera en processuell ordning som innebar att frågan om Islands reservation kunde komma att anses avgjord redan i London.

Lena Sommestad hade det konstitutionella ansvaret för att ärendet blev berett på ett sådant sätt att den svenska delegationen i Cambridge fick instruktion att agera i enlighet med vad som var den svenska regeringens gemensamma vilja. Detta gällde såväl synen på innehållet i den nya

isländska reservationen mot valfångstförbudet (valbevarandeintresset) som synen på hur mötet skulle behandla frågan om Islands medlemskap i valfångstkommissionen (folkrättsintresset).

Ett statsråds ansvar som departementschef innebär att se till att det i departementet finns en organisation som är ändamålsenlig med avseende på de krav som ställs i förordningen med instruktion för Regeringskansliet. Ansvaret utövas bl.a. genom att se till att organisationen, bemanningen och arbetsformerna i departementet är sådana att en delegation som företräder Sverige får den instruktion som återspeglar regeringens vilja.

Miljödepartementets interna utredning har visat att det inte förelåg någon brist beträffande organisationen, bemanningen eller arbetsformerna. Utredningen har också visat att den svenska delegationens agerande överensstämde med den gemensamt beredda instruktion som gällde.

Även om det ansvariga statsrådet har sett till att organisationen, bemanningen och arbetsformerna uppfyller de nu beskrivna kraven finns det alltid ett utrymme för olika bedömningar hos inblandade individer, t.ex. i fråga om vad som i en plötsligt uppkommen situation och inom givna ramar är möjligt att åstadkomma eller måste åstadkommas. Alltså är det ofrånkomligt att det kan göras bedömningar som statsrådet inte råder över. I det här fallet uppstod en akut fråga om huruvida det var nödvändigt att ändra en tidigare gemensamt beredd instruktion. Frågan lyftes inte till ansvariga politiker.

Händelserna vid mötet i Cambridge utvecklade sig på ett sådant sätt att den svenska delegationen insåg att den kunde komma att behöva ta ställning till ett förslag om att frågan om Islands medlemskap skulle anses ha blivit avgjord i London redan ett och ett halvt år före mötet i Cambridge. Ett sådant förslag skulle i och för sig inte vara svårt att hantera, eftersom det tydligt stred mot den svenska politiken om hur Island folkrättsligt skulle behandlas. Detta framgick av instruktionen. Delegationen insåg dock att det fanns en risk för att flera av de närvarande skulle komma att uppfatta omröstningen som också ett slutligt avgörande av frågan om Islands medlemskap.

Det fanns alltså en risk för att de två svenska intressen som delegationen hade att bevaka (valbevarandeintresset och folkrättsintresset) skulle komma i konflikt i en och samma omröstning. Mötet hade redan haft två omröstningar om hur frågan om Islands nya anslutningsinstrument processuellt skulle behandlas. Mot bakgrund av utgången i de omröstningarna kunde därför ordföranden komma att förklara som sin uppfattning att frågan om Islands status var avgjord, dvs. förklara att inte bara procedurfrågor utan också sakfrågan om Islands medlemskap hade avgjorts i proceduromröstningarna.

Därför kontaktade delegationen Regeringskansliet i Stockholm och begärde tilläggsinstruktion.

Utrymmet för att ta fram en tilläggsinstruktion var snävt begränsat i tiden. I mobiltelefonsamtal upplyste delegationen de ansvariga tjänstemännen i Stockholm om den uppkomna situationen.

För det fall ordföranden skulle komma att förklara som sin uppfattning att frågan om Islands medlemskap fortfarande omfattades av kommissionens beslut i London, föreslogs från Miljödepartementet att Sverige skulle lägga ned sin röst. Utrikesdepartementet förordade bestämt att delegationen skulle underkänna en förklaring från ordföranden som innebar att frågan om Islands status skulle anses reglerad genom beslutet i London 2001.

Delegationen upplyste också att det hade väckts en ordningsfråga om kommissionens kompetens att avgöra frågan om Islands medlemskap. Därför förutsågs att kompetensfrågan skulle komma upp till avgörande, att det då inte skulle bli aktuellt att anse att tidigare beslut fortfarande reglerade frågan om Islands medlemskap och att mötet därigenom inte skulle kunna undgå att pröva Islands reservation som en ny reservation. I utsikten att problemet skulle komma att lösas genom den väckta ordningsfrågan om kommissionens kompetens, gjordes därför ingen ändring av den instruktion som gällde. När mötet återupptogs visade det sig att den väckta ordningsfrågan inte togs upp till behandling.

Under mötet i Cambridge uppkom alltså en situation som Lena Sommestad inte hade rådighet över.

Utifrån ett av de politiska intressen som Sverige hade att bevaka (valbevarandeintresset), kan omröstningen i Cambridge visa sig vara ett misstag som sannolikt inte skulle ha uppkommit om Sverige i den s.k. "fjärde voteringen" hade lagt ned sin röst. Ett sådant agerande förutsatte en ändrad instruktion.

Om man med hänsyn till valbevarandeintresset skall kunna konstatera att händelserna i samband med omröstningen i Cambridge verkligen utgjort ett misstag krävs dessutom följande. Ett misstag förutsätter att Islands reservation och dess betydelse för medlemskapet inte ifrågasätts vid något kommande möte i valfångstkommissionen. Ett misstag förutsätter vidare att Island verkligen kommer att jaga val i större utsträckning än vad Island skulle ha gjort utan medlemskap i kommissionen, att Island försvårar arbetet i valfångstkommissionen eller att Island får en avgörande roll för framtida beslut som motverkar ett hållbart regelverk för bevarandet av valarterna. Det är för tidigt att dra några slutsatser om detta, men det bör noteras att formella invändningar mot den isländska reservationen redan gjorts av Sverige, Italien och Förenade kungariket.

3. Den skriftliga instruktionen

Den skriftliga instruktionen grundades i nu relevanta delar på

- kännedom om Islands tidigare försök att bli medlem i valfångstkommissionen och att samtidigt reservera sig mot valfångstkonventionens förbud mot kommersiell valfångst,
- kunskapen att så länge Island inte är anslutet till valfångstkonventionen så gäller heller inget förbud för Island att bedriva kommersiell valfångst,
- önskemålet att Island ansluter sig till valfångstkonventionen och deltar i det arbete som pågår för att åstadkomma ett hållbart internationellt regelverk för bevarandet av världens valarter,
- uppfattningen att Sverige dock inte kan acceptera att Island ansluter sig med en reservation mot valfångstförbudet som är oförenlig med valfångstkonventionens syften,
- kännedom om att Island i samband med mötet i Cambridge avsåg att lämna in ett nytt anslutningsinstrument och att det instrumentet troligen skulle vara förenat med en reservation mot valfångstförbudet men att reservationen i materiellt hänseende skulle skilja sig från tidigare gjorda reservationer (troligen genom att begränsa den till att avse valfångst inom isländsk ekonomisk zon),
- kännedom om att Islands nya anslutning på grund av en sådan reservation skulle komma att ifrågasättas av många av valfångstkommissionens medlemmar,
- uppfattningen att valfångstkommissionen har kompetens att avgöra om en isländsk reservation är godtagbar eller inte,
- kunskapen att om kommissionen med kraft av sådan kompetens beslutar att den nya isländska reservationen inte kan godtas, så medför detta att reservationen inte gäller och kan, beroende på omständigheterna, medföra att också Islands medlemskap upphör,
- uppfattningen att, om Islands medlemskap skulle ifrågasättas, Island från folkrättslig synpunkt hade rätt att få den nya reservationen prövad som en ny reservation och att kommissionen därför inte skulle kunna göra på samma sätt som vid mötet Japan, dvs. kommissionen skulle inte kunna hänvisa till att frågan om den isländska reservationen och dess betydelse för Islands medlemskap var reglerad genom det beslut som kommissionen fattade i London år 2001,
- uppfattningen att tidigare beslut om att underkänna isländska reservationer inte kunde användas för att hindra Island från att försvara sin nya reservation och att detta gällde i vart fall om reservationen till sitt innehåll skilde sig från de tidigare reservationerna.

Mot denna bakgrund hade den skriftliga instruktionen, som bifogas, följande innehåll i frågan om synen på Islands nya anslutningsinstrument med reservation och synen på hur frågorna processuellt skulle behandlas (text inom hakparentes har tillagts här).

”För det fall frågan om Islands anslutning till konventionen och dess medlemskap i IWC aktualiseras vid mötet bör det svenska agerandet styras av följande utgångspunkter:

- (i) I den uppkomna situationen anser S[verige] att ett sådant eventuellt ytterligare anslutningsinstrument som kan komma att inges av Island är att betrakta som ett nytt anslutningsinstrument.
- (ii) Enligt artikel X p. 4 träder konventionen i kraft för Island samma dag som de deponerar ett sådant anslutningsinstrument till konventionen.
- (iii) S[verige] stödjer därför att de eventuella frågor kring Islands anslutning till [och] Islands medlemskap i IWC som ett sådant instrument kan [ge] upphov till hanteras i den processuella ordning som skedde vid IWC:s 53[:e] möte i London 2001.
- (iv) För det fall fråga väcks om huruvida en av Island ingiven reservation kan anses vara godtagbar, har IWC alltså först att ta ställning till huruvida man har kompetens att avgöra denna fråga. Sverige anser att IWC är att betrakta som en internationell organisation i folkrättslig mening, och stödjer därför (med hänvisning till art 20(3) i Wienkonventionen om traktaträtt) att en sådan kompetens föreligger.
- (v) S[verige] anser att det starkt måste ifrågasättas huruvida en eventuell isländsk reservation mot förbudet mot kommersiell valfångst (även för det fall en sådan begränsats till att endast avse områden inom den isländska ekonomiska zonen) kan anses vara förenligt med konventionens syfte. S[verige] kan därför inte acceptera en reservation med denna innebörd.”

4. Den muntliga instruktionen

Tilläggsinstruktion begärdes i telefonsamtal med Regeringskansliet i Stockholm. Det skedde i en paus efter att en ordningsfråga väckts rörande valfångstkommissionens kompetens (den omröstning som i Konstitutionsutskottets promemoria kallas ”Tredje voteringen” men rätteligen borde kallas ”Andra voteringen”).

I kontakten med Stockholm förklarades den uppkomna situationen för överordnade tjänstemän i Miljödepartementet (huvudmannen för frågor om biologisk mångfald) respektive Utrikesdepartementet (rättschefen). Informationen lämnades i två parallella mobiltelefonsamtal mellan Miljödepartementets tjänstemän respektive Utrikesdepartementets tjänstemän.

Det fanns alltså en risk för att frågan om Islands medlemskap skulle komma att prövas på samma sätt som i Japan, dvs. genom en hänvisning till att frågan redan var avgjord genom det tidigare beslutet i London. Synsättet i Japan var att Island då inte hade gjort någon ny reservation

mot valfångstförbudet och att frågan därför inte skulle prövas igen. I Japan beslutades därför att man där var bunden av London-beslutet.

För det fall ordföranden skulle komma att förklara att frågan om Islands medlemskap var avgjord genom beslutet i London, föreslogs från Miljödepartementet att Sverige vid den efterföljande omröstningen skulle lägga ned sin röst, dvs. avstå från att vare sig godta eller underkänna en sådan förklaring. Utrikesdepartementet förordade bestämt att delegationen skulle underkänna en förklaring som innebar att frågan om Islands status skulle anses reglerad genom beslutet i London.

Delegationen upplyste också att det hade väckts en ordningsfråga om huruvida kommissionen hade kompetens att avgöra Islands medlemskap. I telefonsamtalen kom man fram till att den behandling som Sverige önskade skulle komma att aktualiseras tack vare ordningsfrågan. Den skulle nämligen tvinga fram ett nytt ställningstagande om huruvida kommissionen fick besluta om Islands medlemskap och därigenom skulle det bli omöjligt att anse att tidigare beslut fortfarande reglerade frågan om Islands medlemskap. Mötet skulle alltså inte kunna undgå att pröva Islands reservation som en ny reservation. Detta bidrog till bedömningen att instruktionen inte behövde ändras.

Innebörden av den muntliga instruktionen från Stockholm blev följaktligen att delegationen vid prövningen av den väckta ordningsfrågan skulle följa den skriftliga instruktionen. Det innebar att Sverige i kompetensfrågan skulle rösta för att kommissionen har kompetens att avgöra frågan om Islands reservation. Det innebar vidare att Sverige därefter skulle rösta emot ett godtagande av den nya reservationen.

När förhandlingarna sedan återupptogs i Cambridge, visade det sig att den väckta ordningsfrågan inte togs upp till behandling.

5. Innehållet i Konstitutionsutskottets promemoria

I den andra meningen i andra stycket under rubriken "Anmälan" sägs: "Vid kommissionens sammanträde den 14 oktober röstade Sverige för att Island ska erhålla fullvärdigt medlemskap."

Det som sägs i andra meningen är inte riktigt. Sverige har aldrig röstat för att Island skall erhålla fullvärdigt medlemskap i Internationella valfångstkommissionen. Till skillnad från alla andra meningar under rubriken "Anmälan" görs ingen referens till anmälaren (jfr t.ex. första meningen i andra stycket som inleds med "I anmälan anför..." och sista meningen som inleds med "Enligt anmälaren..."). Andra meningen ger därför intrycket av att vara en objektiv beskrivning.

Tredje stycket under rubriken "Omröstningarna i IWC" avslutas med meningen "Detta förslag röstades dock ned med 18 länder för och 19 länder mot – däribland Sverige – vilket ledde till att Island blev medlem i IWC...".

Den angivna slutsatsen är inte riktig. Innebörden av omröstningen var inte att Island blev medlem. Som framgått av promemorian i övrigt var Island att betrakta som medlem redan på grund av det faktum att Island lämnade in sitt nya anslutningsinstrument i oktober 2002. Mötet fann att frågan om Islands medlemskap inte skulle anses vara avgjord redan genom de tidigare besluten från London och Japan. Omröstningsresultatet innebar därför endast att effekten av det senast lämnade anslutningsinstrumentet kvarstod. Enligt den svenska uppfattningen tog mötet inte ställning till vilken betydelse innehållet i Islands nya anslutningsinstrument skulle ha för frågan om Islands medlemskap.

I sista stycket under rubriken "Omröstningarna i IWC" har som "Andra voteringen" angetts det som rätteligen borde betecknas "Tredje voteringen" och som "Tredje voteringen" angetts det som rätteligen borde betecknas "Andra voteringen".

I sista stycket under rubriken "Omröstningarna i IWC" sägs följande. "Fjärde voteringen: Omröstning om besluten från London och Japan skulle upprätthållas. Dvs. rösta om frågan redan skulle anses avgjord med hänsyn till tidigare beslut. (18 för – 19 emot)."

Som framgått inledningsvis handlade samtliga omröstningar vid mötet i Cambridge om att ta ställning till huruvida en framförd protest mot ordförandens beslut skulle bifallas eller inte. Genomgående gick det till så att ordföranden meddelade ett beslut eller ett förslag till beslut. Den som inte delade ordförandens uppfattning kunde göra en invändning mot beslutet. Om en sådan invändning gjordes, gick mötet till omröstning. Omröstningen gällde då frågan om invändningen skulle godtas eller inte. En jaröst innebar alltså att invändningen godtogs (och att ordförandens beslut inte skulle gälla). En nejöst innebar att invändningen inte godtogs (och att ordförandens beslut skulle gälla).

Den "fjärde voteringen" utlöstes av att någon mötesdeltagare invände mot ordförandens förklaring att frågan om Islands medlemskap redan var avgjord genom de beslut som kommissionen tidigare fattat i London och Japan. Omröstningen utföll med 18 nejöster och 19 jaröster (dvs. 18 röster för att ordförandens förklaring skulle gälla och 19 röster mot ordförandens förklaring). Det betyder att en majoritet biföll invändningen, dvs. underkände ordförandens förklaring att Islands medlemskap skulle anses reglerad genom det beslut som kommissionen fattade i London 2001. I strikt mening betyder underkännandet att frågan om Islands medlemskap inte skulle anses vara reglerad genom beslutet i

London och att den nya reservationen följaktligen ännu inte var reglerad av något kommissionsbeslut.

I sista stycket under rubriken "Den svenska delegationens instruktion" anges att "den politiskt sakkunnige på Miljödepartementet som deltog i omröstningen" intervjuades i Dagens nyheter.

Den person som intervjuades och som deltog på mötet i Cambridge var inte politiskt sakkunnig. Han var en opolitisk tjänsteman.

I första stycket under rubriken "Uttalanden från Regeringskansliet" anges att Birgitta Boström är statssekreterare i Regeringskansliet.

När promemorian skrevs hade Birgitta Boströms uppdrag som statssekreterare upphört.

6. Kommentarer till granskningsanmälan

I det följande kommenteras de påståenden om misstag och brister som görs i granskningsanmälan.

Påståendet om misstag vid valfångstkommissionens omröstning

I granskningsanmälan, första stycket, sägs att misstag begicks den 14 oktober 2002 vid Internationella valfångstkommissionens omröstning om ett eventuellt fullvärdigt medlemskap för Island i kommissionen.

Vid omröstningen röstade Sverige i enlighet med en inom Regeringskansliet gemensamt beredd instruktion.

Påståendet att Sverige röstade för att Island skulle få medlemskap

I granskningsanmälan, tredje stycket, sägs att Sverige röstade för att Island skall erhålla fullvärdigt medlemskap i kommissionen.

Den ifrågavarande omröstningen är den som i Konstitutionsutskottets promemoria kallas "Fjärde voteringen". Island hade den 14 oktober 2002 lämnat in ett nytt anslutningsinstrument. Genom det nya anslutningsinstrumentet blev Island medlem i kommissionen och skulle komma att förbli medlem till dess kommissionen beslutat annat. Den "fjärde voteringen" utlöstes av att någon mötesdeltagare invände mot ordförandens förklaring att frågan om Islands medlemskap redan var avgjord genom de beslut som kommissionen tidigare fattat i London och Japan. Ordförandens förklaring stred mot den svenska uppfattningen om hur Islands nya anslutningsinstrument och reservation skulle behandlas.

Den svenska uppfattningen var att Island med det nya anslutningsinstrumentet hade återinträtt i kommissionen och att besluten i London och Japan därför inte längre hade effekt. Att rösta för ordförandens för-

klaring skulle strida mot den svenska instruktionen om hur Island folkrättsligt skulle behandlas.

Sverige röstade aldrig för att Island skulle erhålla fullvärdigt medlemskap i kommissionen. Efter att mötet i den "fjärde voteringen" underkänt ordförandens förklaring gjorde Sverige det uttalande som framgår av bilaga 2 till Miljödepartementets promemoria "Vad hände på valfångstkommissionens möte i Cambridge" av den 25 oktober 2002. Uttalandet överensstämmer med den svenska uppfattningen om Islands nya anslutningsinstrument. Av uttalandet framgår att Sverige ifrågasatte om den reservation som finns i anslutningsinstrumentet kan anses förenlig med ett medlemskap. Därefter gjordes ingen omröstning i fråga om vare sig reservationen eller Islands medlemskap.

Sverige har därefter till valfångstkonventionens depositarie lämnat in en formell invändning mot den isländska reservationen.

Påståendet att omröstningsresultatet inte motsvarar regeringens politiska vilja

I granskningsanmälan, fjärde stycket, sägs att omröstningsresultatet inte motsvarar regeringens politiska vilja.

Omröstningsresultatet av den "fjärde voteringen" var att mötet inte godtog ordförandens förklaring att frågan om Islands medlemskap redan var avgjord genom besluten i London och Japan. Den svenska uppfattningen var att Island hade anslutit sig med ett nytt anslutningsinstrument som innehöll en ny reservation. Den svenska politiken var att frågan om Islands medlemskap skulle behandlas på ett folkrättsligt korrekt sätt. I det perspektivet överensstämde omröstningsresultatet med regeringens politiska vilja. Vad som troligen åsyftas i granskningsanmälan är att flertalet delegater och andra närvarande vid mötet efter detta omröstningsresultat uppfattade situationen som sådan att kommissionen slutligt bestämt sig för att godta Islands nya anslutningsinstrument med dess reservation. Sverige delade inte den uppfattningen.

Påståendet att Sverige var det enda land som fallerade

I granskningsanmälan, femte stycket, sägs att Sverige var det enda land som fallerade samt att övriga länder hade inga problem med att hantera röstningsproceduren och eventuella kommunikationer.

Det finns inget underlag för att påstå att det bara var Sverige som fallerade. Arton andra länder röstade på samma sätt som Sverige. En indikation om att Sverige inte var det enda land som hade problem med omröstningen är att Schweiz, som delar den svenska synen i valbevarande-frågor, röstade på samma sätt som Sverige. En annan indikation är att Italien har invänt mot beslutet och anför att det måste anses ogiltigt på

grund av de oklarheter som rådde om Islands rätt att delta i beslutsförandet.

Påståendet att det "ovanstående påvisar flagranti brister"

I granskningsanmälan, sjätte stycket, sägs att "ovanstående påvisar flagranti brister i regeringskansliet, mer specifikt miljödepartementet".

Hänvisningen till det "ovanstående" är en hänvisning till det som i granskningsanmälan påstås om (a) att den svenska delegationen röstade fel, (b) att den svenska delegationen röstade för att Island skulle få medlemskap i kommissionen och om (c) att utgången av den "fjärde vöteringen" inte överensstämde med regeringens vilja.

Utredningen har visat (a) att den svenska delegationen röstade i enlighet med en inom Regeringskansliet gemensamt beredd instruktion, (b) att den svenska delegationen röstade i enlighet med den svenska uppfattningen om hur Islands nya anslutningsinstrument skulle behandlas och (c) att den svenska delegationen, efter att mötet i enlighet med Sveriges önskemål underkänt ordförandens förklaring om effekten av tidigare beslut i London och Japan, deklarerade att Sverige ifrågasatte om innehållet i Islands nya anslutningsinstrument kunde vara förenligt med ett medlemskap i valfångstkommissionen.

Påståendet om bristande kunskap om valfångstkommissionens omröstningsprocedurer

Den svenska delegationen hade god kunskap om valfångstkommissionens procedurreglar. Reglerna är gamla och behöver reformeras. Metoden att använda sig av omröstningar beträffande varje liten eller stor fråga som behandlas är ovanlig i andra internationella sammanhang. Beslutsordningen illustreras av redogörelsen för händelserna i Cambridge. En invändning kan göras mot varje beslut (eller förslag till beslut) som ordföranden presenterar. Vid varje sådan invändning skall omedelbart hållas en omröstning. Omröstningen avser då att ta ställning till invändningen. Arbetssättet gör förhandlingar i valfångstkommissionen komplicerade och svåra att överblicka. Det svåraste är möjligheten att förutse vilka beslut som kommer att fattas. Alla omröstningar blir helt beroende av hur ordföranden i varje uppkommen situation väljer att formulera sina beslut. Formuleringarna är inte kända på förhand. I det här fallet blev det fråga om en formulering som hade en viss innebörd och att den efterföljande tolkningen hos många hade en annan innebörd.

Påståendet att det endast återstår att försöka övertyga Island att låta bli att jaga val

I granskningsanmälan, sjätte stycket, anförs att det enda som återstår verkar vara att försöka "övertyga Island att ändra sitt beslut att börja jaga val från och med år 2006".

I massmedia har omröstningen i Cambridge framställts som att Sverige öppnat för isländsk valjakt. Detta är fel. Det finns inget hinder för Island att jaga val så länge Island inte är anslutet till valfångstkonventionen. Det är endast med en anslutning som Island kan förbjudas att jaga val.

Vidare är det den svenska uppfattningen att den "fjärde omröstningen" endast innebar att mötet i Cambridge underkände det beslut som innebar att frågan om Islands anslutningsinstrument och dess reservation hade avgjorts genom de tidigare besluten i London och Japan. Slutsatsen blir då att frågan inte har avgjorts genom de besluten.

Påståendet att Sverige varit oförmöget att rösta i enlighet med en sedan länge fastlagd och tydlig politik och att det som hänt är ett misstag som äventyrar valbeståndet

I granskningsanmälan, sjunde stycket, sägs att det är anmärkningsvärt att Sverige i ett internationellt organ visar sig oförmöget att rösta i enlighet med en sedan länge fastlagd och tydlig politik. Där sägs också att det som hänt är ett misstag som äventyrar valbeståndet.

Av den redogörelse som finns för händelserna i Cambridge framgår att den svenska delegationen var så väl förberedd som den kunde vara och hade instruktioner som inte enbart tog sikte på att motverka att Island reserverar sig mot valfångstförbudet, utan också tog sikte på det svenska intresset att i internationella forum behandla andra länder på samma sätt som vi själva önskar bli behandlade. Genom de procedurfrågor om vilka det röstades i Cambridge blev det aldrig något förslag till beslut som innebar att mötet skulle ta ställning till innebörden av den nya reservation som Island hade gjort. Om den frågan hade kommit till en omröstning, skulle Sverige i enlighet med den svenska politiken ha röstat mot den isländska reservationen. Omröstningen avsåg i stället ett beslut som enligt den svenska uppfattningen stred mot folkrätten.

Enligt de massmediala reaktionerna direkt efter mötet i Cambridge hade Sverige gjort ett stort misstag. Den bild som gavs var dels att delegationen inte förstod vad den gjorde när den röstade, dels att denna inkompetens inneburit att Sverige mot sin bestämda uppfattning öppnat för isländsk valfångst. Den internutredning som genast vidtogs visade dock att den bilden inte var riktig. För det första har Sverige inte öppnat för isländsk valfångst, eftersom det före omröstningen inte fanns något hinder för Island att jaga val. För det andra var delegationen inte inkompetent och den hade röstat enligt instruktionen.

Den första reaktionen inom Miljödepartementet var också att ett misstag hade begåtts.

Utredningen har visat att förhandlingarna i Cambridge fick ett förlopp där utgången av omröstningar i procedurfrågor kommit att tas till intäkt för att valfångstkommissionen godtagit den isländska reservationen.

Resultatet av den "fjärde voteringen" kom av många att uppfattas som att kommissionen slutligt bestämde sig för att acceptera Islands reservation. Eftersom Sveriges röst i den "fjärde voteringen" bidrog till denna slutsats, kan rösten betraktas som ett misstag. Från valbevarandesynpunkt får detta betydelse först om det visar sig att Islands reservation inte ifrågasätts vid kommande möten inom kommissionen. Efter mötet i Cambridge har invändningar mot den isländska reservationen redan lämnats av Sverige, Italien och Förenade kungariket.

Bilaga

Den skriftliga instruktionen, "Instruktion inför 5:e särskilda kommissionsmötet och det intersessionella RMS-mötet för kommissionärer i Cambridge", promemoria 2002-10-05.

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2002-10-05

Bilaga
till PM
2003-01-15

Miljödepartementet

Enheten för naturresurser

Ämnessakkunnig

Stellan F. Hamrin

Telefon 08-405 2345

Mobil 0705-448425

Telefax 08-218315

E-post stellan.hamrin@environment.ministry.se

Svar senast onsdagen den 9 oktober kl 15.00

(rörpost 121).

Instruktion

Jo, UD-FRM, UD-Norden, Östasien,
Nordamerika

Instruktion inför 5:e särskilda kommissionsmötet och det intersessionella RMS-mötet för kommissionärer i Cambridge.

Dokument

Bifogas

Bakgrund

För att försöka lösa motsättningarna inom den arbetsgrupp som arbetar med tillskapandet av ett nytt regelverk (RMS) för IWC för beståndsuppskattning, fångst och kontroll har ett särskilt intersessionellt möte med kommissionärerna sammankallats till Cambridge den 14-17 oktober.

I anslutning till detta möte har dessutom ett särskilt kommissionärsmöte sammankallats den 14 oktober (fm) för att behandla frågor rörande fångstkvoten för perioden 2003-2007 för ursprungsbefolkningar i Alaska och Sibirien. Vid detta möte kommer också frågan om icke kommersiell valfångst för vissa tidigare valfångstsamhällen i Japan att diskuteras. Det är också sannolikt att Island kommer att inlämna ytterligare en ny ansökan om medlemskap inkl en oskiljbar reservation mot valfångstförbudet.

RMS-mötet

Sedan lång tid har förhandlingar pågått för att skapa enighet rörande regler för beståndsuppskattning, fångst- och avlivningsmetoder samt för kontroll av försäljning av valprodukter. Bevarande-sidan önskar ett betydligt mer detaljerat och heltäckande system än valfångstsidan, som dessutom inte accepterar att försäljning av valprodukter regleras av IWC. Sverige har under senaste året tagit initiativet till ett system som tillåter de länder som så önskar att bedriva valfångst inom ramen för IWC:s regelverk inom egen ekonomisk zon förutsatt att skyddsområden skapas på relevanta oceaner, att internationell handel förbjuds och

att ett av alla accepterat regelverk baserat på vetenskapliga beståndsuppskattning och noggrann kontroll fastställs, Antagandet av ett sådant förslag förutsätter acceptans från majoriteten av såväl bevarande-länder som valfångst-länder.

Svensk position

Sverige skall inom ramen för ovan givna principer aktivt arbeta för att det svenska förslaget får erforderlig majoritet.

Fångstkvoter för ursprungs- och kustbefolkningar i Alaska och Sibirien respektive Japan.

Vid förra kommissionärsmötet försökte Japan efter initiativ av Norge att få tillstånd till egen kommersiell valfångst för kustområdena genom att vägra ursprungsbefolkningarna i Alaska och Sibirien de kvoter som de tidigare alltid erhållit. Då detta misslyckades blockerade majoriteten av valfångstnationerna fångstkvoterna för nämnda ursprungsbefolkningar.

Japan, USA och Ryssland har nu enats om att ta upp denna fråga på nytt samtidigt som Japan har tagit upp frågan om icke-kommersiell valfångst för vissa kustområden.

Svensk position

Sverige skall stödja USA:s och Rysslands förslag om fångstkvoter för nämnda ursprungsbefolkningar och uttrycka sin glädje över att denna fråga nu kunnat lösas.

Sverige skall rösta mot Japans förslag om kvoter för icke kommersiell valfångst i Japan med motiveringen att ett nytt regelverket (RMS) ännu inte kunnat antas. Sverige bör framföra, att om så varit fallet hade kvoterna kunnat beviljas förutsatt att det aktuella beståndets storlek så tillåtit.

Islandsfrågan

Frågan om Islands anslutning till konventionen

Frågan om Islands status som part eller endast observatör till konventionen har varit föremål för kontroversiella beslut i samband med IWC två senaste årliga möten, och kan komma att aktualiseras även vid det nu aktuella mötet. Bakgrunden är i korthet följande:

Efter att i början av nittioalet frånträtt konventionen deponerade Island i juni 2001 ett anslutningsinstrument till konventionen. Till anslutningsinstrumentet fogades vad som förklarades vara en oskiljaktig reservation mot det gällande förbudet mot kommersiell valfångst (artikel 10(e) i anvisningarna till konventionen).

Vid IWC:s 53:e årliga möte i juli 2001 beslutade kommissionen efter omröstning (i) att man hade kompetens att avgöra frågan om den isländska reservationens rättsliga status, (ii) att man inte accepterade sagda reservation, samt (iii) att Island inbjöds att delta i mötet i egenskap av observatör. Sverige röstade i samtliga tre frågor för den av majoriteten omfattade meningen.

Island deponerade under våren 2002 ett ytterligare anslutningsinstrument till konventionen, till vilket man bifogade en något modifierad version av sin tidigare ingivna reservation. Frågan om detta instruments status aktualiserades vid IWC:s 54:e årliga möte i maj 2002. Vid mötet förklarade IWC:s svenske ordförande att det ingivna anslutningsinstrumentet inte var att anse som ett nytt sådant instrument och frågan om Islands status därigenom var avgjord genom det beslut som fattats vid föregående års möte, med konsekvensen att Island ej var att betrakta som part till konventionen. Ordförandens avgörande blev föremål för omröstning, varvid en majoritet av närvarande konventionsparter (däribland Sverige) ställde sig bakom den av ordföranden intagna ståndpunkten.

Vid kontakter mellan Island och Sverige under hösten har Island bl.a. förklarat att man överväger att på nytt inge ett anslutningsinstrument till konventionen, till vilket man avser att foga en i materiellt avseende förändrad version av den tidigare reservationen. Enligt de av Island lämnade uppgifterna skall denna reservation mot valfångstförbudet endast avse områden under Isländsk jurisdiktion, dvs. områden inom den isländska ekonomiska zonen.

Det får anses klart att Island avser att inom en snar framtid på detta sätt åter väcka frågan om sitt medlemskap i IWC. Huruvida detta kommer att ske redan i samband med detta möte, eller om man istället väljer att avvakta till IWC:s ordinarie årsmöte som äger rum kommande vår, är för närvarande inte känt.

Svensk position

För det fall frågan om Islands anslutning till konventionen och dess medlemskap i IWC aktualiseras vid mötet bör det svenska agerandet styras av följande utgångspunkter:

- (i) I den uppkomna situationen anser S. anser att ett sådant eventuellt ytterligare anslutningsinstrument som kan komma att inges av Island är att betrakta som ett nytt anslutningsinstrument.

- (ii) Enligt artikel X p. 4 träder konventionen i kraft för Island samma dag som de deponerar ett sådant anslutningsinstrument till konventionen.
- (iii) S stödjer därför att de eventuella frågor kring Islands anslutning till Islands medlemskap i IWC som ett sådant instrument kan upphov till hanteras i den processuella ordning som skedde vid IWC:s 53 möte i London 2001.
- (iv) För det fall fråga väcks om huruvida en av Island ingiven reservationen kan anses vara godtagbar, har IWC alltså först att ta ställning till huruvida man har kompetens att avgöra denna fråga. Sverige anser att IWC är att betrakta som en internationell organisation i folkrättslig mening, och stödjer därför (med hänvisning till art 20(3) i Wienkonventionen om traktaträtt) att en sådan kompetens föreligger.
- (v) S. anser att det starkt måste ifrågasättas huruvida en eventuell Isländsk reservation mot förbudet mot kommersiell valfångst (även för det fall en sådan begränsats till att endast avse områden inom den Isländska ekonomiska zonen) kan anses vara förenligt med konventionens syfte. S. kan därför inte acceptera en reservation med denna innebörd.

BILAGA A2.6.3

REGERINGSKANSLIET

2003-02-18

SB2002/13447

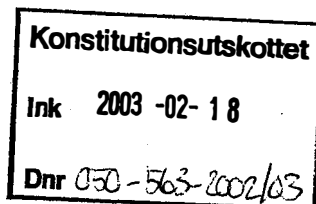
Statsrådsberedningen

Rättschefen

Telefon 405 4849

Konstitutionsutskottet

Riksdagen

KU:s granskningsärende 2002/03:9

Som svar på KU:s skrivelse den 29 januari 2003 överlämnas en inom
Miljödepartementet upprättad promemoria.

Per Virdesten

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2003-02-18

Miljödepartementet

Rättsenheten

KU:s granskningsärende 2002/03:9 – kompletterande frågor

Konstitutionsutskottet har i granskningsärendet 2002/03:9 begärt svar på vissa kompletterande frågor.

1. Regeringens gemensamma vilja

Konstitutionsutskottet har frågat: *Vad var regeringens gemensamma vilja i valfångstfrågan inför mötet i Cambridge och hur har den kommit den svenska delegationen till del? Hade regeringen en gemensam vilja rörande hur man från svensk sida skall agera i den händelse valbevarandeintresset och folkrättsintresset kommer i konflikt med varandra? Om ja, på vilket sätt har denna gemensamma vilja kommit den svenska delegationen till del inför mötet i Cambridge och vilken instruktion fanns för deras agerande i denna del?*

Regeringen ville – och vill fortfarande – att Island skall vara med i valfångstkommissionen.

Det var innehållet i en eventuell isländsk reservation som skulle kunna orsaka problem. Regeringens vilja var – och är fortfarande – att det i förhållandet mellan Sverige och Island inte skall uppstå en situation där Sverige har accepterat en rätt för Island att ensidigt bestämma i vilken utsträckning Island jagar val. Delegationen skulle agera i enlighet med denna vilja.

Regeringens vilja var också – och är fortfarande – att fler stater agerar så att de staterna inte heller blir bundna i ett sådant rättsförhållande med Island. Om flera stater gör det kan effekten bli att Islands anslutningsinstrument inte leder till det resultat som Island önskat, dvs. resultatet blir att Islands reservation blir helt utan praktisk verkan och att Island gentemot invändande stater ses som en medlem av kommissionen utan någon reservation.

Den svenska delegationen i Cambridge var väl införstådd med regeringens vilja i valbevarandefrågan. Sverige agerade i enlighet med den

viljan vid de två föregående mötena i Japan och London. Bakom den skriftliga instruktion som förebereddes inför mötet i Cambridge låg den kunskap och den erfarenhet som beskrivs på s. 8 i Miljödepartementets promemoria av den 15 januari 2003.

Inför mötet i Cambridge – som inte var ett ordinarie möte utan var avsett att behandla vissa avgränsade frågor, bl.a. inuiternas valfångstkvoter – hade Regeringskansliet fått förhandsinformation om att Island kanske skulle komma att lämna in ett nytt anslutningsinstrument och denna gång med reservation som avsåg isländsk valfångst inom isländsk ekonomisk zon. Med tanke på detta utarbetades en instruktion som återspeglade regeringens vilja, se punkten (v) i den del av den skriftliga instruktionen som återges på s. 9 i Miljödepartementets promemoria av den 15 januari 2003.

Efter de föregående mötena i London och Japan förekom kontakter mellan de svenska och isländska regeringskanslierna. Kontakterna avsåg ett missnöje från isländsk sida om hur Sverige hade agerat på mötena i London och Japan. Enligt den isländska uppfattningen hade Sverige agerat på ett sätt som stred mot folkrätten. Detta tillbakavisades från svensk sida. De frågor som diskuterades mellan de båda regeringskanslierna avsåg i huvudsak (a) vad som krävdes för att ett anslutningsinstrument verkligen skulle betraktas som ett nytt anslutningsinstrument, (b) vilken kompetens valfångstkommissionen har i fråga om att fatta beslut om ett isländskt medlemskap i kommissionen och (c) effekten av de beslut som hade fattats i London och Japan. Från isländsk sida befarades att Sverige, för den händelse Island lämnade in ett nytt anslutningsinstrument med en ny reservation, skulle medverka till en folkrättsstridig behandling av den nya reservationen.

Regeringens vilja var – och är fortfarande – att Island skall behandlas på ett sätt som inte strider mot folkrätten.

Mot bakgrund av de isländska farhågorna om ett svenskt folkrättsbrott utformades en utförlig instruktion som återspeglade regeringens vilja, se punkterna (i)–(iv) i den del av den skriftliga instruktionen som återges på s. 9 i Miljödepartementets promemoria av den 15 januari 2003.

Instruktionen innebar att den svenska delegationen i Cambridge skulle agera på ett sätt som överensstämde med regeringens vilja i såväl folkrättsfrågan, punkterna (i)–(iv), som valbevarandefrågan, punkt (v).

Av redogörelsen för vad som var regeringens vilja i valbevarandefrågan har framgått att det övergripande svenska intresset var att det inte skulle uppstå ett rättsförhållande mellan Sverige och Island som innebär att Sverige accepterat en ensidig rätt för Island att bestämma omfattningen av sin valfångst. Att hindra detta skulle göras på ett sätt som är förenligt med regeringens syn på vad folkrätten kräver av Sverige.

Regeringen ser alltså helst att Island är med i valfångstkommissionen, bl.a. för att valfångstkonventionens regler om valfångst skall kunna åberopas mot Island.

Regeringen var trots detta beredd att acceptera en utgång som innebar att Island inte ansågs vara medlem i kommissionen. En sådan effekt av det svenska agerandet – dvs. effekten att Island skulle kunna bli uteslängt från samarbetet i valfångstkommissionen – var dock underordnad både det svenska intresset att vägra acceptera den isländska reservationen och det svenska intresset att behandla Island enligt folkrättens regler. Eftersom medlemskapsfrågan var underordnad, behövdes ingen instruktion om hur delegationen skulle agera för det fall folkrättsintresset skulle komma att ställas mot frågan om Islands medlemskap.

Inför mötet i Cambridge förutsågs inte att folkrättsintresset skulle kunna komma i konflikt med intresset att vägra acceptera den isländska reservationen. Mot bakgrund av de kontakter som Regeringskansliet före mötet hade haft med valfångstkommissionens ordförande förutsattes nämligen att ordföranden skulle komma att ta upp frågan om den nya isländska reservationens förenlighet med konventionens syften. Det förutsågs också att flera parter skulle komma att väcka frågan om kommissionens kompetens att fatta beslut om betydelsen av den nya isländska reservationen.

Vid mötet kom i stället en folkrättsligt korrekt procedurordning (den procedurordning som Sverige ansåg folkrättsligt korrekt och som Sverige därför stödde i den "första voteringen") att ställas mot en folkrättsstridig procedurordning (den procedurordning som Sverige ansåg folkrättsstridig och som Sverige därför motsatte sig i den "andra voteringen"). Detta förutsågs inte.

Före mötet hade alltså regeringen inte bestämt någon gemensam vilja för det fall folkrättsintresset skulle komma i konflikt med intresset att vägra acceptera den nya isländska reservationen. Som mötet kom att utspela sig löste delegationen detta problem genom den röstförklaring som gjordes omedelbart efter den "fjärde voteringen".

2. Resultatet av den "första voteringen"

Konstitutionsutskottet har frågat: *Hur har Sverige uppfattat resultatet av omröstningen vid den första voteringen vid mötet i Cambridge?*

Den s.k. första voteringen avsåg att ta ställning till en invändning mot ordförandens förklaring att han ansåg att frågan om Islands anslutningsinstrument skulle prövas av kommissionen enligt samma förfarande som vid mötet i London 2001. Ordföranden hade alltså ställt en proposition om en propositionsordning.

I London hade kommissionen först tagit ställning till om kommissionen hade kompetens att avgöra om den då ingivna isländska reservationen kunde godtas eller inte. Sedan hade kommissionen beslutat att underkänna den isländska reservationen och beslutat att Island inte var medlem av kommissionen utan endast hade observatörsstatus.

Innan propositionen ställdes i Cambridge hade den svenska delegationen klargjort för ordföranden att Sverige ansåg att den isländska reservationen skulle prövas som en ny reservation. Den svenska delegationen utgick därför från att ordföranden skulle agera på samma sätt som han hade gjort i London, dvs. ställa en proposition som innebar ett ställningstagande till den nya isländska reservationen. Den svenska delegationen antog vidare att vid en sådan proposition skulle kommissionens kompetens att avgöra frågan om Islands reservation komma att ifrågasättas.

I stället för att direkt ställa en proposition om innebörden av den isländska reservationen, valde ordföranden alltså att ställa en proposition om att mötet skulle välja den handläggningsordning som mötet hade använt i London.

Ett ja till invändningen mot ordförandens proposition innebar att man inte önskade att kommissionen i Cambridge skulle ännu en gång ta ställning till en isländsk reservation.

Enligt den svenska uppfattningen var den isländska reservationen en ny reservation som kommissionen tidigare inte hade tagit ställning till. Därför kunde Sverige inte stödja invändningen mot ordförandens proposition. En majoritet stödde dock invändningen.

Sverige uppfattade resultatet av omröstningen som att mötet hade underkänt den föreslagna propositionsordningen.

Den svenska uppfattningen var att den ställda propositionen och resultatet av omröstningen hade försvårat möjligheterna att få till stånd en folkrättsligt korrekt behandling av den nya isländska reservationen.

3. Sveriges röst i den "andra voteringen"

Konstitutionsutskottet har frågat: *Hur röstade Sverige vid den andra voteringen?*

Efter den "första voteringen" förklarade ordföranden att han inte såg någon annan utväg än att behandla frågan om Islands status på samma sätt som hade skett vid det närmast föregående mötet i Japan i maj 2002. Återigen ställde alltså ordföranden en proposition om en propositions-

ordning. En invändning gjordes mot ordförandens förklaring och en omröstning skulle därför hållas.

Mot bakgrund av resultatet av den "första voteringen" insåg den svenska delegationen att denna omröstning sannolikt skulle komma att ytterligare försvåra möjligheterna att få till stånd en folkrättsligt korrekt behandling av den nya isländska reservationen. I Japan beslutades nämligen att frågan om Islands status var avgjord genom det beslut som fattades i London 2001 och att Island därför endast hade observatörsstatus. Det var troligt att samma majoritet som hade underkänt ordförandens första proposition nu skulle komma att underkänna invändningen mot ordförandens förklaring.

Sverige röstade för invändningen mot ordförandens förklaring, dvs. Sverige ansåg inte att mötet kunde hantera frågan på det sätt som hade skett i Japan.

4. Underhandskontakterna om väckta ordningsfrågor

Konstitutionsutskottet har frågat: *Fick Regeringskansliet i Stockholm besked om de underhandskontakter som delegationen hade haft med mötets ordförande ang. den väckta ordningsfrågan (huruvida kommissionen hade kompetens att avgöra Islands medlemskap)?*

Omedelbart efter den förklaring från ordföranden som ledde till den "andra voteringen" väckte Norge en ordningsfråga och hävdade att frågan inte skulle kunna hanteras på det sätt som hade skett i Japan. Som motivering angav Norge att kommissionen inte hade kompetens att pröva frågan om Islands medlemskap. I stället för att ta upp ordningsfrågan upprepade ordföranden sin förklaring. Då gjordes den formella invändning mot förklaringen som utlöste den "andra voteringen".

Som en följd av detta resultat förklarade ordföranden att han nu avsåg att fatta motsvarande beslut som han fattat i Japan. Detta ifrågasattes av Norge, som åter hävdade att ett sådant beslut inte var möjligt eftersom något beslut ännu inte hade fattats i den väckta frågan om kommissionens kompetens. I samband med detta väcktes frågan om Island – som fram till denna punkt deltagit i omröstningarna – skulle ha rätt att delta i omröstningen över ordförandens beslut. Sverige upprepade sin tidigare framförda ståndpunkt att Island var att betrakta som medlem av organisationen till dess något annat beslutats och därför hade rätt att delta i samtliga omröstningar till dess ett sådant beslut fattats. Efter viss ytterligare debatt beslutade ordföranden att avbryta mötet för lunchpaus.

Under lunchen diskuterade den svenska delegationen den uppkomna situationen med ordföranden. Delegationen visste att Island avsåg att, såsom Norge hade gjort, kräva att ordningsfrågan om kommissionens kompetens skulle tas upp till prövning. Delegationen klargjorde för

ordföranden sin uppfattning att för det fall någon part genom en ordningsfråga väckte frågan om kommissionens kompetens, så hade ordföranden att ta upp ordningsfrågan till avgörande innan han fattade något beslut om Islands status. Ordföranden förklarade att han inte nödvändigtvis delade denna uppfattning och att han skulle söka rättsligt råd i frågan också från annat håll.

I kontakten med Regeringskansliet i Stockholm informerade delegationen om den uppkomna situationen och att det fanns en möjlighet, men att det inte var säkert, att ordningsfrågan om kommissionens kompetens skulle komma att tas upp till prövning.

5. Den väckta frågan om Islands rätt att rösta

Konstitutionsutskottet har frågat: *Behandlades den vid mötet i Cambridge och före lunchuppehållet väckta frågan om Islands rätt att rösta i delegationens kontakter med Regeringskansliet i Stockholm? Om så skedde, vad blev instruktionen när det gällde Sveriges agerande i denna fråga?*

Den skriftliga instruktionen inför mötet i Cambridge innebar att Sverige ansåg att Island var medlem i kommissionen fram till dess att mötet beslutat något annat. Denna svenska uppfattning hade delegationen också klargjort på mötet (se ovan, avsnitt 4 tredje stycket). Frågan behandlades inte i delegationens kontakter med Stockholm. Det fanns inget behov av tilläggsinstruktion i den frågan.

Omröstningen om Islands rätt att rösta, ”tredje voteringen”, utföll med resultatet att Island ansågs ha rätt att rösta. Utgången överensstämde alltså med den svenska regeringens vilja.

6. Innebörden av en ”tilläggsinstruktion”

Konstitutionsutskottet har frågat: *Innebär en ”tilläggsinstruktion” en ändrad instruktion?*

Den svenska delegationens begäran om en tilläggsinstruktion innebar att delegationen ville upplysa Regeringskansliet i Stockholm om den uppkomna situationen och ge Regeringskansliet i Stockholm tillfälle att komplettera den befintliga instruktionen eller, om det bedömdes nödvändigt, ändra den befintliga instruktionen.

Delegationens begäran om tilläggsinstruktion motiverades av följande omständigheter. Delegationen insåg att ordföranden efter lunchuppehållet skulle komma att avge en förklaring som innebar att frågan om Islands medlemskap skulle anses ha avgjorts redan i London 2001. Enligt den svenska uppfattningen var detta en folkrättsstridig behandling av Island. Av den befintliga instruktionen följde att Sverige inte kunde godta en sådan förklaring. Delegationen insåg dock att den svenska

rösten i den kommande voteringen skulle kunna uppfattas som ett stöd för den isländska reservationen, även om det formellt inte förhöll sig på det sättet.

7. Omständigheter som statsrådet inte hade rådighet över

Beträffande det som tidigare anförts om att det under mötet i Cambridge uppkom en situation som Lena Sommestad inte hade rådighet över har Konstitutionsutskottet frågat: *Syftar uttalandet på att om en bedömning hade gjorts att en ändring av instruktionen till den svenska delegationen behövdes, skulle frågan ha lyfts till ansvarig politiker? Om nej, vad åsyftas? Svaret i denna del bör innehålla en kommentar kring utrymmet i den rådande situationen för att ändra instruktionen.*

Det som anförts på s. 7 i Miljödepartementets promemoria av den 15 januari 2003 om att det under mötet i Cambridge uppkom en situation som Lena Sommestad inte hade rådighet över avser händelseutvecklingen där. Lena Sommestad hade inte rådighet över hur mötets ordförande valde att formulera de förklaringar och beslut mot vilka det sedan gjordes de invändningar som voteringarna kom att handla om. Vidare hade hon inte rådighet över det sätt på vilket mötesordföranden valde att hantera väckta ordningsfrågor.

Regeringens gemensamma vilja hade kommit till uttryck i den skriftliga instruktion som den svenska delegationen agerade efter. Delegationens uppgift var att dels behandla Island på ett folkrättsligt korrekt sätt, dels se till att det mellan Sverige och Island inte uppkom ett rättsförhållande som innebar att Island ensidigt kunde bestämma omfattningen av sin valfångst. Av instruktionen följde att den svenska delegationen skulle ifrågasätta den isländska reservationens förenlighet med valfångstkonventionens syften. Delegationens uppgift var inte att på folkrättens bekostnad hålla Island utanför samarbetet i valfångstkommissionen.

Under telefonsamtalet med delegationen i Cambridge gjorde de ansvariga tjänstemännen bedömningen att instruktionen inte behövde ändras.

Om tjänstemännen hade gjort bedömningen att instruktionen behövde ändras, skulle det ha funnits möjlighet att lyfta frågan till ansvarig politiker. I så fall hade det också varit nödvändigt att hos ordföranden vid mötet i Cambridge väcka en ordningsfråga om att mötet skulle avvakta med att fatta beslut tills Sverige fått skäligt rådrum. Det är dock osäkert om en sådan ordningsfråga skulle ha fått gehör vid mötet.

Analysen efter händelserna i Cambridge har visat att den svenska delegationen kunde fullgöra sin uppgift utan att valbevarandebakgrunden kom i konflikt med folkrättsintresset. Sveriges ståndpunkt har också

därefter gjorts tydlig med en formell invändning mot den isländska reservationen.

8. Frågan om utevaron av beslut som reglerade Islands medlemskap

Mot bakgrund av att det i Miljödepartementets promemoria av den 15 januari 2003 har anförts att mötet i Cambridge efter den "fjärde voteringen" logiskt befann sig i situationen att det inte fanns något kommissionsbeslut som reglerade frågan om Islands medlemskap har Konstitutionsutskottet frågat: *Fanns det vid mötet en sådan väckt fråga som inte hade fått något avgörande, och som borde ha fått det? Om ja, varför har det inte framförts i Sveriges röstförklaring?*

Resultatet av omröstningen i den "fjärde voteringen" innebär i formell mening endast att mötet i Cambridge inte skulle anse sig bundet av det tidigare fattade beslutet i London. Det betyder att mötet efter den "fjärde voteringen" inte var bundet av något tidigare beslut i den s.k. islandsfrågan. Därför hade mötet möjlighet att ta upp frågan till prövning i sak.

Omedelbart efter den "fjärde voteringen" begärde Sverige ordet och förklarade sin position. Det svenska anförandet inleddes med att Sverige hade agerat i omröstningarna utifrån en analys av vad omröstningarna hade avsett i strikt juridisk mening. För att det inte skulle råda någon tvekan om den svenska inställningen till den isländska reservationen förklarade delegationen att Sverige ifrågasatte reservationens förenlighet med konventionens syften.

Denna svenska förklaring var tillräcklig för att markera att Sverige inte ansåg sig ha deltagit i någon omröstning som innebar att den isländska reservationen accepterades.

Trots förklaringen ställdes ingen proposition om innebörden och betydelsen av den nya isländska reservationen.

Delegationen hade dock gjort det som behövdes för att på mötet bevaka att Sverige inte blev bundet av den isländska reservationen. Det var därför inte nödvändigt att insistera på att frågan omedelbart skulle väckas till liv igen.

Sveriges agerande på mötet i Cambridge medförde att Sverige kom att uppfattas som en vän av isländsk valfångst. Detta hade kunnat undvikas om Sverige hade röstat annorlunda i den "fjärde voteringen". På så sätt kan agerandet i Cambridge betraktas som ett misstag. Den situation som råder efter mötet innebär dock att Sverige – efter att formellt ha invänt mot den isländska reservationen – nu hävdar att i rättsförhållandet mellan Sverige och Island skall Island anses bundet av konventionens valfångstförbud och att Island inte kan göra sin reservation gällande.

Detta hade Sverige inte kunnat hävda om Island hade ställts utanför samarbetet i valfångstkommissionen.

Den svenska ambitionen är att åstadkomma ett hållbart regelverk i valfångstfrågorna. Det arbetet förutsätter att bl.a. Island är med och utformar reglerna.

BILAGA A2.6.4

REGERINGSKANSLIET

2003-03-04

SB2002/13447

Statsrådsberedningen

Rättschefen

Telefon 405 4849

Konstitutionsutskottet

Riksdagen

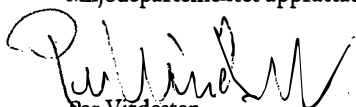
Konstitutionsutskottet

Ink 2003 -03- 0 4

Dnr 03-563-2002/03

KU:s granskningsärende 2002/03:9

Som svar på KU:s skrivelse den 20 februari 2003 överlämnas en inom
Miljödepartementet upprättad promemoria.

Per Virdesten

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2003-02-27

Miljödepartementet

Rättsenheten

KU:s granskningsärende 2002/03:9 – ytterligare en kompletterande fråga

Konstitutionsutskottet har i granskningsärendet 2002/03:9 begärt svar på ytterligare en kompletterande fråga: *Hur löd instruktionerna till den svenska delegationen inför mötena i London respektive Japan när det gällde frågan om Islands anslutning till valfångstkonventionen och dess anslutning till Internationella valfångstkommissionen?* Utskottet har önskat att få ta del av eventuella skriftliga instruktioner. Utskottet har också önskat en beskrivning av vilken avvägning mellan folkrättsintresset och valbevarandebeståndet som har gjorts i dessa instruktioner.

1. Instruktion inför valfångstkommissionens möte i London, juli 2001

Inför Internationella valfångstkommissionens möte i London den 23–27 juli 2001 utformades en skriftlig instruktion för den svenska delegationen. En kopia av instruktionen bifogas, *bilaga 1*.

I delar som är relevanta för frågan om isländsk valfångst innehöll instruktionen följande.

Ur avsnittet ”Generell utgångspunkt” (s. 1):

”Sveriges grundinställning är att en samlad internationell helhetslösning behövs på valfångstfrågan. S anser att det s k ”irländska förslaget” är en bra utgångspunkt för att finna en holistisk lösning på de låsningar som finns inom IWC.”

Anm.: Med det ”irländska förslaget” avses ett kompromissförslag innebärande att en kontrollerad nationell valfångst kan tillåtas om exporten förbjuds och skyddsområden skapas.

Ur avsnittet ”Administrativa frågor” (s. 5 f.):

”Här kan även frågan om nya medlemmar (Island) ... komma upp

— — —

Svensk ståndpunkt:

S skall verka för tydliga regler som gör att stridigheter liknande de som omgav frågan om förra årets intersessionella mötesplats undviks. S är i princip positiv till att nya medlemmar kommer till IWC under

förutsättning att IWC:s statuter respekteras ...

— — —

Island har ratificerat IWC-konventionen samtidigt som man reserverat sig mot fångstmoratoriet för att kunna påbörja kommersiell valfångst. RMS, där detta regleras, är en integrerad del av konventionen och ratificering kan nu enbart ske av avtalet i sin helhet ... Sverige ställer sig positiv till Islands ansökan om medlemskap men kan inte acceptera Islands reservation angående moratoriet.”

Ur avsnittet ”Generella instruktioner” (s. 7):

”Konsultationer med Regeringskansliet

Konsultationer skall ske omedelbart med berörda departement om frågor förs upp på agendan som:

— — —

- kan få politiska implikationer i Sverige speciellt i förhållande till de nordiska länderna.”

2. Instruktion inför valfångstkommissionens möte i Japan, maj 2002

Inför Internationella valfångstkommissionens möte i Japan den 19–24 maj 2002 utformades en skriftlig instruktion för den svenska delegationen. En kopia av instruktionen bifogas, *bilaga 2*.

I delar som är relevanta för frågan om isländsk valfångst innehöll instruktionen följande.

Ur avsnittet ”Utgångspunkter” (s. 1):

”Sveriges övergripande syn är att IWC skall vara den internationellt accepterade organisationen för skydd av alla valbestånd och reglering av valfångsten. Sverige skall verka för en helhetslösning på valfångstproblematiken baserad på försiktighetsprincipen, ekosystem-ansatsen och principen om hållbart nyttjande av naturresurser. All valfångst skall ske under strikt kontroll, med effektiva avlivningsmetoder och på ett etiskt försvarbart sätt.”

Ur avsnittet ”Islands återinträde i IWC” (s. 2):

”Vid mötets inledning aktualiseras frågan om Islands återinträde i IWC med ett tidigare icke ägd reservation mot moratoriet gällande valfångst. Förra året hindrades Island att återinträda i organisationen med 1 rösts övervikt. Sverige röstade då mot Island genom att stödja förslaget att IWC hade mandat att besluta om Islands återinträde baserat på antagandet att IWC var en internationell organisation i folkrättslig mening och att Wien-traktatet därmed var tillämpligt.

Sverige avser att vidhålla sitt ställningstagande från förra mötet också innebärande att Island välkomnas som medlem utan nämnda reservation.”

3. Avvägningar mellan folkrättsintresset och valbevarandebintresset

Instruktionen inför mötet i London 2001 grundades i relevanta delar på samma omständigheter som redovisats i Miljödepartementets promemoria av den 15 januari 2003, s. 8, första stycket andra – fjärde, sjunde och åttonde strecksatserna.

Inför mötet i Japan 2002 hade Island synpunkter på hur frågan om Islands anslutningsinstrument och den isländska reservationen folkrättsligt borde behandlas. I valbevarandefrågan har Sverige konsekvent markerat att Sverige inte kan acceptera en isländsk reservation som innebär att Island ensidigt skall få bestämma sin valfångst. Även om den svenska uppfattningen i valbevarandefrågor alltså skiljer sig från den isländska uppfattningen, var det angeläget för Sverige att frågan skulle få en från folkrättslig synpunkt korrekt behandling. Instruktionen inför mötet i Japan grundades därför i relevanta delar på samma omständigheter som redovisats i Miljödepartementets promemoria av den 15 januari 2003, s. 8, första stycket första – fjärde och sjätte – åttonde strecksatserna.

REGERINGSKANSLIET

2001-06-13

Bilaga 1

till promemoria 2003-02-27

Miljödepartementet

Enheten för naturresurser

Ämnessakkunnig

Stellan F. Hamrin

Telefon 08-405 2345

Telefax 08-21 91 70

Instruktion inför det 53:e mötet med Internationella Valfångstkommissionen, London 23 – 27 juli, 2001

Årets möte med Internationella Valfångstkommissionen kommer att hållas i London, England. Den svenska delegationen kommer att ledas av valfångstkommissionär Bo Fernholm och i övrigt bestå av Stellan Hamrin, Tomas Lyrholm och Anna Roos. Mötet föregås bl.a. av ett vetenskapligt möte, där Sverige kommer att representeras av Thoma Lyrholm och Per Berggren.

Instruktionen följer dagordningen för mötet.

Generell utgångspunkt

Sveriges övergripande syn är att IWC skall vara den internationella organisationen för skydd av alla valbestånd och reglering av valfångst. Sverige skall fortsätta att verka för en helhetslösning på valfångstproblematiken baserad på försiktighetsprincipen och principen om hållbart nyttjande av naturresurserna. Den valfångst som bedrivs skall ske med effektiva avlivningsmetoder och på ett etiskt försvarbart sätt.

Sveriges grundinställning är att en samlad internationell helhetslösning behövs på valfångstfrågan. S anser att det s k "irländska förslaget" är en bra utgångspunkt för att finna en holistisk lösning på de lösningar som finns inom IWC. Det bör påpekas att S inte har låst sig kring något av de enskilda elementen utan är öppet även för att diskutera andra förslag.

Sverige ska verka för så stor öppenhet som möjligt mot NGOs m.fl., samt att dessa organisationer kan delta så effektivt som möjligt i möten.

Postadress
103 33 STOCKHOLM

Besöksadress
Tegelbacken 2

Telefonväxel
08-405 10 00

Telefax
08-24 16 29

E-post: registrator@environment.ministry.se
X.400: S=Registrator; O=Environment; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Telex
154 59 MINEN S

Hemlig omröstning (3)

Japan avser att föreslå att hemlig omröstning skall kunna ske om 6 medlemmar så begär.

Svensk ståndpunkt:

Förslaget skall ej stödjas. Sverige önskar öppenhet och bör argumentera för största möjliga öppenhet i beslutsprocessen.

Valskådning (4)

Vetenskapskommittén kommer att diskutera "valskådning" och reglerna för dess genomförande

Svensk ståndpunkt:

Sverige anser generellt, att arbetet med att utarbeta rekommendationer för "valskådning", som är en allt viktigare form av "uthålligt nyttjande" av valpopulationerna, är en viktig uppgift för IWC. Det är viktigt att framhålla att de generella riktlinjerna bör kunna anpassas till de lokala förhållanden som råder på den aktuella platsen.

Valfångstmetoder och djurskyddsaspekter (5)

En rapport från arbetsgruppen om "Whale killing methods and associated welfare issues" kommer att utgöra grunden för diskussionerna. Frågor som förväntas komma upp är behovet av en andra workshop i ämnet. I maj 1999 föreslogs vid en första workshop att nästa möte skulle hållas under perioden 2002-2004. Dessutom kommer UK att presentera detaljerade förslag om *welfare issues* avsedda att ingå i RMS.

Svensk ståndpunkt:

S ska generellt verka för förbud mot ineffektiva och för djuren plågsamma fångstmetoder, samt för användning av den ur etisk synpunkt bästa/ effektivaste metoden för såväl primär som sekundär avlivning vid all jakt.

De metoder som används inom den amerikanska, ryska, grönländska och karibiska jakten bör granskas kritiskt utifrån ett etiskt perspektiv likväl som den norska och japanska jakten. Sverige skall verka för att snabba och effektiva avlivningsmetoder används såväl vid ursprungsbefolkningarnas jakt som vid kommersiell och vetenskaplig jakt.

En ny workshop behövs och kan föreslås till år 2003. RMS bör ha en generell och kortfattad skrivning om djurskydd.

Skyddade områden (7)

Under denna dagordningspunkt förväntas tre frågor bli aktuell för diskussion.

Reservatet i Södra oceanen

Vid IWC:s möte i Mexico 1994 röstade en stor majoritet, däribland Sverige, för att inrätta ett valreservat på södra halvklotet, det s.k. "Southern Ocean Sanctuary". Japan kommer att lägga fram förslag avsedda att underlätta valfångst i reservatet.

Svensk ståndpunkt:

Sverige anser att det inte råder någon oklarhet i fråga om reservatets legala status, att IWC:s reservatsbeslut ligger på fast grund och att ingen valfångst skall ske i reservatet.

Sydatlantiska valreservatet

Brasilien lägger fram förslag om ett sydatlantiskt reservat. Reservatet skall först diskuteras i vetenskapskommitten.

Södra stilla havsreservatet

Australien och Nya Zeeland lämnade förslag om inrättandet av ett reservat i Södra stilla havet, med stöd av USA och England vid förra årets möte. Förslaget fick inte $\frac{3}{4}$ majoritet som krävs för att det skall vinna kraft. Frågan kommer upp i år igen.

Svensk ståndpunkt:

Sverige är generellt positivt till regionala reservat. S bör i första hand verka för att frågan om inrättande av regionala reservat blir en del av en helhetslösning. Kan detta inte åstadkommas bör Sverige stödja båda förslagen under förutsättning att den vetenskapliga kommittén inte motsätter sig förslaget.

Ursprungsbefolkningars husbehovsjakt (8)

Flera frågor förväntas komma upp baserade på rekommendationer och diskussioner i vetenskapskommitten:

Kvoten på två knölvalar för St. Vincent och Grenadinerna

Denna kvot utlöppte 1998/99. En ny kvot medgavs men villkorades på flera sätt och jakten skall utvärderas årligen. Jaktens etiska bedrivande kommer troligen att diskuteras liksom frågan om regelbrott pga att kalv jagas.

Vetenskapskommitten diskuterar förvaltningsplaner för husbehovsjakten och kan komma att presentera olika förslag.

Svensk ståndpunkt:

S allmänna utgångspunkt är att fångst som bedrivs av ursprungsbefolkningar ska bedrivas bärkraftigt och enligt vetenskapliga kommitténs rekommendationer, samt att skonsamma jaktmetoder används. Vidare ska IWCs kriterier för dokumentation uppfyllas, och ett regelverk liknande RMS i tillämpliga delar anpassas för denna typ av fångst.

Det är tveksamt om de metoder som används vid jakten är tillfredställande ur effektivitets- och etisk synvinkel. Jaktmetoderna bör ifrågasättas från svensk sida och man bör överväga möjligheten att ge en kvot på mindre djur som passar för den teknik som används.

Revised Management Scheme (9)

Ett intersessionalt möte har hållits i Monaco 6-8 februari i år och ett tvådagarsmöte kommer att hållas 18-19 juli av arbetsgruppen för RMS.

Svensk ståndpunkt:

Sverige skall arbeta för att RMS snarast färdigställs, och att ett beslut kan tas på ett heltäckande RMS. Detta är extra viktigt med tanke på händelseutvecklingen inom CITES.

Socioekonomiska implikationer (10)

Japan kommer att föreslå ett undantag från det rådande moratoriet för att tillåta fångst av vikval för fyra kustsamhällen.

Svensk ståndpunkt:

Förslaget till undantag kan ej stödjas. Sverige skall verka för att all fångst skall omfattas av den utarbetade "Revised Management Schedule".

Vetenskapliga tillstånd (11)

Den omfattande japanska vikvals fångsten sker med särskilt tillstånd för forskning.

Svensk ståndpunkt:

Sveriges grundprincip är att forskning på val främst bör bedrivas med metoder som inte dödar djuren.

S anser att det är stötande att så många djur dödas med hänvisning till vetenskapliga behov. I de etiska övervägandena beträffande forskning och avlivning av djur som kommer att göras skall Sverige verka för att storskalig forsknings fångst inom IWC avskaffas och att dödandet av valar i forskningssyfte minimeras.

Miljö- och hälsofrågor (12)

Svensk ståndpunkt:

Miljöeffekter bör även fortsättningsvis uppmärksammas av IWC både vad gäller valarnas hälsa och effekter på människor. Detta är viktiga frågor som S bör driva hårt.

Vetenskapskommitténs övriga aktiviteter och framtida arbete (14)

Vetenskapskommitténs rapport skall antas.

Svensk ståndpunkt:

De mest hotade valarterna är småvalar och floddelfiner. Sverige anser att behandlingen av småvalar och försök att minska bifångster av dessa är av särskilt intresse att uppmärksamma i rapporten.

Avsteg från regelverket 2000 (Infractions, 15)

Det är ännu oklart vad som kommer upp under denna punkt. Den principiellt viktiga frågan om huruvida IWC skall/kan reglera handel med export av valprodukter kan komma att lyftas. Ytterligare en fråga som kan komma upp är resultat av DNA analyser av valkött i Japan som visar att kött från fredade arter saluförts i landet.

Svensk ståndpunkt:

En viktig komponent i en helhetslösning i valfångstproblematiken är att internationell handel med valprodukter förbjuds, för att ev. framtida valfångst inte ska styras av efterfrågan på den internationella marknaden. Internationell efterfrågan kan leda till att bestånd beskattas över sin långsiktiga bärkraft, särskilt med tanke på att övervakning av illegal fångst och handel skulle försvåras. S anser att det inom ramen för IWC:s mandat finns utrymme för att diskutera handelsrelaterade frågor om valprodukter.

Sverige anser att IWC har möjlighet att reglera handel av valprodukter och att detta inte är förbehållet CITES och WTO. Denna linje styrks av att CITES på partsmötet i Nairobi demonstrerade att man tar hänsyn till IWC:s moratorium mot valfångst genom att inte medge en nedlistning av vikval och därmed underlätta internationell handel.

Administrativa frågor (16)

Under denna punkt kommer formaliteterna kring arrangerandet av såväl årsmöten som intersessionella möten att diskuteras.

Här kan även frågan om nya medlemmar (Island) och reaktiverade medlemmar (Peru) komma upp

Utanför agendan skall den rådgivande kommittén besluta om förlängt förordnande för Nicky Grandy.

Svensk ståndpunkt:

S skall verka för tydliga regler som gör att stridigheter liknande de som omgav frågan om förra årets intersessionella mötesplats undviks.

S är i princip positiv till att nya medlemmar kommer till IWC under förutsättning att IWC:s statuter respekteras och att återbetalning av gamla skulder sker på ett rimligt och förtroendeingivande sätt.

Nicky Grandy gör ett mycket gott arbete och skall uppmuntras fortsätta.

Island har ratificerat IWC-konventionen samtidigt som man reserverat sig mot fångstmoratoriet för att kunna påbörja kommersiell valfångst. RMS, där detta regleras, är en integrerad del av konventionen och ratificering kan nu enbart ske av avtalet i sin helhet (konventionen antogs i juli 1982). Sverige ställer sig positiv till Islands ansökan om medlemskap men kan inte acceptera Islands reservation angående moratoriet.

Avgifterna till IWC (17)

Ett intersessionellt möte har hållits i Cambridge av en särskild "task force" om avgifterna. Rapporten är under utarbetande och kommer att föreligga till mötet.

Svensk ståndpunkt

Grenada har föreslagit att medlemsavgiften till IWC skall baseras på gängse FN-skala. Detta skulle innebära en betydligt lägre medlemsavgift för svenskt vidkommande, men kan även få andra konsekvenser. Sverige kan stödja ett beslut i denna riktning, under förutsättning att bl.a. USA ställer sig positiva.

Datum och plats för nästa möte (21)

Nästa års möte (2002) kommer att äga rum i Shimonoseki, Japan, 25 april-24 maj

Eftersom inget land har erbjudit sig värdskapet för 2003 kommer det att anordnas av sekretariatet i England.

Svensk ståndpunkt:

Sverige kan stödja att sekretariatet anordnar mötet 2003 i England i första hand under hösten

Rådgivande kommittén (22)

En ny medlem i den rådgivande kommittén behövs efter Nederländerna som nu fullgjort sina två år.

Generella instruktioner

Det är möjligt att det blir ett nytt intersessionalt möte om RMS. Man sneglar på Sverige som tänkbar neutral mötesplats.

Det föreligger ett förslag från USA och Japan om ett vetenskapligt möte om letala versus icke letala forskningsmetoder för val. Man sneglar på Sverige som tänkbar neutral mötesplats även där.

Svensk ståndpunkt

Sverige bör förhålla sig avvaktande till dessa förslag, men kan ta ansvaret för forskningsmötet.

Ev. resolutioner mot Norge

En avgörande förutsättning för norsk valjakt är att Norge i kraft av sin reservation mot gällande IWC-beslut om moratorium för kommersiell valfångst inte är bunden av beslutet.

Svensk ståndpunkt:

Vid en eventuell resolution eller motsvarande som innebär en markering mot norsk valfångst ska S framföra att det är beklagligt att Norge som medlem i IWC anser sig kunna fatta egna beslut i frågor som är centrala för IWC. S bör överväga möjligheten att stödja resolutionen. Konsultation med Miljödepartementet bör om möjligt ske.

Konsultationer med Regeringskansliet

Konsultationer skall ske omedelbart med berörda departement om frågor förs upp på agendan som:

- får omfattande budgetimplikationer
- kan få politiska implikationer i Sverige speciellt i förhållande till de nordiska länderna.

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2002-05-06

Miljödepartementet

Anders Nyström
Ingela Byfors

Enheten för naturresurser

Ämnessakkunnig

Stellan F. Hamrin

Telefon 08-405 2345

Mobil 0705-448425

Telefax 08-218315

E-post stellan.hamrin@environment.ministry.se

Svenska ståndpunkter inför internationella valfångstkommissionens (IWC) årsmöte 19-24 maj 2002 i Shimonoseki, Japan

Årets möte med Internationella Valfångstkommissionen kommer att hållas i Shimonoseki, Japan, den 20-24 maj. Då Sveriges kommissionär fungerar som ordförand vid mötet kommer den svenska delegationen att leds av Stellan F. Hamrin och i övrigt bestå av Tomas Lyrholm och Anna Roos. Mötet föregås bl.a. av ett vetenskapligt möte, där Sverige kommer att representeras av Thomas Lyrholm och Per Berggren.

Instruktionen följer dagordningen för mötet.

Utgångspunkter

Sveriges övergripande syn är att IWC skall vara den internationellt accepterade organisationen för skydd av alla valbestånd och reglering av valfångsten. Sverige skall verka för en helhetslösning på valfångstproblematiken baserad på försiktighetsprincipen, ekosystem-ansatsen och principen om hållbart nyttjande av naturresurser. All valfångst skall ske under strikt kontroll, med effektiva avlivningsmetoder och på ett etiskt försvarbart sätt.

Under den intersessionella perioden har den rådgivande kommittén haft många rådslag över internet. En expertgrupp har sammanträtt vid två tillfällen för att utarbeta text till RMS (management-regler för valfångst) och en annan grupp har sammanträffat vid två tillfällen för att utarbeta förslag till nya medlemsavgifter. *Likeminded*-gruppen har haft ett möte i Stockholm och den nordiska kommissionärgruppen har haft samråd i Köpenhamn, båda under april 2002.

Det är osäkert hur majoritetsförhållandena utvecklats under året. Det är möjligt att de valfångande länderna har fått en starkare ställning och att den enkla majoritet som länge legat hos de bevarande-vänliga länderna kan förloras vid årets möte. För ändringar i Schedule krävs ¾ majoritet

medan de icke bindande resolutionerna tas med enkel majoritet. Blockerande minoriteter finns som gör det näst intill omöjligt att genomdriva de regeländringar som skulle behövas.

Islands återinträde i IWC (1)

Vid mötets inledning aktualiseras frågan om Islands återinträde i IWC med ett tidigare icke ägd reservation mot moratoriet gällande valfångst. Förra året hindrades Island att återinträda i organisationen med 1 rösts övertikt. Sverige röstade då mot Island genom att stödja förslaget att IWC hade mandat att besluta om Islands återinträde baserat på antagandet att IWC var en internationell organisation i folkrättslig mening och att Wien-traktatet därmed var tillämpligt.

Sverige avser att vidhålla sitt ställningstagande från förra mötet också innebärande att Island välkomnas som medlem utan nämnda reservation.

Antagande av agendan (2)

Kan påverkas av Islandsfrågan. S skall agera i linje med instruktionen i denna fråga.

Hemlig omröstning (3)

Japan kommer återigen att föreslå att omröstningar skall vara slutna när så begärs. Sverige motsätter sig förslaget och önskar fortsatt öppenhet. Ärendet avgörs med enkel majoritet.

Whalewatching (4)

Vetenskapskommitten arbetar med regler för valskådning. Om enighet råder i Vetenskapskommitten om ett förslag bör Sverige stödja det. Om inte bör S följa svensk praxis.

Valbestånd (5)

Rapport från vetenskapliga kommittén. S agerar i enlighet med etablerad praxis

Aboriginal subsistence whaling (6)

Kvoten på två knölvalar för St Vincent and the Grenadins kommer sannolikt upp till diskussion efter upprepade regelbrott. Sverige skall fördöma regelbrotten och eventuellt även medverka till att inte ge förnyad kvot för fångsten.

Makah-indianernas jakt på gråval kan komma upp igen. Sveriges ståndpunkt är att populationen inte är hotad men att jakttekniken kan förbättras genom användande av liknande teknik som Alaska-eskimåerna använder. Det kan bli diskussion igen om kulturellt och näringsmässigt

behov av resursen eftersom kvoterna skall beslutas i år. Samma grävalspopulation utnyttjas av den ryska sibiriska urbefolkningen i NÖ Sibirien. Populationen är stabil och tål den nuvarande beskattningen varför kvoten kan förnyas.

Ev. fångster av icke medlemmar (7)

S agerar i enlighet med etablerad praxis

Valfångstmetoder och sammanhängande etiska frågor (8)

Rapport från arbetsgruppen. S agerar i enlighet med etablerad praxis.

RMS, Revised Management Scheme (9)

Sverige har varit mycket aktiv i den expertkommitte som arbetat intersessionalt med ett regelverk för kommersiell valfångst. Japan förväntas lägga fram ett regelverk som inte kan stödjas eftersom det inte innehåller tillräckligt säkra regler för observation och för DNA kontroll av marknader.

Sverige skall arbeta för att RMS färdigställs och accepteras i Schedule. Detta är speciellt viktigt i ljuset av händelseutvecklingen på CITES partsmöte i april 2000. CITES sände ett tydligt budskap till IWC att se till att RMS färdigställs

Ett annat regelverk med strikta regler för observation och DNA kontroll har utarbetats i samråd med de skyddsvänliga länderna. Sverige skall stödja det förslaget och om det inte går igenom lägga fram ett förslag för att försöka fastställa RMP (det vetenskapliga beräkningssättet för att beräkna hur många valar som på ett säkert sätt kan tas ur ett visst bestånd) i regelverket. Så länge RMP inte är i Schedule är risken stor att det försvagas.

Sanctuaries (10)

Stilla havets valreservat skall utvärderas i år. Det Sydatlantiskt valreservatet kommer återigen att föreslås av Brasilien och Argentina. Södra Stilla havets reservat kommer återigen att föreslås från australisk och nyzeeländsk sida.

Sverige stödjer samtliga reservatsförslag. Taktiskt borde de nya reservatsförslagen helst ses som delar av en helhetslösning (det irländska kompromissförslaget). Det omedelbara behovet ifrågasätts av vissa medlemmar eftersom de stora valarna redan är skyddade dels genom moratoriet och dels genom att RMP inte ger någon kvot för hotade bestånd.

Socioekonomiska problem och kustnära valfångst (11)

Japan kommer återigen att föreslå att ett undantag införs för att 50 vikvalar skall kunna fångas från fyra mindre kuststäder. Sverige motsätter sig fångst utan RMS och så länge som moratoriet kvarstår.

Vetenskaplig valfångst (12)

Japan har meddelat sina avsikter till utökad valfångst i Norra Stilla Havet. Fångsten utökas med fångst av sejval, som är upptagen som hotad på IUCNs lista och fler vikvalar. Sverige motsätter sig hela den föreslagna vetenskapliga fångsten inklusive den av vikval i Antarktis.

Det är stötande att så många valar tas under denna klausul. Sverige skall arbeta för att den japanska forskningsjakten upphör. I de etiska övervägandena beträffande forskning och avlivning av djur som kommer att göras skall Sverige verka för att storskalig forskningsfångst inom IWC (Japan) avskaffas och att dödandet av valar för forskning minimeras.

Miljöeffekter (13)

Miljöeffekter bör fortsatt uppmärksammas av IWC både vad gäller valarnas hälsa och effekter på människor av förtäring av valkött. Rapport från vetenskapskommitten måste beaktas.

Samarbete med andra organisationer (14)

Rapport från vetenskapliga kommittén. S agerar i enlighet med etablerad praxis.

Vetenskapskommittens rapport (15)

Vetenskapskommittens rapport skall antagas. Av särskilt intresse är behandlingen av småvalar och försöken att minska bifångsten av dessa. De mest hotade arterna av valar finns bland småvalar och floddelfiner vilket bör uppmärksammas. Trots vetenskapliga kommittens begäran om information och resolutioner i kommissionen till stöd för detta vägrar Japan att medverka i analyser av fångsten av Dall's tumlare

Brott mot regelverket (16)

Rapport från sub-kommittén. S agerar i enlighet med etablerad praxis.

Administrativa frågor (17)

Rapport från sub-kommittén. Japan föreslår ökad insyn från pressen i IWC:s arbete. S stödjer i princip förslaget.

Medlemsavgifter (18)

En arbetsgrupp har mötts vid två tillfällen intersessionalt. De karibiska staterna driver med uppbackning av Japan och Norge på för att få medlemsavgifter i enlighet med FN-taxan (proportionellt mot landets BNP). De icke valfångstvänliga länderna önskar ett tydligt inslag av *user-pay* principen, dvs att utnyttjandet och administrationen av resursen skall kosta och att valfångande länder skall stå för dessa kostnader.

Här kan beslut tas med enkel majoritet och det vore olyckligt om valfångstländerna skulle lyckas genomdriva förslag som tar utgångspunkt enbart i BNP. Sverige skall verka för en balanserad lösning med tydligt inslag av *user-pay* principen.

En möjlig tillfällig lösning kan bli ett bibehållande av nuvarande beräkningsgrund men med ett tillägg av procentuell omfördelning av kostnaderna mellan medlemmar indelade i fyra grupperingar enligt betalförmåga.

För övrigt anfördes vid de nordiska överläggningarna att IWCs ekonomi är skral och att omfattande besparingar kan komma att krävas. Ev. förslag att hålla möten enbart vartannat år för att minska kostnaderna kan stödjas.

Finansiella frågor (19)

Rapport från Budget-kommittén.

Uteblivna medlemsavgifter (20)

Rapport från Finanskommittén. Sverige följer etablerad praxis.

Antagande av rapport från Finanskommittén (21)

Sverige följer etablerad praxis

Date and Place of annual meeting (22)

Årsmötet 2003 skall vara i Tyskland enligt tidigare invitation. Inget erbjudande om värdskap för 2004.

Sekretariatets rapport (23)

BILAGA A2.7.1

GUSTAV FRIDOLIN
Riksdagsledamot

SVERIGES
RIKSDAG

Stockholm 2003-01-16

Konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet

Ink 2003 -01- 17

Dnr 050-2228-2002/03

Anmälan av Gun Hellsvik, justitieminister 1991-1994

Jag anmäler härmed före detta justitieminister Gun Hellsvik för närmare granskning av konstitutionsutskottet vad gäller de uppgifter om avlyssning av Grön Ungdoms Stockholmsavdelnings telefoner på Grön Ungdoms lokal på Pipersgatan i Stockholm, sommaren 1993. Att avlyssning förekom har konstaterats av Säkerhetstjänstkommissionen (SOU 2002:91 "Hotet från vänster" sidan 350 ff). Då det uppdagats att Säkerhetspolisen, för mindre än ett decennium sedan, avlyssnat ett parlamentariskt ungdomsförbund, som vid tiden uppbar partistöd, är det viktigt att en formell granskning blir av.

Som bakgrund till avlyssningen beskriver Säkerhetstjänstkommissionen den radikala miljökamp som pågick och de möjliga farhågorna att en medlem ur Grön Ungdom Stockholm planerade en så kallad plogbillsaktion mot ett militärt flygplan av typen Jas 39 Gripen. För det första bör sägas att en sådan aktion, enligt nuvarande och för tiden gällande lagstiftning, knappast torde berättiga till avlyssning på det sätt som uppenbarligen skett. För det andra är det lika uppenbart att kartläggningen av denna enda person använts som förevändning för att kunna avlyssna hela Grön Ungdom Stockholm och dess verksamhet. De misstankar som hystes mot en medlem kan under inga omständigheter legitimera att ett parlamentariskt ungdomsförbunds kanslitelefoner avlyssnades. Vid tidpunkten för avlyssningen användes de avlyssnade telefonerna av ett 100-tal medlemmar i Grön Ungdom samt ett flertal sympatisörer och aktivister. Det är tydligt att grundläggande principer om rättssäkerhet och proportionalitet har fått ge vika, då en stor mängd personers integritet kränkts utan att någon misstanke om brott har påvisats. Avlyssningen strider helt klart mot de regler som förelåg.

Preskriptionstiden för det eventuella brott som begåtts av Säkerhetspolisen har gått ut, varvid någon straffrättslig prövning inte är aktuell. En konstitutionell prövning gentemot ansvarig minister är dock befogad. Säkerhetspolisens mål och syfte är att skydda rikets säkerhet. Säkerhetstjänstkommissionen ifrågasätter i sina rapporter om inte själva bevakningen och kartläggningen av personer snarare kommit att bli ett

TFN: 08-786 4482 • MOBIL: 0702-74 00 82 • FAX: 08-786 53 75

BESÖKSADRESS: Ledamöternas hus, Mynttorget 1, Stockholm • E-POST: gustav.fridolin@riksdagen.se

SVERIGES RIKSDAG • 100 12 STOCKHOLM • TFN 08-786 40 00

egentligt mål för Säkerhetspolisens verksamhet. Om så är fallet bör flera ministrar granskas för att på så sätt utröna vilken styrning som skett av Säkerhetspolisen. Denna anmälan inskränker sig dock till de övertramp som skett gentemot Grön Ungdom, då dessa ligger tämligen nära i tid, är riktade mot ett parlamentariskt arbetande parti och mot en organisation som i alla lägen förespråkat icke-våld. Det bör också tilläggas att en sådan granskning mycket väl kan komma att bli en lämplig inkörsport för vidare granskning av det som läggs fram i Säkerhetstjänstkommissionens rapporter.

Vid tidpunkten för avlyssningen, sommaren 1993, var Gun Hellsvik (m) justitieminister. Konstitutionsutskottet bör granska vilka direktiv som Hellsvik och dåvarande regeringen eventuellt gav Säkerhetspolisen, för att utröna om eventuellt givna direktiv var förenliga med föreliggande regelverk och grundläggande demokratiska principer samt om Säkerhetspolisens verksamhet bedrevs i enlighet med eventuella givna direktiv. Vidare bör konstitutionsutskottet utröna vilken vetskap Hellsvik hade om Säkerhetspolisens, i detta fall mycket klara, övertramp från sina befogenheter. Om justitieministern kände till att den polis som stod under hennes förvaltning sysslade med avlyssning och kardäggnig av politiska motståndare till ministern är detta ytterst uppseendeväckande. Om justitieministern inte kände till att denna verksamhet förekom ger också detta, enligt min mening, anledning till allvarlig kritik.

Gustav Fridolin
Riksdagsledamot (mp)

BILAGA A2.7.2

REGERINGSKANSLIET

2003-02-20

SB2003/971

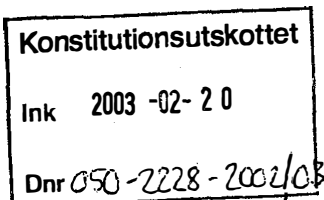
Statsrådsberedningen

Rättschefen

Telefon 405 4849

Konstitutionsutskottet

Riksdagen

KU:s granskningsärende 2002/03:19

Som svar på KU:s skrivelse den 30 januari 2003 överlämnas en inom
Justitiedepartementet upprättad promemoria.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är rättschefen Christina Weihe, tel.
405 49 29.

Per Virdesten

Kopia till

Gun Hellsvik

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2003-02-14

Justitiedepartementet

Statsrådsberedningen
Rättschefen Per Virdesten

Polisenheten

Konstitutionsutskottets granskningsärende 2002/03:19 F.d.
justitieminister Gun Hellsviks ansvar för avlyssningen av telefonerna
på Grön Ungdoms Stockholmsavdelning

Ansvarsfördelningen mellan regeringen och dess myndigheter

Regeringen styr sina myndigheter huvudsakligen genom föreskrifter i förordning, regleringsbrev och särskilda myndighetsuppdrag. Därutöver kan regeringen genom myndighetsdialoger följa myndigheternas verksamhet på ett övergripande plan. Enligt 11 kap. 7 § regeringsformen får dock ingen myndighet, ej heller riksdagen eller kommuns beslutande organ, bestämma hur förvaltningsmyndighet skall i särskilt fall besluta i ärende som rör myndighetsutövning mot enskild eller mot kommun eller som rör tillämpning av lag. I 11 kap. 2 § regeringsformen anges vidare att ingen myndighet, ej heller riksdagen, får bestämma, hur domstol skall döma i det enskilda fallet eller hur domstol i övrigt skall tillämpa rättsregel i särskilt fall.

Reglering av Säkerhetspolisens verksamhet

Av 7 § polislagen (1984:387) framgår att Rikspolisstyrelsen är en central förvaltningsmyndighet för polisväsendet och har tillsyn över detta. Vidare framgår att regeringen kan uppdra åt Rikspolisstyrelsen att leda polisverksamhet för att förebygga och avslöja brott mot rikets säkerhet.

I 4 § förordningen (1989:773) med instruktion för Rikspolisstyrelsen anges bl.a. att Rikspolisstyrelsen leder polisverksamhet för att förebygga och avslöja brott mot rikets säkerhet. Vidare anges att inom Rikspolisstyrelsen bedrivs den nämnda polisverksamheten vid Säkerhetspolisen.

Säkerhetspolisen har ett eget budgetanslag som beslutas av riksdagen. Regeringen styr verksamheten genom utfärdandet av ett årligt regleringsbrev och sedan den 1 januari 2003 genom en särskild

instruktion, förordning (2002:1050) med instruktion för Säkerhetspolisen.

Vid den tid som nu aktuellt granskningsärendet avser, dvs. 1993, reglerades Säkerhetspolisens övergripande verksamhet i Rikspolisstyrelsens instruktion. Reglering fanns även i andra författningar.

Regeringen ger årligen i regleringsbrev, vilket även skedde budgetåren 1992/93 och 1993/94, närmare direktiv och återrapporteringskrav för Säkerhetspolisens verksamhet.

Säkerhetspolisens uppgifter

Som anges ovan regleras Säkerhetspolisens uppgifter numera i förordningen (2002:1050) med instruktion för Säkerhetspolisen. Av 2 § framgår att Säkerhetspolisen har till uppgift att inom Rikspolisstyrelsen leda och bedriva polisverksamhet för att förebygga och avslöja brott mot rikets säkerhet. Enligt bestämmelsen skall Säkerhetspolisen också, även om verksamheten inte avser att förebygga eller avslöja brott mot rikets säkerhet, inom Rikspolisstyrelsen leda och bedriva polisverksamhet i fråga om

1. terrorismbekämpning,
2. bevaknings- och säkerhetsarbete som avser den centrala statsledningen eller som har samband med statsbesök och liknande händelser samt
3. annat personskydd i den utsträckning som Rikspolisstyrelsen bestämmer.

Säkerhetspolisen skall dessutom, enligt 3 §, fullgöra de uppgifter som Rikspolisstyrelsen har att utföra enligt säkerhetsskyddslagen (1996:627) och säkerhetsskyddsförordningen (1996:633), svara för sådan beredskapsplanering som Rikspolisstyrelsen bestämmer samt lämna tekniskt biträde åt polisväsendet i den utsträckning som det är lämpligt med hänsyn till verksamhetens art.

Motsvarande reglering fanns tidigare i förordningen (1989:773) med instruktion för Rikspolisstyrelsen.

I 4 – 6 §§ förordningen med instruktion för Säkerhetspolisen anges ytterligare uppgifter som åvilar denna.

Till Säkerhetspolisens uppgifter hör således bl.a. att förebygga och avslöja brott mot rikets säkerhet. 18 kap. brottsbalken innehåller straffbestämmelser till skydd för rikets inre säkerhet, t.ex. uppror (1 §), olovlig kårverksamhet (4 §) samt brott mot medborgerlig frihet (5 §). I 19 kap. brottsbalken finns bestämmelser som syftar till att skydda rikets yttre säkerhet och innefattar bl.a. brotten högförräderi (1 §), spioneri (5 §) och olovlig underrättelseverksamhet (10 §).

Av Rikspolisstyrelsens författningssamling (RPSFS 1999:10, FAP 403-3) framgår att merparten av de brott som regleras i 18-19 kap. brottsbalken skall utredas av Säkerhetspolisen eller under medverkan av Säkerhetspolisen. Därutöver skall vissa brott efter särskilt beslut av Säkerhetspolisen handläggas av Säkerhetspolisen eller under medverkan av Säkerhetspolisen. Det gäller bl.a. mordbrand och sabotage, 13 kap. 1 och 4 §§ brottsbalken. De särskilda besluten ger Säkerhetspolisen befogenhet att överta utredningar som annars skulle handläggas av lokal polismyndighet.

Liknande reglering fanns i Rikspolisstyrelsens föreskrifter (FAP 403-3) av den 16 april 1986 som gällde vid den tidpunkt som anmälan avser.

Hemlig teleavlyssning

Enligt 27 kap. 18 § rättegångsbalken får hemlig teleavlyssning användas vid förundersökning angående brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott, om sådan gärning är belagd med straff. Hemlig teleavlyssning får enligt 27 kap. 20 § samma balk endast ske om någon är skäligen misstänkt för brottet och åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen. Vidare får åtgärden endast avse en teleadress som innehas eller kan antas komma att användas av den misstänkte. Enligt 27 kap. 21 § rättegångsbalken prövas frågor om hemlig teleavlyssning av rätten på ansökan av åklagaren.

Lagen (1952:98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål gäller vid förundersökning angående bl.a. allmänfarlig ödeläggelse (13 kap. 3 § brottsbalken) och kapning eller luftfartssabotage (13 kap. 5 a § brottsbalken) om brottet innefattar sabotage (13 kap. 4 § brottsbalken). Lagen omfattar även försök, förberedelse eller stämpling till sådana brott. Enligt 5 § lagen får tillstånd till hemlig teleavlyssning meddelas i dessa fall även om brottet inte omfattas av 27 kap. 18 § rättegångsbalken. Frågor om hemlig teleavlyssning prövas av rätten på ansökan av åklagare. Om rättens beslut inte kan avvaktas, kan åklagaren i vissa fall lämna tillstånd till hemlig teleavlyssning. Åklagaren skall därefter ofördröjligen anmäla åtgärden till rätten, som har att skyndsamt uppta ärendet till prövning (6 §).

Nu aktuellt granskningsärende

Den aktuella anmälan till konstitutionsutskottet avser, så vitt framgår, ett enskilt ärende i Säkerhetspolisens brottsutredande verksamhet om hemlig teleavlyssning till följd av misstanke om förberedelse till sabotage (jfr SOU 2002:91 Hotet från vänstern, Säkerhetstjänsternas övervakning av kommunister m.m. 1965 – 2002 sid. 350 ff).

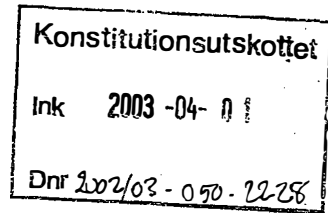
Som framgår av redogörelsen ovan är det domstol, eller i vissa fall inledningsvis åklagare, som beslutar om hemlig teleavlyssning enligt lagen (1952:98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa

brottmål. Någon möjlighet för regeringen att påverka ett beslut om teleavlyssning mot en misstänkt person förelåg inte vid den aktuella tidpunkten och föreligger inte heller idag eftersom detta skulle strida mot förbuden i 11 kap. 2 och 7 §§ regeringsformen.

Säkerhetstjänstkommissionen har i betänkandet Rikets säkerhet och den personliga integriteten (SOU 2002:87) behandlat kontakterna mellan regeringen och säkerhetstjänsterna. I det sammanhanget redovisar kommissionen också de samtal den haft med bl.a. Gun Hellsvik (a. a. s. 577).

BILAGA A2.7.3

Stockholm den 31 mars 2003

Konstitutionsutskottet
Att. Kanslichef Bertil Wennberg
Sveriges Riksdag
100 12 Stockholm

Översänder mina synpunkter i anledning av riksdagsledamoten Gustav Fridolins anmälan.

Med vänliga hälsningar

A handwritten signature in cursive script, appearing to read "Gun Hellsvik".

Gun Hellsvik
Kattesund 8
222 23 Lund

Gun Hellsvik
Kattesund 8
222 23 Lund

Stockholm den 31 mars 2003

Konstitutionsutskottet
Riksdagen

KU:s granskningsärenden 2002/03:19

Då konstitutionsutskottet berett mig möjlighet att lämna synpunkter i ovannämnda ärende önskar jag anföra följande.

Som framgår av inom utskottets kansli upprättad promemoria och av regeringens svar på utskottets skrivelse regleras säkerhetspolisens verksamhet av lag, förordning och regleringsbrev. Härtill kom de nu inte längre existerande men genom en av Registernämnden utförd utredning offentliggjorda hemliga föreskrifterna .

Av regeringsformen följer att ingen myndighet får bestämma hur förvaltningsmyndighet skall i särskilt fall besluta i ärende som rör myndighetsutövning eller hur domstol skall döma i det enskilda fallet eller i övrigt skall tillämpa rättsregel i särskilt fall.

Anmälaren, riksdagsledamoten Gustav Fridolin, önskar få utrett

1. vilka direktiv jag, som justitieminister, gav Säkerhetspolisen
2. vilken kunskap jag hade om Säkerhetspolisens avlyssning av telefonerna på Grön Ungdoms Stockholmsavdelning

På frågan om vilka direktiv jag gav Säkerhetspolisen rörande vad jag förstår i ärendet aktuell avlyssning önskar jag anföra att jag självklart inte gav några direktiv. Hade så skett hade det funnits anledning att göra en anmälan mot mig för s.k. ministerstyre. Jag var som stadsråd väl medveten om att mina möjligheter att styra myndighetsutövningen gavs i form av lagstiftningsinitiativ och regleringsbrev och det var en självklarhet för mig att arbeta efter dessa regler. Vid denna tid förekom s.k. hemliga föreskrifter, som gav Säkerhetspolisen möjlighet att registrera personer med stark anknytning till vissa i föreskrifterna angivna organisationer. Grön Ungdom fanns inte med i dessa föreskrifter. De hemliga föreskrifterna är inte längre hemliga utan var och en som så önskar kan idag få kunskap om vilka organisationer som vid olika tillfällen fanns på listan. Registernämnden har på regeringens uppdrag gjort en utredning som bl.a. offentliggjort dessa föreskrifter.

Några ytterligare reflexioner om eventuella direktiv från min sida kan vara på sin plats. I Sverige gäller att beslut om avlyssning av telefon görs av domstol efter ansökan av åklagare.

Säkerhetspolisen har alltså inte möjlighet eller rätt att fatta beslut i dessa frågor. Ett statsråd som skulle vilja få till stånd telefonavlyssning måste antingen tubba Säkerhetspolisen att avlyssna utan vederbörligt beslut eller lyckas inte bara påverka Säkerhetspolisen utan också åklagare och domstol. Jag utgår från att anmälaren inte misstänker mig för sådant agerande, varför jag avstår från vidare kommentarer.

Anmälaren vill också att konstitutionsutskottet utröner vilken vetskap jag hade om Säkerhetspolisens avlyssning av telefonerna på Grön Ungdoms Stockholmsavdelning. Svaret är att jag inte hade kunskap om detta. Anmälarens formuleringar visar att han anser att det är lika illa om jag haft vetskap, som om jag inte haft vetskap om avlyssningen. Det kan då påpekas att det vid den tid anmälan avser fanns ett organ för kontroll över och insyn i Säkerhetspolisens verksamhet, nämligen den parlamentariskt sammansatta Rikspolisstyrelsen. Behörigheten att få insyn tillkom styrelsen och inte mig som statsråd. P.g.a min respekt för den svenska konstitutionen föll det aldrig mig in att ens försöka skaffa mig information av det slag anmälan avser.

Med utgångspunkt från uttryck som förekommer i anmälan kan jag instämma i att det hade funnits anledning till allvarlig kritik om jag som justitieminister hade åsidosatt gällande regler och givit egna direktiv till Säkerhetspolisen och det hade varit uppseendeväckande om jag efterfrågat information från Säkerhetspolisen, som inte tillkom mig att få del av.

Stockholm som ovan

Gun Hellsvik
Generaldirektör

BILAGA A2.8.1**Konstitutionsutskottet**

Ink 2003 -01- 2 4

Dnr 050-2392-2002/03

Anmälan till Konstitutionsutskottet**Regeringens hantering av medel från EU:s sociala fonder (ESF-medel).**

Syftet med EU: s sociala fonder (ESF- medel) är "Empowerment", d.v.s. makt till de maktlösa. Medlen ska öppna nya möjligheter för grupper som annars har svårt att förbättra sin situation. Bland dessa grupper räknas småföretag med svag ekonomi, långtidsarbetslösa, ungdomar och kvinnor som inte har fått fotfäste i arbetslivet samt handikappade. En viktig målgrupp är invandrarna som i hela unionen intensivt utnyttjar de sociala fondernas finansiering för att få inträde i arbetslivet.

I Sverige talar politiker, ledande myndigheter och betydande organisationer vackert om integration: man påstår ofta att initiativ och ansvarstagande ska uppmuntras hos invandrarna, att de nya invånarnas delaktighet behövs i vår demokrati. I praktiken är relationen mellan minoriteter och majoritet annorlunda- vilket på ett plågsamt sätt bevisas i hanteringen av projekt finansierade med EU- medel. Den gamla vanan att ta hand om invandrarna leder till program och arbetssätt som bestäms på hög nivå och sedan "implementeras" uppifrån och ner hos de berörda.

Sveriges första period med projekt finansierade med medel från EU: s sociala fonder startade 1995 och avslutades 1999. Enbart en procent av de beviljade projekten var initierade och ledda av invandranas arbetsgrupper. De största stödbeloppen gick till den offentliga sektorn, d.v.s. arbetsförmedlingar och kommuner och till traditionella starka svenska organisationer (ABF, TBV, Röda Korset och andra). Detta motverkade syftet med hela verksamheten. EU: s pengar är inte avsedda att förstärka den svenska offentliga sektorn, som räknas bland de starkaste i världen, och inte heller att ge mer till väletablerade organisationer med stora resurser.

Den andra perioden med stöd från EU: s sociala fonder skulle börja år 2000 men blev kraftigt försenad på grund av oklarheter och ständiga omorganisationer i och mellan svenska myndigheter. Under en 18-månaders lång väntetid förlorade en del aktiva grupper och små företag många möjligheter att agera – eftersom både finansiering och regelverk saknades. När arbetet äntligen startade visade det sig att ännu färre invandrargrupper än tidigare hade fått utveckla egna projekt. Invandrargrupperna riskerade att sänka sin andel av alla beviljade projekt, till under en procent.

I november 2002, när några få invandrargrupper och småföretag trots allt hade kommit en bit på vägen med arbetet som finansierades med medel från EU: s sociala fonder (s.k. Mål 3-projekt och Equalprojekt), stoppades plötsligt utbetalningarna av medel! Godkända verksamheter under utveckling sedan månader förlamades. Löner för genomförda arbetsmoment och hyror för arbetslokaler kunde inte betalas. Kommuner, arbetsförmedlingar och rika svenska organisationer hade möjlighet att rädda sina startade verksamheter genom att hämta medel från annat håll. De som hotades att gå under var invandranas arbetsgrupper och de småföretag som hade litat på de svenska myndigheternas planering och lyssnat på lockropen om delaktighet. Först i slutet av december rättade regeringen detta misstag och utbetalningarna genomfördes. Men de ekonomiskt svaga småföretagen och invandranas arbetsgrupper hade tvingats antingen att arbeta utan att ta betalt eller överväga att lägga ner verksamheten – några veckors

totala brist på likvida medel är avgörande just för dessa grupper .

Detta kan bli ett dräpslag för integrationspolitiken. De få invandrarorganisationer som hade engagerat sig i kampen mot arbetslöshet, vilket var de sociala fondernas huvudsyfte, har under ett antal veckor stått utan medel. Hur ska dessa grupper kunna samarbeta med de svenska myndigheterna efter detta? Långtidsarbetslösa som deltog i denna verksamhet hoppades att genom den finna ingång i arbetslivet. Nu hotades hela deras planering för den närmaste framtiden. Hur ska de efter detta kunna mobilisera förtroende och energi för att på nytt försöka ta sig ut ur arbetslöshet och bidragsberoende?

Hanteringen av arbetet med medel från EU: s sociala fonder ger upphov till allvarlig kritik. Det var och är fel att i så stor utsträckning använda ESF- medel för verksamhet inom den offentliga sektorn och starka traditionella organisationer. Det var och är fel att låta långa perioder löpa utan någon aktivitet på grund av ständiga omorganisationer i och mellan svenska myndigheter.

Den allvarligaste kritiken bör riktas mot de svaga satsningarna på grupper som behöver förstärka sin position i samhället. Under hela perioden som har följt landets inträde i EU har olika socialdemokratiska regeringar inte tagit hänsyn till den viktigaste principen i EU: s sociala politik: makt åt de maktlösa: "Empowerment". Respekten för denna princip kan inte återställas om utdelningen av ESF- medel inte garanteras att direkt nå de grupper som behöver ekonomiskt stöd om de ska försöka ta makten över sin vardag.

Eftersom både f.d. arbetsmarknadsdepartement och nuvarande näringsdepartement under den nämnda perioden flera gånger har bytt skepnad och flera ministrar har stått i ledningen för verksamheten faller ansvaret för den missriktade hanteringen av medel från EU: s sociala fonder på hela regeringen. Därför anmäler jag nu regeringen för granskning inför Konstitutionsutskottet.

Stockholm den 22 januari 2003

Ana Maria Narti

Riksdagsledamot (fp)

BILAGA A2.8.2

REGERINGSKANSLIET

2003-03-04

SB2003/1377

Statsrådsberedningen

Rättschefen

Telefon 405 4849

Konstitutionsutskottet

Riksdagen

Konstitutionsutskottet

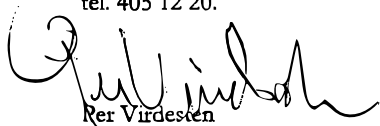
Ink 2003 -03- 04

Dnr 050-2392-2002/03

KU:s granskningsärende 2002/03:20

Som svar på KU:s skrivelse den 11 februari 2003 överlämnas en inom
Näringsdepartementet upprättad promemoria.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är expediteschefen Dag Ekman,
tel. 405 12 20.

Per Virdesten

REGERINGSKANSLIET

Promemoria
2003-03-03

Näringsdepartementet

Statssekreteraren
Jan Grönlund

Konstitutionsutskottets granskningsärende 2002/03:20

Härmed får jag lämna följande underlag till svar till konstitutionsutskottet.

En beskrivning av den svenska hanteringen av frågor om stöd från Europeiska socialfonden

Konstitutionsutskottet har i sin promemoria övergripande beskrivit inriktningen för mål 3 och Equal under programperioden 2000-2006 och den administrativa strukturen för dessa program. Som nämns anges riktlinjer och prioriteringar m.m. för insatserna i de samlade programdokumenten (eller motsvarande) och programkomplementen. Ett av de fyra insatsområdena inom mål 3 är "Integration, mångfald och jämställdhet" som bl.a. syftar till att integrera personer med utländsk bakgrund på arbetsmarknaden. Insatsområdet "Lokal utveckling" syftar till att stärka lokala initiativ och aktörer för att skapa sysselsättning, bl.a. inom den sociala ekonomin. Equal syftar till att genom transnationellt samarbete främja nya metoder för att motverka all slags diskriminering och ojämlikhet på arbetsmarknaden. Det svenska Equal-programmet har en övergripande målsättning om mångfald i arbetslivet. Ett antal av de 46 utvecklingsprojekt som hittills startat är helt eller delvis inriktade på invandrare. "Empowerment" utgör en av principerna i Equal.

Övervakningskommittéerna har till uppgift att löpande följa resultaten och göra de anpassningar av programmen som behövs. Mer omfattande omprövningar kan dessutom göras utifrån de oberoende halvtids-utvärderingarna som redovisas under 2003. I övervakningskommittéerna för mål 3 och Equal finns ett trettiotal myndigheter och organisationer representerade, bl.a. Integrationsverket och Rådet för etnisk jämlikhet och integration vilket utgörs av invandrarorganisationer. Inom dessa kommittéer finns en gemensam beredningsgrupp för integration och mångfald som bl.a. aktivt följer insatser och övriga frågor som berör personer med utländsk bakgrund inom mål 3 och Equal.

Under programperioden 1995-1999 ansvarade Arbetsmarknadsverket för genomförandet av mål 3. Dåvarande Svenska EU-programkontoret ansvarade för mål 4. För programperioden 2000-2006 minskades antalet målprogram och mål 3, som omfattar såväl anställda som arbetslösa, kom att i hög grad motsvara de tidigare programmen mål 3 och mål 4. Regeringen valde mot denna bakgrund att den 1 januari 2000 inrätta en ny myndighet – Svenska ESF-rådet.

Kommentarer till uppgifterna i anmälan om vart stödet under programperioden 1995-1999 har gått och om avsikten med stödet

Mål 3 i Sverige under programperioden 1995-1999 hade följande prioriteringar; att slussa in ungdomar på arbetsmarknaden, att bekämpa långtidsarbetslöshet och att stödja personer som riskerade att utestängas från arbetsmarknaden. Särskilda målgrupper i den tredje prioriteringen var invandrare och arbetshandikappade. Inom ramen för prioriteringarna fanns fyra åtgärder, bl.a. kompetensutveckling.

Under programperioden startade totalt ca 2 000 projekt, varav en femtedel av "allmännyttiga organisationer" – t.ex. invandrarorganisationer. Antalet sådana projekt ökade mot slutet av perioden. Mål 3-programmet kom slutligt att omfatta 171 000 deltagare. Av dessa utgjordes ca 15 procent av utländska medborgare. Till detta skall läggas svenska medborgare med utländsk bakgrund. Som planerat, och mot bakgrund av ett integrationsperspektiv, var ett mindre antal mål 3-projekt riktade till enbart invandrare.

Inom mål 3-programmet, i övervakningskommittén, ägde ett aktivt arbete rum för att underlätta för aktörer inom den sociala ekonomin som t.ex. invandrarorganisationer att bedriva projekt. Detta resulterade i särskilda informationsinsatser för dessa aktörer och i att en arbetsgrupp tillsattes för att föreslå administrativa förenklingar med syfte att undanröja svårigheter för bl.a. den sociala ekonomin att bedriva mål 3-projekt. Övervakningskommittén rekommenderade också att goda ansökningar från den sociala ekonomin skulle prioriteras vid urvalet av projekt.

Gemenskapsinitiativet Employment hade till syfte att genom utvecklingsprojekt bl.a. förbättra möjligheterna för utsatta grupper. Delprogrammet Integra var särskilt inriktat till invandrare. Ett antal projekt inom Employment-programmet utvecklade modeller och strategier för "empowerment" av utsatta grupper.

Kommentarer om försening av arbetet för programperioden 2000-2006

Regeringen överlämnade i november 1999 ett förslag till samlat programdokument för mål 3 till EG-kommissionen, vilket låg inom den tidsrymd som anges av Rådets förordning (EG) nr 1260/1999. Därefter vidtog förhandlingar med kommissionen. Enligt nämnda förordning skall kommissionen fatta beslut om programdokumenten senast fem månader efter det att de inlämnats. Förhandlingarna mellan kommissionen och Sverige drog dock ut på tiden. Mål 3-programmet godkändes av kommissionen först i september 2000. Bakgrunden till denna försening var bl.a. de förändringar som följde efter den tidigare kommissionens avgång i mars 1999. Den nya kommissionen ställde ökade och ändrade krav på styrning och finansiell kontroll samt på innehåll i och omfattning av programdokumenten. Detta bidrog också till att förankringen av programmet, med ett flertal överläggningar mellan regeringen och arbetsmarknadens organisationer, kom att ta längre tid än vad som kunnat förutses.

Under hösten 2000 utarbetade Svenska ESF-rådet, i samråd med övervakningskommittén, ett programkomplement. Myndighetens administrativa rutiner m.m. byggdes upp. Sammantaget med förseningen av beslutet om programdokumentet innebar detta att den egentliga verksamheten i mål 3-programmet kunde komma i gång först i slutet av 2000 eller i början av 2001.

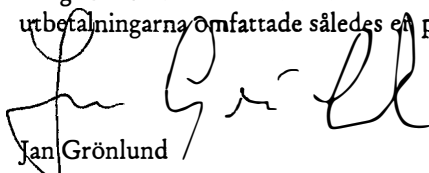
Sverige lämnade ett förslag till programdokument för Equal till kommissionen i september 2000, vilket var inom den av kommissionen stipulerade tidsramen. Efter förhandlingar med Sverige beslutade kommissionen om programmet i mars 2001. Kort därefter gjordes en utlysning av den första ansökningsomgången. Eftersom Equal är transnationellt krävs viss samordning av tidplaner m.m. mellan medlemsstaterna.

Kommentarer om stoppade utbetalningar

Mot bakgrund av det ansträngda budgetläget och för att klara utgiftstaket införde regeringen en utgiftsbegränsning, en s.k. limit, på anslaget för Europeiska socialfonden för 2002. Denna innebar att myndigheterna, utöver anslagna medel för året, bara fick utnyttja en mindre del av anslagssparandet sedan tidigare år. På grund av svårigheter att exakt prognostisera i vilken takt som enskilda projektanordnare sänder in sina ekonomiska redovisningar med begäran om utbetalning och att närmare samordna detta med beslutstakten i programmet kunde Svenska ESF-rådet först mot slutet av 2002 dra slutsatsen att det totala behovet av utbetalningar för mål 3 under 2002 skulle överstiga angiven limit. AMS som utbetalande myndighet fick därmed kring månadsskiftet november – december bromsa upp utbetalningarna. Den 5 december tilldelades Svenska ESF-rådet genom ett regeringsbeslut ytterligare 15

miljoner kronor av anslagssparandet, vilket innebar att vissa utbetalningar kunde göras av AMS till projektanordnare som bedömdes ha särskilt stora likviditetsproblem, t.ex. ideella organisationer.

Den 12 december 2002, när situationen avseende utgiftsläget klarnat, fattade regeringen ännu ett beslut om att Svenska ESF-rådet och AMS som utbetalande myndighet fick använda ytterligare medel av anslagssparandet. Utbetalningarna till projekten kunde därmed fortsätta enligt behov under den andra hälften av december. Uppbromsningen av utbetalningarna omfattade således en period av ca två veckor.

Jan Grönlund

BILAGA A2.9.1

GUSTAV FRIDOLIN
Riksdagsledamot

SVERIGES
RIKSDAG

Konstitutionsutskottet

Ink 2003-02-03

Dnr 050-2626-2002/03

Stockholm 2003-02-03

Konstitutionsutskottet

Anmälan av utrikesminister Anna Lindh

Jag anmäler utrikesminister Anna Lindh för granskning i konstitutionsutskottet av regeringens diplomatiska agerande rörande den svenska medborgaren som sitter fängslad på den amerikanska militärbasen Guantánamo, Kuba. Den svenske medborgaren Mehdi Muhammed Ghezali sitter tillsammans med 600 andra inspärrade sedan januari 2002 på Guantánamobasen. Dessa fångar behandlas inte enligt vare sig civil rätt eller krigsrätt, då de inte erkänns som vare sig civila fångar eller krigsfångar. Istället har USA, i strid med internationella konventioner, myntat uttrycket "enemy combattants" eller "unlawful comattants". Detta innebär att de inte fått några anklagelser presenterade för sig, inte fått rätt till juridiska ombud och även på andra sätt fråntagits rättigheter som grundläggande rättsprinciper garanterar dem. Konstitutionsutskottet borde granska hur regeringen, och då främst utrikesminister Anna Lindh, verkat för att säkerställa att Mehdi Muhammed Ghezali blir behandlad så som internationella konventioner och grundläggande rättsprinciper föreskriver.

Det kan finnas anledning att rikta viss kritik mot Anna Lindh och utrikesdepartementets agerande. I december 2001, medan den svenske medborgaren fortfarande fanns i Pakistan, avslöjade pakistansk press Mehdi Muhammed Ghezalis namn och nationalitet, ändå underlät man att agera. "Vi ringer inte upp någon vars namn står i en tidning" uttalade Nina Ersman, chef för UD:s presstjänst till TT. Enligt uppgifter agerade dock den tyska regeringen till förmån för en tysk medborgare som också tillfångatogs. Han ska ha sluppit Mehdīs öde och återbördats till Tyskland. Det svenska agerandet här bör granskas av konstitutionsutskottet.

I Sverige har en foklig opinion mot fängslandet av Mehdi Muhammed Ghezali växt sig allt starkare. Ove Bring, professor i folkrätt, har förklarat att han ser behandlingen av fångarna som en rättsskandal och har varit mycket kritisk mot vad han ser som regeringens konsekvens i ärendet.

Det märkligaste uttalandet i historien har UD:s rättschef Carl-Henrik Ehrencrona stått för då han till TV4:s webbupplaga den 4:e oktober 2002 sa att "Jag tror inte att vi kommer att få hem honom. Amerikanernas argument är så bestämda när det gäller samtliga fångar på Guantánamobasen". Mot bakgrund av det uppgivna uttalandet framstår det som särskilt viktigt för konstitutionsutskottet att granska vilka

TFN: 08-786 4482 • MOBIL: 0702-74 00 82 • FAX: 08-786 53 75
BESÖKSADRESS: Ledamöternas hus, Mynttorget 1, Stockholm • E-POST: gustav.fridolin@riksdagen.se

ansträngningar som gjorts för att USA ska svara på de frågor kring USA:s bedömning och vad Mehdi anklagas för som UD inskränkt sig att fråga USA kring. Dessa frågor har, återigen enligt pressuppgifter, nämligen inte besvarats av USA och inför denna arrogans har bland andra statsminister Göran Persson uttryckt visst missnöje (TT 15/1 2003). Det vore lämpligt att konstitutionsutskottet utrönde exakt hur UD verkat för att dessa frågor ska besvaras.

Den 23:e oktober 2002 krävde Danmarks utrikesminister att den danska fången på basen ska frigges. Något sådant krav har inte kommit från Sverige, vilket är märkligt mot bakgrund att linjen tidigare har varit att Ghezali är att betrakta som en krigsfånge (utrikesrådet Sven Olof Pettersson uttalade bland annat detta i april 2002). Krigsfångar ska enligt internationell rätt släppas när berört krig är över, så som kriget mellan USA och Afghanistan nu är. Det vore vidare lämpligt om konstitutionsutskottet granskade vilka ansträngningar som gjorts för att samla andra länder som har fångar på Guantanamo basen till ett gemensamt diplomatiskt arbete gentemot USA. Anna Lindh har hävdad att ansträngningar har gjorts för att uppnå en sådan samling, men att man fått någon sådan propå har förnekats av representanter för danska UD (Politiken 6:e september 2002).

Representanter från Sverige har två gånger besök Mehdi Muhammed Ghezali, med ett års mellanrum. Varken Ghezalis far eller hans advokat har fått följa med på dessa besök. Båda gångerna har företrädare för USA varit närvarande vid det som betecknas som "förhör" av svensk polis. Konstitutionsutskottet bör slutligen granska vad som har framkommit vid dessa "förhör" och hur utrikesministern planerar gå vidare för att säkerställa den svenske medborgarens rättstrygghet.

Gustav Fridolin

Riksdagsledamot (mp)

BILAGA A2.9.2

REGERINGSKANSLIET

2003-03-04

SB2003/1375

Statsrådsberedningen

Konstitutionsutskottet
Riksdagen

Rättschefen

Telefon 405 4849

Konstitutionsutskottet

ink 2003 -03- 04

Dnr 050-2626-2002/03

KU:s granskningsärende 2002/03:22

Som svar på KU:s skrivelse den 11 februari 2003 överlämnas en inom Utrikesdepartementet upprättad promemoria. Promemorian innehåller uppgifter som omfattas av sekretess enligt 2 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100).

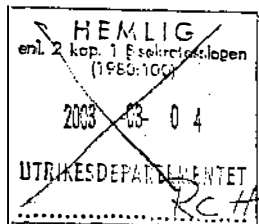
Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är rättschefen Carl-Henrik Ehrenkrona, tel. 405 50 53.

Per Virdesten

REGERINGSKANSLIET
Utrikesdepartementet

Promemoria

2003-03-04

icke sekretessbelagd delarSvar till KU i granskningsärende 2002/03:22

Denna promemoria har upprättats med anledning av Konstitutionsutskottets begäran om yttrande över en granskningsanmälan avseende regeringens agerande rörande en fängslad svensk medborgare på Guantanamobasen (2002/03:22).

Händelseförlopp och svenska åtgärder

- Den 20 december 2001 publicerades uppgifter i pakistanska media om att en arabisk man med svensk passhandling gripits i området längs den pakistansk-afghanska gränsen. Mannens namn uppgavs vara Mehdi Muhammad Ghazali. Mannen sades ha ingått i en grupp bestående av 156 al Qaida-medlemmar som några dagar tidigare hade arresterats av pakistanska myndigheter när de försökte fly in i Pakistan från Tora Bora-området i Afghanistan. I samband med en fängstransport gjorde al Qaida-fångarna, enligt samma uppgifter, ett flyktförsök som ledde till eldstrid med de pakistanska fångvaktarna. Flera al Qaida-medlemmar och polismän dödades. Några uppgavs ha lyckats fly, medan andra hade återarresterats, däribland en person vid namn Ghazali. På basis av dessa uppgifter tog UD samma dag kontakt med polisen, men då uppgifterna var ofullständiga (felaktig stavning av namnet samt avsaknad av personnummer) kunde någon identifiering inte göras.
- Sveriges ambassad i Islamabad tog vid upprepade tillfällen kontakt med såväl det pakistanska utrikesministeriet som provinsiala myndigheter, men dessa kunde inte bekräfta vare sig namnet Ghazali eller förekomsten av en svensk passhandling. Kontakt togs också med de amerikanska och brittiska beskickningarna i Islamabad, men inte heller där kunde någon klargörande information erhållas.
- Den 9 januari 2002 informerades den svenska ambassaden i Washington av det amerikanska utrikesdepartementet, State Department, att ett antal personer med anknytning till al Qaida tillfångatogs. Dessa ansågs utgöra ett hot mot USA:s säkerhet och mot internationell fred och säkerhet.

2003-03-04

- Den 10 januari framförde ambassaden i Washington till State Department att Sverige förväntade sig bli underrättat om någon svensk medborgare hölls i förvar av amerikanska myndigheter, oavsett var detta skedde.
- Den 11 januari meddelade den amerikanska Stockholmsambassaden att någon svensk inte befann sig bland dem som nu skulle överföras till Guantanamo.
- Den 18 januari meddelade State Department att en svensk medborgare i fängsligt förvar förts från Afghanistan till Guantanamo basen. De amerikanska myndigheterna begärde att få en del allmän bakgrundsinformation om svensken.
- Den 19 januari instruerades ambassaden i Washington se till att alla tillämpliga rättssäkerhetskrav skulle tillgodoses.
- Den 20 januari sändes en svensk note till State Department med begäran om att omedelbart få träffa fången.
- Den 21 januari instruerades ambassaden i Washington att framföra att vi förut såg att svensken skulle behandlas i enlighet med den humanitära rätten och de mänskliga rättigheterna och att vi förväntade oss att hållas informerade om vad fången anklagades för och om den fortsatta hanteringen av ärendet. Även vissa folkrättsliga aspekter togs upp. Sverige tog också upp frågan om fångarnas behandling vid EU:s polchefslunch med State Departments Europachef.
- Den 22 januari tog Sveriges ambassadör i Washington, Jan Eliasson, upp frågan om ett svenskt besök hos fången med State Departments polchef Marc Grossman samt sände även brev till Grossman i samma ärende. UD underlättade samma dag svenskens far om att sonen var frihetsberövad på Guantanamo basen.
- Den 23 januari hade ambassaden i Washington flera kontakter med State Department för att diskutera ett svenskt besök. State Department uppgav att det var Pentagon som hade avgörandet i sin hand.
- Den 24 januari meddelade State Department att man fortfarande inte kunde ge något besked om när ett svenskt besök kunde äga rum.
- Den 25 januari hade ambassaden i Washington en förnyad kontakt med State Department för att utröna vad svensken anklagades för och hur man på amerikansk sida såg på den fortsatta hanteringen av ärendet. Svaret blev att dessa frågor hanterades av Pentagon och man hänvisade enbart till ett tidigare utsänt faktablad, i vilket USA bl.a. redovisar sin syn på fångarnas legala status och hur de behandlas.
- Den 1 februari meddelade den Internationella Röda Korskommitténs (ICRC) representant i Islamabad att en svensk medborgare registrerats av ICRC:s personal i Kandahar. Svensken hade begärt att hans tillfångatagande och

2003-03-04

internering skulle rapporteras till de svenska myndigheterna. Av uppgifterna framgick inte den exakta tidpunkten för ICRC:s möte med mannen, men sannolikt registrerades han någon gång i mitten av januari. ICRC:s Kabul-kontor hade, p.g.a. kommunikationssvårigheter mellan Kandahar och Kabul, inte kunnat förmedla uppgiften till ICRC:s kontor i Islamabad tidigare. ICRC hade ingen kännedom om mannen fortfarande befann sig i Kandahar eller om han transporterats till Guantanamo. Samma dag meddelade Pentagon att man beviljade ett svenskt besök på Guantanamo.

- Den 4 februari översände Pentagon till utrikesdepartementet de villkor man uppställde för besöket på Guantanamo.
- Den 6 februari informerade utrikesdepartementet svenskens far om det förestående besöket.
- Den 15-17 februari besökte en svensk delegation Guantanamobasen för samtal med svensken. Den svenska delegationen bestod av en företrädare för säkerhetspolisen och en tjänsteman från ambassaden i Washington. Svensken informerades om att samtalet var helt frivilligt. Svenskens identitet bekräftades, men i övrigt framkom inget egentligen nytt i sak.
- Den 19 februari kontaktade ambassaden Washington svenskens far och spelade upp en hälsning från sonen som spelats in vid besöket.
- Den 25 februari diskuterade ambassadör Eliasson den rättsliga situationen och tidsperspektivet med State Departments rättschef William Taft IV.
- I slutet av mars vidarebefordrade ambassaden Washington två faxbrev från fångens far jämte översättningar till Pentagon.
- Den 11 april samtalade chefen för UD:s konsulära enhet med svenskens far.
- Den 26 april tog utrikesministern upp ärendet med utrikesminister Powell i samband med hennes besök i Washington. Samma dag tog utrikesrådet för politiska frågor, ambassadör Sven-Olof Petersson, upp ärendet, inklusive frågan om pappans och advokatens brev till fången, med Pentagons Detainee Policy Group.
- Den 15 maj tog ambassadör Eliasson upp ärendet med State Departments rättschef och efterlyste besked i frågan om ev. lagföring av fångarna .
- Den 17 maj meddelades att fångarna flyttats från Camp X-Ray till det mer permanenta Camp Delta samt att fångarna fick ta emot och sända privat post, men att de amerikanska myndigheterna inte garanterade att försändelserna nådde fram, då de av "säkerhets- och operationella skäl" måste översättas och eventuellt censureras.
- Den 22 maj förklarade utrikesrådet för politiska frågor i telefonsamtal med den amerikanska Stockholmsambassaden att utrikesdepartementet ej var nöjt med beskedet att det ej gick att få fram information om breven och begärde att amerikanska ambassaden skulle fortsätta söka besked från Washington.

2003-03-04

- Den 28 maj tog förre försvarsministern Björn von Sydow upp fallet med USA:s biträdande försvarsminister Paul Wolfowitz vid ett besök i Washington och frågade bl.a. om vad som motiverade att svensken kvarhölls.
- Den 5 juni tog UD:s rättschef vid besök i Washington upp fallet med State Departments rättschef och efterlyste bl.a. information om något framkommit som gav anledning till ett fortsatt frihetsberövande av svensken. UD kontaktade den amerikanska Stockholmsambassaden och bad om besked om de brev som sänts till svensken.
- Den 7 juni skrev ambassaden i Washington till Pentagon och tog upp frågan om breven till svensken. Ambassadör Eliasson tog upp ärendet med State Departments bitr Europachef samt med chefen för Office of Policy and Regional Affairs.
- Den 14 juni tog utrikesrådet för politiska frågor upp ärendet med statssekreteraren Crouch från det amerikanska försvarsdepartementet vid dennes besök i Stockholm.
- Den 27 juni kontaktade ambassaden i Washington såväl State Department som Pentagon med anledning av mediauppgifter angående ett ev frisläppande av fångar samt för att få klarhet i huruvida den svenske fången erhållit breven eller inte.
- Den 8 juli tog ambassadör Eliasson per telefon upp ärendet med State Departments rättschef.
- Den 10 juli tog ambassaden i Washington kontakt med Pentagons rättsavdelning för att få klarhet i vilka regler som gällde för att sända brev till fångarna.
- Den 11 juli tog ambassadör Eliasson med State Departments rättschef upp frågan om breven hade överlämnats till svensken.
- Den 31 juli fastställde en civil distriktsdomstol i Washington att de 16 fångar som vänt sig till domstolen inte kunde få sina fall prövade eftersom domstolen inte ansåg sig ha jurisdiktion över Guantanamo.
- Den 2 augusti kallade UD:s kabinetssekreterare upp USA:s chargé d'affaires för att söka få klarhet om ev anklagelser, den fortsatta hanteringen av ärendet samt frågan om breven.
- Den 13 augusti meddelade Pentagon att svensken var i livet och mådde bra samt att brev till fångarna så småningom alltid kom fram.
- Den 15 augusti hade chefen för utrikesdepartementets konsulära enhet ett längre samtal med svenskens far och informerade honom om det besked som lämnats från amerikansk sida.
- Den 3 september kallade UD:s kabinetssekreterare upp den amerikanske ambassadören och upprepade de frågor som tidigare ställts till USA:s chargé d'affaires. Dessutom framfördes önskemål om att av humanitära skäl få göra ett nytt besök till Guantanamo.

2003-03-04

- Den 5 september överlämnades en svensk note med begäran om nytt besök till State Department.
- Den 6 september tog ambassadör Eliasson upp ärendet frågan om ett nytt svenskt besök på Guantanamo med såväl State Department som det Nationella säkerhetsrådet (NSC).
- Den 12 september sammanträffade utrikesrådet för politiska frågor i New York med State Departments Europachef och frågade bl.a. hur länge USA avsåg hålla svensken frihetsberövad samt vilka rättsliga åtgärder man avsåg vidta.
- Den 13 september talade utrikesdepartementets kabinettssekreterare med den amerikanske Stockholmsambassadören och meddelade att justitieminister Bodström avsåg ta upp ärendet i samband med helgens möte med sin amerikanske kollega.
- Den 14 september tog justitieminister Bodström upp ärendet med den amerikanske justitieministern Ashcroft, varvid ett svenskt non-paper med frågor om ev anklagelser samt den fortsatta hanteringen av ärendet överlämnades.
- Den 24 september meddelade amerikanska ambassaden avslag på Sveriges begäran om ett besök av humanitära skäl.
- Den 8 oktober inlämnades en förnyad svensk begäran om ett besök till State Department.
- Den 9 oktober överlämnades till chefen för det nordisk-baltiska kontoret i State Department en svensk note i vilken Sverige ställde ett antal uttryckliga frågor om den folkrättsliga grundval som USA baserade sitt kvarhållande av Ghezali på. Noten gav även uttryck för den svenska uppfattningen i frågan.
- Den 17 oktober uppgav Sveriges Radio Örebro att fadern för tredje gången erhållit ett brev från sin son genom Röda Korsets försorg. Brevet var enligt fadern daterat i januari.
- Den 18 oktober överlämnades, vid personligt besök, noten av den 9 oktober även till State Departments avdelning för krigsförbrytelser. I samband med detta erhöles vissa preliminära amerikanska kommentarer. State Department utfäste sig att lämna ett skriftligt svar på noten.
- Den 28 oktober instruerades ambassaden i Washington att till State Department framföra det angelägna i att ett skriftligt svar på den folkrättsliga noten snarast erhöles. Pentagon meddelade att fyra fångar hade släppts den 26 oktober och att man planerade släppa ytterligare fångar, men några ytterligare uppgifter kunde ej ges.
- Den 12 november tog statssekreterare Lars Danielsson upp ärendet vid samtal med State Departments Europachef i samband med besök i Washington och upprepade tidigare frågor om ev anklagelser.

2003-03-04

- Den 18 november instruerades ambassaden i Washington att hos State Department framföra vår oro över de uppgifter om tortyr som förekommit i media samt be om deras kommentarer.
- Den 6 december uppgavs i media att de pakistanska myndigheterna beslutat att lägga ner ett åtal där bl.a. svensken anklagades för mord i samband med flyktförsöket i december. Han kunde dock fortfarande vara misstänkt för brott, bl.a. för att ha rest in i landet utan inresetillstånd.
- Den 27 december meddelade State Department att Pentagon accepterat ett andra svenskt besök.
- Den 30 december informerades faderns ombud om det förestående besöket.
- I början av januari besökte en svensk delegation den svenske fången på Guantanamo samt hade även samtal med Pentagon. Delegationen bestod av en företrädare för säkerhetspolisen och en tjänsteman vid försvarsdepartementet. Efter avrapportering från besöket och mot bakgrund av att inget nytt framkommit beslöts att sända utrikesdepartementets rättschef till Washington för fortsatta diskussioner om bl.a. de folkrättsliga aspekterna av ärendet samt, om inget nytt framkom, begära att svensken frigavs.
- Den 24 januari inkom den skriftliga rapporten från det svenska besöket på Guantanamo.
- Den 3 februari hade en delegation under ledning av utrikesdepartementets rättschef möten med State Departments rättschef och den juridiske rådgivaren i det Nationella säkerhetsrådet (NSC). I delegationen ingick även ministern vid Sveriges ambassad i Washington samt från utrikesdepartementet folkrättsrådgivaren och en handläggare från Amerikaheten. Rättschefen begärde därvid att svensken omedelbart skulle frigges eftersom USA, enligt regeringens uppfattning, inte presenterat någon hållbar folkrättslig grund att hålla svensken frihetsberövad.
- I februari har fortsatta diskussioner förts med de amerikanska myndigheterna i ärendet, senast vid kabinetssekreterarens besök i Washington den 26 februari.

Sveriges kontakter med amerikanska myndigheter

Av ovanstående redovisning framgår att svenska myndigheter, alltsedan besked erhöles att en svensk medborgare fanns frihetsberövad på den amerikanska militärbasen Guantanamo, har varit i löpande och mycket nära kontakt med de amerikanska myndigheterna. Dessa kontakter har skett främst via den svenska ambassaden i Washington och vid svenska besök i den amerikanska huvudstaden. Ärendet med den frihetsberövade svensken har, förutom med den amerikanska Stockholmsambassaden, också tagits

2003-03-04

upp i samband med besök i Stockholm av företrädare för den amerikanska administrationen.

Vid alla dessa kontakter har utrikesdepartementet sökt att få klarhet i den rättsliga grunden för frihetsberövandet och om och i så fall vilka anklagelser som riktades mot svensken samt hur man på amerikansk sida tänkt sig den fortsatta hanteringen av ärendet. Utrikesdepartementet har även efterlyst bekräftelse på att svensken mottagit de brev som hans familj sänt honom.

Man har från amerikanskt håll framfört att fångarna på Guantanamo tillfångatagits eftersom de har stridit på motståndarsidan. Presidenten har i kraft av sitt ämbete fastställt att de som tillfångatagits inte har uppfört sig i enlighet med krigets lagar och de har därför inte rätt till status som krigsfångar. I och med detta beslut råder det enligt amerikanskt synsätt ingen tvekan om deras status och det finns därför inte någon anledning att låta en behörig tribunal fastställa deras status på det sätt som anges i den Tredje Genèvekonventionen från 1949. De kvarhålls för att de inte skall återvända och återuppta striderna mot USA. Enligt amerikansk syn har man rätt att kvarhålla dem tills dess stridigheterna är över. Trots begäran om förtydligande från svensk sida har de amerikanska myndigheterna inte klart definierat vad man åsyftar när man talar om stridigheter - striderna i Afghanistan, striderna mot al Qaida eller hela det s.k. kriget mot terrorismen.

Trots att de inte officiellt klassificeras som krigsfångar uppger de amerikanska myndigheterna att de behandlas i enlighet med principerna i 1949 års Tredje Genèvekonvention. Några tecken på att svensken skulle ha utsatts för tortyr har inte framkommit vid de två besök som gjorts eller på annat vis. Alla fångar besöks regelbundet av representanter för det Internationella Röda Korset.

I kontakterna med de amerikanska myndigheterna har mycken tid fått läggas ned på att få till stånd besök på Guantanamo. Detta gällde i synner-

2003-03-04

het det andra svenska besöket, där det tog fyra månader innan ett positivt besked erhöles. Det är Pentagon som avgör besöksfrågor. När det gäller de rent praktiska detaljerna kring besöken - och dessa ska inte underskattas - måste samråd också ske med den lokale befälhavaren på Guantanamo. Det bör framhållas att alla besök sker helt och hållet på amerikanska villkor.

Sveriges kontakter med andra länder som har fångar på Guantanamo

Utrikesdepartementet har haft åtskilliga kontakter med flera andra länder som har fångar på Guantanamo. Bland dessa finns i EU-kretsen Belgien, Danmark, Spanien, Storbritannien och Frankrike. Dessa kontakter har skett såväl bilateralt som i EU-sammanhang. Det har vid dessa kontakter klart framkommit att alla andra länder valt att hålla en betydligt lägre offentlig profil i frågan än Sverige. Skälen till detta är olika, men man har uppenbarligen funnit det mest ändamålsenligt att agera med tyst diplomati, även om man i flera länder i stort delar den rättsliga analys som gjorts på svensk sida. Det har inte heller i något annat land förekommit en sådan uppmärksamhet i media som i Sverige. Sverige har vid ett flertal tillfällen i EU-sammanhang tagit upp frågan om ett gemensamt agerande gentemot USA i frågan, men intresset från andra länder har varit mycket svalt.

Det kan också tilläggas att totalt fyra tyskar tillfångatogs vintern 2001/2002 vid gränsen mellan Afghanistan och Pakistan för misstänkt samröre med al Qaida. Efter några veckor frigavs samtliga. Skälen härtill är inte närmare kända, men enligt tysk uppfattning fanns det uppenbarligen inte längre några misstankar mot någon av dem. Tyskarna återbördades därefter till Tyskland.

Som framgår av sammanställningen ovan har man från svensk sida officiellt begärt att svensken ska friges. Såvitt vi känner till har inget annat land framfört något liknande krav, vare sig direkt till USA eller indirekt.

Sveriges kontakter med svenskens familj och faderns ombud

Utrikesdepartementet har haft regelbunden kontakt med såväl svenskens far som faderns ombud. Utrikesdepartementet och ambassaden i Washington har också varit behjälpliga med att vidarebefordra brev till svensken från hans familj. De har löpande hållits informerade om ärendets utveckling och utrikesdepartementet har rådgjort med dem bl.a. när det

2003-03-04

gällt offentliggörande av personliga uppgifter och om de villkor som man från amerikansk sida ställt upp för besöken hos svensken.

Bedömningar som legat till grund för det svenska agerandet

Även justitieministern tog upp ärendet med sin amerikanske kollega. Mot bakgrund av att det vid denna tidpunkt gått nästan ett halvår sedan det förra svenska besöket, fattades också beslut om att söka få till stånd ett nytt besök. Samtidigt översändes en svensk note med folkrättslig argumentering och frågor till State Department.

Arbetet under hösten var främst inriktat på att säkerställa ett andra besök. Den initiala framställan om ett besök av humanitära skäl avslogs. Det faktum att svensken befinner sig på en amerikansk militärbas gör att det är den amerikanska militären som fastställer villkoren för besök och s.k. konsulära besök tillåts överhuvud taget inte.

Utrikesdepartementet har också under hösten vid ett flertal tillfällen sökt få till stånd en dialog med State Department om de folkrättsliga aspekterna på Guantanamofångarnas situation. Då utrikesdepartementet enbart erhöll en del muntliga kommentarer på den note som tidigare översänts, bedömdes

2003-03-04

det att ett besök av utrikesdepartementets rättschef i Washington var nödvändigt. Efter de diskussioner som rättschefen då hade stod det klart att Sverige och USA fortsatt hade olika uppfattningar om vilka medel som folkrätten tillhandahåller i en sådan här situation. Sverige anser att han antingen skall behandlas som krigsfånge eller som civil, som gripits i samband med en väpnad konflikt, och i både fallen behandlas enligt Genèvekonventionerna. Är han att betrakta som en civil misstänkt för brott, skall han behandlas i enlighet med det regelsystem på fri- och rättighetsområdet som då blir tillämplig, inklusive 1966 års FN-konvention om medborgerliga och politiska rättigheter som USA är ansluten till. USA har emellertid valt att beteckna samtliga frihetsberövade som "fiendekombattanter", en kategoribeteckning som inte har stöd i modern folkrätt. Effekten av kategoriseringen är att de frihetsberövade fråntas de grundläggande rättighetsgarantier som återfinns såväl i den humanitära rätten som MR-reglerna. Det var mot denna bakgrund som rättschefen - på uttrycklig instruktion från utrikesministern - begärde att svensken omedelbart skulle frigges eftersom han sitter frihetsberövad i strid med internationell rätt.

Något tydligt svar på denna svenska framställan har ännu inte erhållits. Först när detta har erhållits kan ställning tas till ett fortsatt agerande.

Det kan nämnas att en del förslag på svenska åtgärder, såsom att hemkalla Sveriges ambassadör i Washington, redan har bemöts av utrikesministern. Detta är en politik som Sverige inte brukar använda sig av, eftersom en ambassadör gör störst nytta på platsen, i synnerhet i ett land med vilket vi har skilda uppfattningar i en fråga som rör ett viktigt svenskt intresse.

De åtgärder som vidtagits, får med hänsyn till omständigheterna, anses vara vad som rimligen kan begäras i en situation som denna för att skydda den svenske medborgarens intressen. Svensken är inte misstänkt för brott i Sverige, vilket gör att ett vanligt utlämningsförfarande inte kan tillämpas. Utrikesdepartementet kommer emellertid fortsatt att följa frågan med största uppmärksamhet, hålla fortsatt kontakt med USA och vidta de åtgärder som vid varje tillfälle bedöms lämpliga och ändamålsenliga. Frågan kommer närmast att diskuteras i samband med ett besök i Stockholm av den amerikanske ambassadören för krigsförbrytelser vid State Department i mitten av mars.

BILAGA A3.1

Konstitutionsutskottet

Ink 2002 -12- 19

Dnr FD 2002/03-050-1847

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet bör granska statsminister Göra Perssons avtal/överenskommelse med Sveriges Television utifrån åtminstone tre perspektiv.

Ett PM upprättades, enligt Sveriges Televisions informationsavdelning, i mars 1996 av Erik Fichtelius - inför starten av hela dokumentärprojektet av statsminister Göran Perssons statsministertid. Det visades då för och diskuterades med Göran Persson som godkände villkoren muntligen. Enligt SVT har inte några papper överlämnats eller undertecknats, och detta PM har förvarats av Erik Fichtelius fram till det att det offentliggjordes i december 2002.

Av avtalet framgår följande viktiga punkter:

"2. Materialet och berättelsen kan publiceras efter det att GP slutat som partiledare och/eller statsminister, som en dokumentär i SVT.

3. Samtalen sker under hand på bakgrundsvillkor. Det innebär att det GP berättar eller informerar om kan EF omedelbart använda som underlag för publicering, utan att källan avslöjas. GP utlovas anonymitet enligt TF, och EF är därmed skyldig att använda informationen på ett sådant sätt att källan inte avslöjas. Först efter det att GP lämnat uppdraget som partiledare kan hans berättelse publiceras som hans egna kommentarer.

4. Filmning och samtal ska ske under största möjliga sekretess - med så få inblandade och informerade som möjligt."

Enligt uppgifter i medierna har statsministern bekräftat förekomsten av detta avtal bl. a. i Sveriges Television. Den 16 december 2002 säger han till SVT:s Aktuellt att om SVT skulle sända intervjuerna så länge som han fortfarande är statsminister överväger Persson att kontakta en jurist.

"Då bryter SVT mot det avtal vi hade och då tror jag att jag får be en jurist hjälpa mig med en granskning av den handlingen", säger statsministern till SVT:s Aktuellt.

Sveriges Televisions VD Christina Jutterström bekräftar också, enligt TT, förekomsten av avtalet och SVT:s avsikt att inte publicera materialet. Till TT säger hon (17/12):

"Nu har jag talat med statsministern i dag och han berättade att han svarat på en hypotetisk fråga om vi skulle sända. Det har vi aldrig tänkt eftersom vi har en överenskommelse. Vi håller avtal."

Av redovisade fakta framgår att avtalet är knutet till rollen som statsminister. En statsminister agerar under grundlagar och vanliga lagar. En statsminister eller ett statsråd kan inte genom civilrättsliga avtal frånträda detta ansvar.

Av regeringsbeslut den 20 december 2001 om sändningstillstånd till Sveriges Television framgår att tillståndet är förknippat med vissa villkor om t. ex innehållet i sändningarna. I sändningsvillkoren framgår av 10 § följande:

"Nyhetsverksamheten i SVT skall bedrivas så att en mångfald i nyhetsurval, analyser och kommentarer kommer till uttryck i olika program.

SVT skall meddela nyheter, stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden och därvid ge den allsidiga information som medborgarna behöver för att vara orienterade och ta ställning i samhälls- och kulturfrågor.

SVT skall granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna samt spegla verksamheten inom sådana organ och inom andra maktsfärer. (fetstil är undertecknads markering)

Regeringen har alltså föreskrivit att SVT skall utöva en granskande funktion även gentemot regeringen inklusive dess statsminister. Konstitutionsutskottet bör granska om statsministerns avtal med SVT innebär en inskränkning för SVT att utöva sin granskande funktion. I avtalet med SVT framgår ju att publicering inte skall ske när SVT bestämmer utan när statsministern har avgått som sådan. Sekretess är också föreskriven i avtalet.

I Yttrandefrihetsgrundlagen står i 1 kap. 3 § första stycket följande:

"Det får inte förekomma att något som är avsett att framföras i ett radioprogram eller en teknisk upptagning först måste granskas av en myndighet eller något annat allmänt organ. Inte heller är det tillåtet för myndigheter och andra allmänna organ att utan stöd i denna grundlag, på grund av det kända eller väntade innehållet i ett radioprogram eller en teknisk upptagning, förbjuda eller hindra dess offentliggörande eller spridning bland allmänheten."

YGL innehåller i likhet med Tryckfrihetsförordningen alltså förbud mot censur och mot andra s.k. hindrande åtgärder. Konstitutionsutskottet bör granska om statsministern genom det redovisade avtalet och sina uttalanden om rättsliga åtgärder gentemot SVT hävdar ett publiceringsförbud och därmed utövat eller försökt utöva sådana hindrande åtgärder som är förbjudna enligt grundlagen.

I Regeringsformen 6 kap. 9 § föreskrivs i andra stycket följande:

"Statsråd får icke utöva allmän eller enskild tjänst. Han får ej heller inneha uppdrag eller utöva verksamhet som kan rubba förtroendet för honom."

Konstitutionsutskottet bör granska om statsministerns agerande i förhållande till Sveriges Television i detta fall kan ha varit i strid med denna del av grundlagsparagrafen.

Stockholm den 19 december 2002

Ingvar Svensson
riksdagsledmot (kd)

BILAGA A3.2

Folkpartiet Liberalerna

Konstitutionsutskottet

Ink 2002 -12- 2 0

Dnr ED 2002/03-050 - 1902

Till Konstitutionsutskottet

Begäran om granskning av statsministerns avtal med Sveriges Television

Statsminister Göran Persson ingick i mars 1996 ett avtal med Sveriges Television genom företagets nyhetsreporter Erik Fichtelius om att kontinuerligt medverka i intervjuer för ett dokumentärprojekt. Avtalet, som återges nedan, ger, enligt den tolkning SVT:s ledning gör, statsministern rätt att avgöra när det inspelade materialet får sändas. Det ger också statsministern rätt att åberopa källskydd för all information han ger till SVT i frågor som berörts i intervjuerna.

Avtalet väcker flera frågor. Är det lämpligt att statsministern ingår ett avtal av detta slag med en nyhetsredaktion i public service-televisionen? Borde avtalet ha beretts av regeringskansliet innan det ingicks? Borde det ha diarieförts?

Konstitutionsutskottet bör granska formerna för hur detta avtal ingicks, avtalets innehåll och dess konsekvenser.

Avtalet med SVT

Enligt tidningen Resumé (2002-12-13) lyder avtalet mellan statsministern och Sveriges Television som följer:

”Utgångspunkter för projektet:

1. Resultatet ska bli en levande och ärlig dokumentär från början till slut om GP:s period som partiledare och statsminister. Det ska rakt och konkret under hela perioden ge GP:s egna kommentarer och reflektioner kring det som händer.
2. Materialet och berättelsen kan publiceras efter det att GP slutat som partiledare och/eller statsminister, som en dokumentär i SVT.
3. Samtalen sker under hand på bakgrundsvillkor. Det innebär att det GP berättar eller informerar om kan EF omedelbart använda som underlag för publicering, utan att källan avslöjas. GP utlovas anonymitet enligt TF, och EF är därmed skyldig att använda informationen på ett sådant sätt att källan inte avslöjas. Först efter det att GP lämnat

Lars Leijonborg
Partiordförande

Riksdagen
100 12 STOCKHOLM
Tfn 08-786 40 00
Fax 08-786 53 43
lars.leijonborg@riksdagen.se
www.folkpartiet.se

uppdraget som partiledare kan hans berättelse publiceras som hans egna kommentarer.

4. Filmning och samtal ska ske under största möjliga sekretess - med så få inblandade och informerade som möjligt.

5. Det inspelade materialet tillhör och förvaras av SVT.”

Vid förfrågan har statsrådsberedningens registrator förklarat att avtalet inte finns diariefört vid regeringskansliet, trots att det enligt statsministerns avtalspart har visats för statsministern. (Erik Fichtelius enligt Resumé 2002-12-13: ”Detta PM upprättades i mars 1996 av Erik Fichtelius inför starten av hela projektet. Det visades för och diskuterades med Göran Persson som godkände villkoren muntligen.”)

Statsministern har i december 2002 hotat vidta juridiska åtgärder mot Sveriges Television för brott mot avtalet. Han har dock i ett annat uttalande förnekat att det finns något skriftligt avtal. KU bör begära in alla handlingar i ärendet från regeringen. Det kan gälla vid vilka tidpunkter intervjuerna (enligt uppgift ett 40-tal) genomförts och om ett exemplar av avtalet finns på statsrådsberedningen, även om det inte diarieförts.

Mot bakgrund av det som framkommit anser jag att kritik kan riktas mot statsministern på flera punkter.

1. Statsministerns agerande strider mot av regeringen utfärdade regler om SVT:s självständighet och oberoende

Anmälningar till konstitutionsutskottet handlar ofta om så kallat ministerstyre. Det kan röra att ett statsråd har gått in och påverkat ett ärende som en myndighet har att avgöra, i strid med reglerna och principerna för de svenska myndigheternas självständighet.

I detta fall har statsminister Göran Persson med ett avtal mellan sig själv och SVT, enligt både SVT och statsministern själv, skapat ett inflytande över Sveriges Television som strider mot bolagets självständighet.

Sveriges Television är inte en myndighet, men företaget har en mycket precist reglerad självständighet i förhållande till statsmakterna. SVT är i sändningstillståndet, som regeringen enligt riksdagens beslut har utfärdat, ålagt att granska bland annat just regeringen. Enligt SVT:s anslagsvillkor som regeringen har fastställt ska företagets redaktioner agera självständigt.

Med sitt avtal med Sveriges Television har statsministern tillskansat sig rätt att styra när inspelat material får sändas, oavsett redaktionella bedömningar.

2. Statsministerns agerande strider mot Tryckfrihetsförordningen och regeringskansliets regler för hantering av inkomna handlingar

Som nämnts har statsministern inte hanterat det avtalsunderlag som Erik Fichtelius har

visat för honom i enlighet med regeringskansliets regler för inkomna handlingar. Därmed har agerandet också varit i strid med Tryckfrihetsförordningens 2 kap. om allmänna handlingars offentlighet.

Statsministern påstod i TV4:s nyheter 2002-12-17 att det "aldrig funnits något papper" vid ingåendet av avtalet mellan honom och SVT.

Men att det "aldrig funnits något papper" strider mot Erik Fichtelius skriftliga förklaring till sina chefer på SVT. Där skriver han så här om avtalet med Persson (enligt Resumé 2002-12-13): "Detta PM upprättades i mars 1996 av Erik Fichtelius inför starten av hela projektet. Det visades för och diskuterades med Göran Persson som godkände villkoren muntligen."

Orden "visades för" är viktiga för bedömningen. Helt klart är ju att om statsministern i sin egenskap av statsminister tog emot papperet från Erik Fichtelius för bedömning är det enligt lagen en allmän handling. Det ska då ha registrerats i statsrådsberedningens diarium.

Fichtelius har alltså sagt att papperet visades för, men inte överlämnades, till statsministern. Det kan inte anses göra någon skillnad om Fichtelius "lånade ut" papperet till Göran Persson eller höll det framför hans ögon. I båda fallen har papperet relevans för statsministerns ställningstagande och är därmed en allmän handling, som ska diarieföras.

Vidare är sekretess något som statsministern, eller någon annan offentlig funktionär, inte får avtala kring. Det är något som måste avgöras i varje givet fall när frågan uppkommer, till exempel i samband med begäran om utlämnande av allmän handling.

3. Statsministerns agerande strider mot Regeringsformens regler för beredning av ärenden

Det kan konstateras, av vad som framkommit i massmedia, att regeringskansliets beredning av detta ärende har varit bristfällig, för att inte säga obefintlig. Till exempel tycks inte upplysningar eller yttranden från berörda myndigheter inhämtats på så sätt som föreskrivs i Regeringsformen 7 kap. 2 §.

Det finns slutligen anledning att ifrågasätta om inte statsministerns uppträdande efter det avtalet blivit känt rubbar förtroendet för hans sätt att utöva statsministerämbetet. Upprepade gånger har han presenterat själv motsägande versioner av vad som är sanningen i detta ärende.

Ett exempel är statsministerns uttalanden om vilka avtalsgrundade krav han riktar mot SVT.

På en presskonferens i Köpenhamn 2002-12-12 sa Persson att det "inte finns några begränsningar för hur materialet används".

I SVT:s aktuellt 2002-12-16 sa han att han skulle betrakta det som ett avtalsbrott och "be en jurist hjälpa mig med granskningen av den handlingen" om SVT sände intervjuerna före hans avgång.

Det som var helt i sin ordning den 12 december skulle alltså kunna föranleda en stämning fyra dagar senare.

Ett annat exempel gäller statsministerns besked om huruvida det är samarbetsavtalet med Sveriges television och Erik Fichtelius som avsågs i uttalanden.

I Dagens Nyheter den 21 september 2002 berättade Göran Persson för första gången om sina intervjuer:

"Ett annat grundmaterial [till memoarskrivande] är de videoinspelade intervjuer Göran Persson regelbundet ger till en person som han betecknar som 'journalist/forskare'. - Vi har säkert femtio, kanske hundra timmar. Det ska inte användas förrän jag slutar."

I DN 2002-12-13 förnekade statsministern att det handlade om Fichtelius:

"På frågan om Fichtelius är denne hemlige 'forskare och journalist' svarar Göran Persson först något kryptiskt: 'Det kan finnas fler.' Men lite senare blir svaret entydigt: - Nej, det är det inte. Vem det är vill jag behålla för sig själv, säger Göran Persson."

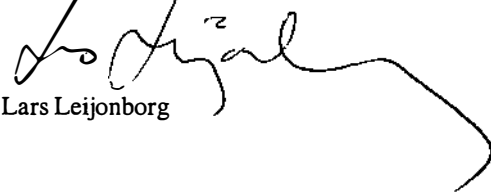
Till TT sa Göran Persson 2002-12-17 följande om intervjuerna med Fichtelius:

"Jag har lagt ned mellan 50 och 70 arbetstimmar på det och sedan läggs det ned och ingen pratar med mig. Det gör mig upprörd, milt uttryckt."

Det finns inget av vad som framkommit som tyder på att det finns mer än en journalist/forskare som har 50-70 timmar inspelade videointervjuer med Göran Persson. Det förefaller som om statsministern medvetet har givit helt motstridiga besked inom loppet av några få dagar.

Mot bakgrund av det anförda hemställer jag att Konstitutionsutskottet granskar det ingångna avtalet mellan statsministern och Sveriges Television.

Stockholm den 20 december 2002

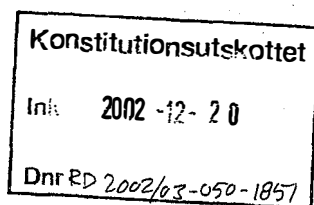
Lars Leijonborg

BILAGA A3.3

HENRIK VON SYDOW
Riksdagsledamot

SVERIGES
RIKSDAG

Stockholm 2002-12-20

Till Konstitutionsutskottet

Jag ber härmed för konstitutionsutskottets granskning att få anmäla statsminister Göran Persson för hans hantering av intervjuavtalet med Erik Fichtelius.

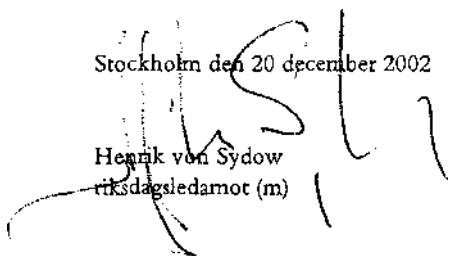
Göran Persson har ingått ett eller flera avtal med Erik Fichtelius och Sveriges Television i egenskap av Sveriges statsminister. Någon anteckning om avtalet finns emellertid inte – såvitt bekant – i Statsrådsberedningens diarium.

- Konstitutionsutskottet bör granska om det är förenligt med grundlagen att statsministern ingår ett sådant avtal utan att informera statsrådsberedningen och därmed också underlåta att diarieföra beslutet. Utskottet bör pröva hur den här aktuella hanteringen förhåller sig till offentlighetsprincipen.

Enligt svensk lagstiftning är muntliga avtal att jämställa med skriftliga avtal. Att det, enligt uppgifter i media, enbart rör sig om ett muntligt avtal kan inte påverka kravet på att det skall finnas en anteckning om avtalets existens i diarierna.

Stockholm den 20 december 2002

Henrik von Sydow
riksdagsledamot (m)

BILAGA A3.4

REGERINGSKANSLIET

2003-03-11

SB2003/1632

Statsrådsberedningen

Konstitutionsutskottet

Rättschefen

Riksdagen

Telefon 405 4849

Konstitutionsutskottet

Ink 2003 -03- i 1

050 - 1807 - 2002/03

050 - 1851 - 2002/03

Dnr 050 - 1907 - 2002/03

KU:s granskningsärenden 2002/03:16-18

Som svar på KU:s skrivelse den 18 februari 2003 överlämnas en inom
Statsrådsberedningen upprättad promemoria.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är departementsrådet Bo
Malmqvist, tel. 405 45 47.

Per Virdesten

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2003-03-11

Statsrådsberedningen

Departementsrådet
Bo Malmqvist

Svar på KU:s frågor om statsminister Göran Perssons agerande i samband med ett dokumentärfilmprojekt om honom själv

1. Har Göran Persson ingått ett avtal i samband med det aktuella intervjuprojektet? Om ja,

- vilken form har avtalet; har avtalet dokumenterats,*
- har Göran Persson ingått det i egenskap av statsminister, och*
- har avtalet registrerats som allmän handling i Regeringskansliet?*

På uttryckligt initiativ av SVT har Göran Persson ingått en överenskommelse med programföretaget om ett intervjuprojekt. Överenskommelsen ingicks muntligt genom samtal med Erik Fichtelius sedan denne visat för Göran Persson en handling med den text som nu har publicerats bl.a. på SVT:s hemsida. Den texten återspeglar överenskommelsens innehåll. Någon annan dokumentation av överenskommelsen finns inte såvitt Göran Persson eller Regeringskansliet vet. Överenskommelsen var ett personligt åtagande, ett gentlemen´s agreement. Den går längre än vad som följer av Göran Perssons uppdrag som statsminister och kan inte fullgöras av någon annan än honom själv. Därmed finns det inte heller någon anledning att dokumentera och registrera den i Regeringskansliet. Så har inte heller skett.

2. En kommentar begärs till de i granskningsanmälningarna aktualiserade frågeställningarna

- om avtalet inneburit en inskränkning för SVT när det gäller dess granskande uppgift,*
- om statsministern hävdade ett publiceringsförbud och därmed utövat eller försökt utöva sådana hindrande åtgärder som är förbjudna enligt 1 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen, och*

- om statsministern genom avtalet med SVT har skapat ett inflytande över programföretaget som strider mot reglerna om dess självständighet och oberoende.

Överenskommelsen innebär inte någon inskränkning in SVT:s granskande uppgift. Göran Persson har inte hävdad något publiceringsförbud eller vidtagit eller försökt vidta någon åtgärd som kan vara förbjuden enligt yttrandefrihetsgrundlagen. Han har inte heller skaffat sig något sådant inflytande över programföretaget som kan strida mot reglerna om dess självständighet och oberoende.

3. I samband med att intervjuprojektet blev känt har i medier förekommit uppgift om att statsministern övervägde att framställa rättsliga anspråk mot Sveriges Television AB. Är denna uppgift korrekt och vad skulle i så fall de rättsliga anspråken grundas på?

Göran Persson har övervägt att rådfråga en jurist om intervjuprojektet. Han har inte övervägt eller sagt att han övervägde att framställa rättsliga anspråk mot Sveriges Television AB.

4. En kommentar begärs till de i granskningsanmälningarna aktualiserade frågeställningarna

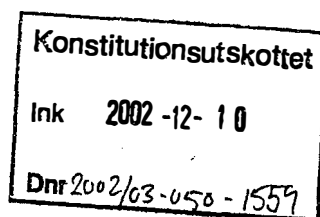
- om statsministerns deltagande i dokumentärfilmprojektet utgjort otillåten verksamhet enligt 6 kap. 9 § andra stycket RF,
- om statsministerns agerande strider mot kraven i 7 kap. 2 § RF om beredning av regeringsärenden, och
- vilka kommentarer statsministerns uttalanden efter att avtalet blev känt ger anledning till.

Göran Perssons deltagande i ett projekt som detta kan inte komma i konflikt med regeringsformens förbud mot bisysslor för statsråd. Eftersom det inte är frågan om ett regeringsärende kan hans agerande inte heller strida mot regeringsformens krav på beredning av regeringsärenden. Hans uttalanden efter det att projektet blev känt ger anledning till den kommentar som har lämnats ovan i punkt 3.

5. Utskottet önskar också de kommentarer i övrigt som granskningsanmälningarna ger anledning till.

Granskningsanmälningarna ger inte anledning till några kommentarer i övrigt från Regeringskansliet.

BILAGA A4.1

Till

Konstitutionsutskottet

Förre näringsministern Björn Rosengren har nu – kort tid efter avgången som minister – erhållit uppdrag, enligt medierna, som "senior adviser" åt Stenbeckssfären, där Telias främste konkurrent Tele2 är ett tyngre innehav. Björn Rosengren har haft stor insyn i affärerna kring Telia och i dess strategival. Dessa kunskaper kan nu utnyttjas för att gynna en av Telias konkurrenter, nämligen Tele2. Man skulle kunna kalla detta förhållande att ett "insiderproblem" uppstått.

Enligt uppgift i Dagens Nyheter den 8 december 2002 påstås statsminister Göran Persson ha godkänt detta uppdrag.

Konstitutionsutskottet bör granska statsministerns roll vad avser godkännande eller accepterande av detta uppdrag. Utskottet bör också granska om regeringen har någon policy för "karantän" när det gäller tillgång till känslig information om statliga företag. Finns en sådan policy och gäller den i så fall även statsråd? Om den inte finns, vilka andra åtgärder vidtar regeringen för att förhindra att de statliga eller delstatliga företagens affärshemligheter inte sprids vidare genom s.k. sidbyten?

Stockholm den 10 december 2002

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Ingvar Svensson".

Ingvar Svensson
riksdagsledamot (kd)

BILAGA A4.2

REGERINGSKANSLIET

2003-02-20

SB2003/985

Statsrådsberedningen

Konstitutionsutskottet

Rättschefen

Riksdagen

Telefon 405 4849

Konstitutionsutskottet

Ink 2003 -02- 2 0

Dnr 0.5 - 1559 - 2002/03

KU:s granskningsärende 2002/03:15

Som svar på KU:s skrivelse den 31 januari 2003 överlämnas en inom Statsrådsberedningen upprättad promemoria.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är departementsrådet Bo Malmqvist, tel. 405 45 47.

Per Virdesten

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2003-02-20

Statsrådsberedningen

Departementsrådet

Bo Malmqvist

Underlag för svar på KU:s frågor om statsministerns roll i godkännandet av före näringsminister Björn Rosengrens uppdrag åt Stenbeckssfären

1. I vilken mån har statsministern varit involverad när det gäller f.d. näringsminister Björn Rosengrens uppdrag åt Stenbeckssfären?

Statsministern har inte varit involverad i detta.

2. Vilka åtgärder har vidtagits för att förhindra att de statliga eller delvis statliga företagens affärshemligheter sprids vidare genom s.k. sidbyten?

Vid s.k. sidbyten skyddas företags affärshemligheter bl.a. genom de regler om tystnadsplikt för personalen som finns i lagen (1990:409) om skydd för företagshemligheter. Dessa regler är gemensamma för statliga och andra företag.

Uppgifter om affärs- eller driftförhållanden hos de företag där staten har ett bestämmande inflytande skyddas dessutom av sekretess enligt 6 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100). Sekretessen gäller hos regeringen och andra myndigheter när det kan antas att någon som driver likartad rörelse gynnas på det statliga företagets bekostnad om uppgifterna röjs.

Den som på grund av sin befattning som t.ex. statsråd har fått kännedom om sådana sekretessbelagda uppgifter får inte röja uppgifterna eller utnyttja dem i någon annan verksamhet. Detta förbud gäller också sedan han eller hon har lämnat sin befattning som statsråd och övergått till exempelvis en befattning hos ett privat företag. Förbudet är straffsanktionerat.

3. Har åtgärder vidtagits med anledning av Europarådets rekommendation R (2000) 10 och i så fall vilka?

Europarådets rekommendation R (2000) 10 om uppförandekodexer för anställda vid myndigheter antogs av ministerrådet den 11 maj 2000. I denna rekommenderas medlemsstaternas regeringar att, i enlighet med nationella rättsregler och förvaltningsprinciper, främja nationella uppförandekodexer grundade på den modellkodex som bilagts rekommendationen.

Modellkodexen riktar sig till anställda vid myndigheter (artikel 1.1). Den omfattar inte förtroendevalda eller regeringsmedlemmar (artikel 1.4).

En bestämmelse i modellkodexen handlar om vad man skulle kunna kalla en karensperiod för den som slutar sin anställning (artikel 26.3). Enligt den bestämmelsen bör en före detta anställd under en tidsperiod av lämplig längd inte agera i ett annat subjekt i frågor som han eller hon tidigare har varit involverad i på ett sätt som kan ge särskilda fördelar för det nya subjektet.

Rekommendationen arbetades fram i en särskild arbetsgrupp inom Europarådet: GMCA (Multidisciplinary Group Against Corruption – Administrative Law). Utkastet till rekommendation vidarebefordrades till ministerkommittén från GMC. Dessförinnan lämnades ett yttrande över den till GMC från CDCJ (styrkommittén för rättsligt samarbete). Företrädare för Sverige deltog vid behandlingen i alla dessa organ. Från svensk sida fanns inget att invända mot rekommendationen. Bedömningen var att några lagstiftningsåtgärder inte behövdes.

4. Kan Björn Rosengrens uppdrag inom Stenbeckssfären innebära risker för Telia? Kan uppdraget innebära att bolag inom Stenbeckssfären ges otillbörliga fördelar i förhållande till konkurrerande bolag?

De uppgifter och handlingar om Telia AB:s affärsförhållanden som finns eller som på senare tid funnits i Näringsdepartementet har inte längre någon betydelse för bolagets konkurrensförutsättningar.

Det senaste exemplet är samgåendet med Sonera Oy. Dåvarande näringsministern Björn Rosengren tog aktiv del i förhandlingen om aktieägaravtalet mellan finska och svenska staten. Avtalet i sin helhet är offentligt. De uppgifter om Telias affärsstrategier som departementet vid det tillfället fick tillgång till har sedermera gjorts offentliga i det prospekt som Telia riktat till aktieägarna i Sonera.

I övrigt finns det inga uppgifter i departementet som Björn Rosengren fått tillgång till och som – om de sprids vidare – kan skada Telia eller ge konkurrenter otillbörliga fördelar.

5. Vilka övriga kommentarer föranleder anmälan?

Vår lagstiftning ger garantier för att de statliga eller delvis statliga företagens affärshemligheter inte sprids genom "sidbyten".

BILAGA A5.1**Konstitutionsutskottet**

Ink 2003 -02- 0 4

Dnr 050 - 2655 - 2002/03

Till konstitutionsutskottet

Den 4 oktober 2002 kl. 01.35 ingick Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet en överenskommelse om *Hundratjugoan punkter för ett tryggare, rättvisare och grönare Sverige.*

Av denna överenskommelse framgick bl.a. följande:

- *Respektive (samverkans)parti ges varsitt samordningskansli, med placering i finansdepartementet. Kansliet leds av en planeringschef som har två medarbetare och finansieras genom regeringskansliets budget. Utredningsresurser görs tillgängliga för kansliet.*

- *Vänsterpartiet ges resurser motsvarande totalt åtta tjänster. Tjänsterna placeras i finansdepartementet (max tre enligt ovan) och i övriga departement, som samarbetet omfattar, enligt särskild överenskommelse.*

- *Miljöpartiet de gröna kommer därutöver ha två politiskt sakkunniga på miljödepartementet, två på näringsdepartementet och en på jordbruksdepartementet.*

Konstitutionsutskottet bör granska den ekonomiska och konstitutionella innebörden av att dessa resurser avsatts till de båda samverkanspartierna i relation till de partistödsresurser som tilldelas alla politiska partierna och riksdagsgrupperna. Innebär detta ett otillbörligt gynnande av vissa av riksdagens partier utan att ansvaret för regeringsmedverkan kan utkrävas? Får dessa samverkanspartier ett orimligt informationsförsprång generellt – alltså även utanför 121-punktersprogrammet – i förhållande till andra partier i riksdagen (regeringspartiet oräknat) genom det här arrangemanget?

Före det att en proposition antas av regeringen sker vanligtvis en s.k. delning av ett propositionsutkast. Att detta sker till samverkanspartierna inom 121-punktsprogrammet torde vara helt normalt. Även andra partier än de s.k. samverkanspartierna kan nu och då bli föremål för sådan delning. Det gäller i synnerhet i frågor där regeringen vill ha stöd av ett eller flera av riksdagens övriga partier. Men enligt uppgift görs delning regelmässigt till de båda samverkanspartierna med alla propositionsutkast. Konstitutionsutskottet bör granska om så är fallet. Skulle uppgiften vara korrekt bör utskottet granska om detta medför ett orimligt informationsförsprång för samverkanspartierna i förhållande till de övriga oppositionspartierna.

Stockholm den 4 februari 2003

Ingvar Svensson
riksdagsledamot (kd)

BILAGA A5.2

REGERINGSKANSLIET

2003-03-06

Konstitutionsutskottet	
Ink	2003 -03- 0 6
Dnr	050 - 2635 - 2002/0
SB2003/1504	

Statsrådsberedningen

Konstitutionsutskottet

Rättschefen

Riksdagen

Telefon 405 4849

KU:s granskningsärende 2002/03:23

Som svar på KU:s skrivelse den 14 februari 2003 överlämnas en inom Statsrådsberedningen upprättad promemoria.

Regeringskansliets kontaktperson i ärendet är kanslirådet Jonas Sternman, tel. 405 47 08.

Per Virdesten

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2003-03-06

SB2003/1504

Statsrådsberedningen

Kanslirådet

Jonas Stertman

Svar till KU i granskningsärende Överenskommelsen mellan socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet

Denna promemoria har upprättats med anledning av den redogörelse som KU har begärt i en skrivelse till Regeringskansliet den 14 februari 2003.

Partiernas överenskommelse

Den 4 oktober 2002 ingick det socialdemokratiska partiet en överenskommelse med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Överenskommelsen är principiellt politisk och ger inte upphov till några förpliktelser för vare sig regeringen eller Regeringskansliet. Genom sitt innehav av regeringsmakten kan dock det socialdemokratiska partiet arbeta för att förverkliga de åtaganden som partiet gjort i avtalet. Detta kan t.ex. ske genom beslut av regeringen eller av Regeringskansliet.

Regeringen och Regeringskansliet

En regering väljer den form för samarbete med andra partier som behövs för beredningen och den parlamentariska förankringen av propositioner och andra regeringsbeslut.

Regeringskansliet beslutar om anställning av det antal politiskt sakkunniga som får anses nödvändigt för att den politiska beredningen av regeringsärenden och det övriga politiska biträdet till regeringen och statsråden skall fungera. Det faktum att Regeringskansliet avsatt resurser för att anställa en viss kategori politiskt sakkunniga innebär inte ett otillbörligt gynnande av samverkanspartierna.

De ifrågavarande anställningarna

Regeringskansliet har tillsatt motsvarande 16 heltidstjänster fördelat på 19 personer (2 planeringschefer och 17 politiskt sakkunniga) under den tid som samarbetet består mellan socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet enligt överenskommelsen den 4 oktober 2002.

Inom Regeringskansliet är anställningarna organisatoriskt placerade i Regeringskansliets förvaltningsavdelning. De anställda sitter däremot utplacerade på olika departement. På Finansdepartementet finns 7 personer, på Näringsdepartementet 6 personer, på Miljödepartementet 3 personer samt på Justitiedepartementet, Utbildningsdepartementet och Jordbruksdepartementet vardera 1 person.

De anställda är indelade i två grupper (kanslier) där den dagliga verksamheten leds av respektive planeringschef.

Regeringskansliets förvaltningschef har beslutat om anställningarna.

Anställningsvillkoren för politiskt sakkunniga i Regeringskansliet regleras i avtalet av den 19 oktober 1999 om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevsvarare eller talskrivare i Regeringskansliet (Politikeravtalet, FA1999/1122/AK), se *bilaga 1.*

För den nu aktuella kategorin av politiskt sakkunniga gäller dessutom ett tillägg till politikeravtalet av den 29 oktober 2002 (FA2002/1345/PERS), se *bilaga 2.*

Enligt tillägget till politikeravtalet förordnas denna kategori politiskt sakkunniga från och med en viss tidpunkt tills vidare under den tid som samarbetet enligt överenskommelsen den 4 oktober 2002 mellan socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet består, dock längst till och med en viss tidpunkt. Anställningsavtalen samt medföljande information, se *bilaga 3 och 4.*

Samarbetsformer och rutiner

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har träffat en politisk överenskommelse om formerna för arbetet för denna kategori politiskt sakkunniga i Regeringskansliet. (Överenskommelse om samarbetsformer och rutiner mellan socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, se *bilaga 5).*

Som framgår av överenskommelsen om samarbetsformer och rutiner är det en statssekreterare på det departement där de anställda är placerade som ansvarar för att denna kategori av politiskt sakkunniga informeras och för formerna för deras deltagande i beredningen av ärenden. Omfattningen av delningar och när de politiskt sakkunniga skall komma in i beredningen av olika frågor stäms av löpande. Berednings- och delningssynpunkter från de politiskt sakkunniga riktas till respektive statssekreterare.

Samtliga propositionsutkast delas inte regelmässigt med de båda samverkanspartierna.

Vänsterpartiets anställningar

Den särskilda överenskommelse enligt vilken Vänsterpartiet har fått placera tjänster i övriga departement, som samarbetet omfattar, än Finansdepartementet finns i bilaga 5.

Övrig dokumentation

Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har träffat en avsiktsförklaring som bifogas, se *bilaga 6*.

Vid två tillfällen har introduktionsutbildning ägt rum för de politiskt anställda. Programmet för den senaste utbildningen bifogas, se *bilaga 7*.

Andra partier

Det har tidigare förekommit att företrädare för andra politiska partier än regeringspartiet har varit anställda i Regeringskansliet. (jfr. bet. 1999/2000:KU20, s. 160). Anställningsavtalen för dessa personer bifogas, se *bilaga 8 och 9*.

Avtalsserien nr A:1

Politikeravtalet

Avtal om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevvärdar eller talskrivare i Regeringskansliet

November 1999

BILAGA A.5.2 2002/03:KU30

Bilaga 1

Avtal om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevsvarare eller talskrivare i Regeringskansliet

Tillämpningsområde

1 §

Detta avtal gäller

- politiskt sakkunniga i Regeringskansliet med tidsbegränsade anställningar som biträdande statssekreterare, planeringschef, pressekreterare, politiskt sakkunnig, inklusive politiskt sakkunnig assistent, samt
- politiskt timanställda brevsvarare eller talskrivare i Regeringskansliet.

Politiskt sakkunnig som är riksdagsledamot omfattas ej av avtalet.

Anmärkning:

Parterna konstaterar att politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevsvarare eller talskrivare inte omfattas av allmänt löne- och förmånsavtal, ALFA, och ramavtal om löner m.m. för arbetstagare hos staten m.fl., RALS. Vissa bestämmelser i ALFA skall dock tillämpas på motsvarande sätt (se nedan "Allmänna anställningsvillkor").

Definitioner

2 §

Med arbetsgivaren avses Regeringskansliet om inte regeringen bestämmer annat.

3 §

Med Regeringskansliet avses Statsrådsberedningen, departementen och Regeringskansliets Förvaltningsavdelning.

Anställningsform m.m.

4 §

Utöver vad som följer av 5 och 6 §§ lagen (1982:80) om anställningsskydd (LAS) eller föreskrifter som regeringen meddelar får en arbetstagare som omfattas av detta avtal anställas för bestämd tid eller tills vidare dock längst till dess vederbörande statsråd lämnar sin befattningsbeskrivning.

5 §

För de politiskt sakkunniga samt de politiskt timanställda brevsvarare eller talskrivare som avses i 1 § gäller inte 15, 25-27 och 28 §§ LAS (besked om att tidsbegränsad anställning upphör, 15 §, företrädesrätt till återanställning, 25-27 §§, samt underrättelse om tidsbegränsad anställning till lokal arbetstagarorganisation, 28 §).

Lön

6 §

Lön till politiskt sakkunniga fastställs av arbetsgivaren efter samråd med berörda lokala arbetstagarorganisationer.

Lönesättningen skall ske enligt Regeringskansliets lönepolitiska riktlinjer.

7 §

Lön till politiskt timanställda brevsvarare eller talskrivare fastställs av arbetsgivaren efter samråd med berörda lokala arbetstagarorganisationer.

För politiskt timanställda brevsvarare eller talskrivare utgår lön för varje överenskommen fullgjord arbetad timme.

Allmänna anställningsvillkor

8 §

För politiskt sakkunniga skall följande bestämmelser i ALFA med bilagor tillämpas på motsvarande sätt som gäller för anställda i Regeringskansliet.

1 kap. inledande bestämmelser 14-15 §§

2 kap. lön

3 kap. kostnadsersättningar m.m.

5 kap. semester

6 kap. lön under sjukfrånvaro m.m.

7 kap. ersättning för sjukvårdskostnader

8 kap. lön under föräldraledighet

9 kap. lön under ledighet i övrigt
10 kap. lön under avstängning m.m.
12 kap. utbetalning

samt de lokala kollektivavtal inom Regeringskansliet som har träffats med stöd av ALFA om inte något annat särskilt anges i de lokala kollektivavtalen.

Anmärkning:

Arbetsstagare enligt detta avtal omfattas även av övriga tillämpliga lokala och centrala kollektivavtal om inte något annat särskilt anges.

Arbetsdag

9 §

Politiskt sakkunniga har oreglerad arbetsdag vilket innebär att bestämmelserna i arbetstidslagen (ATL) inte gäller (se ATL 2 § P 2).

Reseförmåner

10 §

Det lokala reseavtalet för Regeringskansliet skall tillämpas på de politiskt sakkunniga samt de politiskt timanställda brevsvararna eller talskrivarna.

Anställnings upphörande för politiskt sakkunniga

11 §

Vid anställningens upphörande får politiskt sakkunniga avgångsvederlag med ett belopp som motsvarar månadslönen vid anställningens upphörande. Avgångsvederlaget betalas ut månadsvis.

Bestämmelserna om avgångsvederlag gäller inte för politiskt sakkunniga vars anställning upphör på grund av förhållanden som hänför sig till arbetstagaren personligen eller om arbetstagaren säger upp sig själv. Bestämmelserna gäller ej heller på vikariat för politiskt sakkunniga.

12 §

Politiskt sakkunniga, anställda tills vidare dock längst till dess vederbörande statsråd lämnar sin befattning, som vid anställningens upphörande varit anställda kortare tid än sex månader i följd får avgångsvederlag under tre månader. Den som varit anställd sex månader i följd eller längre får avgångsvederlag under tolv månader.

Politiskt sakkunniga anställda för bestämd tid eller vikarier för politiskt sakkunniga vars anställning upphör före avtalad tid och som får lämna sin anställning på grund av statsrådets avgång erhåller avgångsvederlag motsvarande en månadslön.

13 §

Avgångsvederlaget skall minskas dels med inkomst av anställning eller annat förvärsarbete under vederlagsperioden, dels med vad den politiskt sakkunnige uppbär eller har rätt att uppbära i pension eller liknande.

Giltighetstid

14 §

Detta avtal gäller fr.o.m. den 1 november 1999 till vidare med en uppsägningstid av tre månader och ersätter avtalet 1997-10-29 om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevsvarare eller talskrivare inom Regeringskansliet (Avtal nr 10/97).

Avtalet skall anses uppsagt om arbetsgivaren eller minst en av de undertecknade arbetstagarorganisationerna har sagt upp avtalet.

Jan Wallin
Regeringskansliet
Förvaltningsavdelningen

Pia Magnusson
SACO-S

Kerstin Andersson
OFR/S och O

Erik Wilhelmsson
SEKO

REGERINGSKANSLIET
Förvaltningsavdelningen

Förhandlingsprotokoll nr 20

1999-10-19 FA 1999/1122/AK

PARTER

Arbetsgivarsidan Regeringskansliet
Förvaltningsavdelningen

Arbetstagarsidan: SACO-S
OFR/S och O
SEKO

ÄRENDE

Ändring i politikeravtalet, avtal om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevsvarare eller talskrivare i Regeringskansliet.

1 §

Efter ändring i 1, 8 (3 kap), 9-11 samt 15 §§ i politikeravtalet, avtal 10/97, slutar parterna nytt avtal enligt Bilaga:

2§

Parterna är överens om att de politiskt sakkunniga assistenter som berörs erhåller högre lön som kompensation istället för rätt till övertidsersättning. Ersättningen regleras i särskilt protokoll.

3 §

Parterna enas om att förklara överläggningen avslutad denna dag.

4 §

Protokollet upprättas i fyra exemplar varav vardera parten tar ett.

Vid protokollet

Tessie Elfgrén

Justeras 1999-11-15

Jan Wallin
Regeringskansliet
Förvaltningsavdelningen

Justeras 1999-11-11

Kerstin Andersson
OFR/S och O

Justeras 1999-11-12

Pia Magnusson
SACO-S

Justeras 1999-11-12

Erik Wilhelmsson
SEKO

bilaga 2

REGERINGSKANSLIET
Förvaltningsavdelningen

Förhandlingsprotokoll

2002-10-29 Dnr FA 2002/1345/PERS

PARTER

Arbetsgivarsidan: Regeringskansliet
Förvaltningsavdelningen

Arbetstagarsidan: SACO-S
OFR/S och O
SEKO

ÄRENDE

Tillägg till Avtal om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevsvarare eller talskrivare i Regeringskansliet (Politikeravtalet), FA1999/1122/AK.

P.1.

Detta protokoll gäller politiskt sakkunniga i Regeringskansliet som anställs med anledning av överenskommelsen den 4 oktober 2002 mellan socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet.

Politiskt sakkunnig som är riksdagsledamot omfattas ej av Politikeravtalet eller detta protokoll.

P.2.

Anställningsform
Ny 4a § Politikeravtalet:

"Utöver vad som följer av detta avtal får en arbetstagare som omfattas av överenskommelsen den 4 oktober 2002 mellan socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet anställas som politiskt sakkunnig för bestämd tid eller tills vidare under den tid som samarbetet enligt nämnda överenskommelse består dock längst t.o.m. den 31 oktober 2004."

P.3.

Anställningens upphörande
Ny 12a § Politikeravtalet:

"Politiskt sakkunniga anställda tills vidare, enligt 4a §, som vid anställningens upphörande varit anställda kortare tid än sex månader i följd får avgångsvederlag under tre månader. Den som varit anställd sex månader i följd eller längre får avgångsvederlag under tolv månader.

Politiskt sakkunniga anställda för bestämd tid eller vikarier för politiskt sakkunniga vars anställning upphör före avtalad tid och som får lämna sin anställning på grund av att överenskommelsen den 4 oktober 2002 inte längre består erhåller avgångsvederlag motsvarande en månadslön."

P.4.

Giltighetstid för detta förhandlingsprotokoll

Detta förhandlingsprotokoll gäller från och med den 1 november 2002 till och med den 31 oktober 2004 under förutsättning att överenskommelsen av den 4 oktober 2002 består.

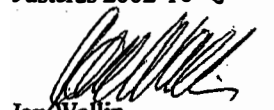
P.5

Protokollet upprättas i fyra exemplar varav vardera parten tar ett.

Vid protokollet

Stig-Arne Widén

Justeras 2002-10- 80

Jan Wallin
Regeringskansliet
Förvaltningsavdelningen

Justeras 2002-10- 29

Solveig Persson
SACO-S

Justeras 2002-10- 32

Kerstin Andersson
OFR/S och O

Justeras 2002-10- 29

Sven-Olof Hellman
SEKO

bilaga 3

REGERINGSKANSLIET

Beslut

FAPA § 164

2002-11-01

FA2002/1411/PERS

Förvaltningsavdelningen

Agneta Börjesson
Bommen 23
439 94 ONSALA

Anställning som planeringschef i Regeringskansliet

1 bilaga

Regeringskansliet anställer Agneta Börjesson som planeringschef i Regeringskansliet. Anställningen skall gälla fr.o.m. den 4 november 2002 tills vidare under den tid som samarbetet enligt överenskommelse den 4 oktober 2002 mellan socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet består, dock längst t.o.m. den 31 oktober 2004.

Följande anställningsvillkor skall tills vidare gälla för Agneta Börjesson:

1. lön med 46 500 kronor per månad,
2. de övriga villkor som följer av avtalet den 19 oktober 1999 om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevsvarare eller talskrivare i Regeringskansliet (Politikeravtalet) samt tillägg till avtalet, förhandlingsprotokoll av den 29 oktober 2002, FA2002/1345/PERS. En sammanställning av villkoren, se *bilaga*.

På Regeringskansliets vägnar

Gunnar Holmgren
förvaltningschef

Kopia till

RK Personal lön (2)
Statsrådsberedningen

REGERINGSKANSLIET

Beslut

FAPA § 163

2002-11-01

FA2002/1410/PERS

Förvaltningsavdelningen

Paulo Silva
Högalidsgatan 11, 3 tr
117 30 STOCKHOLM

Anställning som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet

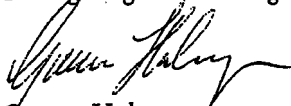
1 bilaga

Regeringskansliet anställer Paulo Silva som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet. Anställningen skall gälla fr.o.m. den 4 november 2002 tills vidare under den tid som samarbetet enligt överenskommelse den 4 oktober 2002 mellan socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet består, dock längst t.o.m. den 31 oktober 2004.

Följande anställningsvillkor skall tills vidare gälla för Paulo Silva:

1. lön med 34 000 kronor per månad,
2. de övriga villkor som följer av avtalet den 19 oktober 1999 om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevsvarare eller talskrivare i Regeringskansliet (Politikeravtalet) samt tillägg till avtalet, förhandlingsprotokoll av den 29 oktober 2002, FA2002/1345/PERS. En sammanställning av villkoren, *se bilaga*.

På Regeringskansliets vägnar

Gunnar Holmgren
förvaltningschef

Kopia till

RK Personal lön (2)
Statsrådsberedningen

REGERINGSKANSLIET

Beslut

FAPA § 161

2002-11-01

FA2002/1408/PERS

Förvaltningsavdelningen

Conny Wahlström
Dalagatan 2
832 43 FRÖSÖN

Anställning som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet

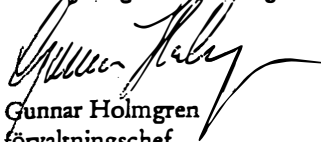
1 bilaga

Regeringskansliet anställer Conny Wahlström som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet. Anställningen skall gälla fr.o.m. den 4 november 2002 tills vidare under den tid som samarbetet enligt överenskommelse den 4 oktober 2002 mellan socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet består, dock längst t.o.m. den 31 oktober 2004.

Följande anställningsvillkor skall tills vidare gälla för Conny Wahlström:

1. lön med 36 000 kronor per månad,
2. de övriga villkor som följer av avtalet den 19 oktober 1999 om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevsvarare eller talskrivare i Regeringskansliet (Politikeravtalet) samt tillägg till avtalet, förhandlingsprotokoll av den 29 oktober 2002, FA2002/1345/PERS. En sammanställning av villkoren, *se bilaga*.

På Regeringskansliets vägnar

Gunnar Holmgren
förvaltningschef

Kopia till

RK Personal lön (2)
Statsrådsberedningen

REGERINGSKANSLIET

Beslut

FAPA § 162

2002-11-01

FA2002/1409/PERS

Förvaltningsavdelningen

Lennart Olsen

Harva gård

194 91 UPPLANDS VÄSBY

Anställning som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet

1 bilaga

Regeringskansliet anställer Lennart Olsen som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet. Anställningen skall gälla fr.o.m. den 4 november 2002 tills vidare under den tid som samarbetet enligt överenskommelse den 4 oktober 2002 mellan socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet består, dock längst t.o.m. den 31 oktober 2004.

Följande anställningsvillkor skall tills vidare gälla för Lennart Olsen:

1. lön med 46 000 kronor per månad,
2. de övriga villkor som följer av avtalet den 19 oktober 1999 om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevvarare eller talskrivare i Regeringskansliet (Politikeravtalet) samt tillägg till avtalet, förhandlingsprotokoll av den 29 oktober 2002, FA2002/1345/PERS. En sammanställning av villkoren, *se bilaga*.

På Regeringskansliets vägnar

Gunnar Holmgren
förvaltningschef

Kopia till

RK Personal lön (2)
Statsrådsberedningen

REGERINGSKANSLIET

Beslut

FAPA § 178

2002-11-26

FA2002/1586/PERS

Förvaltningsavdelningen

Per Daniel Bolund
St Paulsgatan 28 A
118 48 STOCKHOLM

Anställning som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet

1 bilaga

Regeringskansliet anställer Per Daniel Bolund som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet. Anställningen skall gälla fr.o.m. den 29 november 2002 tills vidare under den tid som samarbetet enligt överenskommelse den 4 oktober 2002 mellan socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet består, dock längst t.o.m. den 24 januari 2003.

Följande anställningsvillkor skall tills vidare gälla för Per Daniel Bolund:

1. lön med 27 000 kronor per månad,
2. de övriga villkor som följer av avtalet den 19 oktober 1999 om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevvarare eller talskrivare i Regeringskansliet (Politikeravtalet) samt tillägg till avtalet, förhandlingsprotokoll av den 29 oktober 2002, FA2002/1345/PERS. En sammanställning av villkoren, *se bilaga*.

På Regeringskansliets vägnar

Gunnar Holmgren
förvaltningschef

Kopia till

RK Personal lön (2)
Statsrådsberedningen

REGERINGSKANSLIET

Beslut

FAPA § 17

2003-01-23

FA2003/129/PERS

Förvaltningsavdelningen

Per Bolund
St Paulsgatan 28 A
118 48 STOCKHOLM

Anställning som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet

1 bilaga

Regeringskansliet anställer Per Bolund som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet. Anställningen skall gälla fr.o.m. den 25 januari 2003 tills vidare under den tid som samarbetet enligt överenskommelse den 4 oktober 2002 mellan socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet består, dock längst t.o.m. den 28 februari 2003.

Följande anställningsvillkor skall tills vidare gälla för Per Bolund:

1. lön med 32 500 kronor per månad,
2. de övriga villkor som följer av avtalet den 19 oktober 1999 om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevvarare eller talskrivare i Regeringskansliet (Politikeravtalet) samt tillägg till avtalet, förhandlingsprotokoll av den 29 oktober 2002, FA2002/1345/PERS. En sammanställning av villkoren, *se bilaga*.

På Regeringskansliets vägnar

Gunnar Holmgren
förvaltningschef

Kopia till

RK Personal lön (2)
Statsrådsberedningen

REGERINGSKANSLIET

Beslut

FAPA § 177

2002-11-26

FA2002/1585/PERS

Förvaltningsavdelningen

Karin Kressner
Fjädervägen 16
142 52 SKOGÅS

Anställning som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet

1 bilaga

Regeringskansliet anställer Karin Kressner som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet. Anställningen skall gälla fr.o.m. den 27 november 2002 tills vidare under den tid som samarbetet enligt överenskommelse den 4 oktober 2002 mellan socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet består, dock längst t.o.m. den 24 januari 2003.

Följande anställningsvillkor skall tills vidare gälla för Karin Kressner:

1. lön med 36 000 kronor per månad,
2. de övriga villkor som följer av avtalet den 19 oktober 1999 om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevsvareare eller talskrivare i Regeringskansliet (Politikeravtalet) samt tillägg till avtalet, förhandlingsprotokoll av den 29 oktober 2002, FA2002/1345/PERS. En sammanställning av villkoren, *se bilaga*.

På Regeringskansliets vägnar

Gunnar Holmgren
förvaltningschef

Kopia till

RK Personal lön (2)
Statsrådsberedningen

REGERINGSKANSLIET

Beslut

FAPA § 22

2003-01-23

FA2003/137/PERS

Förvaltningsavdelningen

Karin Kressner
Fjädersvägen 16
142 52 SKOGÅS

Anställning som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet

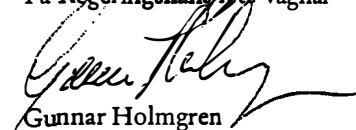
1 bilaga

Regeringskansliet anställer Karin Kressner som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet. Anställningen skall gälla fr.o.m. den 25 januari 2003 tills vidare under den tid som samarbetet enligt överenskommelse den 4 oktober 2002 mellan socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet består, dock längst t.o.m. den 31 oktober 2004.

Följande anställningsvillkor skall tills vidare gälla för Karin Kressner:

1. lön med 36 000 kronor per månad,
2. de övriga villkor som följer av avtalet den 19 oktober 1999 om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevsvarare eller talskrivare i Regeringskansliet (Politikeravtalet) samt tillägg till avtalet, förhandlingsprotokoll av den 29 oktober 2002, FA2002/1345/PERS. En sammanställning av villkoren, *se bilaga*.

På Regeringskansliets vägnar

Gunnar Holmgren
förvaltningschef

Kopia till

RK Personal lön (2)
Statsrådsberedningen

REGERINGSKANSLIET

Beslut

FAPA § 16

2003-01-23

FA2003/128/PERS

Förvaltningsavdelningen

Christel Gustafsson
 Blodstensvägen 9
 752 58 UPPSALA

Anställning som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet

1 bilaga

Regeringskansliet anställer Christel Gustafsson som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet. Anställningen skall gälla fr.o.m. den 3 februari 2003 tills vidare under den tid som samarbetet enligt överenskommelse den 4 oktober 2002 mellan socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet består, dock längst t.o.m. den 31 oktober 2004.

Följande anställningsvillkor skall tills vidare gälla för Christel Gustafsson:

1. lön med 38 000 kronor per månad,
2. de övriga villkor som följer av avtalet den 19 oktober 1999 om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevsvarare eller talskrivare i Regeringskansliet (Politikeravtalet) samt tillägg till avtalet, förhandlingsprotokoll av den 29 oktober 2002, FA2002/1345/PERS. En sammanställning av villkoren, se *bilaga*.

På Regeringskansliets vägnar

Gunnar Holmgren
 förvaltningschef

Kopia till

RK Personal lön (2)
 Statsrådsberedningen

REGERINGSKANSLIET

Beslut

FAPA § 2

2003-01-09

FA2003/38/PERS

Förvaltningsavdelningen

Karin Edlund
Blekingegatan 16, 6 tr
118 56 STOCKHOLM

Anställning som planeringschef i Regeringskansliet

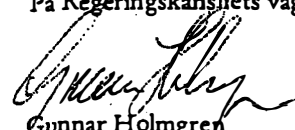
1 bilaga

Regeringskansliet anställer Karin Edlund som planeringschef i Regeringskansliet. Anställningen skall gälla fr.o.m. den 7 januari 2003 tills vidare under den tid som samarbetet enligt överenskommelse den 4 oktober 2002 mellan socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet består, dock längst t.o.m. den 31 oktober 2004.

Följande anställningsvillkor skall tills vidare gälla för Karin Edlund:

1. lön med 45 000 kronor per månad,
2. de övriga villkor som följer av avtalet den 19 oktober 1999 om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevsvarare eller talskrivare i Regeringskansliet (Politikeravtalet) samt tillägg till avtalet, förhandlingsprotokoll av den 29 oktober 2002, FA2002/1345/PERS. En sammanställning av villkoren, se *bilaga*.

På Regeringskansliets vägnar

Gunnar Holmgren
förvaltningschef

Kopia till

RK Personal lön (2) ✓
Statsrådsberedningen ✓

REGERINGSKANSLIET

Beslut

FAPA § 179

2002-11-27

FA2002/1587/PERS

Förvaltningsavdelningen

Jonas Ringqvist

Anställning som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet

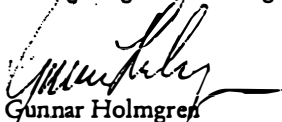
1 bilaga

Regeringskansliet anställer Jonas Ringqvist som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet. Anställningen skall gälla fr.o.m. den 28 november 2002 tills vidare under den tid som samarbetet enligt överenskommelse den 4 oktober 2002 mellan socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet består, dock längst t.o.m. den 31 oktober 2004.

Följande anställningsvillkor skall tills vidare gälla för Jonas Ringqvist:

1. lön med 17 000 kronor per månad, vilket motsvarar 40% av en heltid,
2. de övriga villkor som följer av avtalet den 19 oktober 1999 om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevsvarare eller talskrivare i Regeringskansliet (Politikeravtalet) samt tillägg till avtalet, förhandlingsprotokoll av den 29 oktober 2002, FA2002/1345/PERS. En sammanställning av villkoren, *se bilaga*.

På Regeringskansliets vägnar

Gunnar Holmgren
förvaltningschef

Kopia till

RK Personal lön (2)
Statsrådsberedningen

REGERINGSKANSLIET

Beslut

FAPA § 180

2002-11-27

FA2002/1588/PERS

Förvaltningsavdelningen

Isabel Moretti
Adolfsbergsvägen 16
168 66 BROMMA

Anställning som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet

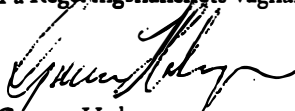
1 bilaga

Regeringskansliet anställer Isabel Moretti som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet. Anställningen skall gälla fr.o.m. den 28 november 2002 tills vidare under den tid som samarbetet enligt överenskommelse den 4 oktober 2002 mellan socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet består, dock längst t.o.m. den 31 oktober 2004.

Följande anställningsvillkor skall tills vidare gälla för Isabel Moretti:

1. lön med 19 500 kronor per månad, vilket motsvarar 60% av en heltid,
2. de övriga villkor som följer av avtalet den 19 oktober 1999 om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevsvarare eller talskrivare i Regeringskansliet (Politikeravtalet) samt tillägg till avtalet, förhandlingsprotokoll av den 29 oktober 2002, FA2002/1345/PERS. En sammanställning av villkoren, *se bilaga*.

På Regeringskansliets vägnar

Gunnar Holmgren
förvaltningschef

Kopia till

RK Personal lön (2)
Statsrådsberedningen

REGERINGSKANSLIET

Beslut

FAPA § 3

2003-01-09

FA2003/39/PERS

Förvaltningsavdelningen

Jan Gustafsson
Forellgatan 15
133 42 SALTSJÖBADEN

Anställning som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet

1 bilaga

Regeringskansliet anställer Jan Gustafsson som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet. Anställningen skall gälla fr.o.m. den 7 januari 2003 tills vidare under den tid som samarbetet enligt överenskommelse den 4 oktober 2002 mellan socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet består, dock längst t.o.m. den 31 oktober 2004.

Följande anställningsvillkor skall tills vidare gälla för Jan Gustafsson:

1. lön med 33 000 kronor per månad,
2. de övriga villkor som följer av avtalet den 19 oktober 1999 om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevsvareare eller talskrivare i Regeringskansliet (Politikeravtalet) samt tillägg till avtalet, förhandlingsprotokoll av den 29 oktober 2002, FA2002/1345/PERS. En sammanställning av villkoren, *se bilaga*.

På Regeringskansliets vägnar

Gunnar Holmgren
förvaltningschef

Kopia till

RK Personal lön (2)

Statsrådsberedningen

REGERINGSKANSLIET

Beslut

FAPA § 5

2003-01-09

FA2003/41/PERS

Förvaltningsavdelningen

Karin Hjalmeskog
Skomarkargatan 20 F
754 34 UPPSALA

Anställning som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet

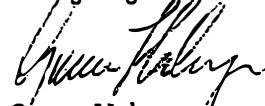
1 bilaga

Regeringskansliet anställer Karin Hjalmeskog som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet. Anställningen skall gälla fr.o.m. den 10 februari 2003 tills vidare under den tid som samarbetet enligt överenskommelse den 4 oktober 2002 mellan socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet består, dock längst t.o.m. den 31 oktober 2004.

Följande anställningsvillkor skall tills vidare gälla för Karin Hjalmeskog:

1. lön med 42 000 kronor per månad,
2. de övriga villkor som följer av avtalet den 19 oktober 1999 om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevsvarare eller talskrivare i Regeringskansliet (Politikeravtalet) samt tillägg till avtalet, förhandlingsprotokoll av den 29 oktober 2002, FA2002/1345/PERS. En sammanställning av villkoren, *se bilaga*.

På Regeringskansliets vägnar

Gunnar Holmgren
förvaltningschef

Kopia till

RK Personal lön (2) ✓
Statsrådsberedningen

REGERINGSKANSLIET

Beslut

FAPA § 4

2003-01-09

FA2003/40/PERS

Förvaltningsavdelningen

Bo Leinerdal
Lädersättravägen 53
176 70 JÄRFÄLLA

Anställning som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet

1 bilaga

Regeringskansliet anställer Bo Leinerdal som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet. Anställningen skall gälla fr.o.m. den 7 januari 2003 tills vidare under den tid som samarbetet enligt överenskommelse den 4 oktober 2002 mellan socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet består, dock längst t.o.m. den 31 oktober 2004.

Följande anställningsvillkor skall tills vidare gälla för Bo Leinerdal:

1. lön med 39 000 kronor per månad,
2. de övriga villkor som följer av avtalet den 19 oktober 1999 om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevsvareare eller talskrivare i Regeringskansliet (Politikeravtalet) samt tillägg till avtalet, förhandlingsprotokoll av den 29 oktober 2002, FA2002/1345/PERS. En sammanställning av villkoren, *se bilaga*.

På Regeringskansliets vägnar

Gunnar Holmgren
förvaltningschef

Kopia till

RK Personal lön (2) ✓
Statsrådsberedningen ✓

19.500
0,6 32500
3
15

REGERINGSKANSLIET

Beslut

FAPA § 7

2003-01-09

FA2003/43/PERS

Förvaltningsavdelningen

Gustav Olofsson
Gamla Vägen 9
170 74 SOLNA

Anställning som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet

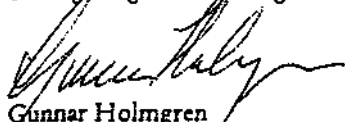
1 bilaga

Regeringskansliet anställer Gustav Olofsson som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet. Anställningen skall gälla fr.o.m. den 7 januari 2003 tills vidare under den tid som samarbetet enligt överenskommelse den 4 oktober 2002 mellan socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet består, dock längst t.o.m. den 31 oktober 2004.

Följande anställningsvillkor skall tills vidare gälla för Gustav Olofsson:

1. lön med 17 500 kronor per månad, vilket motsvarar 50% av en heltid,
2. de övriga villkor som följer av avtalet den 19 oktober 1999 om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevvarare eller talskrivare i Regeringskansliet (Politikeravtalet) samt tillägg till avtalet, förhandlingsprotokoll av den 29 oktober 2002, FA2002/1345/PERS. En sammanställning av villkoren, *se bilaga*.

På Regeringskansliets vägnar

Gunnar Holmgren
förvaltningschef

Kopia till

RK Personal lön (2) ✓
Statsrådsberedningen ✓

REGERINGSKANSLIET

Beslut

FAPA § 6

2003-01-09

FA2003/42/PERS

Förvaltningsavdelningen

Anne-Marie Morhed
Plommonvägen 35
741 31 KNIVSTA

Anställning som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet

1 bilaga

Regeringskansliet anställer Anne-Marie Morhed som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet. Anställningen skall gälla fr.o.m. den 1 februari 2003 tills vidare under den tid som samarbetet enligt överenskommelse den 4 oktober 2002 mellan socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet består, dock längst t.o.m. den 31 oktober 2004.

Följande anställningsvillkor skall tills vidare gälla för Anne-Marie Morhed:

1. lön med 44 000 kronor per månad,
2. de övriga villkor som följer av avtalet den 19 oktober 1999 om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevvarare eller talsskrivare i Regeringskansliet (Politikeravtalet) samt tillägg till avtalet, förhandlingsprotokoll av den 29 oktober 2002, FA2002/1345/PERS. En sammanställning av villkoren, *se bilaga*.

På Regeringskansliets vägnar

Gunnar Holmgren
förvaltningschef

Kopia till

RK Personal lön (2) ✓
Statsrådsberedningen

REGERINGSKANSLIET

Beslut

FAPA § 8

2003-01-10

FA2003/49/PERS

Förvaltningsavdelningen

Sofia Lindblad
Årstavägen 77
120 54 ÅRSTA

Anställning som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet

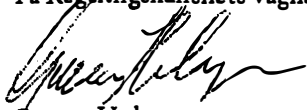
1 bilaga

Regeringskansliet anställer Sofia Lindblad som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet. Anställningen skall gälla fr.o.m. den 7 januari 2003 tills vidare under den tid som samarbetet enligt överenskommelse den 4 oktober 2002 mellan socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet består, dock längst t.o.m. den 31 oktober 2004.

Följande anställningsvillkor skall tills vidare gälla för Sofia Lindblad:

1. lön med 30 000 kronor per månad,
2. de övriga villkor som följer av avtalet den 19 oktober 1999 om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevsvareare eller talskrivare i Regeringskansliet (Politikeravtalet) samt tillägg till avtalet, förhandlingsprotokoll av den 29 oktober 2002, FA2002/1345/PERS. En sammanställning av villkoren, *se bilaga*.

På Regeringskansliets vägnar

Gunnar Holmgren
förvaltningschef

Kopia till

RK Personal lön (2) ✓
Statsrådsberedningen ✓

REGERINGSKANSLIET

Beslut

FAPA § 18

2003-01-23

FA2003/130/PERS

Förvaltningsavdelningen

Marielle Nakunzi
Skogsbacken 28, 3 tr
172 41 SUNDBYBERG

Anställning som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet

1 bilaga

Regeringskansliet anställer Marielle Nakunzi som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet. Anställningen skall gälla fr.o.m. den 20 januari 2003 tills vidare under den tid som samarbetet enligt överenskommelse den 4 oktober 2002 mellan socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet består, dock längst t.o.m. den 31 oktober 2004.

Följande anställningsvillkor skall tills vidare gälla för Marielle Nakunzi:

1. lön med 18 500 kronor per månad, vilket motsvarar 50% av en heltid,
2. de övriga villkor som följer av avtalet den 19 oktober 1999 om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevvarare eller talskrivare i Regeringskansliet (Politikeravtalet) samt tillägg till avtalet, förhandlingsprotokoll av den 29 oktober 2002, FA2002/1345/PERS. En sammanställning av villkoren, *se bilaga*.

På Regeringskansliets vägnar

Gunnar Holmgren
förvaltningschef

Kopia till

RK Personal lön (2)
Statsrådsberedningen

bilaga 4

Bilaga
till anställnings-
beslutet

ANSTÄLLNINGSVILLKOR FÖR POLITISKT SAKKUNNIG I REGERINGSKANSLIET

För arbetstagare anställd som politiskt sakkunnig gäller avtal om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevsvareare eller talskrivare inom Regeringskansliet.

Anställningstid:

Anställningstiden framgår av anställningsbeslutet.

En politiskt sakkunnig anställs för bestämd tid eller tills vidare dock längst till dess vederbörande statsråd lämnar sin befattning.

Lön:

Lönen för en politiskt sakkunnig framgår av anställningsbeslutet och betalas ut månadsvis.

Arbetstidens längd:

Arbetstiden är oreglerad och ersättning för övertid utgår inte.

Antal betalda semesterdagar för helt kalenderår:

till och med det år arbetstagaren fyller	från och med det år arbetstagaren fyller	
29 år	30 år	40 år
28 dgr	31 dgr	35 dag

Ersättning vid resor:

3 kap. kostnadsersättningar m.m. i allmänt löne- och förmånsavtal (ALFA) och det lokala reseavtalet för anställda i Regeringskansliet (dock ej avtalets 6 § som ersätts av beslut 1991-04-17 om Reseförmåner till politiskt sakkunniga, motsv.) skall tillämpas. Se även anvisningar till avtalet.

Uppsägningstid:

För både arbetsgivare och arbetstagare gäller en minsta uppsägningstid av en månad.

Arbetstagaren har dock rätt till uppsägningstid enligt 11 § andra stycket lagen om anställningsskydd (LAS) om anställningen varat minst två år eller längre. För anställningsavtal som har ingåtts före den 1 januari 1997 gäller 11 § i dess äldre lydelse.

Avgångsvederlag:

Avgångsvederlag utgår under vissa förutsättningar som anges i avtalets 11-13 §§.

Denna information samt anställningsbeslutet gäller som information enligt 6a § lagen om anställningsskydd.

Överenskommelse om samarbetsformer och rutiner mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har träffat en överenskommelse (Hundratjugoan punkter för ett tryggare, rättvisare och grönare Sverige, 4 oktober 2002), i detta dokument kallad överenskommelsen (*bilaga 1*). Till detta finns också en gemensam avsiktsförklaring mellan socialdemokraterna och vänsterpartiet (*bilaga 2*).

I överenskommelsen angavs att en närmare precisering av samarbetsformerna, inkl. rutiner, kommer att göras i ett särskilt dokument som tas fram av partiledarna/språkrören. Detta dokument är det i överenskommelsen åsyftade.

1. Partiledaröverläggningar

Månadsvisa överläggningar mellan partiledarna/språkrören ska avhållas för avstämning av den politiska inriktningen, inklusive arbetsläget avseende de 121 punkterna, och diskussion om övergripande politiska frågeställningar både av framåtsyftande och tematisk/problematiserande karaktär.

De frågor som skall tas upp vid överläggningarna skall anmälas i förväg så att underlag kan förberedas.

SAMS-gruppen har ansvar för förberedelserna inför överläggningarna.

2. Politiskt anställda i regeringskansliet

Enligt överenskommelse får respektive parti (v och mp) 8 tjänster till sitt förfogande. Respektive parti (v och mp) har var sitt samordningskansli, med placering i finansdepartementet. Kansliet leds av en planeringschef som har max tre medarbetare och finansieras över regeringskansliets budget.

Miljöpartiet de gröna kommer att ha fyra politiskt sakkunniga på finansdepartementet, en politiskt sakkunnig placerad på miljödepartementet, två på näringsdepartementet och en på jordbruksdepartementet.

Vänsterpartiet kommer att ha 3 pol sakkunniga placerade på finansdepartementet, 2,5 på näringsdepartementet, två personer som delar på en tjänst på miljödepartementet och en politiskt sakkunnig på utbildningsdepartementet samt 0,5 tjänst på justitiedepartementet.

Justeringar av placeringar på olika departement får regleras enligt särskild överenskommelse.

a) Anställningsvillkor m m

Anställningsvillkoren skall vara desamma som för de politiskt sakkunniga som redan finns i regeringskansliet. Den enda skillnaden är att anställningen inte är knuten till ett statsråd utan till överenskommelsen mellan partierna. Det betyder att partierna är överens om att

anställningarna som politiskt sakkunniga upphör om samarbetet enligt överenskommelsen skulle avbrytas.

Ett tillägg görs till det s.k. politikeravtalet med innebörden att anställningstiden knyts till tiden för samarbetet enligt överenskommelsen den 4 oktober 2002 (jfr 4 § i politikeravtalet), dock, i ett första skede, längst t.o.m. den 31 oktober 2004.

När anställningen upphör gäller de förmåner avseende avgångsvederlag för politiskt sakkunniga anställda tillsvidare som regleras i politikeravtalet.

Regeringskansliets förvaltningsavdelning (FA) fungerar som arbetsgivare i administrativt hänseende (beslutar om anställning inkl lön enligt gällande regelverk efter samråd med SB, löneutbetalningar, personalvård, arbetsmaterial/arbetsredskap etc)

En särskild introduktionsutbildning genomförs i regi av FA.

Övergripande personalpolitiska frågor avstäms och diskuteras inom ramen för SAMS.

b) Arbetets organisering

De politiskt anställda är placerade på olika departement. Kontaktperson är statssekreteraren på respektive departement (på dep där det finns flera statssekreterare utpekas en av dem som ansvarig). Det är det aktuella departementets statssekreterare som är ansvarig för att de politiskt sakkunniga informeras och för formerna för deras deltagande i beredning av ärenden. Statssekreteraren har det odelade ansvaret för linjeorganisationen på departementet. Därför skall behov av underlag och material alltid aktualiseras med statssekreteraren. Dvs även i detta hänseende skall det fungera som för övriga politiskt sakkunniga i regeringskansliet.

Utgångspunkten för samarbetet är överenskommelsen med de hundratjugoen punkterna för ett tryggare, rättvisare och grönare Sverige. Samarbetet omfattar även ärenden i form av bl a propositioner och kommittédirektiv. När det gäller regeringsärenden som är en följd av överenskommelser, t ex regleringsbrev, ska det ske en dialog innan beslut fattas.

Vissa ärenden är, mot bakgrund av överenskommelsen, ej föremål för samarbetet:

- frågesvar/interpellationssvar och veckoberedningen med statsrådet (eftersom frågan/interpellationen är riktad till ett statsråd och veckoberedningen förbereder regeringssammanträdet på torsdagar)
- förvaltningsärenden som inte uttryckligen omfattas av överenskommelsen

Omfattningen av delningar och när de sakkunniga skall komma in i beredningen av olika frågor stäms av löpande. En generös attityd skall tillämpas. Berednings- och delningssynpunkter från mp och v:s politiskt sakkunniga eller samordningskanslierna riktas till respektive statssekreterare. Behovet av utredningsresurser och underlagsmaterial skall prövas i dialog med statssekreteraren. Möjligheter att få olika förslag belysta och att ta fram konsekvensanalyser av alternativa förslag skall också finnas.

c) Mediakontakter

Politiskt sakkunniga i regeringskansliet uttalar sig inte å regeringens vägnar utom i undantagsfall och då alltid på ett särskilt uppdrag från statsrådet eller statssekreteraren. Detta för att inga oklarheter ska råda om regeringens eller departementets politiska linje.

Samma regel för mediakontakter bör gälla även för mp och v:s sakkunniga. Mediautspelen bör ske i riksdagen – inte med detta samarbete som plattform.

d) Kommunikation med utomstående, sekretess m m

Givetvis omfattas även dessa politiskt anställda av det regelverk som gäller för regeringskansliet avseende sekretess- och insiderbestämmelser etc.

Uppgifter som är föremål för beredning i regeringskansliet bör endast få spridas utanför RK efter överenskommelse mellan ansvarig statssekreterare och planeringscheferna i samordningskanslierna.

Bakgrunden till detta är att för kommunikation som sker mellan de politiskt anställda och partikanslierna är utgångspunkten att meddelandena är allmänna handlingar. Undantagna är meddelanden som kommer in till Regeringskansliet och är avsedda för adressaterna endast som innehavare av annan ställning, t.ex. partiföreträdare. Sådana meddelanden är inte allmänna handlingar.

Ett särskilt informationsansvar när det gäller gränsdragningen mellan sådan kommunikation som ger upphov till allmänna handlingar och sådan som inte gör det, åligger förvaltningsavdelningens chefsjurist. Detsamma gäller tillsynen över diarieföringen av allmänna handlingar.

3. Förhandlingar

Finansministern ansvarar för och samordnar alla förhandlingar från regeringens sida. Om undantag från denna regel skall göras i någon fråga eller proposition bestämmer statsministern vilket statsråd som ges ansvaret.

Det löpande arbetet ska som hittills organiseras inom ramen för SVAMP-gruppen. SVAMP-gruppen leds av finansministern och respektive parti ska utse representanter till den.

På motsvarande sätt har respektive statsråd ansvarat för förhandlingar med de representanter som respektive parti utsett.

De politiskt anställda har som en uppgift att förse de som förhandlar med underlag. Endast i det fall partiet särskilt har gett ett uttalat skriftligt förhandlingsmandat till en politiskt anställd är denne att betrakta som förhandlingspart.

4. Gemensamma presskonferenser hålls.

Särskilda gemensamma presentationer – presskonferenser om överenskommelser bör avhållas före regeringens officiella pressträffar (dvs ex de som sker i anslutning till det formella överlämnandet av regeringens förslag till riksdagen).

I samarbetspropositioner skall alltid anges att ärendet omfattas av samarbetet med följande formulering; X-propositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, vänsterpartiet och miljöpartiet.

5. Samarbetspartierna ges kontinuerlig information

Utrikesministern eller den som hon utser ansvarar för att information lämnas i utrikespolitiska frågor. Kabinettssekreteraren ansvarar för den administrativa planeringen av dessa möten.

Övriga statsråd/statssekreterare bör hålla regelbundna träffar med partiföreträdare för v och mp för att följa upp överenskommelser och därvid redovisa samt överlägga kring det kommande arbetets inriktning och den politiska arbetsplaneringen.

6. Arbetsgrupper

Tre departementsövergripande arbetsgrupper tillsätts, om förvaltning och ägande av de statliga företagen, integration samt ohälsa. Arbetsgrupperna om integration och ohälsa har bl a till uppgift att medverka i förberedelserna av de regeringssymposier som kommer att anordnas. Även andra grupper kan tillsättas.

Dessa departementsövergripande arbetsgrupper bör betraktas som undergrupper till SVAMP-gruppen.

Finansdepartementet ansvarar därmed för framtagande av direktiv/arbetsplan, att erforderliga utredningsresurser etc ställs till gruppernas förfogande.

Härutöver kommer arbetsgrupper för olika ärenden, för kortare eller längre tid också kunna skapas på de olika fackdepartementen där så är lämpligt.

7. SAMS

Det finns behov av, att vid sidan av det löpande samarbetet respektive förhandlingarna, ha en kontinuerlig dialog om samarbetet. Det är många personer inblandade i processerna. För att säkerställa att samarbetet genomförs enligt intentionerna behövs ett forum för diskussioner direkt under partiledarnivån. Dessutom behövs det ett fortlöpande informationsutbyte för att undvika missförstånd och för att bidra till att skapa ett förtroendefullt klimat.

Respektive partiledare/språkrör bör därför utse en representant till SAMS-gruppen.

SAMS ska vara behjälplig om diskussioner uppstår kring samarbetets omfattning och karaktär. SAMS ska vidare ansvara för övergripande personalpolitiska frågor och förbereda de månadsvisa partiledaröverläggningarna genom att ta fram underlag etc.

SAMS bör också få i uppdrag att stämma av denna överenskommelse om samarbetsformer och förbereda eventuella justeringar.

AVSIKTSFÖRKLARING

Mellan socialdemokraterna och vänsterpartiet finns betydande skillnader men också en värdegemenskap. Solidaritet och jämlikhet är grundbultar för oss båda i Sverige och i världen. Våra partier förenas i synen på den fulla sysselsättningspolitiken, den aktiva jämställdhetspolitiken, den ekologiskt uthålliga utvecklingen, den generella världsfärdspolitiken och nödvändigheten av en rättvisepolitik som bekämpar klyftorna i samhället.

Vi vill uppfylla väljarnas förväntan på att valresultatet förvaltas väl. Socialdemokraterna och vänsterpartiet har 174 av riksdagens 349 mandat. Denna parlamentariska ställning gör att vi känner ett stort ansvar för att utveckla och fördjupa vårt samarbete under hela mandatperioden 2003-2006.

Överenskommelsen mellan socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet anger den politiska inriktningen på ett flertal viktiga områden under de kommande åren. Samarbetet omfattar statsbudgeten och den ekonomiska politiken men också sakpolitiska överenskommelser inom olika områden.

För socialdemokraterna och vänsterpartiet är det viktigt att utveckla ett bredare samarbete som omfattar justitie-, social-, finans- utbildnings-, jordbruks- kultur-, närings- och miljödepartementen. På så sätt vidgas vårt gemensamma politiska ansvar. Tillsammans kommer vi därför att försöka samla majoritet i riksdagen för att åstadkomma konkreta politiska resultat.

Under den gångna mandatperioden fanns det förutom olika former för det sakpolitiska samarbetet den särskilda samarbetsgruppen (SAMS). Den verkade på partiledarnas uppdrag och utvecklade ett förtroendefullt övergripande samarbete. Vänsterpartiet och socialdemokraterna menar att det utvecklade samarbete som vi nu vill uppnå också kräver en sådan funktion. En SAMS-funktion skall understödja partiledarnivån och ges en permanent form.

En fast organisation skapas för detta ändamål. Under 2003 ställs resurser motsvarande en anställd till vänsterpartiets förfogande inom ramen för riksdagsgruppernas samarbete. Hösten 2003 får behovet av resurser utvärderas. En överenskommelse får då träffas om resursbehovet mellan de partier som deltar i SAMS-arbetet.

bilaga 7

REGERINGSKANSLIET

Program

2003-02-18

Förvaltningsavdelningen

Staben

Jan-Erik Lindberg

Telefon 08/405 4425

Introduktionsutbildning mp och v:s samarbetskanslier

Vid två tillfällen har Förvaltningsavdelningen ordnat introduktionsutbildning för v och mp:s politiska sakkunniga. Schema från den senaste kursen bifogas.

*Tisdagen den 21 januari*9.00 **Introduktion**10 min *Kursanordnaren*9.10 **RK:s roll och uppgifter**Innehåll:

- Kraven på RK, RK:s uppgifter och utvecklingen av RK.
- RK:s organisation, arbetsformer, beredningsformer och beslutsfattande.
- Departementens och SB:s organisation och uppgifter.
- Förhållandet till riksdagen och myndigheterna.
- Kommittéväsendet.

*Förvaltningschef Gunnar Holmgren, SB**Rättschef Per Virdesten, SB*c:a 10.20 **Kafferast**10. 40 **RK:s roll, forts***Förvaltningschef Gunnar Holmgren**Rättschef Per Virdesten*c:a 11.40 **Gemensam lunch i gästmatsalarna, Rosenbad***Värd: Gunnar Holmgren*13.00 **Budgetprocessen och Fi/Ba:s roll***Departementsråd Åke Hjalmarsson, Fi/Ba*14.00 **Offentlighetsprincipen, sekretess, diarieföring, arkiv, informationsförsörjning.**

Christian Levander, FA

15.00 Kafferast

15.20 **Juridisk och språklig granskning**
Enhetschef Birgitta Eilemar, Ju/gransk

15.40 **Löne- och anställningsvillkor**
Innehåll: anställningsvillkor, arbetsmiljö, löneutbetalningar och –avdrag, arbetstid, sjukdom, sjukvårdsförmåner, löneförhandlingar, ledigheter samt övriga villkor (pension, försäkringar, betalkort, bilparkering etc)
Jan Wallin och Anna –Stina Forsberg, FA

16.40 **Miljöarbetet inom RK**
Ingemar Melin, FA

c:a 17.00 Slut

Onsdagen den 22 november

9.00 **Samordning av administrativa frågor**
Innehåll: Beredning av RK-ärenden, arbetsordning, utvecklingen till ett RK, särskilda administrativa frågor för samarbetspartierna, informationsverksamhet, revision.
Bengt Nordqvist och Jan-Erik Lindberg, FA

9.50 **Jämställdhet och mångfaldsarbetet inom RK**
Jan Wallin, FA

10.20 Kafferast

10.40 **Etiska frågor etc i RK**
Innehåll: Etiska riktlinjer, jäv, innehav av fondpapper, bisysslor, övriga riktlinjer och upphandlingar samt villkor för representation, resor, bostäder och gåvor.
Bengt Nordqvist och Ulrika Ehlin, FA

11.40 Lunch

13.00 **IT-frågor**
Innehåll: RK:s IT-plattform, elektronisk post, Internet och ärendehantering i IT. Sker i Dalern, Utbildningscentrum.
Lennart Fablén och Jenny Fredrikson, FA

14.30 Kafferast

15.00 **Interna budgetfrågor och ekonomihantering**

Innehåll: Verksamhetsunderlag, budget, RK:s anslag, attesträtt, ekonomisystemet.

Hans Bäck och Jan-Erik Lindberg, FA

16.00 **Säkerhetsfrågor, dataskydd etc**
Jan Mårtensson, FA

16.30 **Praktiska personalfrågor**
Innehåll: mobiltelefon, telefon, närservice, post, rörpost, tryckning, resebokning.
Ingemar Melin, FA

c:a 16.50 Slut

FINANS-
DEPARTEMENTET

BESLUT
1995-04-11

S 6

bilaga 8
HJ

Anders Ljunggren
Bergsgatan 7 B
112 23 STOCKHOLM

Tidsbegränsad anställning som sakkunnig i Finans-
departementet

Finansdepartementet anställer f.d. statssekreteraren Anders Ljunggren att som sakkunnig biträda med vissa arbetsuppgifter i departementet räknat fr.o.m. den 6 april 1995 tills vidare, dock längst t.o.m. den 30 september 1995.

Följande anställningsvillkor skall gälla för Anders Ljunggren:

1. arvode med 45 000 kronor i månaden,
2. de övriga villkor som följer av sektoravtalet för civila statsförvaltningen (SA-C).

På Finansdepartementets vägnar

Göran Persson

Hans Björk

Kopia till

Arbetsmarknadsdepartementet
planeringschefen Rexed, Fi

FINANSDEPARTEMENTET

BESLUT -

§ 2

HB

1995-10-18

Anders Ljunggren
Bergsgatan 7 B
112 23 STOCKHOLM

Fortsatt anställning som sakkunnig i Finansdepartementet

Finansdepartementet beslutar att f.d. statssekreteraren Anders Ljunggren räknat fr.o.m. den 1 oktober 1995 tills vidare alltjämt skall vara anställd som sakkunnig i Finansdepartementet.

Följande anställningsvillkor skall gälla för Anders Ljunggren:

1. arvode med 45 000 kronor i månaden,
2. de övriga villkor som följer av sektoravtalet för civila statsförvaltningen (SA-C).

På Finansdepartementets vägnar

Göran Persson

Hans Björk

Kopia till

Statsrådsberedningen
planeringschefen Rexed, Fi
expeditions- och rättschefen, Fi

FINANSDEPARTEMENTET

PROTOKOLL

§ 1

1996-09-26

413

Ändrad lön för Anders Ljunggren

Finansdepartementet beslutar, med ändring av tidigare beslut, att Anders Ljunggren, som är anställd som sakkunnig i departementet, räknat fr.o.m. den 1 januari 1996 tills vidare skall ha lön med 49 000 kronor i månaden.

Beslutet har fattats av finansrådet Gunnar Skarell.

Utdrag till

planeringschefen Kilsved, Fi
Anders Ljunggren, Bergsgatan 7, 112 23 STOCKHOLM

Protokoll

§ 8

178

1997-10-20

Finansdepartementet

Ändrad lön för Anders Ljunggren

Regeringskansliet beslutar, med ändring av tidigare beslut, att Anders Ljunggren, som är anställd som sakkunnig och tills vidare placerad i Finansdepartementet, räknat fr.o.m. den 1 januari 1997 tills vidare skall ha lön med 50 600 kronor i månaden.

Beslutet har fattats av finansrådet Gunnar Skarell.

Utdrag till

statssekreteraren Ljungh, Fi
Anders Ljunggren, Rålambsvägen 8 A, 112 59 STOCKHOLM

Postadress
103 33 STOCKHOLM

Besöksadress

Telefon växel
08-405 10 00

Telefax
08-21 73 86

E-post: registrator@finance.ministry.se
X.400: S=Registrator; O=Finance; P=Ministry; A=SE

Telex
117 41 FINANS S

REGERINGSKANSLIET

Protokoll

§ 2

1998-01-27

Fi98/158

Finansdepartementet

Upphörande av sakkunnige Anders Ljunggrens anställning

Anders Ljunggren, sakkunnig i Regeringskansliet och tills vidare placerad i Finansdepartementet, har sagt upp sin anställning.

Regeringskansliet beslutar därför att Anders Ljunggrens anställning som sakkunnig skall upphöra med verkan fr.o.m. den 1 februari 1998.

Beslutet har fattats av finansrådet Gunnar Skarell.

Utdrag till

statssekreteraren Ljungh, Fi

Anders Ljunggren, Rålambsvägen 8 A, 112 59 STOCKHOLM

Postadress
103 33 STOCKHOLM

Besöksadress

Telefon växel
08-405 10 00

Telefax
08-21 73 86

E-post: registrator@finance.ministry.se
X.400: S=Registrator; O=Finance; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Telex
117 41 FINANS S

FÖRSVARSDEPARTEMENTET

BESLUT

1995-11-22

FO95/2389/ADM

216354

Pär Granstedt
 Fredrikslund
 153 91 JÄRNA

§ 2

Tidsbegränsad anställning som sakkunnig i Försvarsdepartementet
 i bilaga

Försvarsdepartementet anställer f.d. riksdagsledamoten Pär Granstedt,
 451019-0376, att som sakkunnig-biträda i departementet. Pär Granstedts
 anställning skall motsvara 50 % av gällande heltidsanställning.

Anställningen gäller räknat fr.o.m. den 20 november 1995 tills vidare,
 dock längst till dess att hans uppgifter med nästa försvarsbeslut, etapp 2,
 är slutförda.

Följande anställningsvillkor skall gälla för Pär Granstedt:

1. arvode med 15 000 kronor i månaden,
2. de övriga villkor som följer av sektoravtalet för civil
 statsförvaltning (SA-C).

På Försvarsdepartementets vägnar

Thage O. Peterson

Görf Egerstedt

Kopia till
 Regeringskansliets förvaltningskontor

bilaga 9

REGERINGSKANSLIET

Försvarsdepartementet

Beslut

§ 1

2002-09-03

Fö2002/2008/EPS

Anders Svärd
Skomakaregatan 4
692 33 KUMLA

Anställning som ämnessakkunnig i Regeringskansliet

Regeringskansliet anställer f.d. riksdagsledamoten Anders Svärd som ämnessakkunnig i Regeringskansliet fr.o.m. den 1 september 2002 tills vidare, dock längst t.o.m. den 30 maj 2005.

Följande anställningsvillkor skall tills vidare gälla för Anders Svärd:

1. lön med 47 000 kr per månad,
2. de övriga villkor som följer av löne- och förmånsavtal för sakkunniga (specialister) inom Regeringskansliet, *se bilaga*.
3. förmåner enligt 6 § i lokalt reseavtal den 8 april 1991, vilket innebär avlöningsförstärkning med 4 400 kr per månad och ersättning för styrkt logikostnad med högst 2 000 kr per månad.

Anders Svärd skall tills vidare vara placerad i Försvarsdepartementet.

På Regeringskansliets vägnar

Anna Nisses

Utdrag till

Näringsdepartementet
Regeringskansliets förvaltningsavdelning (2)

REGERINGSKANSLIET

Beslut

FAPA § 14

2003-01-23

FA2003/126/PERS

Förvaltningsavdelningen

Per Ängqvist
St Paulsgatan 7 B, 2 tr
118 46 STOCKHOLM

Anställning som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet

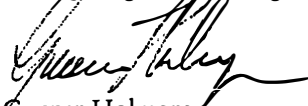
1 bilaga

Regeringskansliet anställer Per Ängqvist som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet. Anställningen skall gälla fr.o.m. den 13 februari 2003 tills vidare under den tid som samarbetet enligt överenskommelse den 4 oktober 2002 mellan socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet består, dock längst t.o.m. den 31 oktober 2004.

Följande anställningsvillkor skall tills vidare gälla för Per Ängqvist:

1. lön med 37 500 kronor per månad,
2. de övriga villkor som följer av avtalet den 19 oktober 1999 om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevsvareare eller talskrivare i Regeringskansliet (Politikeravtalet) samt tillägg till avtalet, förhandlingsprotokoll av den 29 oktober 2002, FA2002/1345/PERS. En sammanställning av villkoren, *se bilaga*.

På Regeringskansliets vägnar

Gunnar Holmgren
förvaltningschef

Kopia till

RK Personal lön (2)
Statsrådsberedningen

REGERINGSKANSLIET

Beslut

FAPA § 15

2003-01-23

FA2003/127/PERS

Förvaltningsavdelningen

Jenny Lundström
Österrike 205
748 96 TOBO

Anställning som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet

1 bilaga

Regeringskansliet anställer Jenny Lundström som politiskt sakkunnig i Regeringskansliet. Anställningen skall gälla fr.o.m. den 3 februari 2003 tills vidare under den tid som samarbetet enligt överenskommelse den 4 oktober 2002 mellan socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet består, dock längst t.o.m. den 31 oktober 2004.

Följande anställningsvillkor skall tills vidare gälla för Jenny Lundström:

1. lön med 31 200 kronor per månad, vilket motsvarar 80% av en heltid,
2. de övriga villkor som följer av avtalet den 19 oktober 1999 om anställningsvillkor för politiskt sakkunniga samt politiskt timanställda brevvarare eller talskrivare i Regeringskansliet (Politikeravtalet) samt tillägg till avtalet, förhandlingsprotokoll av den 29 oktober 2002, FA2002/1345/PERS. En sammanställning av villkoren, *se bilaga*.

På Regeringskansliets vägnar

Gunnar Holmgren
förvaltningschef

Kopia till

RK Personal lön (2)
Statsrådsberedningen

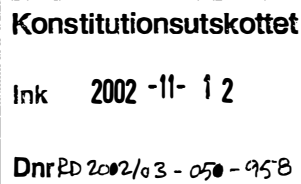
BILAGA A6.1

GUSTAV FRIDOLIN
Riksdagsledamot

SVERIGES
RIKSDAG

Stockholm 2002-11-12

Konstitutionsutskottet

Anmälan av statsrådet Jan O Karlsson

Mot bakgrund av den representation och därmed förenade representationskostnader som varit föremål för medias uppmärksamhet vill jag anmäla statsrådet Jan O Karlsson för granskning i konstitutionsutskottet. Särskilt bör den påstådda arbetsmiddag som ägde rum den 19/9 2002 granskas.

Deltagarna på middagen, som av pressen blivit utpekad som en kräftskiva, har, enligt uppgift, olika åsikter om middagens syfte. Flera deltagare, däribland talmannen Björn von Sydow (Ekot 8/11 2002), före finansministern Kjell-Olof Feldt (Expressen 8/11 2002) och statsvetaren Olof Ruin (Expressen 11/11 2002), har till pressen klart deklarerat att middagen var av privat karaktär. Därmed faller den inte in under statsrådets representationskonto, utan skall betalas ur egen ficka. Detta har fått statsrådet att återbetala notan för middagen till utrikesdepartementet. Återbetalningen till trots åligger det konstitutionsutskottet att närmare granska de eventuella fel och om det finns fler liknande felaktigheter. Det är enligt min mening inte tillfylles att, såsom Jan O Karlsson gjort, skylla på oklarheter vad gäller regelverken för representation. Är reglerna så otydliga eller är statsråden så oinformerade om gällande regelverk att de inte kan avgöra vad som utgör tillåten respektive icke tillåten representation bör regeringskansliet se över sina rutiner.

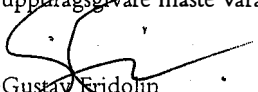
Utrikesdepartementet har under statsrådet Jan O Karlssons ledning genomfört en viss granskning. Även media har försökt genomlysä ärendet. Oaktat detta och oaktat att Jan O Karlsson återbetalat aktuell summa bör konstitutionsutskottet granska "ärendet" djupare. Fråga är trots allt om en allvarlig händelse. Det ser illa ut i allmänhetens ögon ifall statsråd (eller andra politiker) har att följa andra regler och möta andra eller inga konsekvenser av regelbrott än allmänheten. Jämte nämnda representationsmiddag har även andra påstådda oklarheter cirkulerat i medierna, såsom uppgifter om en falsk deltagarlista till samma middag (Expressen 9/11 2002) och vin som försvunnit från statsrådets "planeringsdagar" på Gotland sommaren 2002 (Expressen 10/11 2002).

Om konstitutionsutskottet finner någon anledning att påtala något kring statsrådet Jan O Karlssons representation är det naturligt att utskottet även granskar andra statsråd utifrån samma premisser.

TFN: 08-786 4482 • MOBIL: 0702-74 00 82 • FAX: 08-786 53 75
BESÖKSADRESS: Ledamöternas hus, Mynttorget 1, Stockholm • E-POST: gustav.fridolin@riksdagen.se

SVERIGES RIKSDAG • 100 12 STOCKHOLM • TFN 08-786 40 00

Ett stort förtroendekapital hos allmänheten är ytterst viktigt för ett statsråds möjligheter att på ett bra sätt kunna utföra sina uppgifter. Skrivierna om Jan O Karlssons representation och dubbla ersättningar har ordentligt rubbat detta förtroende. Det torde "sticka i folks ögon" att ett statsråd uppbär två mycket höga ersättningar samtidigt och trots detta låter skattebetalarna betala privata middagstillställningar. Vidare kan såväl oförmågan att skilja på mitt och det allmännas som ersättningen från EU:s Revisionsrätt väcka frågor om statsrådets lojalitet och lämplighet. Jan O Karlsson kan enligt egen utsago, vilket bekräftats av Revisionsrätten inte avstå från sin ersättning. I Aktuellt den 11/9 2000 sade Jan O Karlsson själv att han måste betänka sina åtaganden gentemot Revisionsrätten. Det är inte utan att man ställer sig undrande inför vilka åtaganden som avses samt om detta är förenligt med Jan O Karlssons nuvarande ministerpost, där lojaliteten till enbart svenska folket som uppdragsgivare måste vara absolut och tillförlitlig.

Gustav Fridolin
Riksdagsledamot (mp)

BILAGA A6.2

Juan Manuel Fabra Vallés

Luxembourg, 11 November 2002

PRESIDENT

EUROPEAN COURT OF AUDITORS

Following the request of Mr Jan O. Karlsson, former President and Member of the European Court of Auditors, I have instructed the Legal Service of the Court to examine whether a former Member of the Court could waive his right to a transitional allowance to be paid for three years from the day she/he ceases to hold office.

The Legal Service has concluded that this transitional allowance is part of the system of protection of the interest of the Community. The objective of the allowance is to ensure the independence of former Members, which are still subjected to some duties vis-à-vis the institution (for example, reserve and confidentiality).

The Regulations in force provide carefully the conditions under which the allowance shall cease : if the former Member "(...) is appointed to office in one of the Institutions of the Communities or upon his death". The possibility to renounce the allowance is not foreseen. Furthermore, no provision authorises the Institution to cease the payments.

Therefore, the Legal Service confirms the position of the Institution, in the sense that a former Member is not authorised to renounce the allowance and that the Institution cannot decide to cease the payments.

(s) Juan Manuel Fabra Vallés
President of the European Court of Auditors

BILAGA A6.3

ordbok hjälp

UTRIKESDEPARTEMENTET

Utskrift av inledning till presskonferens 11 november 2002

Ja välkomna hit!

Löpsedel
 Press & info
 UD:s frågor
 Detta är UD
 Ds, SOU,
 propositioner m.m.
 Kommittéer
 Länkar
 Inför utlandsresan
 Ambassader &
 konsulat
 Internationellt
 arbete
 Frågor & svar

Jag förstår att många människor känner upprördhet över att jag har två löner – en statsrådslön och en avgångslön från mina år som ordförande i Europeiska Unionens Revisionsrätt. Jag förstår också att många människor undrar varför jag hanterade denna upprördhet hos människorna så okänsligt som jag gjorde för en vecka sedan på en presskonferens här i lilla Bella Venezia. Jag förstår dessutom fullt väl att människor ställer sig väldigt frågande inför den middag som jag hade i mitt hem för några veckor sedan.

Allt det här förstår jag. Jag har lärt mig en hel del under den gångna veckan.

Jag vill nu ta tillfället i akt och gå igenom det som har hänt.

*

sök

Webbredaktör

Tillsammans med min kanslichef och övriga medarbetare har jag gått igenom alla reseräkningar och alla representationstillfällen för att bedöma dem på nytt.

Och låt mig börja med middagen den 19 september i mitt hem. Min bedömning då var att det inte var fråga om en privat tillställning. Så här såg jag på det:

De som var inbjudna till middagen representerar en mycket lång och gedigen politisk erfarenhet eller vetenskaplig kompetens. Det var fyra dagar efter valet, jag satte stort värde på att i min uppgift som statsråd få ta del av slutsatser och analyser som en sån här mycket kvalificerad skara människor besitter.

Till middagen fanns det inte bara ett inledande tema, eller ett genomgående tema utan också en på förhand vidtalad inledare. Vi hade en person som hade att fördela ordet under diskussionen, vi hade en dagordning och vi hade en talarlista så att var och en som ville yttra sig under den här middagen fick begära ordet. Och det var lite noga med att det skulle följas den där talarlistan. Så brukar inte mina privata middagar utspela sig.

Därför bedömde jag det att det här mötet låg inom ramen för vad som är representation. Syftet med representationen är ju att man ska ha samtal och diskussioner som är till nytta för ens uppdrag under trevligare former, till exempel i hemmiljö. I regeringskansliets regler står det att representationen har som ändamål att "skapa, vidmakthålla och utveckla sådana kontakter som främjar verksamheten hos regeringen". Sedan fick jag alltså klart för mig att några av de andra deltagarna på middagen, varav en vid det tillfället var ledamot av regeringen, såg det här som en

salen.

Revisionsrätten har nu vänt på alla stenar. Svaret idag är detsamma som för ett år sedan, ja det är dessutom ännu lite mera utvecklat. Resultatet är att jag inte kan avsäga mig min efterlön från Revisionsrätten. Det här kan ju låta väldigt konstigt - varför skulle man inte kunna avsäga sig sina pengar - att man måste ta emot pengar långt efter det man avgått. Men så här är regelverket och det har Revisionsrättens jurister slagit fast.

Därmed har Revisionsrätten stängt dörren till en lösning på problemet med mina dubbla ersättningar. Jag kan inte ens skänka bort efterlönen från Revisionsrätten, eftersom det skulle kunna skada den. Det står så här, slutsatsen är: "The legal service confirms the position of the Institution, in the sense that a former Member is not authorised to renounce the allowance and that the Institution cannot decide to cease the payments". Det står också det här: "The Legal Service has concluded that this transitional allowance is part of the system of protection of the interest of the Community". Jag har själv som ansvarig för den så kallade Ismeri-rapporten som ledde till åtal inför EU-domstolen varit med om vilken typ av situationer som Revisionsrätten kan hamna i när det gäller sådana här saker. Det är inte den enda men det är nog en utav de mest spännande. Jag kan gärna återkomma till det. Revisionsrätten har alltså stängt dörren till en lösning på problemet med mina dubbla ersättningar. Jag kan inte ens skänka bort efterlönen från rätten eftersom det skulle kunna skada Revisionsrätten. Det skulle nämligen enligt Revisionsrättens jurister, detta har också uttalats utav presidentens kanslichef i svensk tv, kunna uppfattas som att jag försöker slingra mig ur de förpliktelser som jag alltså har som före detta ordförande i revisionsrätten under tre år.

Jag har tittat på vilka alternativ som återstår. Det finns då det som har förts fram i debatten, att jag skulle kunna behålla båda lönerna och hävda att jag har rätt till det. Men det tycker jag inte. Jag delar deras uppfattning som tycker att man inte ska ha dubbla löner.

Jag har därför beslutat mig för att donera min statsrådslön, som inte omgärdas av samma restriktioner som den ersättning jag får från revisionsrätten.

Jag är visserligen också formellt skyldig att ta emot statsrådslönen, men enligt vad jag förstått finns det inget hinder för att jag skänker bort den. Något sådant integritetsproblem uppstår inte därför att jag skänker bort min statsrådslön.

Ursprungligen hade jag tänkt att jag skulle skänka den till statskassan men det kan då uppstå formella problem. Och dessutom så finns det ett annat ändamål som ligger mig väldigt varmt om hjärtat och som jag därför har valt. Och det är att ge pengarna till Olof Palmes Minnesfond. Det är en fond som stödjer studier och utbyten mellan unga människor och fonden delar också varje år ut ett pris till någon som gjort viktiga insatser för fred och mänskliga rättigheter.

Låt mig på en gång slå fast: det här är säkert ingen perfekt lösning på problemet. Jag tror inte att det finns en lösning på det här som alla tycker är perfekt eller som ens objektivt sett är perfekt. Men

det är en lösning som jag har funnit, som känns rätt för mig och som inte ens kan misstänkas utgöra en skada för Revisionsrätten integritet.

Avslutningsvis, en sak som jag väldigt gärna vill föra fram. Jag vill be om ursäkt för det sätt som jag bemötte många av er på för en vecka sedan. Det var fel av mig att svara på era frågor så stingsligt och arrogant som jag gjorde. Och det var kanske framförallt fel av mig att försöka att ifrågasätta er rätt att ställa frågor till mig, frågor som svenska folket faktiskt ställer, genom er till mig. Förklaringen – som inte är något försvar – och det vill jag understryka att det inte är något försvar, det är bara för att försöka förklara mig – det var att jag just hade kommit hem från en resa där jag dels hade sovit dåligt och dels blivit sjuk. Jag var helt enkelt trött, och jag blev överrumplad av det sätt på vilket den här presskonferensen skulle utveckla sig. Det var en konferens om ett ämne som jag var koncentrerad på, nämligen mina förhandlingar med ryssarna om de asylsökande som ju hade gått, tyckte jag själv, riktigt bra. Och i den här tröttheten så föll jag tillbaka på en attityd som många av mina vänner har påpekat är typiskt för mig när jag känner mig hotad. Jag blir arrogant, stingslig och elak.

Jag är ledsen för att presskonferensen utvecklade sig på det sätt den gjorde och det ber jag er som drabbades av det om förlåtelse för.

Naturligtvis förstår jag att mitt förtroende är naggat i kanten, och det är jag uppriktigt sorgsen över. Jag hoppas innerligt att kunna återvinna det förtroende som har visats mig. Jag tackar för uppmärksamheten.

 [Se Jan O. Karlssons presskonferens](#)

 [Se Göran Perssons pressträff](#)

sidtopp

Uppdaterad: 25 November 2002

BILAGA A6.4

4:E ÄKLAGARKAMMAREN I STOCKHOLM

BESLUT

Chefsåklagare Birgitta Cronier
08-762 12 01

Datum
2003-01-22

Dnr
C04-1-4341-02

**Beslut att lägga ned en förundersökning, (polisens dnr K306 270-02
K291162, K293744, K293746, K301228, samt K306514-02)**

Efter uppmärksamhet i media inleddes en förundersökning rörande bedrägeri avseende det förhållandet att statsrådet Jan O Karlsson från staten begärt och erhållit ersättning med ca 3700 kr. Ersättningen avsåg kostnader i samband med en middag i hemmet och det gjordes gällande att det var en privat tillställning och inte en arbetsrelaterad sammankomst, varför brott ifrågasattes.

Under utredningen har personal vid Utrikesdepartementet och personer som deltog i middagen hörts. Det skriftliga underlaget för utbetalningen och regeringskansliets föreskrifter om representation har inhämtats. Vidare har Jan O Karlsson hörts upplysningsvis.

Sammanfattningsvis har följande framkommit:

Det är en krets om ca 11 personer verksamma inom olika sektorer i samhället – politiskt verksamma samt personer från näringsliv och universitet - som träffas för att diskutera olika samhällsfrågor av politiskt intresse. Första mötet ägde rum hösten 1994 i anslutning till den svenska folkomröstningen om EU-medlemskap. Mötena äger rum tre-fyra gånger per år. Då bestäms också tid och plats för nästa sammankomst. Man träffas oftast hemma hos någon av deltagarna, men det förekommer även att möten äger rum på arbetsplatsen. Det ämne som skall behandlas bestäms i förväg och någon utses för att förbereda och hålla ett inledande anförande. Kallelse ombesörjs via Björn von Sydows sekreterare. Det är också Björn von Sydow som fördelar ordet mellan deltagarna vid sammankomsten. En gång om året deltar även fru av vilket var fallet den 19 september 2002. Temat för diskussionen var då den parlamentariska situationen i Sverige efter valet.

Jan O Karlsson har på grund av arbete utomlands inte deltagit vid så många tillfällen. Vid den här aktuella sammankomsten, som pågick mellan kl.18.00 – 22.00, behandlades frågor som var av betydelse bl.a för Jan O Karlssons planerade arbetsuppgifter. Den grupp av personer som träffas ingår inte, med vissa undantag, i familjens vanliga umgängeskrets.

Det saknas anledning att ifrågasätta mötets arbetsrelaterade karaktär. Regeringskansliets regler om representation har iakttagits. Misstanke om brott föreligger inte varför förundersökningen nedläggs. Inte heller i övrigt föranleder ärendet ytterligare åtgärder.

Birgitta Cronier

BILAGA A6.5

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2003-02-25

Utrikesdepartementet

Rättssekretariatet (RS)

Bo Nordelius

Telefon 08-405 56 02

Telefax 08-723 11 76

E-post bo.nordelius@foreign.ministry.se

KU-anmälan mot statsrådet Jan O. Karlsson

1 bilaga

KU:s fråga 1: Vilken information fick statsrådet Jan O. Karlsson vid sitt tillträde som statsråd om reglerna för representationersättning m.m.?

Statsrådet Jan O. Karlsson fick vid sitt tillträde allmän information, motsvarande innehållet i den i oktober 2002 utgivna skriften Information för politiker i Regeringskansliet.

KU:s fråga 2: Vilka personer uppgavs i underlaget för den ursprungliga begäran om ersättning från Regeringskansliet ha deltagit i middagen [den 19 september 2002] och överensstämde detta med de faktiska förhållandena?

I underlaget för den ursprungliga framställningen om ersättning uppgavs att följande personer hade deltagit i middagen:

Jan O. Karlsson med fru
Björn von Sydow med fru
Kjell-Olof Feldt med fru
Anders Ferm med fru
Måns Lönnroth
Olof Ruin med fru
Lars Anell
Gudmund Larsson

Detta överensstämde inte med de faktiska förhållandena så till vida att Gudmund Larsson, som skulle ha deltagit, kom att utebli med mycket kort varsel på grund av sjukdom.

Redovisningen av vilka som deltagit gjordes utifrån den lista över deltagare som gjorts i förväg, och på grund av ett förbiseende kom Gudmund Larssons namn att stå kvar.

KU:s fråga 3: Vilka attesteringsregler gäller för statsrådets representationskostnader?

Det finns inga särskilda attesteringsregler för just statsrådets representationskostnader. Det som gäller är generella regler om attest respektive om attest vid representation.

Den centrala författningen är Regeringskansliets föreskrifter (RKF 2000:10) om ekonomiadministrativa rutiner:

Enligt 2 § skall i arbetsordningen eller i något annat regeringskansli-beslut för varje departement anges bl.a. vem som har rätt att attestera.

I 5 § definieras innebörden av attest som ett intyg om att underlaget för betalning är riktigt.

Enligt 6 § ansvarar den som attesterar en räkning för att tjänsten eller varan har beställts och tagits emot, att beloppet är det som har avtalats eller som leverantören annars har rätt att ta ut, att utgiften ligger inom ändamålet för det anslag som den betalas från, att medel på anslaget finns tillgängliga, att utgiften är behövlig, att den hänför sig till den angivna prestationen och att den i övrigt är rimlig.

Enligt 7 § ansvarar den som attesterar en räkning som avser representation dessutom för att det finns uppgifter om vilka som deltagit i representationen och om syftet med denna.

I 13 § föreskrivs att den som skall ta emot betalning enligt en räkning inte får attestera räkningen, och att detsamma gäller den som står i ett sådant förhållande till betalningsmottagaren att förtroendet för opartiskheten kan rubbas.

Enligt allmänna råd till 13 § skall attest i sådana fall tecknas av närmast högre chef eller, vad gäller statsråd och chefstjänstemän, annan attestberättigad person.

Bestämmelsen i 7 § om att uppgifter skall lämnas om vilka som deltagit vid representation kompletteras av en bestämmelse i 8 § Regeringskansliets föreskrifter (RKF 1998:10) om representation, vilken anger att det vid representation som avser en större grupp deltagare är tillräckligt om gruppen anges.

KU:s fråga 4: Vilka förpliktelser har en f.d. ledamot av revisionsrätten gentemot rätten?

Revisionsrättens uppgift är att göra en oberoende granskning av hur Europeiska unionens medel uppbärs och används, och härigenom bedöma hur de europeiska institutionerna sköter sina uppgifter i samband

med detta. Enligt fördraget (numera Nicefördraget art. 247 p. 5) skall ledamöterna såväl under som efter sin ämbets tid respektera de förpliktelser som följer ämbetet, särskilt skyldigheten att iaktta redbarhet och visa omdöme vid mottagandet av vissa uppdrag eller förmåner efter ämbets tiden. Ledamöter av revisionsrätten har helt naturligt tystnadsplikt om åtskilliga uppgifter som de får kännedom om i sin ämbetsutövning. Sådan tystnadsplikt gäller fortfarande efter avslutad tjänstgöring. Att en förpliktelse av detta slag aktualiseras för svenskar i förhållande till EU-organ är en konsekvens av Sveriges EU-medlemskap. Samtidigt är förhållandet helt jämförbart med vad som gäller enligt interna svenska regler i motsvarande situationer. En förpliktelse som naturligt ansluter till tystnadsplikten är ett förbud mot att anta vissa anställningar eller uppdrag. Det finns bland dessa förpliktelser gentemot revisionsrätten inte något som skulle kunna innebära någon lojalitetskonflikt i förhållande till uppdraget som statsråd.

KU:s fråga 5: Vilka kommentarer föranleder granskningsanmälan i övrigt?

När det gäller middagen den 19 september 2002 ledde beskyllningar i medierna till att det inleddes en förundersökning hos Åklagarmyndigheten i Stockholm. Det förtjänar att framhållas att det i åklagarmyndighetens beslut att lägga ner förundersökningen konstateras *att* det saknas anledning att ifrågasätta mötets arbetsrelaterade karaktär *och att* Regeringskansliets regler om representation hade iakttagits.

Jan O. Karlssons beslut att återbetala ersättningen fattades under trycket av en pågående presskampanj och uttalanden från flera personer som var med vid arbetsmiddagen. Beslutet är uttryck för en mänsklig reaktion på detta tryck. I sakfrågan har Jan O. Karlsson aldrig haft någon annan uppfattning än den som bekräftades av åklagaren – att det var en helt legitim ersättning för en arbetsmiddag.

I sammanhanget har citerats det som i skriften Information för politiker i Regeringskansliet sägs – under rubriken Allmänna ramar och rekommendationer – om att representation i hemmet inte bör betalas av departementet annat än efter särskilt beslut. Här är att märka – förutom att någon föreskrift av denna innebörd inte existerar – att statsråd och statssekreterare själva beslutar om sin representation (4 § första stycket Regeringskansliets föreskrifter om representation).

Det kan nämnas att uppmärksamheten kring representationsfrågor har föranlett en översyn i Regeringskansliet av gällande regler om bl.a. representation och resor, syftande till att klarlägga om regelverket är tillfredsställande till innehåll och utformning. Arbetet pågår ännu. Den preliminära slutsatsen av den inledande kartläggningen är att reglerna i allt väsentligt är tillfredsställande till sitt innehåll men att utformningen

kan förbättras när det gäller tillgänglighet – reglerna är spridda på alltför många olika dokument.

Bilaga: Av KU begärda underlag

UTRIKESDEPARTEMENTET

Begäran om ersättning från de delegerade expenserna för utförd representation i tjänsten

Restaurangnota eller annan verifikation skall alltid bifogas denna blankett. Utbetalning av ersättningen kan ske antingen på sedvanligt sätt via system Cosmos eller via lönen. Om utbetalningen önskas vid nästa lönetillfälle skall begäran vara A 1/LÖN tillhanda senast den 3:e i månaden.

Datum: 19/9/02	Typ av måltid	Lunch Middag Annan	☒ Restaurang: Bostaden
Anledning: Arbetsmiddag			
Värd: sr Jan O. Karlsson			
Gäster: (Angives här om inte separat gästlista bifogas.)			
Se bifogad lista!			
Jämnad med Kertin H. 8/9-02. Repr + hela moms enl mitti		Repr 02 09 19	
3784.80 454.18 3330.62		$13 \times 22.50 = 292.50$	

Kostnad utomlands (i utländsk valuta):	Kurs:	Summa kr att utbetala:
Kostnad i Sverige att utbetala:	Varav moms:	
3784.80	454.18 (12%)	3330.62
Konto: 5531	Kostnadsställe: 4011	Finansiering: 1012
		Verksamhet: 2241101

Utbetalning till:

Namn: sr Jan O. Karlsson	Personnummer: 390601-0651
Tjänsteställe: VD-BMK	Bank-/Postgironr: (vid utbetalning via Cosmos) Nordea 4-1590136787

Undertecknas av person som har dispositionsrätt (till delegerade expenser)	
Datum: 1/10/02	Namnteckning + namnförtygligande: Henrik Surell

Mottagning torsdagen den 19 september, 2002, hos sr Jan O. Karlsson:

Jan O. Karlsson m. fru	2
Björn von Sydow m. fru	2
Kjell-Olof Feldt m. fru	2
Anders Ferm m. fru	2
Måns Lönnroth	1
Olof Ruin m. fru	2
Lars Anell	1
Gudmund Larsson	1
	13

2

=Vivo=

MARIAHALLEN

ÖPPET ALLA DAGAR 8-22

Tel.08/6695835 Org.556368-6921

SÖDERS STÖRSTA

LIVSMEDELSBUTIK

NU I 3 PLAN!!

GRADDE		16.50
GRADDE		16.50
MELLANMJÖLK		6.80
STAND MJÖLK		7.20
JUICE		8.90
NEKTAR		9.90
SMÖRDEG		19.90
ADELSO FRI FRUKOST 1		23.90
✓HYGIEN		19.90
✓HYGIEN		19.90
✓GLOSLAMPOR		14.90
ADELSO ÄGG 15-PACK		19.90
MATJESSILL	3 x	21.90 65.70
CITRONER KG.		
	0.160kg à	9.90kr/kg 1.58
~~EXTRAPRIS~~		
POTATIS LÖSVIKT		
	0.605kg à	5.90kr/kg 3.57
LIME		6.90
LIME		6.90
LIMEFRUKT 2 FÖR 10:-		3.80
VITLÖK LÖSV.		
	0.065kg à	69.00kr/kg 4.49
OGRATANGOST 1 KG		59.90
FRUKT & GRÖNT		1.00
KRYDDOR FÄRSKA		12.90
CITRONER KG.		
	0.160kg à	9.90kr/kg 1.58
~~EXTRAPRIS~~		
SENAP		14.90
SENAP		19.90
PURJOLÖK		
	1.600kg à	14.90kr/kg 23.84
ZUCCHINI		
	0.480kg à	29.90kr/kg 14.35
SÄLTA PENNAR		10.00
KASSE LITEN		1.50
KASSE LITEN		1.50
HAVSSALT500G		14.90
GELATINBLAD	2 x	8.90 17.80
ISFÄRM/PASE	3 x	11.90 35.70
SNACK MIX		10.00
Subtotal		509.31

Underkläder och bakkläder bytes ej!

TACK FÖR BESÖKET!

VÄLKOMMEN ÅTER

Du betjänades av

NATALINA.C

K09/B0075

18-09-02 12:12

Dr. Chedd
hmc
Västervik

02-08-19
#000f
104
428.00
428.00 CA
I 45.86
No 0110 1 OK
13-36

SEK 882.80

L L L
454.80
428.00
133.50
230.50

1246.80

100: -

1080: -

1358: -

3784.80

=Vivo=

MARIAHALLEN

ÖPPET ALLA DAGAR 8-22

Tel. 08/6695835 Org. 556368-6921

SÖDERS STÖRSTA

LIVSMEDLELSBUTIK

NU I 3 PLAN!!

RAMLOSA	14.90
+PANT 1:5 L 4	4.00
RAMLOSA	14.90
+PANT 1:5 L 4	4.00
RAMLOSA	14.90
+PANT 1:5 L 4	4.00
RAMLOSA	14.90
+PANT 1:5 L 4	4.00
LÖNNENBRÄU	54.90
+PANT 6 P BURK	3.00
Subtotal	133.50

BELASTAT KONTO 04/09
EC/MC 54328800***9237

KÖP: 133.50

KONTROLLNUMMER: 061614

REFERENSNUMMER: 031515-9969

PERSONLIG KOD

12-09-17 18:34

061055P 01BC03 0110

MISSAT BONUSKÖP
MISSADE BONUSPÅNG: 133.50

Totalt 10 varor
Att betala 133.50

Beta kort 133.50

MOMSSPECIFIKATION:
Moms 12 % 133.50 14.30

Textilavdelningen öppen 10-20
Bytesrätt 7 dagar, 3 dagar öppet köp.
Underkläder och badkläder bytes ej!
TACK FÖR BESÖKET!
VÄLKOMMEN ÅTER

Du betjänades av
MARI.G

09/B0168 17-09-02 18:34

=Vivo=

MARIAHALLEN

ÖPPET ALLA DAGAR 8-22

Tel. 08/6695835 Org. 556368-6921

SÖDERS STÖRSTA

LIVSMEDLELSBUTIK

NU I 3 PLAN!!

KASSE LITEN	1.50
LJUS	29.90
GOOD APPELSIN	10.00
EXTRAPRIS	
VICENZA MINI VOGLI	24.90
VISPRÄDDE	10.50
GRÄDDE	16.50
GELATINBLAD	8.90
LIME 4 x 6.90	27.60
LIMEFRUKT 2 FÖR 10:-	-7.60
SAS	12.90
SAS	12.90
FÄRSK SPENAT	19.90
FÄRSK SPENAT	19.90
GRÄSLÖK KRUKA	12.90
GRÄSLÖK KRUKA	12.90
RUCCOLA SALLAD	16.90
Subtotal	230.50

MISSAT BONUSKÖP
MISSADE BONUSPÅNG: 230.50

Totalt 18 varor
Avrundat 230.50

Kontant 230.50

MOTTAGET 500,00

TILLBAKA 269,50

MOMSSPECIFIKATION:

Moms%	Brutto	Netto	Moms
Moms 12 %	199.10	177.77	21.33
Moms 25 %	31.40	25.12	6.28

Textilavdelningen öppen 10-20
Bytesrätt 7 dagar, 3 dagar öppet köp.
Underkläder och badkläder bytes ej!
TACK FÖR BESÖKET!
VÄLKOMMEN ÅTER

Du betjänades av
SUSSI.D

K08/B0124 19-09-02 13:17

LA PETITE

08-643 66 60

Org.nr: 556542-5922

19 09 02

4 30.00 11

4 1.500 11

4 55.00 11

100.00 11

10.71 11

WELANDERS FISK
RESTAURANG AB
SÖDERMALLARNA
ORG. 556408-4242
TEL. 08-444 40 40

19 SEP 2002

WAT 5 1080.00

KRT 1080.00

VARAV MOMS 115.71

MOM100083 R

2 kg kraft

Systembolaget

Rosenlundsgatan 7

116 50 Stockholm

08-669 57 81

Org.nr: 01-556059-9473

Nr: 0172230021747 Kassa: 13 (017264)

Tid: 02-09-17 17:51

La Chasse bib 3 l

202408 2 à 199,00 398,00

Prins Oliver Blanc bib 3 l

416008 2 à 185,00 370,00

Reimersholms Sv nubbar 40,2% 10 x 50 ml

18004 1 à 196,00 196,00

Norsk Aquavit Multipack 41% 10 x 50 ml

2304 1 à 209,00 209,00

Pilsner Urquell 4,4% burk 500 ml

156602 12 à 15,40 184,80

Antal: 18

Totalt: 1358,00

Öresavrund.: 0,20

Varav moms: 271,56

Kontokort: 1358,00

KORTBETALNING MED PIN

Transtyp: Köp

Kortnr: **** * 9237

Giltig tom: 0409

Betaltningssätt: Bankkonto

Belopp: SEK 1358,00

Kontrollnr: 059618

Refnr: 017213004030

Termid: 1316700172130000

Status: D 1 A 000 SP

Vänligen spara kvittot

Tack för besöket!

SEK 2538.00

UTRIKESDEPARTEMENTET

Begäran om ersättning från de delegerade expenserna för utförd representation i tjänsten

Restaurangnota eller annan verifikation skall alltid bifogas denna blankett. Utbetalning av ersättningen kan ske antingen på sedvanligt sätt via system Cosmos eller via lönen. Om utbetalningen önskas vid nästa lönetillfälle skall begäran vara A 1/LÖN tillhanda senast den 3:e i månaden.

Datum: 2002-08-11	Typ av måltid Lunch Middag Annan	☒ Resturangnot Bostaden
Anledning: Planeringsdagar för UD/BMKs personal		
Värd: sr Jan O. Karlsson		
Gäster: (Angives här om inte separat gästlista bifogas.) ss Gun-Britt Andersson urm Per Sjögren urB Ruth Jacoby pol.sak Barbora Holmberg pol.sak Lisa Pelling pol.sak Martin Sandgren kansliet Henrik Sorell pressekl Helena Gustarsson ks Lena Sandberg ks Anna Bihl ks Yvonne Ericsson ks Marie-Louise Lyche		

12 x 22.50 = 270,-

Kostnad utomlands (i utländsk valuta):	Kurs:	Summa kr att utbetala:
		270,-
Kostnad i Sverige att utbetala:	Varav moms:	1923.00
2193.50	331.56	1861.84
Konto:	Kostnadsställe:	Finansiering:
41961	4011	1012
		Verksamhet:
		224101

Utbetalning till:

Namn:	Personnummer:
sr Jan O. Karlsson	390601-0651
Tjänsteställe:	Bank-/Postgiro: (vid utbetalning via Cosmos)
UD/BMK	Nordea: 4-1590136787

Undertecknas av person som har dispositionsrätt (till delegerade expenser)

Datum:	Namnteckning + namnförtydligande
2002-08-20	Henrik Sorell

4109 4022 1861.84 4109 1923.50
4109 4022 331.56 4022 270,- 1541

UTRIKESDEPARTEMENTET

Begäran om ersättning från de delegerade expenserna för utförd representation i tjänsten

Restaurangnota eller annan verifikation skall alltid bifogas denna blankett. Utbetalning av ersättningen kan ske antingen på sedvanligt sätt via system Cosmos eller via lönen. Om utbetalningen önskas vid nästa lönetillfälle skall begäran vara A 1/LÖN tillhanda senast den 3:e i månaden.

Datum: 02-08-11	Typ av måltid Lunch Middag Annan	Restaurang: ☒ ☐ ☐
Anledning: Diverse tillbehör under planeringsdag för BMKs		
Värd: Personalt. Dryck till maten. sr Jan O. Karlsson		
Gäster: (Angives här om inte separat gästlista bifogas.) sr Jan O. Karlsson ss Gun-Britt Andersson Urm Per Sjögren Urb Ruth Jacoby pol.sak. Barbro Holmberg - n - disa Pelling - n - Martin Sandgren pressel. Helena Gustavsson us Marie Louise Lyche us Lena Sandberg us Yvonne Eriksson Repr 020811		

Kostnad utomlands (i utländsk valuta):	Kurs:	Summa kr att utbetala:
Kostnad i Sverige att utbetala: 1541.00	Varav moms: 16.35	138.35
Konto: 41961	Kostnadsställe: 4011	Finansiering: 1012
		Verksamhet: 2241101

Utbetalning till:

Namn: sr Jan O. Karlsson	Personnummer: 390601-0651
Tjänsteställe: BMK	Bank/Postgiro nr: (vid utbetalning via Cosmos) Nordea 4-1590136787

Undertecknas av person som har dispositionsrätt (till delegerade expenser)

Datum: 02-08-26	Namnteckning + namnförtydligande Henrik Sorell
--------------------	---

4109 138.35
4177 16.65 1541

02097/5

BUNGEHALLEN

Förs : 57 Ka : 1 Nr : 2443
 Datum : 2002-08-11 Tid : 16:43

Peer burk 56.90
 + Pant 3.00
 BÄRKASSE 1.50
 Kaffe Blue Java 2st*29.90 59.80
 NORRLANDS GULD 6 P 29.90
 + Pant 3.00

Total**154.00**

Moms%	Moms	Netto	Brutto
25.00	0.30	1.20	1.50
12.00	16.35	136.25	152.60

KÖP SEK 154.00
 EC
 Kortnr: **** * 7548 0411

Butik: 02240429 Aukt.nr: 670178
 Termnr: 88001967 D@1000 5 FS
 Refnr: 020811812059 Signatur
 Id: 6908144824 2002-08-11 16:56

Org nr: 556338272
 Tel 0498/221300
 ** Välkommen åter! **

10 10 10
 154.00
 16.65
 138.35

UTRIKESDEPARTEMENTET

Begäran om ersättning från de delegerade expenserna för utförd representation i tjänsten

Restaurangnota eller annan verifikation skall alltid bifogas denna blankett. Utbetalning av ersättningen kan ske antingen på sedvanligt sätt via system Cosmos eller via lönen. Om utbetalningen önskas vid nästa lönetillfälle skall begäran vara A 1/LÖN tillhanda senast den 3:e i månaden.

Datum: 2002-08-12	Typ av måltid Lunch Middag Annan	Restaurang: Friggars krog
Anledning: Planeringsdag för UD/BMKs personal		
Värd: sr Jan O. Karlsson		
Gäster: (Angives här om inte separat gästlista bifogas.)		
ss Gun-Britt Andersson utM Per Sjögren ur B Ruth Jacoby pol.sak. Barbro Holmberg pol.sak. Lisa Pelling pol.sak. Martin Sandgren kanslichef Henrik Surell pressch. Helena Gustarsson ks Lena Sandberg ks Anna Bihl ks Yvonne Eriksson ks Marie-Louise Lyche		
Repr 02 08 12 12 x 22,50		

Kostnad utomlands (i utländsk valuta):	Kurs:	Summa kr att utbetala:
	270,-	
Kostnad i Sverige att utbetala:	Varav moms:	
6200.00	431.00	5930,-
Konto:	Kostnadsställe:	Finansiering:
4961	4011	1012
		Verksamhet:
		2241101

Utbetalning till:

Namn:	Personnummer:
sr Jan O. Karlsson	390601-0657
Tjänsteställe:	Bank-/Postgiron: (vid utbetalning via Cosmos)
UD/BMK	Nordea: 4-1590136787

Undertecknas av person som har dispositionsrätt (till delegerade expenser)

Datum:	Namnteckning + namnförtydligande
2002-08-20	Henrik Surell
4109	5930,-

FRIGGARS KROG

- Krogen vid havet -

FÄRÖ

Tel 0498-22 41 57

RegNr: 556533-8463

REG 12-08-2002(MON) 15:21

Eva 000002

BOROS: nr 1

Valdo 1/1 250.00

4X 1 45.00

Valdo GL 180.00

22X 1 20.00

Ramlösa 440.00

3X 1 230.00

Verdicchio 1/1 690.00

13X 1 95.00

KANTÄRELLER 1,235.00

13X 1 180.00

BR.LAXFILE 2,340.00

13X 1 15.00

Kaffe 195.00

13X 1 25.00

TRYFFEL 325.00

MOMS 25% 1,131.00

SUMMA

5,655.00

(€624.18)

KONTANT 5,655.00

KORTKÖP

FRIGGARS KROG

FRIGGARS FÄRÖ

620 35 FÄRÖGUND

TEL 0498 224157

ORG.NR 556533-8463

MÖRDERSEN

2002-08-12 15:24

4940 2539 0490 5353

0309

KÖP ~~SEK5655.00~~

VARU NEMS SEK1131.00

EXTRA:

GÄRDEROS:

TOTALT:

DÉI 198 2002941902 HG SVAR: 001

REF-NR: 861 S-K: 1 K-NR: 202235

SPARR KUITTET, KUNDENS EGENPLÅR

¹⁰ ¹⁰
 6200,-
 270,-

5930,-

BILAGA A7.1.1SVERIGES
RIKSDAG

Konstitutionsutskottet

Ink 2002-07-02

Dnr 300-6975-2001/02

2002-07-02

Till

Konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet bör granska hur näringsminister Björn Rosengrens uttalande i DN Ekonomi den 12 juni 2002 om statligt ägande för att få kontroll över prisbildningen står i överensstämmelse med bestämmelsen om förbud mot missbruk av dominerande ställning i 19 § konkurrenslagen (1993:20).

Näringsministern uppger att några snabba privatiseringar av statliga bolag inte är att vänta för närvarande. I stället öppnar Björn Rosengren för att vissa av statens bolag kan expandera. Staten skall köpa mer skog och gruvbolaget LKAB kan mycket väl rikta blickarna utomlands. Vidare uppgav han att "Man kan tänka sig att LKAB skulle äga gruvor och pelletsanläggningar i andra delar av världen. Detta bland annat för att få kontroll över prisbildningen, säger han."

Uttalande kan ses som en uppmaning till brott mot det ena av konkurrenslagens huvudsyften, att stäva missbruk av dominerande ställning, i detta fall i syfte att lyfta upp priserna.

Uttalandet bör granskas i ljuset av konstitutionsutskottets ställningstagande våren 2001 i fråga om en uppmaning av statsministern till kommunerna att, i strid med kommunallagen, inte sänka socialbidragen för vissa familjer. Utskottet yttrade att man "vill framhålla vikten av att uttalanden och uppmaningar av statsråd inte bör ske på ett sådant sätt att dessa - om de efterlevs - riskerar att leda till lagbrott."

Per Westerberg (m)

2002-11-29

Näringsdepartementet

Statssekreteraren

Claes Ånstrand

SB

Rättschef Per Virdesten

KU:s granskningsärende 2002/03:02

Härmed får jag lämna följande underlag till svar till konstitutionsutskottet.

En förutsättning för att kunna bryta mot konkurrenslagen är att man för det första har en dominerande ställning och för det andra att man missbrukar eller har för avsikt att missbruka sin ställning.

LKAB är ett helägt statligt bolag vars huvudverksamhet är att bryta och förädla järnmalm i Kiruna och Malmberget. Bolaget omsätter ca 5 mdr och har drygt 3000 anställda. Bolaget bröt och förädlade år 2001 ca 19 Mt malm i form av pellets (ca 2/3) och fines (ca 1/3).

Marknaden har under de senaste åren kännetecknats av en stark konsolidering mot färre och större bolag. De stora producenterna av järnmalm i Australien och Brasilien har genom förvärv och allianser ytterligare stärkt sin dominerande ställning. De tre största järnmalmsexportörerna Rio Tinto (Australien och Kanada), CVRD (Brasilien) och BHP (Australien) svarade 2001 för mer än 70 % av exportmarknaden. LKAB:s andel detta år var 4 %.

Handeln med järnmalm sker i USD och priset fastställs en gång per år i direkta förhandlingar. Vanligvis blir ett avtal mellan något av de större gruvföretagen och den japanska stålindustrin globalt vägledande. Pellets betalas med ett tillägg jämfört med fines. LKAB har ingen möjlighet att påverka priset och måste anpassa sig till priset i de avtal de stora aktörerna träffat.

LKAB har heller ingen möjlighet att genom förvärv få en dominerande ställning och därmed få kontroll över prisbildningen. Orsaken är att det inte finns några andra gruvor till salu. Om det fanns sådana skulle ändå inte LKAB kunna förvärva en så stor aktör så att en dominerande ställning kunde uppnås.

Mot denna bakgrund är det tydligt att Björn Rosengrens uttalande inte kan uppfattas som uppmaning till brott mot konkurrenslagen. Istället bör uttalandet ses som ett uttryck för uppfattningen att starka, statligt ägda företag bör kunna främja en konkurrens.

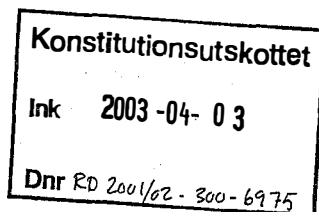

Claes Ånstrand

BILAGA A7.1.3

NILS WAHL

Professor i europeisk integrationsrätt

Konstitutionsutskottet
Kanslichef Bertil Wennberg
Sveriges riksdag
100 12 Stockholm

Hädeholm den 2 april 2003

Er skrivelse av den 26 mars 2003, dnr 300-6975-2001/02

Med anledning av rubricerad skrivelse får jag anföra följande.

Enligt 19 § konkurrenslagen är missbruk av dominerande ställning förbjudet. Om missbruket berör handeln mellan EU:s medlemsstater är ett sådant missbruk även i strid med artikel 82, EG-fördraget. Ett missbruk av en dominerande ställning kan t.ex. bestå i att direkt eller indirekt påtvinga någon oskäliga inköps- eller försäljningspriser, eller att begränsa produktion, marknader eller teknisk utveckling till nackdel för konsumenterna. Normalt sett är det inte möjligt att abstrakt fastställa att ett visst agerande skulle innebära ett missbruk av en dominerande ställning. Ageranden som är tillåtna om de genomförs av icke-dominerande företag kan nämligen vara förbjudna om de vidtas av ett dominerande företag. För att kunna fastställa huruvida en överträdelse av reglerna har skett, alternativt kan ske, måste därför den relevanta marknaden fastställas. Vid fastställandet av den relevanta marknaden definieras dels en produktmarknad dels en geografisk marknad. Vidare måste konstateras att företaget ifråga har en dominerande ställning på den marknaden, dvs. att det i avsevärd utsträckning kan agera oberoende av sina konkurrenter, kunder och i slutändan konsumenterna.

Även om det normalt sett inte är möjligt att kategorisera ett visst agerande som ett missbruk av dominerande ställning utan att först fastställa den relevanta marknaden och företagets dominans på denna, finns det vissa ageranden som objektivt sett inte kan genomföras av andra företag än de som har en dominerande ställning. Till sådana ageranden hör bl.a. begränsningar av produktionen eller påtvingandet av oskäliga priser. Förvisso är det väl möjligt för varje företag att begränsa sin egen produktion eller försöka extrahera oskäliga priser, men för att sådant agerande skall ha en positiv effekt för det företag som vidtar åtgärderna krävs det att företaget har en dominerande ställning. I annat fall kommer ju någon annan att öka sin produktion respektive sälja

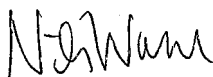
till skäligen priser. En dominerande ställning är således en förutsättning för att det aktuella agerandet skall ha positiva effekter för företaget i fråga.

Näringsministerns aktuella uttalande förefaller ta till utgångspunkt att LKAB inte innehar en dominerande ställning (se vidare nedan). Likaså i en skrivelse från regeringskansliet av den 29 november 2002 har förnekats att LKAB har eller skulle kunna tillskansa sig en dominerande ställning. Jag har själv inte tagit ställning till huruvida LKAB har eller skulle kunna tillskansa sig en dominerande ställning. Mot bakgrund av vad som konstaterats ovan om att en dominerande ställning är en förutsättning för missbruk av dominans, kan därför näringsministerns uttalande - om det efterlevdes - endast riskera att leda till lagbrott om det uppmänskar till ett agerande som uteslutande kan genomföras av ett dominerande företag.

Enligt artikeln i Dagens Nyheter från den 12 juni 2002 uttalande näringsministern att "[m]an kan tänka sig att LKAB skulle äga gruvor och pelletsanläggningar i andra delar av världen. Detta bland annat för att få kontroll över prisbildningen". På en marknad som präglas av en effektiv konkurrens har inget företag "kontroll över prisbildningen". För att något företag skall få kontroll över prisbildningen på en viss marknad krävs att produktionen kontrolleras i något avseende. Endast på de marknader där ett eller flera företag har en dominerande ställning (alternativt där det förekommer konkurrensbegränsande överenskomelser mellan de på marknaden aktiva aktörerna) har eller kan ett företag skaffa sig kontroll över prisbildningen genom att begränsa produktionen.

Näringsministerns uttalande synes baserat på uppfattningen att LKAB inte för tillfället har en dominerande ställning på den relevanta marknaden. Annars skulle det ju saknas ett behov av att förvärva gruvor och pelletsanläggningar i andra delar av världen för att få kontroll över prisbildningen. Samtidigt kan det konstateras att en kontroll över prisbildningen endast kan uppnås genom en begränsning av produktionen, vilket - om en sådan kom till stånd - skulle utgöra ett missbruk av en dominerande ställning. Under antagande av att näringsministern bedömde det som möjligt för LKAB att förvärva gruvor eller pelletsanläggningar i andra delar av världen och därigenom skaffa sig kontroll över prisbildningen, riskerar uttalandet därför - om det efterlevdes - leda till lagbrott.

Hadeholm som ovan

Nils Wahl

BILAGA A7.2.1Moderaterna

Riksdagskansliet

2002-12-02

1 (1)

Konstitutionsutskottet

Ink 2002 -12- 01

Dnr R 2002/03-050-1393

Till Konstitutionsutskottet

Genom Tidningarnas Telegrambyrå har statsrådet Jan O. Karlsson den 1 december givit besked om hur han anser att Migrationsverket i ett nära förestående myndighetsbeslut bör hantera förläggningen av flyktingar. De bostadsplattformar som Migrationsverket överväger anser statsrådet inte acceptabla.

Regeringens och myndigheternas relationer är reglerad i regeringsformen. Regering är i och för sig oförhindrad att ange villkoren för de olika myndigheternas arbete. Sådana direktiv skall emellertid anges genom beslut av regeringen. Något sådant synes inte finnas till stöd för statsrådet Karlssons uttalande.

Mot denna bakgrund anmäler jag härmed statsrådet Jan O. Karlsson för "ministerstyre".

Stockholm den 2 december 2002

Catharina Elmsäter-Svärd (m)

BILAGA A7.2.2

Riksdagsledamot
Åsa Torstensson

SVERIGES
RIKSDAG

Stockholm 2002-12-03

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet

Ink 2002 -12- 03

Dnr FD 2002/03-058-1424

Anmälan till granskning av statsrådet Jan O Karlsson

Jag vill härmed anmäla Jan O Karlsson för att ha överskridit sina befogenheter gentemot Migrationsverket.

Bakgrunden för min anmälan är följande:

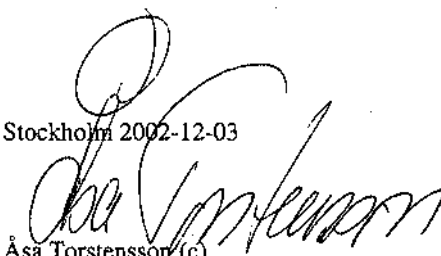
Antalet asylsökanden som kommer till Sverige har ökat kraftigt under innevarande år. Detta har följaktligen lett till att behovet av bostäder för dessa människor ökat. I detta läge har Migrationsverket fått problem att tillse att det finns bostäder för de som sökt sig till Sverige. Flera kommuner som fått förfrågningar om att hyra ut bostäder till Migrationsverket för de asylsökandes räkning har tackat nej. Följden är att Migrationsverket nu planerar att använda sig av bostadspråmar. Förhandlingar förs nu med Uddevalla, Oskarshamn samt Gotland.

Det kan självklart mycket starkt ifrågasättas om detta är en bra lösning, men samtidigt så måste de som söker asyl i Sverige ha någonstans att bo. Även Migrationsverket har sagt att det inte är någon bra lösning, men att de måste ha beredskap för att kunna ta emot de människor som söker sig hit. Detta är en av Migrationsverkets uppgifter.

Nu har ett öppet gräl utbrutit mellan ledningen för Migrationsverket och ansvarigt statsråd Jan O Karlsson om lämpligheten i att ordna bostäder på pråmar. Statsrådet har istället velat se att Migrationsverket använder bostäder på andra håll i landet än de kommuner man hittills tillfrågat.

En bärande princip i svenskt statsskick är att ministrar och statsråd ej ska ägna sig åt att detaljstyra verk och myndigheters verksamheter. Detta är en mycket viktig princip som ska respekteras. I det aktuella fallet har Migrationsverket att ta ansvar för en helhet. Jag finner att det finns all anledning för Konstitutionsutskottet att granska om statsrådet Jan O Karlsson överskridit sina befogenheter som statsråd i det aktuella fallet.

Stockholm 2002-12-03

Åsa Torstensson (c)

BILAGA A7.2.3

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2003-02-13

Utrikesdepartementet

Svar till KU i granskningsärende 2002/03:12 och 13

Denna promemoria har upprättats med anledning av konstitutionsutskottets begäran om yttrande över två granskningsanmälningar (2002/03:12 och 13).

Statsrådet Jan O. Karlsson har redovisat sin uppfattning om lämpligheten i en nödlösning med innebörden att personer som söker asyl i Sverige skall ha sitt boende på flytande bostadspråmar liksom skälen till att han har denna uppfattning. Han har samtidigt uttryckt förståelse för Migrationsverkets argument mot att skicka personer som sökt asyl till ett boende i norra Sverige där verket inte har personal som kan ta hand om asylprövningen.

Statsrådets uttalande rör inte lagtillämpning eller myndighetsutövning mot enskild eller kommun. Inte heller finns det någon annan grund för att uttalandet inte skulle vara förenligt med regeringsformen. Som konstitutionsutskottet vid flera tillfällen har uttalat är utgångspunkten att statsråd i likhet med andra medborgare har rätt att göra uttalanden i olika sammanhang (se bl.a. bet. 1991/92:KU30 och bet. 2000/01:KU20). Statsrådets uttalande måste vidare sättas in i sitt sammanhang. Det har gjorts sedan han informerats personligen av företrädare för Migrationsverket om myndighetens svårigheter att ordna boende till asylsökande och efter det att dessa svårigheter ventilerats i pressen. Ett ansvarigt statsråd kan i den situationen knappast underlåta att redovisa en uppfattning i en så viktig policyfråga.

Innehållsförteckning

KU30 Del 2 Utredningsmaterial

A1.1.1 Granskningsanmälan 2002-12-06	1
A1.1.2 PM från Riksdagens Utredningstjänst 2003-01-22	3
A1.1.3 PM från Statsrådsberedningen 2003-02-13	16
A1.2.1 Granskningsanmälan 2002-06-11	19
A1.2.2 Brevväxling med justitieminister Thomas Bodström	20
A1.2.3 PM från Justitiedepartementet 2002-12-03	23
A1.3.1 Granskningsanmälan 2002-10-14	25
A1.3.2 PM från Finansdepartementet 2002-12-10	26
A1.3.3 PM från Finansdepartementet 2003-02-11	28
A1.3.4 PM från Skatteutskottets kanslichef 2003-02-25	30
A1.3.5 PM från Finansdepartementet 2003-04-14	34
A1.4.1 Granskningsanmälan 2002-11-19	36
A1.4.2 Non-paper on Council reform: The Presidency	37
A1.4.3 PM från Statsrådsberedningen 2003-03-04	39
A2.1.1 Granskningsanmälan 2002-07-10	43
A2.1.2 PM från Försvarsdepartementet och Näringsdepartementet 2002-12-17	44
A2.1.3 Skrivelse från Nämnden för Offentlig Upphandling (NOU) 2003-04-03	81
A2.2.1 Granskningsanmälan 2002-09-02	83
A2.2.2 Rapport från Justitiekanslern (JK) 2003-01-15	84
A2.2.3 PM från Försvarsdepartementet 2003-03-04	113
A2.3.1 Granskningsanmälan 2002-09-06	116
A2.3.2 PM från Riksdagens Utredningstjänst om Vattenfall	119
A2.3.3 PM från Näringsdepartementet 2002-12-18	123
A2.3.4 PM från Näringsdepartementet 2003-03-04	129
A2.4.1 Granskningsanmälan 2002-09-06	133
A2.4.2 PM från Finansdepartementet 2002-12-18	135
A2.4.3 Skrivelse från professor Ulf Bernitz 2003-04-27	138
A2.5.1 Granskningsanmälan 2002-10-24	142
A2.5.2 PM från Utbildningsdepartementet 2003-01-16	143
A2.6.1 Granskningsanmälan 2002-10-24	147
A2.6.2 PM från Miljödepartementet 2003-01-17	149
A2.6.3 PM från Miljödepartementet 2003-02-18	170
A2.6.4 PM från Miljödepartementet 2003-03-04	180
A2.7.1 Granskningsanmälan 2003-01-16	196
A2.7.2 PM från Justitiedepartementet 2003-02-20	198
A2.7.3 Skrivelse från Gun Hellsvik 2003-03-31	203
A2.8.1 Granskningsanmälan 2003-01-22	206
A2.8.2 PM från Näringsdepartementet 2003-03-04	208
A2.9.1 Granskningsanmälan 2003-02-03	213

A2.9.2 PM från Utrikesdepartementet 2003-03-04	215
A3.1 Granskningsanmälan 2002-12-19	226
A3.2 Granskningsanmälan 2002-12-20	228
A3.3 Granskningsanmälan 2002-12-20	232
A3.4 PM från Statsrådsberedningen 2003-03-11	233
A4.1 Granskningsanmälan 2002-12-10	236
A4.2 PM från Statsrådsberedningen 2003-02-20	237
A5.1 Granskningsanmälan 2003-02-04	240
A5.2 PM från Statsrådsberedningen 2003-03-06	241
A6.1 Granskningsanmälan 2002-11-12	289
A6.2 Skrivelse från Europeiska Revisionsrättens ordförande 2002-11-11	291
A6.3 Utskrift från presskonferens 2002-11-11	292
A6.4 Beslut från chefsåklagare Birgitta Cronier 2003-01-22	295
A6.5 PM från Utrikesdepartementet 2003-02-25	296
A7.1.1 Granskningsanmälan 2002-07-02	311
A7.1.2 PM från Näringsdepartementet 2002-11-29	312
A7.1.3 Skrivelse från professor Nils Wahl 2003-04-02	314
A7.2.1 Granskningsanmälan 2002-12-02	316
A7.2.2 Granskningsanmälan 2002-12-03	317
A7.2.3 PM från Utrikesdepartementet 2003-02-13	319

Beställningar:

Riksdagens tryckeriexpedition, 100 12 Stockholm

Tel: 08-786 58 10, Fax: 08-786 61 76

E-post: ordermottagningen@riksdagen.se